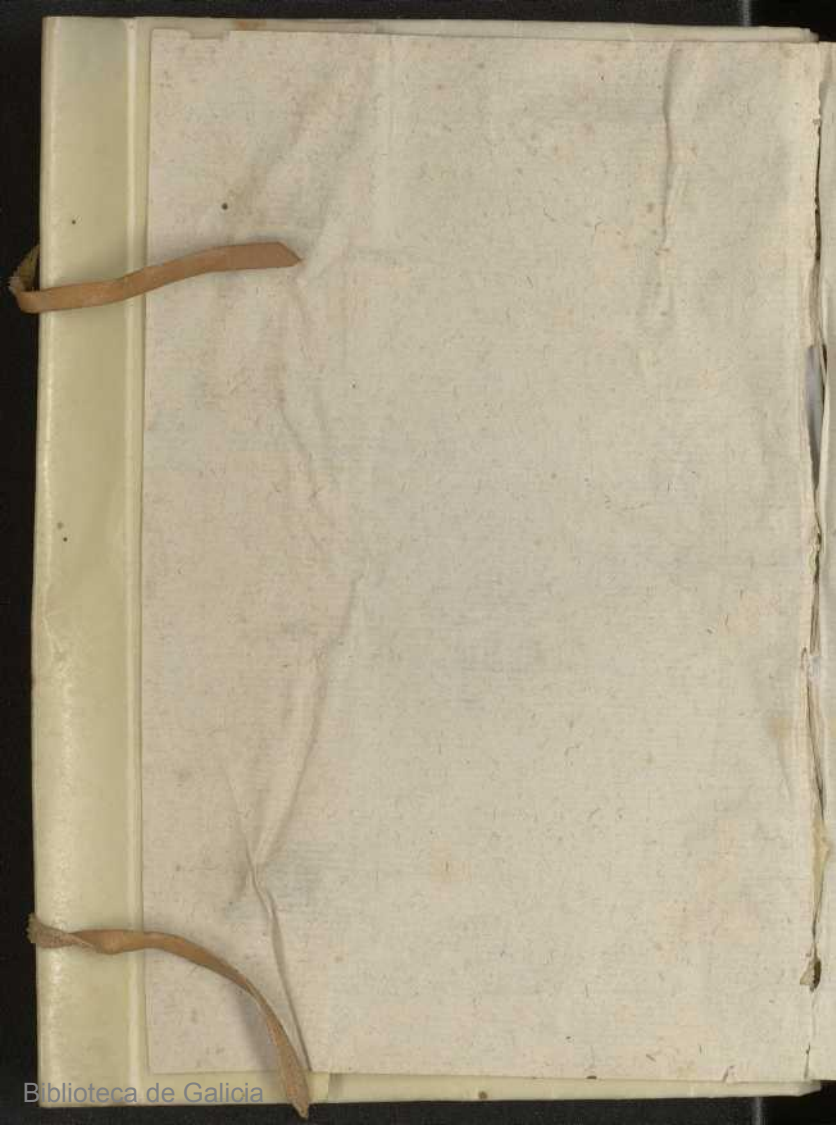

[Faint, illegible handwritten text in a cursive script, likely from a 16th or 17th-century manuscript.]

C3-3-3/4
10P (1-2)

11P

Pg. 2183

DE OFFI-

CIO PASTORVM

ET OVIVM, AD EXEM

plar IESV CHRISTI,

Boni Pastoris.

SUPER

Psalmum vigesimum secundum: qui incipit,

Dominus regit me, nihil mihi deerit.

AUCTORE

F. Francisco Ponifsono.

TOLOSÆ.

Apud Ia. Colomies. & Io. Chasot.

Cum Præi legio

1550.

Extraict des registres de parlement.

VEue la requeste baillée par I. Colomies
maistre Imprimeur, & Iean Chassot li-
braires, habitans de Tolose aux fins quil
leur fust permis Imprimer & exposer
en vente le traicte faict & compose par F. Frá
coys Ponisson Religieux, Docteur, Regent
en la faculte de Theologie a Tolose, sus le Psal
me. xxij. intitulé de Officio pastorū, avec inhi-
bition & deffense, à tous autres Imprimeurs &
Libraires dud Tolose, icelluy Imprimer & ex-
poser en vête durāt le temps de. vj. ans. Ensem-
ble la relation faicte par les Docteurs en icelle
Vniuersité & faculté de Theologie. La court a
permis & permet ausd supplians, imprimer &
exposer en vente led traicte. Faisant inhibition
& deffense a tous autres Imprimeurs & Librai-
res du ressort dicelle, l'Imprimer & exposer en
vente durant l'espace de troys ans. Sur peine de
confiscation des liures que seront Imprimez, &
autre amende arbitraire. Prononcé a Tolose en
Parlement le. xxvj. iour de Nouembre. Lan mil
cinq cens Cinquante.

Burnet.

F. Francisco

PONISSONO

THEOLOGO CHR

stophorus Diliers Can-
cellarius, & Vica-
rius Tolosa

nus.

S.

I B R V M

tuum, mi Ponis-
sone, eò liben-
tiùs legi: quòd
& Christiana re-
ligione, & sen-

tentiarum grauitate, instar fontis,
exuberantē cernerē. Cū verò
è communi Christianæ Reip. cō-
modo sit, omnes animarum Pastro-
res summi Pastoris Christi vesti-
gia sequi: probabunt (vt spero)

✠ ij

vnà & quod facis omnes, & tuo
se consilio nō parū adiutum iri
liberè fatebuntur. Quod officium
licet iam à multis tentatum, nemo
tamen (me iudice) foeliciùs vno te
præstitit. Quare agè maeste animo
(Ponissone) tuum istud singulare
laudandumq; iuuandorum homi-
num studiū idētidem magis at-
que magis excita. Cumq; com-
muni Doctorū calculo tuus iste
labor iustam tibi laudem genui-
numq; nobis fructum peperere-
rit, te bonis auspicijs deinceps ad
maiora comparato: quod vt pari
foelicitate cōsequare, Deum opt.
max precor, qui pios & lau-
dabiles hominum cona-
tus nunquam desti-
tuere solet.

Vale. Tolosæ,
Idib. Nouem-
bris.

1550.

Reuerendis

SIMO IN

CHRISTO PA

tri, ac Domino,

D. Odoni à

Castilio

ne.

Archiepiscopo Tolosano, F. Fran-
ciscus Ponissonus, gratiam,
pacem, æternâq; fœli-
citatem precatur.

Ampridem cœ-
lestis agricola,
me ad agrū suū
Tolosanum tuæ
prudentiæ, fidei,
atq; tutelæ com-

missum vocauit: maximè verò cū
nuper tua authoritate & beneuo-
lentia fretum (ne diutiùs animus

✠ iij

inter priuatos parietes delitesceret.) me ad celeberrimam Ecclesiam tuam Sancti Stephani asciuit: vt ad communem Reipublice vtilitatem professoris officio fungerer. Quibus de causis adductus id publici muneris, quāta possem fide & diligentia, exercere, & Ecclesiae tuae tandem prodesse decreui. Nam & si adhuc regentiae meae sub iudice lis est: spe tamen ductus grauissimi, prudentissimiq; Senatus Tolosani, qui me meo iure priuari nunquā patietur: Quā diu & tempus, & vrbis valetudo tulit, lectioni sacrorum Bibliorū operam dedi. Verūm communis ciuium, & acerba clades, me aliquantulū superiori anno à cursu reuocauit. Cū igitur ociosus essem, nec planē haberem in quo otiolū meū delectarem, audire mihi visus sum sum ni patrisfamilias vocem, qui me tali oratio-

ne moneret. Quid stas ociosus?
quid cessas? I in vineam meam, cū
ius excolendę gratia te conduxī,
abscinde, & pœnitus euelle quę-
cunq; noxia. Nec sine fodere, plā-
tare, vites inferere, sepes extruere,
donec fructus aliquis laboris tui
in lucem prodeat. An nescis om-
nem palmitem, qui non fert fru-
ctum abscindendum esse? omnēq;
arborem sterilem, & infrugiferam
flammis esse dignam? Seruum ve-
rò nō frugi, qui talentum sibi cre-
ditū abscondit, ac eo nō bene vsus
est, in imas Erebi tenebras, vbi fle-
tus, & dentium stridor perpetuus,
protrudendum esse? Age igitur, dū
tibi & tempus datum, & res ipsa
postulat: profer aliquid quod ad
nominis mei gloriam, & proximi
commodum cedat. Nū te gregis
mei miseret? Pastores ociosos
ouesq; pallantes cernis? vigila
igitur, & vnumquemq;, vt suo re-

✠ iij

etè fungatur officio, hortare. Ad
vocem me adhortātis Domini ex
perrectus, psalmum vigesimum se
cundum arripui. Qui cū mihi ma
xima, & facundia & vtilitate con
ditus videretur, singulosque illius
versus altiùs mente reuoluerē, quę
animus suggereret, scribere opere
precium esse duxi. Communes er
go locos, quo potui marte, paucis
quidem carminibus tractaui. Qui
bus licet breuissimis, Regius ille
Propheta, immēsam summi in nos
patris charitatem, & circa ouium
moderationem, & pastum, curam
ac diligentiam aperit. Nec non fa
cilitatem in reducendis perditis
ouibus in viam salutis & iustitię.
Quove animo se mortis periculis
offerre, & qua Dei flagella mente
perferre vnum quemq; oporteat,
nobis abundè demonstrat. Potis
simùm autem de mensa Domini
& gratia Spiritus sancti (quā olei,

& inebriantis calicis comparatio
ne notat) hîc verba faciens, immē
sam Dei optimi maximi misericor
diam, nobis in dies à patre datam,
& domum Domini quam Chri-
stiani omnes incolere debent, de-
scribit. Magna igitur, & præclara
in hoc quidem Psalmo possumus
agnoscere. Hîc enim diuini verbi
fructus, sub pascuæ & aquarum
nomine cernitur: hîc pœnitentia,
hîc vitæ innouatio, hîc morum
sinceritas, hîc fortitudo in rebus
aduersis, hîc omnis denique vir-
tus conspicitur. Quocirca hunc
inter cæteros, amplissime Cardina-
lis, Psalmum selegi, cū illius vtili-
tate, tum doctrinæ vbertate com-
mor⁹, Atq; quāta potui industria,
præcipuos Theologiæ locos, qui
ad rem Christianam facere vide-
bantur sum prosequutus. Cui ve-
rò potiùs hoc quaecunque mu-
nus dicarem, quàm tibi Christia-

ne Ecclesiæ Præsuli ornatissimo,
non video. Ea enim res est, quæ
cum tua auctoritate, & celsitudi-
ne (qui Pastoris curam vigilantibus
animo geras) coniuncta sit. Ma-
ximè verò tuus in me singularis
amor, & benivolentia, ut id face-
rem coëgit. Quamobrem, Illu-
strissime Cardinalis, ut me non im-
memorem tuorum in me merito-
rum, ac Ecclesiæ tuæ minimè in-
frugiferum agnoscas: Opusculum
hoc conscripsi, quo diligenter
omnes Pastores, & Oves, hoc est
fideles omnes, ad Dei gloriam il-
lustrandam, & ad Christianam re-
ligionem propagandam adhor-
tor. Hoc igitur leuidentis munus,
& crasso filo confectum, meæ in
te obseruantia testimonium, eo
animo accipies, quo quondam quæ
tibi frater meus Rodolphus Po-
nissenus obtulit, accipere solebas.
Quod facies scio, illo suo flagran-

ti in Christum amore, & ad au-
gendam Christianam Rempubli-
cam desiderio ductus.

Vale. Tholosæ

octauo Ca

lendas

Decembris.

M A R I V S

Guasconius Rho

dius, pio Le,

ctori.

S.

*Narrationē
in Psalmum
xxij. christia,
ne Lector,
quem David de Pastore
Christo & nobis ouibus
cecinit, à Poniffono homi
ne & religioso, & in diuī
na philosophia mirē exer
cito scriptam cū legissem:*

tantā ego utilitatē & co,
hortationum multitudine,
& rerum diuinarum com,
memoratione reconditam
inesse animaduerti: ut stu,
diosis omnibus, uelut fontē
inexhaustum, unde exēpla
sanctioris uitæ deprome,
rentur, amplectendam ex,
istimarim. Itaq; ex re non
temerē atq; ex usu futurū
arbitratus, pro mea uiri,
li parte sic cum illo egi, ut
in libellum tandem conclu
deretur, & ad communem
oīm cognitionem in lucem

prodiret. Nam & si eccle
siarum pastoribus pro frō
te scriptum opus uideatur:
si quis diligentius reuolue
rit tamen, æquioriꝫ ani
mo perlegerit, omni homi
num generi, omni etiā æta
ti aptum agnoscet. Quæ
enim ciuitas, quæ Respu.
quæ potestas, quæ regia
stabilis pmaneret, uel quæ
etiam domus aut caula, nī
si pastores .i. duces haberet
qui suorū curā uelut ouīū,
fortitudine animi, & inno
cētia uitæ gererent? hūc se

igitur magistratus confe-
rant, hūc Rerump. guber-
natores, qui honores, digni-
tates, imperia gerūt. Hūc
ex toto orbe undiq; cōcur-
rant tutores puerorum, cu-
ratores iuuenum; hūc pa-
tres, hūc domini. Hīnc ar-
ripiant & discant, quibus
potissimū rebus: qua uerū
cognitione oē genus hoīm
imperio subditum & opti-
mis præceptis institui et in-
stitutum in spem ueræ glo-
riæ sempiternæq; laudis
cupiditatē cōcitari possit.

*Si quid uerò publicæ uti-
litatis haurietur, id nō mi-
hi assumo, qui authorem
impulerim, ut hoc opus in
apertū proferret. Sed illi
ipsi unicè tribuendum sen-
tio, qui nullum officiū præ-
termisit, ut magnitudinem,
et uim amoris sui in omnes
Pastores, & errantes out-
culas ostenderet. Vale
pie Lector. Tolosæ
septimo Calendas Decē-
bris. M. D. L.*

*De Officio Pasto-
rum, & Ouium: ad exem-
plar Iesuchristi, boni Pa-
storis. Super Psalmum
uigesimum secundum qui
incipit. Dominus regit
me nihil mihi deerit.*

Præfatio.

CHRISTVS
Optimus, maxi-
mus, Pastorum
princeps, varijs
nominibus, cum
ex veteri, tum ex

Christi
varia no-
mina.

nouo Testamento, Christianis
omnibus commendatur. Nam &
verbum, & vita, lux mundi im-
mensa, patris vnigenitus, fons

Iohan. 1.
1.18.

A

2 De officio Pastorum,
 aque viue inexhaustus, Agnus im-
 maculatus, qui tollit peccata mū-
 di, lapis preciosus, summus, ele-
 ctus, angularis, medicus, Eccle-
 siæ caput, & coniux, panis vitæ,
 via, veritas, ostium, veraq; vitis,
 nuncupatur. Alijs quoq; longè
 splēdidissimis nominibus, pāsim
 decoratur, & nobilitatur. Nullo
 tamen honorificentiore, fidem,
 amorem, authoritatem, diligen-
 tiam, summamq; de nobis ovi-
 bus suis curā, & sollicitudinem,
 quā pastoris nomine, potuit si-
 gnificare. Regium planè & ex-
 cellens est nomen hoc pastoris.
 Sic enim disertissimi quondam
 oratores, poētę, & Philosophi, bo-
 nos principes, pastores populo-
 rum nuncupauerūt. Hunc igitur
 honorem Christus, optimo sibi
 iure vendicauit: qui cum elegan-
 ti quadam emphasi dicat. Ego
 sum pastor bonus: & cognosco

Esa. 24. 58

Eph. 1. 5.

Ioh. 6.

14. 15.

Ioh. 10.

Christus
 pastor.

& Ouium. 3

oues meas : & cognoscunt me
meę : & animam meā pono prò
ouibus meis. Atq; alio in loco, o-
ues meę, inquit, vocē meā audi-
unt : nec peribunt in æternum :
nec capiet eas quisquam è manu
mea. Quibus quidē verbis, haud
dubiè intelligimus, Christum sal-
uatorem nostrum neq; rusticum,
vulgarem , & indoctum pastorē,
neque contemnendum, sed eum
qui probitate, consilio, authorita-
te, omni deniq; prudentia, fœlici-
tate, & virtute, cęteris antecellat.
Qui sibi, vt nobis nostrisq; com-
modis inseruiret nusquam peper-
cit. Nos enim illius populus af-
flictus & ouiculæ desertæ sumus.
Qui ab eo optimo pastore, om-
nem salutem, doctrinam, mentis
satiētatē, gaudium, iustitiā, cœ-
lestem hæreditatē , vitam per-
ennem, atq; omne deniq; bonū
sperare debemus . Vt propheta

Qualis
pastor sit

Ephe. 5.

ps. 74.

79.

Ioh. 1. 5.

6. 10.

A ij

4 De Officio pastorum,
Esaías his verbis pulchrè demon-
strat. Ecce Deus vester inquit.
Ecce dominus Deus in robore
veniet:& brachiũ suum domina-
bitur per sese: ecce merces eius
cum eo & opus eius ante ipsum:
pascet gregem suum vt pastor:
brachio suo congregabit agnos:
inq; gremio suo feret, foetas autẽ
suauiter ducet. Quibus liquidò
docet optimi pastoris Iesuchri-
sti authoritatem, potestatem, li-
beralitatem, atq; munificentiam.
Qui tam præsentem habeat mer-
cedem, quam daturus sit creden-
tibus, & obtemperantibus sibi.
Quiq; sua incredibili mansuetu-
dine, & misericordia ductus, fes-
sas prostratasq; oues erigit, suble-
uat, & reficit: hoc idem Ezechiel
sub persona Christi, his verbis a-
pertius tradidit. Ecce ego, ego in
quam, requiram oues meas, & in-
uestigabo eas, quemadmodũ pa-

Esa. 40.

Ezec. 34

& ouium.

5

stor requirit gregē suum, quo die fuerit in medio ouium suarum dispersarum: sic requiram oues, & eripiam eas ex omnibus locis, in quibus sunt dispersę, in die nubis, & caliginis, hoc est tempore calamitatis & infortunij: dum omnia nubibus & obscura caligine tecta videntur. Et educam eas de populis, è nationibus exteris: congregabo eas de regionibus: & introducā in terram suam: & pascam eas in montibus Israhēlis. Iuxta riuos aquarum, in pascuis vberimis pascam eas: & in montibus excelsis Israhēlis illarum caulę & preclara stabula erunt. Ibi accubabunt, requiescent, & in pascuis pinguibus pascētur. Ecce ego pascam oues meas, & faciam eas accubare dicit Dominus: perditam requiram: propulsatam reducam: con fractam ligabo, infirmam reuocabo: pinguem verò

A iij

Quid nubes & caligo.

Quid ouis pinguis & fortis.

6 De officio pastorum,
& fortem compescam: id est ro-
bustos, contumeliosos, & iniu-
riosos in alios, qui opprimūt im-
becilles perdā, & exterminabo,
& gregem meum pascam ratio-
ne & iudicio vt par est. Et paulò
post Ego seruabo, inquit, oues
meas vt non pateant vltra dire-
ptioni, & rapinæ & iudicabo in-
ter pecus & pecus. Non potuit
quidem propheta Ezechiel aper-
tius Christi pastoris ingenium, &
naturam, describere. Nec non alij
prophetæ, varijs oraculis, hunc
pastorem, Episcopum, & tutorē,
animarum nostrarum pronūcia-
uerunt. Summumq; illius in nos
amorem, fidem, benignitatem, &
eam quam super nos in æternum
aperit misericordiam, multis te-
stimonijs probauērunt. Hunc &
Patriarchæ (qui non erubuerunt
pastorum munus publicè profi-
teri) varijs modis figurârunt &

Gen. 47

& ouium. 7

adumbrauerunt. Cuius nos innocentiam, sanctitatem, & patientiam, in iusto Abele pastore ouium possumus agnoscere. Diligentiam verò, sollicitudinem, & in pascendo grege constantiam, in sancto illo patriarcha Iacob rectè conspiciamus. Qui totos viginti annos (vt Genesios recenset historia in vigilijs, in sudoribus, in æstu, & gelu, die, noctuq; socero Labam pascēdis gregibus inseruit. Auctoritatem autem Iesuchristi: summus dux populi Israëlitiçi Moises lucidè nobis exp̃ssit: qui dùm pasceret in penetralibus desertæ regionis oues Ietro soceri sui, missus fuit ad Pharaonem, vt in virtute summa educeret ex Aegypto populum: liberaret à crudelissimo seruitutis Iugo: Atq; eū deduceret velut oues in desertū. Ideo prædixerat, prophetam de medio tui, nēpe ex fratribus tuis

Gene. 4.

Quatuor
figuris
Christus
adumbratur.

Gen. 3.

Exod. 3.

Deut. 18.

A iij

8 De Officio pastorum

sicut me excitabit tibi dominus
 deus tuus,illum audietis . Deniq;
 fortitudinem, sublimitatem , atq;
 potentiam,nobilissimi nostri pa-
 storis,Rex & ppheta David va-
 rijs nobis figuris adūbrauit. Quē-
 admodum enim hic , dum patris
 ouium curam gereret , Vrsū &
 Leonem interemit: & à crudelis-
 simis ferarū dētibus captas oues
 eripuit.Sic & Christus dominus,
 ab horrendis canum latratibus ,
 & à faucibus rugientis Leonis
 (qui nos semper circuit,vt deuo-
 ret)eduxit & liberauit. Non igitur
 immeritò ab Ezechiele Da-
 uid vocatur.Suscitabo,inquit,do-
 minus,super oues meas pastorem
 vnum,qui pascat eas,Davidē ser-
 uum meum:is pascet eas : atq; is
 erit eis pastor.Ego autem domi-
 nus ero illis deus, & seruus meus
 David princeps in medio eorū:
 vbi procul dubio Christum in-

1.Reg.16.

17.

1.P.5.

Eze.34.

telligit, qui factus est ex femine
Dauid secundum carnem: & ab
eo humanā originē duxit: Ideòq;
passim filius Dauid appellatur.

Rom. I.

Mat. I. 15.

21.

2. Reg. 23.

Ille ergò suauissimus psalter Is-
raëlis, regum omnium illustrissi-
mus, deoq; gratissimus poëta, mul-
ta carmina in gloriam nostri re-
gis, & pastoris edidit: potissimùm
verò eo psalmo, cuius nos inter-
pretationē, & enarrationē sump-
simus Christū bonū pastore ouium
suis exornat laudibus: & diui-
ni numinis afflatu dignis virtutū
celebrat enchomijis: singuli enim
huiusce psalmi versiculi, Iesuchri-
sto aptissimè respondent. Quippe
verè sit ille bonus pastor, qui nos
miserum ouium gregē regit, mo-
deratur, & pascit: qui nihil nobis,
quod ad salutem nostram faciat,
deesse patitur. Nam animos no-
stros in pascuis sacrarum literarū
vberimis (vbi diuini spiritus, &

Sūma &
epitho-
me toti-
us psal-
mi.

10 De officio pastorum,
immortalis aquæ riuuli, leni mur-
mure fluentes, mentes nostras ir-
rigant) verbi sui suauitate reficit,
& recreat. Deniq; nos infinitis
nequitia labyrinthis expeditos, à
via lata, quæ ducit ad perditione,
Math. 7. in viam virtutis & iustitiæ suæ re-
ducit, Nullis quidem nostris meri-
tis, sed nominis sui gloria, immen-
saq; clemētia, & bonitate ductus.
Hoc duce, hoc pastore, si etiam
per tenebrarum vallem, mediūq;
vmbra mortis ambulauerit Chri-
stianus, non timebit: non immi-
nente periculo expauescet: non
deniq; vllis huiusce seculi malis
commouebitur: semper enim no-
biscum est fortissimus & inuictis-
simus pastor, à cuius manu non
est qui nos rapere possit. Siquidē
illius virga, hoc est correctio, &
disciplina, & baculus auxiliij do-
ctrinae, fauorisq; diuini, nos ful-
ciūt, tuentur & sancta consolatio,

ne replent. Non'ne bonus ille pastor mensam exstructam opiparis verbi diuini, corporis sacri, sanguinisq; sui p̄ciosissimi epulis, nobis ad vim animi, & robur mentis parauit, vt nos omni virtute confirmaret: & fortes contra omnia Sathanæ, & eorum qui nos tribulant, tela, redderet? Non'ne caput nostrum & nostræ mentis aciem suauissimo lætitiæ, sanctificationis & sancti spiritus oleo inunxit: & præclaro calice inebriauit: vt nostrî penitus obliuisceremur & nosmetipsos abnegeremus. Neq; enim vnquam suam in nobis ille verus pastor, bonitatem, benignitatem, & misericordiâ claudit: verum, quâdiu nobis vitales auras carpere licet, nos subsequitur: & per has vitæ huius vias periculosas ingredientiæ comitatur: gressusq; nostros dirigit, vt tandem nos immortalis regni,

12 De officio pastorum,
& felicitis beatorum societatis par
ticipes faciat. Quamobrem, ut in
habitaremus in domo domini,
quæ est catholica Christianorum
Ecclesia: columna & firmamentum
veritatis: supra firmissimam petram
ædificata (quam & ouile rectè di
xerim) dominus pro sua in om
nes clementia concessit: & nos
in æternum habitantes in ea tues.

Magna igitur & incredibilis
his carminibus breuissimis cõsola
tio Christi omnibus proponitur.
Quanta enim ad subleuandos af
fectos? quanta ad refocillandos
imbecilles? quanta ad perditos re
stituendos? quanta ad erigendos
demersos, his versibus spes osten
ditur? Cum igitur ex his prophe
tæ verbis intelligamus diuinarum
rerum notitiam, salutem, & spiri
tualium rerum copiam, ab hoc vno
pastore Iesuchristo, ita pendere,
ut sine illo nulla sit salus, nulla vi-

Ioh. 15.

ta, nulla deniq; cōsolatio, imò potius formido, tremor, rerum omnium inopia, & interitus. Scrutabimur igitur diligentius singulos huius psalmi versus, & quàm breuissimè fieri poterit, mentem prophetæ & ea quæ ad institutionē pastorum, & ouium facere videbuntur, aperiemus. Ne tamen hâc atq; illâc deflecteremus, verū certo tramite nostra procederet oratio, in singulis versibus, primùm supremi pastoris Iesuchristi naturam, vim, & officium, aperire opere prætium esse duxi. Deinde quo pacto Episcopi, Ecclesiæ moderatores & animarum pastores illum imitari debeant ostēdemus. Postremò quid oues agere deceat & quibus moribus eas præditas esse oporteat, explicabimus. Ad primum igitur illum versiculum veniamus. Dominus regit me, nihil mihi deerit,

Quis ordo i hoc tractatu feruetur.

14 De officio pastorum,
*De Iesuchristi authori-
tate, & qua ratione
dominus dica-
tur.*

Caput primum.

Vm̃mi pastoris
nostri Iesuchri-
sti authoritatẽ,
cellitudinẽ, pro-
uidentiam, cu-
ramq; de ouib-
us incredibilẽ, hoc priori eoq;
breuissimo versiculo propheta-
rum omnium clarissimus paucis
quidem aperit. Cũ dominum
eum vocat, & Rectorem, & pa-
storem, qui nihil ouibus suæ tu-
telæ creditis, deesse patiatur. Sed
antequam ad explanationẽ pro-
uidentiaẽ diuinæ pastoris nostri,

veniamus, quibus de causis dominus nuncupetur breuibus verbis, exponere vtile esse putauit.

Vnigenitus dei filius Dominus est, & hæres vniuersorum, per quem altissimus hanc mundi totius machinam condidit. Hic est dei virtus, dei sapientia, æterni patris verbum, per quem summus rerum omnium conditor, ex nihilo fecit, vt essent quęcunq; sunt in cælis, quęq; eisde clauduntur, omnia omniū corpora, siue throni, siue dominationes, siue potestates, principatus, aut imperia, omnia deniq; per ipsum, & in ipso facta sunt. Cū igitur admirabilis cælorum ambitus vniuersiq; mundi creator sit. Nihilq; consistat diuinum, aut humanū, in cælo, aut in terra, tanta excellētia, & celsitudine eximium, quod non illius immensa virtute infusum permaneat. Sequitur hunc Iesum Chri-

Heb. 1.

Qua ratione christus dñs sit. 1. Co. 1. Ioha. 1. Gene. 1.

Colos. 1.

Christi auctoritas & dominū rerum creatione probatur.

Eph e. i.

Eloquia dei
honorē di-
uinitatis
christo de-
ferunt.
Esa 7.9.

Io. 5. 6. 10
Christus
vitæ au-
thor &
dator.

stum verè dominum vniuersorum
esse, omniūq; corpora, & spiritus,
eius imperio parere. Quis præte-
reà eū illi honorē eripere cone-
tur, quem scriptura vbiq; deum
esse clamat? quem super omnia
admirabilem, & benedictum ap-
pellat? Vocabit, inquit Esaias, no-
men eius Emanuel id est nobiscū
Deus. Et rursus, Puer natus est no-
bis, filiusq; datus est nobis, cuius
imperium erit super humero eius
& vocabitur nomen eius admira-
bilis, consiliarius, Deus, fortis, pa-
ter futuri seculi, princeps pacis.
Quod si pater est vitæ cælestis, vi-
tamq; æternam donat, quemad-
modum & ipse varijs locis testa-
tur: Necesse est dei nomen illi
propriū esse. Nec verò vt eius
diuinitas probetur nobis aliunde
quærenda sunt argumenta. Cum
vtriusq; testamenti pagina, innu-
meris, & locupletissimis scateat
testimonijs

testimonijs, quæ Iesuchristi diuinitatem luce clariùs approbant. Diuus enim Thomas qui dicitur Didymus, verum illum deum esse sincero animo profitetur dicens Dominus meus & deus meus. Sanctus vero Apostolus Paulus, immensis præconijs Christi diuinitatis testis est fidelissimus ad romanos scribēs, quorum patres, inquit, ex quibus est Christus, quantum attinet ad carnem: qui est in omnibus deus laudandus in secula. Et ad Timot. Citra cōtrauersiā magnū est pietatis mysteriū: qđ Deus manifestatus est in carne: iustificatus in spiritu, visus est angelis, prædicatus est gentibus, fides illi habita est in mundo, receptus est in gloria. Et ad Titū expectemus beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei, & Saluatoris nostri Iesuchristi. Ideóq; christo omnē gloriā & honorem

Ioh. 20.

Rom. 9.

1. Thim. 3.

Titum. 2.

B

2 De officio Pastorum,
deberi in æternū etiam atq; etiā
commendat. Neq; verò id dissi-
mulat sanctus euangelista Iohan-
nes quum his verbis suam clau-
dat Epistolam. Scimus quod fi-
lius Dei venit: & dedit nobis mē-
tem, vt cognoscamus illū qui ve-
rus est: & sumus in vero, in filio
Iesuchristo: hic est verus deus &
vita æterna. Quid, si ab operibus
eius argumēta sumamus, quantò
clariùs eius diuinitas elucebit?
Quid? Num sacra scriptura Iesu-
christo, omnia solius Dei munera
tribuit? Num illū omnia cum pa-
tre operari, omnia creare, regere,
moderari, & vita motuq; donare
profitetur? Num eum solum qui
iustos facit: eum inquam Iesum-
christū qui peccata remittit: qui
nos diuino sancti spiritus numi-
ne afflat: qui ad salutem deducit:
qui & nos à morte eripit: qui ta-
citas cordis cogitationes perscru-

1. Ioh. 5.

Ab effe-
ctu pro-
batio su-
mitur.

Ioh. 5. 15.

Mat. 9.

Luc. 7.

Ioh. 20.

Math. 12.

tatur qui deniq; eas solus efficit
 quæ deus solus omnipotens face-
 re potest? Quamobrem cum so-
 lum adorare, inuocare, in eum fi-
 dere, & in eo omnem spem pone-
 re, sacræ leges iubent. Hæc est il-
 la imperij potestas, hæc illa autho-
 ritas, quam per crucem ac mortē
 immeritam promeruit. Cū enim
 esset splendidissima paternæ glo-
 riæ lux: & vera substantiæ illius ima-
 go, natura & re verus Deus, deo
 æqualis, vnusq; cum patre: exina-
 niuit semetipsum, formam serui
 suscipiens, humanā miseramq; cō-
 ditionem induit. Nec non vsq; eō
 paulò inferior angelis factus, se
 benignum, & facilem, præbuit. vt
 mortem: mortē autem crucis gra-
 uissimam, & turpissimam, subire
 non dubitauerit. Quapropter &
 Deus illum in summum honoris
 gradum extulit, illiq; nomen do-
 nauit quod est super omne no-

Ioh. 14. 15.

& 16.

Phi. 2.

Heb. 1.

Ioh. 1. 10.

Phi. 2.

Heb. 1. 2.

Sap. 2.

Christus
 humilia-
 tus exal-
 tari me-
 ruit.

20 De officio pastorum,
men, vt in nomine Iesu omne ge-
nu flectatur cælestium, ac terre-
striū, & infernorum: omnisq; lin-
gua cōfiteatur, quòd dominus sit
Iesus christus ad dexteram dei pa-
tris. Ille est quem Daniel in spiri-
tu vidit venientem vnigenitum
specie humana, in nubibus, & pe-
netrantem vsque ad prouectum
dierū: hoc est patrem eternū, cui
millies mille ministrabant: addu-
ctus autem ante oculos, amplissi-
mo regis honore affectus sibi vi-
sus est. Ei enim omnis gloria, ho-
nor, potestas, & imperium, delata
sunt: vt omnes populi, nationes,
& linguę colant eum, eiq; seruiāt:
cuius imperium æternum est: cu-
ius regnum nullis hostium copijs
destruetur: nulla vi, nullo deniq;
tempore delebitur. Sed cum eo
florēs, & amabile semper in eter-
num durabit. Meritò igitur re-
gum omniū rex, & dominus do-

Danie. 7.
Prophe-
tia Danie-
lis de re-
gno chri-
sti.

Apoc. 19.

minātium, & dicitur & est: quod quidem habet in femore scriptū.

Veruntamē cū cæterorum, tū maximē gregis sui dominus est. Eum enim pater omni-

potens præter cætera, Ecclesiæ caput esse voluit, quæ ipsius est corpus. Hæc est illa, sedes Dauid:

& domus Iacob, quam potestate, iustitia, bonitate, & æquitate, legitimē moderatur, vt ab Esaia

pronunciatum est. Multiplicabitur inquit imperium eius: super

solium Dauid, & super regnum eius sedebit, vt confirmet illud &

corroboret in iudicio, & iustitia, à modo & vsq; in sempiternū. Ita q; nemini dubiū esse debet: quin

Iesus Christus, verus rerum omnium dominus sit: Ieremias hoc illi fore nomen luculenter his

verbis testatur. Ecce dies veniūt dicit dominus, vt excitem germē iustum Dauidi, regnabitq; rex, &

Eph. i. 4. 5

Luc. i.

Esa. 9.

Iere. 23.

Quid
huic do-
mino de-
beamus.

22 De Officio pastorum.
prudenter ré geret:& paulò post:
hoc nomen quo vocabunt eum,
Dominus iultitia nostra. hūc syn-
cera mente, pio animo, forti pe-
ctore, & ea, quam ei debemus, pie-
tate, p̄sequamur: huic pareamus:
huic manibus, pedibusq; serui-
amus:& dignum esse putemus, cu-
ius imperium suspiciamus, celsitu-
dinem admiremur. Eiusq; volun-
tati obsequamur. Sed quomodo
regat noster ille dominator omni-
busq; legitimè prouideat: Paulò
fufius aperiāmus.

*De prouidētia nostri
pastoris, & legitima sui
ouilis administratione.*

Caput Secundum.

CHRISTVS

pastor optimus,
inter oues suas
versatur: cum il-
lis requiescit, &
vsq; in consum-

mationem seculi permanet, eius
enim sunt delitiæ hominum socie-
tas. Cuius gratia à regijs sedibus,
alto cælorum domicilio, in terras
descendit: vt suam immensam in
nos clementiam, misericordiam,
& inenarrabilem charitatē pate-
faceret: vt ouibus (quas ab æter-
no nouerat, elegerat, & in vitā æ-
ternā prædestinauerat, quasq; in
gloriā suā creauerat, & in libro vi-
tæ inscripserat) succurreret & o-
pitularet. Hoc pastore duce, hoc
moderatore, perire nusq̃ poteri-
mus. Sed fido aſſo cū regio pphe-
ta dicemus. Dñs regit me, nihil
mihi deerit. Dñs em̃ oīa iustē mo-
derat: q̃ sua īcredibili potētia oīa

B iij

Math. 28.

Prou. 8.

Sapi. 8.

Eph. 1.

Heb.1.

Sapi.8.

Ps.103.

Dñs pro-
uidet oĩ-
bus crea-
turis.

Ps.135.

Ps.103.

verbo virtutis suæ portat, suaq; sa-
pientia perficit, & ea quæ nemo
attingere potest, forti animo cõ-
plectitur: suauiterq; disponit. Oĩa
pro sua prouidētia gubenat: ope-
rit cēlū nubibus: parat terræ plu-
uiam: producit gramen iumentis,
& herbam seruituti hominum. E-
ducit panem de terra: & vinum,
vt lētificetur cor hominum: & o-
leo niteat facies. Dat escam omni-
bus animātibus. Propterea & pro-
pheta ait. Oculi omniū in te spē-
rant domine: & tu das illis escam
in tempore opportuno: aperis tu
manum tuā, & Imples omne ani-
mal benedictione. Atq; alio in lo-
co omnia à te expectāt: dante te
illis colligent: aperiente te manū
tuam, omnia replebuntur bonis:
auertēte autem te faciem, turba-
buntur: Auferes spiritum eorum,
& deficient, & in puluerem suū
reuertētur. Neq; enim satīs esset,

hunc rerum omnium dominato-
rem, omnia cōdidisse: nisi eadem
sua prudentia gubernaret, educa-
ret, & protegeret.

Prob. 14.

Quemadmodum enim omnia p
ipsum facta sunt, & sine ipso fa-
ctum est nihil: Ita per ipsum om-
nia constant, & administrantur:

Ioh. 1.

Quapropter volucres celi, lilia, &
gramen agri, Imò & capillos ca-
pitis nostri, sibi curę esse manife-
stè docet. Maximè verò rerū hu-
manarum curam gerit: & homi-
nem iam ab ineunte etate ad exi-
tum vsq; sub vmbra alarum sua-
rum perducit: omnia ei ad victū
cultūq; corporis necessaria sug-
gerit: eum cōtra quęcūq; aduersa
tuetur, & munit. Eius gratia hūc
terrarum orbē, nō casu aut fortu-
na, sed verbo virtutis sue condi-
dit: vt in eo rationalis homo vi-
ueret. Eius causa cælum præclaris
luminibus micans, terram vario

Math. 6.

Ps. 16. 56.

Singula-
ris dei in
hoīem p
uidētia.

Gen. 1. 2.

26 De officio Pastorum,
germine fecundam depinxit: ho-
mini verò tāta authoritas, & prę-
stantia data est, vt omnia quę sub
cœlo sunt, eius tutelę cōmendata
sint, eiusq; imperio pareant. Tan-
torum igitur in hominem benefi-
ciorum admiratione captus poë-
ta cœlestis exclamat. Quid est ho-
mo quod memor es eius? aut fi-
lius hominis, quia visitas eum?
minuisti eum paulò minùs ab an-
gelis: gloriā, & honore coronasti
eum: & constituisti eum super o-
pera manuum tuarū, omnia sub-
iecisti sub pedibus eius, oues, &
boues vniuersas, insuper & peco-
ra campi, volucres cœli, pisces &
quicquid perambulat semitas ma-
ris. Quibus quidem verbis osten-
dit quanta sedulitate, quantoq; a-
more, salutis, & commodi homi-
num, curam gerat. Qui eis omniū
rerum, quę ipse cōdidit vsumfru-
ctum dederit. Si ergo omne ani-

Ps. 8.

Hominis
pręstan-
tia super
creaturas

mantium genus à liberali domini manu, suo tempore quæ sunt ad vitam necessaria postulat & expectat: quid homini faciendū est, qui brutis animantibus longè præstantior, ad formam & imaginem dei factus est? Dominum ergo pastorem ad omnia nobis præsentē & paratum agnoscamus: eum nunquam nobis in rebus aduersis defuturum sincera mente imoq; pectore credamus: ille enim omnes homines vult saluos fieri: cum sua etiam gentibus, & cæteris à recto tramite & fide Christiana alienis elargiatur munera: de cælo dans illis pluuias, ac tempora frugifera: implens cibo, & lætitia corda eorum.

Potissimū verò pijs, Iustitiæ cultoribus, & ijs qui in eo sperant consulit. Primum enim quoad animā, eos iustitia, sapiētia, innocentia, pietate, atq; germana vita,

Gen. I.

I. Cor. II.

I. Tim. 2.

Acto. 14.

Præcipua
cura pij
fideles à
Deo fo-
uentur.

28 De officio Pastorum,
christianaq; cumulatè exornat.
Eis est author spei, solatij, gaudij,
pacis, incolumitatis, ac omnis de
niq; boni. Eos nusq; deserit: per
varios casus, per varia discrimina
rerum, ab exortu vsq; ad occa-
sum, eis dux est fidelissimus: et vt
pupila oculi tuetur, & conseruat.
Nunquam eis auxilium denegat:
nunquam ab eis lōgiùs discedit:
sed vltro sequitur & maximis e-
tiam beneficijs illorum animas
ornat, liberat à morte, ab exitio
irę diuinæ, oculos eorum tēperat
à lachrymis, ne suā vltra modum
defleant damnationē: pedes auer-
tit à lapsu: & spiritu sancto eorū
pectora confirmat. Itaq; vires ani-
mi corroborat, vt studio præce-
ptorum suorum, sine vlla pecca-
ti labe flagrent: benè, beatèq; vi-
uāt. Sic facilis (quæ sua est in om-
nes qui eum diligunt clementia)
opem & auxilium adfert: Et præ

Zac. 2.

ps. 144.

ps. 118.

Rom. 8.

sens in rebus aduersis semper opitulator, & propugnaculū adest. Nec verò senio aut morbo confectos, nec calamitosos, nec varijs fortunæ casibus demersos reijcit. Sed pro animi sententia, Pastor ouium ille bonus, infirmos corroborat, viribus destitutos reficit: elapsos erigit, manum suam illis supponit, ne collidantur. Subleuat demersos: custodit aduenas, pupillum, & viduam, in suam clientellā suscipit, fame & inedia tabescentes suis bonis pascit. Deniq; nihil quod vel corpori vel animæ suppetat, illis deesse patitur. Hanc immensam pastoris bonitatem, & prouidentiam, varijs modis experti sunt Israëlita: quos in virtute brachij extensi ab ægipto in prodigijs, & miris portentis eduxit: & à durissimo seruitutis iugo, miserrima obscuraq; conditione eripuit. Quemadmodum

Esa. 40.

ps. 145.

Ab exē-
plo Israē-
litarū dei
prouidē-
tia pro-
batur.
Exod. 15.

30 De Officio pastorum,
modum M O Y S E S pro-
phetarum facile princeps, lon-
ga oratione descripsit.

Ps. 77. 104 Neque verò hanc profusam Dei
in suos I S R A E L I T A S
bonitatē, præclaris hymnis suis
tacuit propheta D A V I D,
sed varijs eam carminibus cele-
brauit. Saluauit, inquit, eos de
manu odientium propter no-
men suum : vt notam faceret
potentiam suam, expandit nu-
bem in protectionem eorum,
& ignem vt luceret eis per no-
ctem. Inerepuit mare rubrum
& excicatum est: & deduxit
Exod. 14. eos per abyssos tanquam per
desertum, operuit aqua tribu-
lantes eos: quadrîgas Phara-
onis, & copias eius deiecit in mare:
electi principes iusto dei iudicio
submersi sunt. Deduxit eos in nu-
be per diē, & tota nocte in illumi-
natione ignis: elicuit aquam è fili-

ec, & eduxit semel atque iterum
tanquam flumina aquas: vt sitim
populi expleret: exortumq; mur-
mur sedaret.

Quando verò esuriebant, & ine-
dia laborabant, mādauit nubibus
desuper, & ianuas cœli aperuit,
& pluit illis manna ad manducan-
dum: & panem cœli dedit eis, ci-
baria misit ad satietatem. Indu-
xit demum in virtute sua ven-
tum Africum, & pluit super eos
sicut puluerem carnes: & sicut
arenam maris, volatilia pennata.
Et ceciderunt in medio castro-
rum eorum, circa tabernacula, &
manducauerunt, & saturati sunt.
Si igitur ille rerum omnium do-
minus in locis aridis, & incultis:
vbi vastæ solitudines nihil nisi
mortem & horrorem rerumq; pe-
nuriā portendebant, tantam
cibi potusque copiam, sua mi-
sericordia ductus Israëlitis infudit

Exod. 17.

Num. 20.

Deute. 8.

Præcipua

cura Dei

ī plebem

sua.

Exod. 16.

Ps. 77.

Argumē-
tum à mi-
nori ad
maius.

Quid nobis dei prouidētia, benignitas & clemētia dubia erit? Vera igitur fide, & constanti animo, ab illo ouīū pastore optimo, oīa quæ ad vitæ vsum necessaria sunt, expectemus. Sit prætereà nobis persuasum omnia dei sentētia regi: omnia deniq; dei nutu contingere, Maximè verò singularē dei prouidētiam, In hoc incumbere, vt nos foueat, & protegat, ex aīo confidamus: Et in mentem reducamus Abraham, Isaac, Iacob, & cæteros sanctos viros, qui cū ad uenē & hospites in regiōibus exteris diuinæ fidei, protectioni, & clientelæ ubiq; se commisissent, nihil vnquam quod non vtile, & ad salutem esset, pertulerunt. Pertrāsierūt enim (inquit regius propheta) de gente, in gentem, & de regno ad populum alterum, non permisit homini cuiquam, vt eos opprimeret, ac propter eos reges corripuit:

Dei erga
fideles suos amor.
ps. 105.

corripuit: cum diceret, ne attinga-
tis homines mihi consecratos, &
nihil mali prophetis meis infera-
tis. Nobis vnus patriarcha Ioseph
ad animi fidem cōfirmandā (ne sit
dubia Dei p̄uidentia) satis esse de-
bet, Qui haud dubiè optima spe
& fide, versiculum illum decanta-
bat, Dominus regit & pascit me,
nihil mihi deerit. Admirabile p̄-
fectò exemplū diuinæ p̄uident-
iæ, In hoc vno viro sanctitate
conspicuo proponitur. Quem ve-
luti charissimam, & mansuetam
ouem, deduxit dominus & à peri-
culis multis eripuit. Mala namque
fratrum odia, conuitia, verbera,
cruciatuſ semper forti pectore
pertulit. Venditur enim barbaris,
hysmaëlitis, & ab adultera multa
iniquissimè passus, in vincula tan-
dem ferrea conijcitur, quo quid
miserius? verumtamen huiusmodi
ærunæ, & calamitates, non solum

Ps. 79.

Tentatus
Ioseph
Dei p̄u-
identiam
experitur
Gene. 37.
39. 44. 45.

C

34 De officio pastorum,
bono illi adolescenti, eiusque fa-
miliæ, verumetiam omnibus ægy-
ptijs salutem, & fœlicitatem pepe-
rêrunt. Quæ cum intelligat vir
pius, cui beatam vitam, & immor-
talẽ dominus pollicitus est: quan-
to animo, quanta spe, quanta cum
lætitiâ, aduersa fortunæ tela, casus-
que varios perferre debet? Solet
enim summus rerum omnium ille
parens, moderator, & author, ad
inferiora deiicere, quos in cœlum
euehere constituit: omnia enim
ad salutem illorum vertit, à qui-
bus ex animo diligitur,

Tho. 13.

Rom. 8.

*Quomodo pastores ec-
clesiæ, ad Christi exem-
plum, ouibus suis prouide-
re debeant.*

Caput tertium.

V N C igitur pastorum
principem Iesum Chri-
stum, episcopi, ecclesia-
rū moderatores, & qui-

cunq; immortalis animæ curam
gerūt, omni studio imitari, & velu
ti architypū antè oculos habere:
suos deniq; mores ad illius instar
efformare debēt: vt qualis ille fue-
rit, tales & ipsi sint: Maximè verò
in hanc rationē, ecclesię pastores,
vt se ad exēplar Xpi optimi pasto-
ris cōponāt: sintq; quēadmodū &
ille inculpatę vitę, Incūbant. Qua
verò ratione id consequantur, ex
hoc psalmo facilè discere pote-
runt. Cogitent primū se verè
rectores esse, pastores, ducesq;ue
populi, & operarios, quos pater-
familiās misit in messē, vt po-
pulum velut purum triticum,
in horrea cœlestia congregarent.
Boni igitur pastoris Iesu Christi
ante omnia voluntatem perpen-

Christus
exemplū
rectorum

1. Pet. 2.
Ioh. 13.

Ioh. 8.
Heb. 7.
Ad quid
vocati mi-
nistri ec-
clesiæ.
Luc. 10.

Mat. 3. 13.

1.Thi.2.

Quare pa-
stores in-
stituti.

dant: qui omnes homines saluos fieri, & ad veritatis cognitionem venire cupit. Cuius rei gratiâ pastorum munus instituit: vt dispersas oues luporum, furum, & latronum insidijs obnoxias, feruorum suorum operâ, ab erroribus reuocaret, à periculis liberaret: & tandem ad suas caulas reduceret.

Ioh.10.

Quod of-
ficiu pa-
storu.

Hoc igitur sit præcipuum illorum munus legitimè regere moderari, & gubernare populū suæ tutelæ & fidei commissum, Eorum curæ est dominicæ familiæ providere: gregis incolumitati: studiosè consulere ne quid illi desit vsquâ, quod ad dei gloriam, animarūq; salutem faciat. Cum sint illi serui, quos constituit dominus, super familiam suam, vt ab illis quū opus est, cibum accipiat: hæc prima illorum cura sit gregi dominico æternæ salutis alimenta ministrare, ad veram pietatem plebem in-

Math.24.

stituiere ad iustitiam erudire: Christi regnum ubiq; erigere, Christi- que gloriam longè lateq; propa- gere. Nec verò ociosum pastorū mu- nus, sed laboriosum & periculis varijs obnoxium arbitrentur. Ut qui inexhausto labore, eò gregē, ut legi, præceptisq; diuinis pareat, redigere debeant. Certumq; sibi persuadeant, diuini numinis ope- ra sua studia & labores, (Si eo ani- mo quo decet, ad summi pastoris Iesuchristi gloriam, ouibus inser- uiant) fortunatos fore. Si sacra my- steria, legitimè administrent: Si re- ctam doctrinam tueantur. Si de- niq; cœlestibus epulis, cunctos fo- ueant: in eisq; fideles exercent. Sed de hoc animarum delicatissi- mo cibo, proximo versiculo plu- ra dicemus.

Non est
inanis la-
bor pa-
storum.

Non est
salus cor-
porū ne-
gligenda.

Curent quoq; pastores, anima- bus recreatis, etiam & corpora re- ficere: ut si qui esuriant, aut sitiant

38 De officio Pastorum,
illis cibum potumq; ministrent.
Aduenas, & peregrinos, tectoq; ca-
rentes, hospicio suscipiāt. Domos
pauperibus cōstruant, apta cōmo-
daq; suppellectili ornent. Si quos
nudos conspiciant, vestibus indu-
ant: vinctos, calamitosos, infirmos,
afflictosq; visitent, cōsolentur, &
confirment. Hæc illa sunt miseri-
cordiæ opera, de quibus expoſtu-
laturus est dominus, in die iudicij:
Quæ qui seruauerint magna acci-
pient præmia: inhumani verò, im-
misericordes, qui fratris rebus ad-
uersis non plus mouentur, quàm
dura silex, supplicia horrenda su-
stinebunt. Date, inquit dominus,
elemosinam, & omnia munda e-
runt vobis. Parate vobis sacculos
qui non veterascunt, thesaurum
inexhaustum in cœlis: quò fur
nō accedit: neq; tinea corrumpit.
Et iterum, parate vobis amicos
ex mammona iniquo (id est ex

Math. 25.

Iaco. 2.

Luc. 12.

Math. 6.

Luc. 16.

Quare di
uitiæ mā-
mona ini-
quum di-
cantur.

diuitijs quibus pleriq; malè vti so-
lent : aut quæ ad iniquitatem ho-
minem impellant) vt cùm defece-
ritis recipiant in æterna taberna-
cula. Studeant ergo rectores ec-
clesiarum, assiduè fidelibus succur-
rere: ope salutari, eorum pectora,
qui aliquid grauius patiuntur con-
firmare: afflictis solatio esse: paupe-
rum infortunio, & inopiæ cùm
spirituali, tùm corporali, præsentī
animo opem afferre. Deniq; ni-
hil gregi (quod efficere possint)
deesse patiantur. Discant ab Esaia
esurienti panem frangere: egenos
& vagos domum introducere:
nudum sicubi viderint vestire:
neque carnem, sanguinem, neque
genus suum despicere. Hæc om-
nia humanitatis officia, hylari vul-
tu conferant: hylarem enim da-
torem diligit Deus. Tunc verò
Dei voluntati, satisfecisse se putet:
cùm filiis, & fratribus suis, omni

Esa. 58.

2. Cor. 8.

C iij

40 De Officio pastorum

Roma.13.

Gal.5.

1.Timo.1.

Mat.25.

Que præ-
mia sint
misericor-
dibus p-
posita.

Esa.58.

ex parte fructum, & commodum
afferre ex animo studuerint, finē
enim legis, omniumq; p-cepto-
rum.s. Apostolus in charitate cō-
sistere docet. Sumptus autē quos
egenis, & ærurnosis suggerūt, in
Christum se conferre credant: ait
enim, quatenus fecistis vni de his
fratribus meis minimis, mihi feci-
stis. Quanta verò & ampla sit mer-
ces in cœlis reposita his, qui dili-
genter misericordię officijs fun-
cti sunt, Esaias luculenter expres-
sit: Tunc erūpet, Inquit, velut Au-
rora lux tua: & sanitas tua citiūs
orietur: Iustitia anteibit faciē tuā:
& gloria domini colliget te. Tunc
inuocabis, & dominus exaudiet,
clamabis, & dicet: ecce adsum. Si
protuleris esurienti animā tuam,
& animam afflictam satiaueris:
Iam orietur in tenebris lux tua:
& erit caligo tua sicut meridies.
Et requiem tibi dabit dñs semper

& Ouium.

41

& implebit splendoribus animam,
& ossa tua liberabit. Quibus ver-
bis propheta, Illis omnia felicia,
& prospera pollicetur, qui ege-
nos promptè, & alacri animo,
rerum suarum participes fecerint.
Beati pfectò sunt, qui afflictorù
misericordia ducuntur: qui quibus-
cunq; rebus possunt iuuant. Hos
in die mala, & in tempore aduer-
so, ab omni infortunio liberabit
dominus. Et erumnas & calamita-
tes eorum, in pacem, solatium, &
felicitatem conuertet. Eos enim
Christus in cœlestem hæreditatē
deducet. Eos leni, & blanda ora-
tione, Inuitatos, ad populum suū
in sinum Abrahæ cōgregabit: di-
cens: venite benedicti patris mei:
possidete regnum paratum vobis
ab origine mundi: esuriui enim &
dedistis mihi edere & c. Neq; hæc
solis ecclesię pastoribus, dicta pu-
temus: oībus de proximo manda-

Ps. 40.

Mat. 25.

Eccle. 17.

Mat. 7.
1. Ioh. 2. 3.
& 4.

Solos pi-
os, & mi-
sericor-
des, mise-
ricordia
subsequit
Iaco. 2.

42 De officio pastorum,
uit dominus, & quibusuis benefi-
cij fratres afficere, tueri, diligere,
fouere, & aduersus omnia pericu-
la opem, & auxiliū, ijs quibus est
opus, afferre iussit. Alioquin nisi
pereūtibz presentes affuerimus:
paratiq; manū illis porrexerimus,
nusquā à periculis immunes, neq;
diuinam misericordiam consequemur.
Quis enim eos auxilio di-
gnos putet, qui auxilium afflictis
negauerint? Iudicabuntur equidē
sine misericordia, qui misericor-
diam non habuerint. Neq; tamen
prasentis instituti est, fructus cha-
ritatis, mercedem operum miseri-
cordiæ, aut impietatis, seueritatis,
& inhumanitatis supplicia, pluri-
bus verbis prosequi. Satis enim
fit admonuisse rectores, & eos
qui ecclesiæ curam habent, vt
Christum imitantur, & gregi, quę
sunt necessaria, ministrent. Nunc
ad ipsas oues nostra veniat oratio.

De natura & conditione Ouium, & quomodo se optimi pastoris prouidentia cōmittere debeant: ut se ab eo, eiusq; ministris regi patiantur.

Caput Quartum.

FIDELIS quidē, ouibus passim in sacris Biblijs cōparantur. Nam ppter humilitatem, innocentiam, patientiam, summumq; quod mortali-
bus afferunt commodum, ppter spem, & fidem, quā in custodibus maximam habent, oues dicuntur. Oues siquidem prae cæteris animalibus minimè sunt noxiæ.

Ps. 43. 76.

& 77.

Mat. 7. 9.

& 10.

Pij p me-

taphorā

oues &

agni di-

cuntur.

Quæ sit
ouium na-
tura.

Gen. 24.

Heb. 4.

44 De officio Pastorum,
Non enim mordent dentibus, vt
luppi, & vrsi, non rugiunt, nec vo-
ce terrent, vt leones: non pede fe-
riunt, vt muli, aut equi indomiti:
non cornu petunt, vt tauri & hyr-
ci. Non acutiores vngulas habent
vt aquilæ, non aculeum, vt apes:
non venænum vt serpentes. Sed
viribus destitutę tutela, cura, & di-
ligētia, boni pastoris opus habēt:
Humilitatē verò vel hoc vno ar-
gumento possumus agnoscere,
quòd se etiā ab infantibus & puel-
lis duci, ac regi, patiantur. Quem-
admodum de Rachele, sacra Ge-
neseos testatur hystória. Quod
quidē re ipsa facilē dignoscimus.
Hanc igitur inter cætera curam
habeant oues verè fideles, vt ad fi-
delissimum pastorem Christum,
syncera mente confugiant. Illius
immensam bonitatem, & miseri-
cordiam in rebus aduersis implo-
rent. Ille enim solus potest, & vult

nos conseruare incolumes, & bonis omnibus, bona cumulare. Vnusquisque igitur ex animo hæc verba, verissima optimaque fide loquatur.

Dominus regit me, nihil mihi deerit. Nemo enim viribus suis, virtuti, fortitudini, sapientiæ, aut fluxis hominum diuitijs, Sed Iesu Christo qui de nobis sollicitus, humano generi, & propugnaculum, & sacra est anchora, confidere debet. Qui cum sit omnipotēs, fons & origo bonorum omnium: Cui & data est omnis potestas in cælo & in terra. Nihil nobis quod ad benè beateq; viuendum sit deesse patitur. Propterea & se nobis affuturum vsque in cōsummationem seculi pollicitus est. Hic ille est pastor bonus, qui huc curas omnes, & studia dirigit. Totusque in hanc rationem incumbit vt o- uibus profit. Quocirca omnes pie

Fiducia

fui abij-
cienda.

Hiere.17.

Apoc.1.

Math.28.

Ioh.15.16.

46 De officio pastorum,
seſe illius curæ & prouidentię cõ
mittunt: vt qui ab eo paſtum, vi-
tam, & ſalutem omnẽ expectent.

Sollicitu
do, p vi-
ctu & re-
bus exter-
nis mala.
Math. 6.
Luc. 12.

Nec verò eos ea cura remordet,
vt quid edant, quid bibant, vel qd
induant ſolliciti ſint. Sed omnem
animi, & corporis angorem lōgẽ
repellunt. Omnes curas in deo re-
conditas habent. Primũ regnum
dei quærunt: ſpẽ fidẽq; habẽt
nihil eorũ, quæ ſibi ad vitæ vſum
neceſſaria ſunt, de futurum. Qui
enim animã & corpus dedit: etiã
ea quę conducere videbit ad vitę
ſubſidia, abũdẽ ſuggeret. Nã neq;
corpus in fidẽ, & clientellam
ſuã recipere negat: Neq;, quę ſua
eſt in omnes bonitas, & clemẽtia,
inopiæ noſtræ, leuiſſimis etiam in
rebus ſuccurrere: Neq; vnquã ea
quæ ad vitam humanam faciunt,
ſuppeditare recuſat. In ipſo ſi-
quidem viuimus, mouemur, &
ſumus.

Acto. 14.

Credamus igitur toto animo, certumq; sit nobis, Singularē Dei prouidentiam, ad humani generis salutē, dies noctesq; vigilare. Democriti verò, Epicuri, Luciani, & id genus nebulonum (qui eò dementiæ venerunt vt dei prouidentiam humano generi negarēt) sententiam explodamus. Illis acerrimis nostræ fidei hostibus inuitis, Deū supremo in loco ita esse collocatum nobis persuadeamus : vt etiam vis eius per vniuersum mundum diffusa: solem, lunam, sydera, & cœlos omnes moueat, circumagat, omnes astrorum cursus moderetur. Causas salutis, & incolumitatis omni animātium generi (quæ in terra, mari, cœloque nascuntur) afferat. Ille est qui sua virtute, & numine, rerum omnium formas sinè difficultate proprio motu absoluit, ac omnia perficit. Qui vim suam, vt sol in mūdum radios,

Proib. 14.

Heretici
dei prouidentiam tol-
lentes ex-
plodēdi.

Deus oīa
modera-
tur & gu-
bernat.

Ps. 103.

Compara-
tioniſ
& ſimili-
tudinibus
Dei maie-
ſtas & au-
thoritas
oſtendiť.

48 De officio paſtorum,
per vniuerſa quę condidit diſpar-
git. Hoc moderatore luna triginta
diebus ſuum peragit orbem: Sol
noctem occaſu, & diem ortu ſuo
diſcriminat, & anni circuitu hye-
mem, ver, æſtatem, autumnum,
quatuor illa tempora diſtinguit.
Eiuſdem viſ diuina omnia perlu-
ſtrat: tellurem ita fertilem reddit,
vt lætas faciat ſegetes: vuas, & fru-
ges ſecundas, ad hominum vitam,
reddat. Quorum etiam gratia, ena-
ſcentibus arboribus incrementa
miniſtrat: maturos fructus præbet,
foetus animantibus: omnibus de-
niq; rebus animam vegetatiuam
infundit. Quod vt breuius dica-
mus, idem eſt deus, in vniuerſo ter-
rarum orbe, quod in naui naucle-
rus, quod in curtu auriga, quod in
choro tibicen quod lex & magi-
ſtratus in ciuitate, quod denique
dux, & Imperator in exercitu. Ve-
rũtamen hoc adeo intereſt, quod
laboribus

laboribus varijs, corpora & curis
animum illi sollicitât: Illi verò op-
timo, maximo, finè vlllo labore suc-
cedūt omnia: Cùm sit omnis mole-
stia, laboris, & calamitatis expers.
Omnia etiam in loco Immobili
stans, mouet: & pro animi senten-
tiâ circumagit. Rerum enim om-
niū principiū, finis, & medium, in
eius manu sunt. Credamus ergo
nos ab hoc pastore ali, cōseruari,
& regi: Eūdem nobis adesse prę-
sentem, gubernatorem, & patro-
num vbiq; putemus. Omnia no-
stra consilia illi credita, quicquid
deniq; possumus, & conamur, in
manu eius esse agnoscamus: vt ea
quocunq; voluerit flectere possit.
Curas omnes in dominū reijcia-
mus, & ipse enutriet nos, quoniam
illi nos, nostraq; curæ sumus. Neq;
enim etiam si mater filiorū obli-
uiscatur, nostrī potest vsquā obli-
uisci. Summam verò dei bonitatē

Prouer. 21

1. Pet. 5.

Esa. 26.

D

50 De Officio pastorum
in rerum omnium quæ condidit
sapienti administratione, & ad-
mirabili ordine perpendamus.

Ex crea-
turis crea-
tor agno-
scitur.
Ps. 18.

Quarum naturam quis altius per-
scrutatus, non opificem admirabi-
tur? Singula enim conditoris am-
plissimam potestatem enarrant,
insignem virtutem prædicant, &
gloriam immensam extollunt: in-
de sanctorum exemplo, fidem in
eo sitam habere in animum indu-
camus: Illum ut patrem veneremur,
ut dominum colamus, ut pa-
storem sequamur, ut omnis boni
largitorem amemus: sub illius ope
perpetuò simus: hunc psalmum, in
eius laudē, optima fide, imoq; pe-
ctore canētes, verè dicamus, Dñs
regit me, nihil mihi deerit.

*Quo pacto malum aua-
ritiæ sit fugiendum.*

Caput Quintum.

O S præterea
admonet hic &
ficulus, ne imo-
dica fluxarū re-
rum cupiditate
teneamur. Quid

enim homini turpius, quàm si im-
munda illa pecora, quæ nulla vn-
quam capit satietas, æmule? Qui-
bus comparantur auari, qui auri,
& argenti insatiabili desiderio cru-
ciantur: quorum nunquam expleť
cupiditatis sitis: sed quemadmodū
hydropici, qui quò plus bibūt eò
plus sitiunt: sic quātò pluribus af-
fluūt diuitijs, tātò maiores cupiūt.
crescit enim amor nūmi, quātum
ip̃a pecuniā crescit: Illisq; tā deest
quod habent, quàm quod nō ha-
bent. quo quid hominum generi
miserius? quid perniciosius? Hoc pe-
cunię (quam nemo vnquā sapiens
cōcupiuit) studiū, radix omnium
malorū est. Nā vt quidā poēta ait.

Eccle. 5.
Auarorū
misera cō-
ditio.

1. Thim. 6

D ij

Iuuenal.
Saty.6.

Prima peregrinos obscena pecunia mores

Intulit, & turpi fregerunt secula luxu

Diuitiæ molles.

Simus cō-
tenti præ-
sentibus.
Heb.13.

Nos ergò ouium naturam sequamur
quæ sua lana contentæ modico &
virèti gramine pascunt: ita & nos
habentes alimèta, et vestimèta qui-
bus tegamur, illis cōtenti esse de-
bemus, etiã si nobis victus tenuis,
habitus vilis, ministretur: satis enim
nobis esse debet, quòd ea quæ no-
bis ad vitæ conseruationem opus
sunt, dei liberalitas largiatur. Sorte
nostram viuamus contenti. Nullum
nisi honestum, & legitimum lucrū
facere studeamus: neq; ex aliorum
incommodis nostra comparemus
cōmoda: Neq; fratri dolos strua-
mus, quòd res nobis tandem malè
peritura accrescat. Verum nos pa-
tris cœlestis curæ, & prouidentiae,
committamus: panem quotidianum

Ex alte-
rius dāno
nemo sit
locuple-
tior.
Math.6.
Luc.11.

& Ouium.

55

ab eo postulemus, vt nos pascat,
sempérque tueatur. Quantaquã;
autem rerum copia nobis affluat,
etiam vbi ruperint horrea messes
& cellaria vina: Cogitemus tamen
omnia fortunæ bona, nihil esse, ni-
si quatenus effusa benedictione
dominus læta, & fēcunda reddit.

Deute. 8.

Quamobrem iubet propheta, di-
uitiæ si affluant, nolite cor appo-
nere: ne ergo in eis animũ habea-
mus, sed ore, & pectore, semper
versetur hic versiculus. Domi-
nus regit me, nihil mihi deerit.
Quò enim pastor meus sit Chri-
stus, nullius rei indigere potero.

Ps. 61.

*De loco pascuæ, &
ratione pabuli, ouibus
exhibendi.*

Caput Sextum.

D iij

DEI providentiā obiter
descripsimus, nunc ordi-
nis ratio postulat, ut in
hoc primo & siculo, lo-
cū ī quo pascātur oves oñdamus.
In loco pascue, inq̃t, ibi me collo-
cavit. Hic versus curā probi pasto-
ris ostendit. Solent enim pastores
in locis herbidis: & pascuis vbe-
rioribus, mapalia tendere. Itaq; o-
vis Xp̃iana, cōstituit me, ait, in pa-
scuis lætissimis: & pulcherrimis: ut
in eis recrearer, & reficerer. Illi
sunt montes Israēlis, in quibus suis
ouibus hoc est pijs, & sanctis do-
minus abundē se alimenta daturū
pollicetur. Per montes, sacras scri-
pturas (pascua saluberrimis diui-
ni eloquij & bis refertissima) haud
dubiē intelligit: In quibus locis,
vbi perpetua est tēperies, umbra
gratissima, gramen virescens, nos
requiescere iubet: Non solū ut
estum meridianū, hoc est aduersā

Pastorum
mos se-
quendus.

Eze. 34.
& 36.
Esa. 64.

fortune tēpestatē, effugiamus: Verūmetiam vt nostras mentes, cœlestiū rerū, & spiritualium cogitatione pascat. Illa sunt salutifera cœlestis, & diuine doctrine pascua, q̄ animam nostrā recreāt, & nutriūt. Quēadmodū em̄ pane, & obsonio corpus crescit, & ī dies viribus augescit: ita cor nostrum, ac mens ipsa, & spiritus, sancto dei sermone, puris diuini & bi eloquijs reficiūt, & cœlesti gratiā cōfirmāt. Quo q̄ dē cibo, quē fame tabescētibus omnibus, bonus ille pastor ministrat, qd salubrius, qd suauius, qd deniq; dulcius, ī vita humana esse potest? Nō abs re p̄fectō regius p̄pheta, delectari se plūs illo affirmat, q̄ cæteris mortaliū diuitijs, thesauris, atq; vitæ huiusce delitijs. Iudicia, inquit, domini vera, iustificata in semetipsa: desiderabilia super aurum, & lapidem preciosum multum, & dulciora sup̄ mel & fauū.

Verus cibus animæ verbum domini.

In quo precio haberi sacra eloquia debent.
Ps. 118.

D iiii

Ps. n8.

Sap. 7.

Consola-
tio ex dei
verbo.

Alio quoq; loco, ex imo pectore
suspiria ducens ait. Quàm dulcia
faucibus meis eloquia tua, super
mel ori meo. Et alibi, argentum &
aurum vilescere ostendit præ diui
no sermone, dicens, Bonum mihi
lex oris tui, super millia aurì & ar
genti: Nullę igitur opes, nulla dia
demata, nulla imperia, nulla regna,
nullæ copiæ, nullæ voluptates, cū
istis quidē opibus, & spiritus de
lectatione, sunt conferendę. Vnicę
profectò amplecti, & summa ob
seruantia, altissimi patris eloquia
colere debemus. Quæ em̄ est tan
ta dicendi copia, aut vis ingenij,
quæ lætitiā, & voluptates, quas
Dei sermones, humano generi af
ferunt cogitatione complectatur,
nedum verbis consequatur? O
quoties pij, & sancti viri, præ cala
mitatum multitudine, animo de
sponderent: nisi verbi Dei virtute
erigerentur, & spiritum reciperēt,

Hinc enim in exilium pulsi, in carcerem cōiecti, & varijs morbis affecti, consolationē consecuti sunt. Ex illius studio, & legis diuinę obseruatione, præclaros vberesq; fructus consecuti sunt. Verbi nanq; diuini virtus ea est, vt illos tanto pietatis, & virtutis amore accenderit, vt etiam vitam cœlestē sub hac corporis mole duxerint: Et ad extremum vsque vitæ spiritum omnes neruos, omnemq; curam, & diligentiam in colendis Dei mandatis adhibuerint. Ab omni certē iniquitate, & scelere, abhoruerunt, præcipuaq; illis cura fuit, ne quid cōmitterent quod meritò reprehendi posset. Ideoq; imo pectore eloquia dei, tāquam preciosissimum thesaurum recondēbant, quorum obseruatione nusquam aberrabant: humanarū rerū cupiditate, nullatenus capiebantur. Imò potius ad cœlestē patriā,

Heb. ii.

Quis fructus ex verbo domini succedat.

Ps. n8.

Qua via sancti ad regnū cœleste peruenierint.

58 De officio pastorum,
 & felicissimam illam beatorum
 societatem, ubi vita perennis &
 beata, summo studio properabāt.
 In tenebris huius vitæ, verbum do-
 mini, tanquam fax, & lucerna illis
 prælucebat: ne quid offenderent,
 neque deflecterent à via, quæ ad
 vitam beatam, & immortalem
 ducit.

Ephe. 6. & ferocibus substinerent, scutum
 Heb. 4. fidei, & gladiū spiritus apprehen-
 Quibus derunt: id est verbum dei, ut furo-
 armis vin re concitados hostes, funderent,
 catur ho seque ab illis ereptos, incolumes
 stes. seruarent, O singularem, ô insignē
 & inauditum mortalibus cibum,
 qui tot nobis per sacras histo-
 rias, nominibus, commendatur,
 quiq; pijs omnibus, tantos fructus
 tantaq; commoda affert. Esuris?
 hic est panis vitæ suauissimus: in
 quo est omne delectationis ge-
 nus, quò tuam possis eximere fa-

Laudatur
 verbum
 Dei, ex va-
 rijs nomi-
 nibus.

mem: versaris in tenebris? Lucernam assume pedibus verbum domini, & lumē semitis, quò gressus tui, in viam salutis dirigantur. hostes te premunt? gladium spiritus omni gladio acutiorem in proscinctu habe: quo salutis tuæ, & veritatis fugentur hostes. Languet? en saluberrimum antidotum quo morbis omnibus mederi possis. Conficiunt te mœores? à verbo Dei veram pete consolationem. Mors te occupat? vnum est spiritus verbum, quod tibi veram vitam, salutemque restituat. Denique si vlla in re laboras, ad hunc cœlestem cibum, tanquam ad sacram Anchoram confuge, qui omnia morborum etiam grauissimorum, genera curat, labentes reficit, defessos exhilarat, & prostratos erigit. O infœlices, & miseros mortales, ô luce indignos,

Ps. n8.

Heb. 4.

Ps. 126.

60 De officio pastorum,

Litera occidit spiritus vivificat.

2. Cor. 3.

Ps. 18.

qui tantam vltro à summo pastore salutem oblatam, cōtempserint qui se tā sacro, & salutari pabulo indignos reddiderint. Neq; tamen arbitremur, pabulū hoc in emortua, & occidente litera consistere, nam & sancti spiritus auxilio opus est. Necat enim lectores lex domini, sicubi Christi gratia desit: tunc tantum auribus insonat, impuris oculis & corporeis legitur, & immūdo corde suscipitur. Vbi verò vivificans adest spiritus, veram vitam, lucem, pacem, gaudiū iustitiam, veritatem, Imò & Christum ipsum exhibet. Hæc est Lex domini immaculata, quæ ab errore animas reducit, & paruulis sapientiam præstat. Quamobrem alta mente reposita religiosè in impectore ipsa manere debet. Sed quoniam pacto hic sacer cibus à fidelibus ministris ouibus dandus sit nunc dicamus.

*De ministerio uerbi,
& administratione pabu-
li spiritualis.*

Caput Septimum.

ASTORES
& ecclesiarum
rectores, quos
constituit super
familiam suam, à
quibus cū tem-
pus est cibum

Math.24.

accipiat: huius sacri pabuli mini-
stri sunt: Atq; hoc ppagandi ver-
bi diuini eximium & præclarum
munus susceperunt. Illos em̃ col-
locauit Dominus super cathedrā
Moyfi, in sublimi quidem loco
vnde doctrina pietatis, Christiane
religionis, & fidei de Christo Iesu
dispergatur. Ideoq; animarū me-
dici, patres, pastores, speculatores,

1. Cor. 4.

Mat. 15.

Quæ sit
cathedra
Moyfi.
Varia pa-
storū no-
mina.

Medici
munus
expleant
rectores.
Ecc.10.38

vigiles, episcopi, angeli, à Deo mis-
si, dicuntur. Quod ergo medicus,
curandis ægrotis corporibus præ-
stat, quod pater filijs exhibet, qđ
pastor ouibus, quod vigil ciuibus
quodq; angeli hominibus mini-
strant: hoc & rectores ecclesijs,
quarum curam gerunt præbere
debēt, peritos igitur medicos imi-
tentur, animarum dolori succur-
rant, ærumnosos cōsolentur, pro-
stratos mente exhilarent, lapsos e-
rigant, esurientes reficiant. Quēad-
modū medici corporis morbis, &
doloribus, cæterisq; rebus homi-
ni noxijs cumulatè medent̃, mor-
bos enim membrorum sensuūq;
curant, oculorū vlcera, auriū sur-
ditatem, oris foetorem, tremorem
membrorū, capitis vertiginē, sto-
machi cruditatem sanāt, imbecil-
lis naturæ membra recreāt & refi-
ciunt, neruos restituunt, gressum
addunt: lapsiq; corporis in dies vi-

res augēt. Nec infirmos oīno doloris vi succūbere patiunt. Ita & rectores ecclesiarū, egritudines ab animę sensibus, salutari medicina depellāt, atq; in rebus aduersis pię suppetias ferant, salutē ouiū oī diligentia & studio curent: ne vitiorum morbi latius serpant, aut scelerum vulnera in crudefcāt, quibus tandem ad interitum eorum vita & salus, qui se illis commiserūt, vergat, omni industria, & sollicitudine, præcaueāt. Nec nō officio patrum fungantur, filijs alimenta ministrent, accepta ab æterno patre munera illis liberaliter impartiantur, & doceant ad ultorem peccatorum deum confugere. Ab eo veniam, & remissionē peccatorū, constanti animo expectare. Hoc sit illorū præcipuū studiū, cōsolari quos pusillanimitas, vel terror, vel desperatio vel laboris p̄p̄modūm fregit impatiētia.

Medico. —
rū ars ap-
tē ad ani-
mū trans-
fertur.

Mat. 6.
Patrum
pietas pa-
storibus
congruit.

Ephe. 6.

Col. 3.

Deinde vt boni patris mos est, filios erudiāt: otiosos & Inanes modestè obiurgēt, dormiētes exergiscantur, Omnem deniq; dent operam, vt virtutis studium, & vitiorum odium crescat.

Ioh. 21.

Quale
munus pa-
storum.

Verumtamen inter cætera ve-
ros pastores agāt: vnusquisq; illo-
rum sibi dictum arbitretur. Pasce
oues meas, pasce agnos meos. Et
quemadmodum officiū boni pa-
storis est obambulare, vigilare, gre-
gi consulere, ne quid desit ouibus
prouidere. Summaq; diligentia &
solicitudine gregē ducere, & re-
ducere: A luporum ferarumq; in-
cursu incolumem protegere. Ita
etiam æquum est, vt animarū cu-
stodes pro ouium conditione vi-
ctum, pabulumq; parent. hoc est
vt illas doceant, hortentur, conso-
lentur, verboq; veritatis & vitæ,
reficiant. Diligentissimum verò, &
vigilantissimū pastore Iacob (qui
in hanc

in hanc operam studiosè incum-
bebat vt oues pasceret, ad flumina
deduceret, easq; ab omi periculo
eriperet) imitentur vigilant, orèt,
vt populi commodis, & saluti in-
feruiant, forti animo conentur.

Opus euangelistæ peragant. Cœ-
lestibus sacri euangelij diuinæq; sa-
pientiæ epulis, ærumnosas animas
recreent: lapsas & à Deo alienas
erigant. Hic ille est cibus suauissi-
mus, deoq; gratissimus, Christianis
saluberrimus, qui de cœlo cecidit.
Neq; enim possunt præclariùs de
grege mereri, quàm si illi hoc sua-
uitatis poculum, hoc est Christi
doctrinam, propinent. Nec non se
angelos, hoc est Dei optimi maxi-
mi nuncios, præstent: & memine-
rint quidquid authoritatis, & di-
gnitatis illis spiritus sanctus in scri-
pturis tribuit, id totū officio, quo
funguntur dari: nam vbi ad mu-
nus vocantur vnà à domino pro-

E

Gene. 31.

1. Thim. 3.

Tit. 1.

2. Thi. 4.

Mal. 2.

Ministri
verbi an-
geli dicū-
tur.

1. Timo.3

Ti.1.

Mal.2.

Mat.5.

Ro.1.

uinciam accipiunt, vt rectè doceant, & ex ore dei loquantur. Labia enim sacerdotis (inquit Malachias) custodiunt scientiam & legem requirent ab ore eius. Cùm igitur in tantis tenebris, mortisq; obscura caligine, & quod peius est, diuinarum rerum ignorantia, homines versentur: Euangelij & veritatis lucem, nequaquã sub modio cælent: sed super candelabrũ ponant, vt omnibus qui in domo sunt luceat. Tantam verò fœlicitatem & beatitudinẽ (quæ ex verbo domini prodiit) ignaris mentibus non inuideant. Neq; euangelium (virtus enim dei est in salutẽ omni credenti) erubescant. Omni studio, & cura, dei voluntatem & gratiam omnibus viribus aperire & propagare nitantur & portum viamq; salutis ostendant. Sic deniq; agant vt eorum labores, & lucubrationes Christianæ reipu-

blicæ fructus afferant. Non autem
 aurem popularem, & inanem ho-
 minum gloriam, venentur: verum
 ut deo qui penitus animum per-
 scrutatur, sui officij rationem pro-
 bent. Qui ergo annunciandi ver-
 bum domini provinciam suscepe-
 runt, sincero & inuicto animo lo-
 quantur: ac omnes omnium ho-
 minum terriculas nihili faciant: ve-
 rum omnes neruos intendant,
 ut Christus ubiq; audiatur, cola-
 tur, & ametur: ut eius qui huma-
 num genus saluum fecit doctrina,
 ubiq; suscipiatur, ac in dies fide &
 charitate perseueret. Quod ut cō-
 modiùs præstare possint, exemplo
 beati illius viri ardenti desyderio
 se in lege dñi dies noctesq; exer-
 ceant: Afsiduè eam meditetur, si-
 bi dari sacrarum scripturarum in-
 tellectum orent, & precetur: Opẽ
 deniq; illius qui claudit, & nemo
 aperit, qui habet clauem David,

E ij

Ps. I
 Præcipuū
 studiū &
 oratio ad
 verbum
 dñi cog-
 noscēdū
 necessa-
 ria.

Apoc. 3.
Math. II.

Eccle. 43.

Ioh. I. 8.
Quomo-
do oran-
dum pro
cognitio
ne verbi.
Ps. II 8.

aperit, & nemo claudit, quiq; ea
reuelat paruulis, quæ huius seculi
sapientibus & prudentibus absco-
dit flagranti animo implorent.
Nam adeò sunt curæ in terras ho-
minû animæ & rudis ingenij, vt
legem domini sine numinis auxi-
lio intelligere nullomodo possint.
Quemadmodum enim solis præ-
clarum sydus nemo oculis cernit,
nisi illius fulgore & lumine adiu-
tus: Ita diuini eloquij nemo splen-
dorem videt, nisi deus ipse scriptu-
rarum author suo numine mentē
illuminet, voluntatem accēdat, to-
tumq; animum renouet. Quāob-
rem cum propheta supplices sic
orabimus. Da mihi intellectū do-
mine, & scrutabor legem tuam.
Reuela oculos meos, & confide-
rabo mirabilia de lege tua. Doce
me domine viam iustificationum
tuarum. Bonitatem, disciplinam,
& scientiam doce me. Ne auferas

de ore meo verbū vitatis vsque.
 quaq; Incola ego sum in terra, nō
 abscondas à me mandata tua. Ex-
 audiet proculdubio dominus vo-
 ta nostra. Quid enim non exorat
 sedula, humilis, & importuna ex fi-
 de prodiēs oratio? Precibus cer-
 tē nostris ipsemet Christus, q̄ iussit
 cum fide, & perseueranter orare,
 mentis caliginem depellet, corda
 illuminabit: vt quē ad dei gloriam
 & proximi commodum spectāt
 planē perspiciamus: et quid expe-
 tendum, quid ve fugiendum, quid
 q̄ agendum sit, intelligamus. Cum
 verò hanc dei sapiētiam rectores
 & pastores fuerit assequuti, opere
 precium erit vt eam longē lateq;
 dispergant, & regnum dei, gloria
 & honore illustrent.

Quæ sit
 orationis
 virtus &
 efficacia.

Math. 21.
 Luc. 11.

*Quanta auditate, tam sa-
 cer animæ cibus, ab oui-*

E iij

70 De officio pastorum,
*bus Christianis sumendus
sit & digerendus.*

Caput octauum.

Sacra Bi-
blia loca
sunt pa-
scue.

Proue.29

Eccle.1.
43.

D hæc igitur scriptura-
rum loca, pascuis vberri-
mis ac splendidis refer-
tissima, alacri animo properent
oues. Adeant vtriusq; testamenti
agros varijs ornatos floribus: in
quibus delicias reges, magistratus,
cæteri q; priuati homines omniũ
maximas capiunt. Nec verò existi-
ment pabula (etiam si à multis su-
mantur) aliquando minui posse:
non enim illa sunt vt ventris esca,
quæ quò minor est, eò minùs sa-
tis est. Sed quemadmodum vide-
mus Solem æquè omnibus lumẽ
infundere, terrasq; omnes lustra-
re: Ita hæc alimenta eò sunt vbe-
riora, & splendidiora, quò à pluri-

bus accipiuntur, eoq; magis abundant, quò frequentius illis vtimur. Accedant ergo fideles, vt sumant panem purum, verum, sanctum & diuinum, illum vnicum animæ cibum, qui à patre æterno filiis adoptionis benè dilectis proponitur, quò suam eximant famem, esurientesq; satientur. Cætera autem omnia præ huius cibi dulcedine amara iudicemus: præ cælestis sapientiæ desyderio diuitias, opes, honores & totius mundi Imperia nihil esse ducamus. Omne enim aurum, si ad illam comparetur, arena est exigua: & tanquàm lutum æstimabitur in cōspectu eius. Melior certè est teste regio ppheta Dauidæ, lex oris diuini, quam millia auri & argenti. Propterea idem propheta dicebat, hæreditate acquisiui testimonia tua in æternum, quia exultatio cordis mei sunt: & rursus, portio mea domine

Proue. 9.
Deut. 8.

In quo
precio
sint elo-
quia dei.
Proue. 8.

Ps. n8.

E iij

Math. 13

Parabola
thesauri
abscondi
ti, & mar
garitę,
verbo do
mini cõ-
gruit.

Ps. I.

dixi custodire legem tuam verbũ
domini, illum esse cogitẽt omnes
thesaurum incredibilem, & absco-
ditum in agro, preciosamq; & in-
estimabilem margaritã, quam vt
adipiscamur, quid nobis omnium
bonorum iacturam facere graue
esse debet? quid hoc thesauro hac
q; margarita desiderabilius? in qui-
bus omnis felicitas, bonorum om-
niũ copia, pax, gaudium, & vita,
consistunt. Ergo diuites & planẽ
locupletes sint oportet, qui tanta-
rum rerum precium agnoscunt,
& agnitum sibi comparant. Dies
igitur noctesq; omnes verẽ fideles
legis diuinę pręcepta meditentur:
vt quid iubeat deus, quid ve pro-
hibeat, qua nos via cœlorũ parti-
cipes, & hęredes efficiamur, quod
sit paratum flagitiosis supplicium,
& quę pręmia bonis adsint intel-
ligant. Quę omnia ex pastoris vo-
ce facillẽ percipient. Hunc igitur

agnoscant, hunc audiant, non aut
 alienorum vocem. Neq; tamen fa-
 tis esse putent, pascuis sacrorum elo-
 quiorum refici, legem diuinam me-
 ditari, addicere, vel fideli memoria
 complecti: nisi probè ad legis nor-
 mam vitam instituât: ab omni sce-
 lere abhorreant: sese ab omni vi-
 tiorum labe immunes tueantur,
 virtutem & pietatem colant. Non
 enim mandauit deus mandata sua
 sciri, legi, vel audiri: Sed custodiri,
 Idq; non frigide, oscitanti, aut so-
 cordi animo: Sed omni conatu, ita
 efficiendum est, vt ab obseruatione
 legis diuinæ nunq̃ discedamus.
 omnesq; actiones nostras eius re-
 gula metiamur. Non enim est lin-
 guæ aut mentis doctrina sed vite:
 nec ingenio memoriaq; dūtaxat,
 quemadmodum ceteræ artes, cō-
 præhenditur dei sapientia: sed in
 anima, intimoq; corde sita est. Ibi
 sedem & receptaculū habet, vnde

Ioh. 10.

Vita ho-
 nesti stu-
 dium sa-
 piētiæ sub
 sequi de-
 bet.

Ps. 218.

Prouerb.
 18.

Cor se- in singulas corporis partes dispa-
des est di titur & in optimos vitæ mores
uinæ sa- transfunditur, adeò enim nos in
pientiæ. se trāsformat vt nobis sit summè
frugifera. Nemo fanè rectā verbi

Ephe. 4. diuini cognitionē assequetur, qui
non eam exuto veteri homine ex
imo pectore amplectatur, intimis
q; visceribus reconditā obseruet:

Adhorta q; Desinant ergo nebulones quidā,
tio ad vir Christi & euangelij nomine glo-
tutē chri riari, qui nihil eius præter titulū,
stiano ho & inane nomē habent, falsò cer-
mine di- tē atque etiam Christianæ religio-
gnam. nis iniuriā, se Christianos profitē

Roma. 2. tur cū nihil habeant cum Chri-
Esa. 52. sti bonitate, integritate, modestia,
Eze. 36. atq; morum honestate cōmune.

Igitur si iure philosophi ī eos in-
uehuntur, & tanq̃ Philosophiæ
nomine indignos fugiūt, & à suo
grege depellunt, qui cū philo-
sophiam profiteātur (quæ magi-
stra vitæ esse debet) eam in nu-

gas, stultamq; loquacitatem de-
torquent, ipsi verò eam nequa-
quam moribus exprimunt: Quan-
tò magis id genus vanos & inuti-
les homines detestabimur, qui de
sacro euāgelio perperā garriunt,
deiꝫ verbūi nore, & summis la-
bris tantū habere cōtenti sunt:
Cuius virtus centuplo maior est,
quā frigidæ Philosophorū præ-
ceptiones. Sacri igitur euangelij
vis in intima pectoris viscera, trās-
fundi, atq; in anima penitus resi-
dere, totumq; hominem transfor-
mare debet. Sed iam tēpus adest,
vt de salubribus aquis, quid no-
ster Psalmus dicat audiamus, vbi
enim de loco pascuæ mentionē
fecit, subiungit.

Super aquas refectiōis edu-
cavit me.

Non satis
est verbū
dñi ore
gestare.

2. Cor. 3.

De aquis spiritus sancti, quibus fideles reficiuntur, & quæ sit aquarum spiritualium vis, & proprietates.

Caput nonum.

Aquæ proprietates maxime conuenit gratiæ diuinæ & spiritui sancto.

Ps. 35. 41.

Cant. 4.

Ioe. 3.

Esa. 12. 55.

Ioh. 4. 7.

ER aquas, noster Propheta David salubres, & spiritus sancti liquidos fontes, amenissimaque gratiarum flumina intelligit: quibus oues domini ad vitam eternam nutriuntur. Est enim spiritus sanctus, fons indeficiens, unde aqua salutis, vitæ gratiæ, & diuinæ, sapientiæ saliens in vitam æternam scaturit: quam qui bibit non sitiet iterum, nec quæret

sibi systernas dissipatas, quæ continere salutiferas aquas nõ queunt. Sed fiet in eo fons aquæ nõq̃ deficientis, atq; in vitam perennem salientis. Hinc ameno & leni murmure fluunt pacis, tranquillitatis, omnisq; gaudij riuuli, qui suo Impetu summopere ciuitatē dei recreant. Illæ sunt aquæ misericordiæ diuinæ, quæ humanæ carnis stimulos extinguunt, omnemq; peccati labem abluunt, salutifera quædam virtute petulās scelerum incendium, penitus eximūt. Deniq; & insatiabilem cupiditatis sitim, saluberrimè sedant: & nouas hominem induunt formas. Quemadmodum Naamam accepimus, qui cum esset Princeps militiæ regis Syriæ, leprosus tamen, ad verbum Helisei viri sancti in aquis Iordanis septies tinctus, saluus fuit, pristinaque valetudinem recuperauit. Adeo enim nitidus purusque

Hic. 2.

Galat. 5.

Ps. 45.

Quæ sit
vis gratiæ
diuinæ.

4. Reg. 5.

Luc. 4.

Naamam
a lepra
mūdatus
nostram
purgatio
nem figura
rat.

78 De officio pastorum,
apparuit, vt quidē infantis corpus
induisse videreſ. Neq; verò Ior-
danis aquarum vi, hoc illi munus
datum eſt: Sed ſpiritus ſancti gra-
tia. Cuius ea eſt vis & poteſtas, vt
mentis ſordes abſtergat, omnem
q; vitiorum labē expurget: quod
Zacharias Propheta his verbis a-
pertiffimè deſcripſit. Erit, inquit,
fons, patens domui Dauid, in ab-
lutionem peccatorum, & men-
ſtruatæ. Iſtis aquis conterūtur ca-
pita Draconis, qui nos ad necem
et interitum vſq; perſequitur. Vt
enim Pharaonem cum maximis
copijs vehementis maris aquæ,
(quas priùs Hebræi hoſtibus vn-
diq; circumcepti, ſicco pede trá-
fierāt, imminentēq; capiti enſem,
ſumma dei mīa, & pietate ſuf-
fugerāt.) vaſto gurgite abſorbue-
runt. Ita noſtræ ſalutis præcipuus
hoſtis Sathan, cū ſiſ ſuis oībus mini-
ſtris, vetere hoīe, & carne noſtra,

Zac. 13.

Ps. 73.
Submer-
ſio Pha-
raonis no-
ſtram de
hoſtibus
victoriā
oſtendit.
Exo. 14.

hiscæ ex spūali fonte exoriētibus
 aquis, oēs vires amittit. Victoriā
 harū opera referūt fideles, oībus
 in periculis, aduersus peccatum,
 mortē, diabolū, & cōtra vniuer-
 sam illorū cohortē munitissimā,
 summa alacritate animi pugnant:
 perditissimos nostræ animæ ho-
 stes (qui nō cessant negotiū no-
 bis facessere, atq; in prælio insi-
 dias struere) omnibus destituūt
 viribus, fusosq; forti animo per-
 sequunt. Neq; verò iniuria, sancti
 spiritus dotes, aquarū naturæ cō-
 paramus. Nulla enim similitudine
 magis accōmodâ, spiritus sc̃ti vis
 ac proprietas, exprimi potuit. Nā
 quēadmodū aqua terrā est subti-
 lior, & clarior, adeoq; necessariū
 est hūano generi elemētū, vt sine
 eo nulla possit esse vita vitalis. Et
 veluti ppriū eius est ex fontibus
 scaturire, ex perēni flūine exhau-
 riri, ppetuò fluere, tellurē irrigare,

Quomo-
 do vincā
 tur aduer-
 sarij.
 Ephe. 6.
 1. Petri. 5.

Pulchra
 cōparā-
 tio aquæ
 materia-
 lis ad a-
 quā spiri-
 tualem.

80 De officio pastorum,
sterile solum fecundum reddere,
letas facere segetes, fructices, arbo-
res, omnes deniq; plantas augere,
& quasi alere: sitim pecudum om-
niumq; animantium explere, mun-
dare, extinguere: multaq; alia ad
vitæ conseruationem efficere. Ita
ex diuino sancti spiritus flumine,
omnes animi dotes, omnia gratia-
rum munera, hauriuntur, hinc illa
salubris aqua, quæ nos à rerum hu-
iusce mundi fluxarum contagio,
auocat, deòq; similes, & cœlestis
spiritus participes reddit. Iuxta hu-
ius riuulos arbores, amænissimos
virtutum fructus tempestiuè affe-
runt. Nam vir pius dei spiritu ad-
iutus, vbicunq; tempus, & res po-
stulat, dei gloriam promouet, re-
gnum Christi stabilit, proximum
atq; seipsum edificat. Vocantur au-
tem spirituales istæ refectionis a-
quæ, quoniam debilitatas animæ
vires reparant, fractasq; reficiunt.

Per

Esā. 12. 22.
44. 55.

Ps. 2.

Viri fide-
lis descri-
ptio.
Cur dicā-
tur refe-
ctionis a-
quæ.

Per aquas verbum domini, etiam intelligimus, neq; mirum esse debet: si res nobis tam sancta, tantiq; ponderis, varijs figuris significetur. Hoc enim dei spiritus efficit, vt altius in cordibus nostris sacrũ dei eloquiũ radices agat, vt illud vnice amplectamur, amemus, obseruemus, nec vnq̃ excidat à memoria verbũ salutis, & vitæ: quod tot nobis in scripturis nominibus commendatur. Cũ sit nostræ liberationis, vitæ, glorię, iustitię, gaudij, & æternę salutis initium: quo saluamur à periculis, liberemur à morte, & à gehennæ inextinguibili incendio reuocamur. Quo etiã à morbis eripimur, & labētes, defessi meroribusq; confecti, & releuamur & sustentamur: In quo deniq; vno verbo domini veram & solidam consolationem positã inuenimus. Nũc ad officiũ pastorum transeamus.

Verbum
dei varijs
modis re
presentat

Mira ver
bi dei vir
tus.

E

Pastorū munus est salutaribus istis, & spiritalibus aquis, ouium sitim explere. Caput decimū.

D hunc bonorū omnium fontem, ecclesiarum præfecti, benignè inuitare debent fideles, vt reficiantur,

Esa. 12.

& hylari animo doctrinæ gratiæq; diuinæ aquas è diuinis saluatoris fontibus hauriant. O verè beatos, & fœlices, quorum ex hisce aquis scripturarum spiritus est potus, qui languentem reficiat animam. Implebitur in eis quod per Esaiam predixit dominus. Effundam, inquit, aquas super siticulosam & flumina super aridam, quibus quidem verbis dominus ele-

Esa. 44.

etis sitientibus, qui gratiæ & doctrinæ euangelicæ sunt expertes, spiritum pollicetur : quemadmodum subinde indicat dicens, effundam spiritum meum super semen tuum, & benedictionem meam super gramina tua & crescet ut inter aquas, & sicut salices ad riuos aquarum. Iste sunt aquæ Siloë, quæ leni agmine fluunt, in quibus cæci visum recipiunt, de quibus etiam conquestus est dominus dicens, pro eo quod abiicit populus iste aquas Siloë, quæ vadunt cum silentio, & assumpsit magis Rasim, & filium Romelie, propter hoc ecce dominus, adducet super eos aquas fluminis fortes, & multas &c. Hic gratiarum fons, rectè fonti qui in medio paradisi est, ex quo oriuntur flumina, quæ omnem terrarum orbem perfundunt, comparari potest. Nam ut ex eo fonte quæ plures emanant riuuli, sic & ex spiritu sancto variæ defluunt consolationes, quæ longè late

Qui sitiunt
ipsi saturantur.

Iohan. 9,

Esa. 8.

Gen. 2.

Fons irrigans terræ superficiem spiritus sanctus est.

F u

84 De officio Pastorum,
 dispersę, omne hominũ genus re-
 faciunt, & recreāt: has aquas ouĩũ
 pastores, diligenter percontentur,
 feruenti animo inuestigent, inuen-
 tas verò ad instar patriarcharum
 prudenter & fideliter partiantur.
 Hos legimus omnem curam, &
 diligentiam adhibuisse in fodien-
 dis puteis, & perquirendis aquarũ
 venis: vt ipsi inde ac filij eorum,
 & pecora potarēt. Nōne & Moi-
 ses cũ siti oppressus clamaret
 populus, sepius dominum exora-
 uit vt sitiēti populo succurreret?
 Primũ quidẽ cũ venissent in
 mara, nec eius falsas et amaras pos-
 sent aquas bibere clamauit Moi-
 ses ad dominum, & ostendit do-
 minus illi lignũ, quod cũ immisisset
 ī aquas, dulces factę sunt. De-
 inde cũ deduxisset eos in Elim,
 vbi duodecim fontes aquarũ, &
 septuaginta palmę erant, castraq;
 metati essent iuxta aquas, abunde

Gen. 16.

16.

Exemplo
 patriarcharũ &
 moisis pa-
 stores de
 aquis pro-
 uideant.

Exo. 16.

desideriū illorum impleuit. Nōne
 ē filicibus & rupe eduxit aquā, vt
 multitudini sitiētī & iumētis eorū
 potū largiretur? Sint igitur partes
 pastorum, sitim populi dei sedare,
 & salutiferas fidelibus aquas effū-
 dere: Qui sepius præ aquæ & po-
 tus penuria gemunt, quiq; ab ore
 sacerdotum qui præsumt, hanc re-
 fectionem spiritualem, postulant
 & flagitant. Quorū munus est dei
 opē, pro salute populi, assiduis pre-
 cibus implorare: vt pro sua in oēs
 clemētia, thesaurū fontē aque vi-
 uę aperiat, et sitiētīū sitim expleat.
 Deinde sancta consolatione mē-
 tes recreare conentur, & in gre-
 gis cōmodū effundere pluuiā illā
 doctrine salutaris, de qua prophe-
 ta, ait, pluuiā voluntariā segregabis
 deus hereditati tuæ, & infirmata
 est: tu verò perfecisti eam. Pluuiā
 certē doctrinæ intelligit qua deus
 pro sua munificentia, et liberalita-

Exo. 17

Nu. 20.

Mal. 2.

Ps. 67.

Quid plu-
 uia signi-
 ficet.

86 De officio pastorum,
 re ecclesiam perfundit, eamq; la-
 borantem reficit, & cōfirmat. Isti
 sunt fecundi diuinæ misericordiæ
 imbres, quibus sterile solum vber-
 rimos reddit fructus, varijsq; tel-
 lus (hoc est sterilis anima) bonis
 abundat. Ideoq; dux populi Israē-
 litici Moyses dicebat. Concre-
 scat in pluuiam doctrina mea, fluat vt
 ros eloquium meum, quasi stillæ
 sup gramina. Quasi diceret vtinā
 doctrina mea, & sermo meus, vo-
 bis non sit inutilis: Sed fructum
 afferat præstetq; quod ī agris plu-
 uia efficit: Et in animos audientiū
 vt ros gratissimus, qui tellurem
 fæcundam & lætam reddit, de-
 fluat. Hac igitur ratione omnes
 cælestis præsidij spe muniti pasto-
 res, vineam ad quam excolēdam
 missi sunt salutari pluuiā irrigare
 canentur,

Deute. 32
 Verbum
 dei plu-
 uie rori
 & imbri
 comparat.

Math. 20.
 21.

*De siti quam ad huiusce,
modi tam utiles aquas o-
ues habere debent.*

Caput undecimum.

Agna quidem alacritate
animi, propensaq; volun-
tate debent Christiani ad
has refectionis aquas pperare: &
cū regio ppheta dicere. Quemad-
modū desiderat ceruus ad fontes
aquarū, ita desiderat aīa mea ad
te deus. Sitiuit aīa mea ad deū fō-
tem viuū, quando veniā? aut apa-
rebo ante faciem domini? Illius
exemplo afflictarum otium ani-
mus adire fontē spūs ardēsissimē
cupiat. Qui fons est oīs puritatis,
Charitatis, gaudij, & lōguanimita-
tis, tolleratiæ, comitatis, benigni-
tatis, fidei, māfuetudinis, & tempe-
ratiē. Quis nō ad hūc fontē qui est
omnis lætitiē, & boni origo, Salus

Ps. 42.

Quo de-
siderio fe-
raſ in deū
ſitiēs ani-
mus.

Eſa. 12.

Zac. 13.

Zoe. 3.

Gal. 5.

Ezech. 36
 Quæ sit
 dei gratia
 in pecca-
 tores.

Spūs san-
 ctus oīno
 peccā de-
 let inno-
 uat men-
 tē & ro-
 borat.

animæ & mentis tranquillitas hy-
 lari pectore proficiscat? Propheta
 Ezechiel lucidissimè aquarū hu-
 iusce fontis vim, ac potestatem do-
 cuit dicens. Effundam super vos
 aquam mundā, & mundabimini
 ab inquinamētis vestris, & ab vni-
 uersis idōlis vestris: mūdabo vos,
 & dabo vobis cor nouū, & spiri-
 tum nouū ponā in pręcordia ve-
 stra: & auferā cor lapideū de car-
 ne vestra, & dabo vobis cor car-
 neū: Inseram spiritū meū in infe-
 riora vestra, efficiamq; vt ambule-
 tis in statutis meis, & iudicia mea
 custodiatis, atq; faciatis. Quibus
 quidē verbis apertiū exp̄rimi nō
 pōt aquarū spiritus vis & natura:
 quę præter cętera ita omnē animi
 labē, & mētis sordes abluit, vt ne
 quid omīno illi inhereat impiū, &
 dei oculis indignum. Deinde verò
 tantā in nobis efformāt animi san-
 ctitatē et vim, vt nihil nisi rectum

honestū, & sanctum expetamus. Vim quidē illā spūs sancti prębēt, qua duce animus noster prauis cupiditatibus, cæterisq; perturbationibus imperat: & liber factus rectam rationem, pręceptaq; dei sequitur. Hanc igitur aquam flagranti animo bibant omnes verē fideles, hanc requirant, & his verbis orent, pro ingenti misericordia tua dele scelera mea. Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo mūda me, expia me domine hyssopo & mūdus ero, laua me, & niue ero cādidior. Hanc quidē spiritus naturam Micheas Propheta his verbis aperit. Quis similis tuī ō deus, qui aufers iniquitatem & transfers peccatum reliquiarum hereditatis tuæ? Non immittet vltra furorem suum, quoniam volens misericordiam est: reuertetur et miserebitur nostrī, deponet iniquitates nostras & pro-

Afflictæ
conscien
tiæ præ
catio.
Ps. 50.

Mich. 7.

Leui. 14.

Num. 19.

Heb. 10.

Christus
lauacrum
nostrum.

Gene. 22.

Heb. 9.

Esa. 53.

1. Pet. 2.

Roma. 5.

Ephe. 1.

Colos. 1.

Ioh. 19.

jiciet in profundum maris omnia peccata nostra. Huius autē aquæ vim & potestatem baptismana & purificatiões legales quodā præfigurabāt: quæ immūdicie & spurcitiam quidem mētis exponebāt, non auferebāt. Impossibile enim est sanguine taurorū, & hircorū, auferri peccata. verū aliud lauacrum pollicebantur, quo oēs abstergerentur animarū sordes. Hoc lauacrū Christus est: In quo erāt benedicendæ oēs huius orbis nationes: Cuius sanguine abluti, & liuore sanati sumus. Sua enim obediētia, hominis inobediētiā (quæ quondā dei iram prouocauerat) aboleuit. In eo certè redēptionē, & remissionem peccatorum habemus. Hoc verò tam admirabile, & sublime mysteriū, Crux præclare nobis Iesu Christi ostendit, Cū ex sacro eius latere aqua & sanguis effluxerunt. In hac enim

aqua, & sanguine, purgationis, & redemptionis testimonium habemus. Quocirca & de sanctis, quos sanctus Iohannes conspexit, amictos stollis albis, respondit angelus: hi sunt qui venerunt ex afflictione magna, & lauerunt stollas suas, & dealbauerunt eas per sanguinem agni. Syncero igitur animo, bona fide, intimoq; pectore, ad hoc lauacrum accedamus: & illius vndis penitus immergamur ut salutem eternam consequamur. Sicut enim valetudinem recuperabat, licet grauissimo morbo oppressus, qui primus in piscinam cum aqua ab angelo turbaretur, descenderet: sic & in Christo, sine ullo munere nostro iustificamur: per redemptionem quæ est per ipsum Iesum, quem per fidem, interueniente ipsius sanguine, humano generi subsidium, proposuit dominus, à quo omnes

Quid aqua & sanguis significant.

Apoc. 7.

Heb. 4. 10

Piscina
mysterium
est nostre
salutis.
Ioh. 5.

Roma. 3.

Heb. 4.
Ad Chri-
stum ac-
cedendū.

aquæ refectionis, & purgationis emanant, & fluunt. Adeamus igitur fido animo, ad illū gratiæ thronum, & benignitatis thesaurū, ut misericordiam ac opportunū auxilium inueniamus, & diuinā gratiam exoremus. Sed nostri pastoris Iesuchristi immensam in nos misericordiam, & bonitatem, pluribus verbis psequamur: & quid propheta in hoc spiritali, quem enarramus, Hymno dicat, audiamus. Animam meam cōuertit: deduxit me super semitas iustitiæ, propter nomen suum.

*De summa Pastoris
Iesuchristi benignitate, in
conuertendis Ouibus, ad
ouile suum.*

Caput duodecimum.

Stis quidem ver-
bis, propheta re-
gius Dauid, illu-
strē illam, & im-
mensam optimi
Pastoris ī se cha-

ritatem eloquitur. Neq; enim satis
fuit summo rerum omnium mo-
deratori, Dauidē regere, pascere,
potare, tantisq; exornare benefi-
cijs: Sed cū illius fluctuaret ani-
mus, cumq; in miserā abiectamq;
conditionem demissus esset, & lō-
gius à pastore suo, velut ouis mi-
sera, quæ iam periit, recessisset: pro-
cul à recta viuendi viā aberrans,
neq; spōte redire poterat, vnde di-
gressus erat: maxima enim impia-
q; facinora commiserat. Qui cum
Bersabee fortissimi, fidelissimiq;
ducis sui vxore, mœchatus esset:
eumq; tandem crudeliter truida-
ri curauisset. quo quid magis im-
piū et scelerosum excogitari po-

Dauid ab
isœlici vi-
tiorū via
ad viā vir-
tutis et vi-
tæ reuo-
catus.

2. Reg. 12.
Adulce-
rium ho-
micidio
iunctum.

94 De officio Pastorum,
 test? Verum dominus pro sua in
 omnes clementia, illum à turbu-
 lētis erroribus auocauit, & ad prę-
 ceptorum suorum, legumq; san-
 ctissimarum obseruationem con-
 uertit, Deditq; illi mentem vt ani-
 mum ferum, & impium agnosce-
 ret, suumq; horrendum facinus
 execraret: Tandē verò spem om-
 nem salutis in sola dei misericor-
 dia recondideret. Bonus autem pa-
 stor pro sua incredibile bonitate,
 nullis quidem Dauidis meritis du-
 ctus, seruum suum requisit, ne lu-
 porum pręda fieret, eumq; redu-
 xit, ad herbas illas saluberrimas, &
 vernantia prata, de quibus paulò
 superiùs diximus: Idq; propter no-
 minis sui gloriam, hoc est propter
 admirabilem in humanum genus
 bonitatem. Neq; verò putemus
 hoc ad vnum Dauidem tantum
 beneficium pertinere: nam de om-
 nibus etiam fidelibus dictum hoc

Ps. 31. 50.

Quid no-
 men Dei
 significet

intelligitur. Humanum enim genus, cum ab authoris patris, à veriq; pastoris mandatis discessisset, sanctissimamq; creatoris sui similitudinem, (ad cuius instar efformatū erat) oblitterauisset: diuino gratiæ lumine priuatū, vita, iustitia, sapientia, innocentia, & id genus paternis virtutibus spoliatū, non iniuriā sui tam nefandi sceleris suppliciū dedit. Tota verò primi parētis posteritas, vitio paterno (cui tanquam hæreditario quodam iure successerat) malis moribus, varijs sententijs, & opinionū labirynthi inuoluta, in obscuris tenebris, in picea caligine, in cæca diuinarum rerum ignorantia, in terroribus mortis, & inferi, in ærumnis, cæterisq; fortunæ rebus aduersis, diu multūq; (prò dolor) versata est. Verumtamen in hanc tenebrarū **V A L L E M** optimus

Gene.1.

Lapsu primi hominis multis bonis spoliati sumus.

Gen.3. :

Ro.5.

Quæ sit hereditas primi parentis.

Cur i mū
dum ve-
nit Chri-
stus.

Eze. 34.
Esa. 40.

Luc. 19.

Luc. 15.
Christus
ouē per-
ditam in-
uenit, ex-
portat,

pastor Iesus Christus descendit:
vt gregem suum palantem, & per
orbem dispersum, inuestigaret: &
in vnum cogeret, adductumq; ex
omnibus locis, in quibus disperse
oues, dijectæq; fuerant, reficeret.
Venit, inquam, vt quod perierat
requireret, quod erat infirmū re-
ficeret, quod ægrotum sanaret, &
quod confractum colligaret. De
niq; vt ex omnibus totius orbis
partibus, in agros proprios oues
aberrantes reduceret, & ad ouile
suum compelleret. Quemadmo-
dum ipse de se apertissimè testa-
tur dicens, venit Iesus quærere, &
saluum facere quod perierat. Hic
est bonus ille pastor, qui relictis
in deserto nonaginta nouem oui-
bus, eam quæ aberrauerat, requisi-
uit, morbidam perditamq; suis hu-
meris imposuit: atq; illam lōgius
proiectam, palantemq; in æterno
fœlicium consortio, expectataq;
beatitu-

beatitudine, reposuit. Itaq; dolores, languoresq; gregis sui portare non erubuit: vt eum ab omni iniquitate redimeret, ab impietate saluaret, & ab huiusce mundi nequitia eriperet & nobis cœlum, Iustitiam, vitam, gaudium donaret. Perieramus enim nisi benignus pastor ouiũ nobis affuisset Christus dominus, seruator, redemptor, & liberator: qui omni diligentia pastoriciũ munus exerceret. Sic enim dilexit oues: vt semetipsum illis redimendis dederit: lupos verò, eorumq; iniquitatis ministros, vt nos deuorarent venientes, nequaquã fugerit: verum se illis vltro rapiendum obtulerit, & animam dilectam pro ouibus ita posuerit, vt nos à crudelissimis ferarum dentibus eriperet: & sibi populum gratum, & acceptabilem pararet. Maiorẽ igitur in nos charitatem clariori argumento signi-

G

Esa. 53.
Fructus
crucis e-
numerat.
Gal. 1.

Ioh. 10. 13.
Summa
pastoris
charitas.

Esa. 53.

Titum. 2.

Ro.5.

Ephc.1.

Col.1.

1.Pet.2.

Esa.53.

Comme-
moratio
bñficio-
rū nostri
pastoris.

Mat.9.

Christus
medicus.

ficare non potuit, quàm cùm adhuc peccatores, ingrati, serui reprobi, vilissima Sathanæ mancipia essemus: christus pro nobis mortuus est, sanguinēq; iuui liberaliter effudit, in redemptionem, remissionemq; peccatorum: quæ super lignum ille in corpore suo perferre voluit, vt peccatis mortui iustitiæ viuamus, cuius liuore sanati sumus. Hic est summus ille, & singularis pastoris in nos amor, quo ductus, animas nostras conuertit: & à captiuitate in libertatem, ab iniquitate ad iustitiam, ab errore in veritatem, à tenebris in lucem, à morte in vitam, à naufragio in salutis portum, ab interitu & perpetua damnatione in salutem æternam reducit. Neque immeritò animarum quæ languent, & dolore conficiuntur, medicus (vt est) vocatur: qui in plenitudine temporum, in terras venit, vt morbis ho-

minum & langoribus mederetur.

Quocirca se Samaritano comparat, qui vidit eum qui inciderat in latrones, multis plagis acceptis, miserè spoliatum, & semianimem relictum, cuius calamitate affectus, & misericordia motus, ex iumēto descendit, & oleum gratiæ suæ, vinumq; euangelicæ doctrinæ, in vulnera sauciati effundens, alligauit ea, ipsumq; semimortuum imposuit in iumentum: ille verò pedes afflictum duxit in diuersoriū. Nec solūm curam egit miseri hominis, sed etiam hospiti commendat, promittit denarios, vt ægrotum curet, donec ille redeat, & fide iubet in reliquum se sponte redditurum, quamcunque pecuniam hospes erogauerit, & quodcumque expenderit. Hæc est christi in nos inenarrabilis bonitas, & immensus amor erga peccatores, quorum non gaudet interitu, neq;

G ij

Lucæ. 10.
Parabola
Sauciati
& Samaritani describitur.

Quid vinum & oleum.

Eze.18.

Dei volū-
tas in no-
strā salu-
tem pro-
penſa.

Math. 11.

Luc.2.

Mat.3.12.

Pœniten-
tiam do-
cet.

Luc.13.

Ephe. 4.

Colo.3.

Quid ſit
exuere ve-
terem ho-
minem.

mortem quærit illorum. Sed ma-
gis magisq; cupit, vt conuertant
& viuant. Ideoq; omnes qui ma-
lè habent, qui laborant, qui pon-
dere peccatorum aut alijs ærum-
nis onerati ſunt, vt reficiantur ſua
uiſſimè ad ſe inuitat. Itaq; ſedulò
pœnitentiam prædicat, quoniam
appropinquauit regnum cœlorū.
Et ijs qui pœnitentiam non ege-
rint, æternum exitium commina-
tur. Ad id autem tam crebris nos
ſermonibus per Prophetas, per
Apoſtolos, per eos, quos ad nos
mittit nuncios, ſanctos dei homi-
nes hortatur: vt exuamus veterē,
& terreſtrem hominem, & in no-
uitate ſpiritus renouemur, eum-
que, qui ſecundum deum condi-
tus eſt per iuſtitiam, & ſanctitatē
veritatis induamus. hoc deniq;
quærit à nobis, hoc poſtulat, hoc
flagitat: vt hanc nobis cum cæte-
ris animantibus communem na-

turam exuamus. Cumq; plures
sint qui ex humanâ in ferinâ tran-
seunt naturam, atq; more pecu-
dum in omni vitiorum genere se
se volutant, hos ad se benignè vo-
cat dominus, & ex brutis homi-
nes, ex Lupis agnos, ex Leonibus
oues mitissimas, ex ferocibus a-
quilis columbas reddere cona-
tur: ex perditis & sceleratis homi-
nes frugi, ex impijs & incredulis
pios efficere cõtendit. Hunc er-
go pastorem audiamus, huic ob-
temperemus, huic obsequamur,
qui nos tãto prosequitur amore,
quiq; nostra causâ tam indignam
tamq; acerbam pertulit mortem:
vt iratum nobis propter peccata
patrem placaret, reconciliaret, &
in amicitia illius nos reduceret,
exules in patriam restitueret, in
cœlum ipsum & splendidissimas
beatorum sedes reportaret.

Quã trãs
formatio
nem à no-
bis re-
quirat do-
minus.

Ephē. 5.
Roma. 5.
Quis fru-
ctus mor-
tis domi-
nicę.

102 De officio pastorum,
*Præcipuum pastorū offi-
ciū est, errātes oues ad o-
uile Christi ducere, &
animas conuvertere.*

Caput decimū tertiū.

Quid re-
ctoribus
potissi-
mū curā-
dum.

2. Tim. 4.

Qua ra-
tiōe à via
mala im-
pij reuo-
candi.

Ectores ecclesia-
rum huius opti-
mi pastoris Iesu
Christi vestigia
sequantur. Illius
exemplo omni
studio, & cura, animas conuertant,
excandescant in scelera, præuari-
cantium corda arguant, increpēt,
obiurgent: obsecrent etiam cū
res postulat tū priuatim tū
publicè. Ab omni errore oues
reuocent, & à vitiorum caligi-
ne, atq; à via, quæ ducit ad per-
ditionē eas abducant. Nec mora
sit, quin sedulò verbo legis per-

terrefaciant præuaricantium corda, & miseram illam diaboli seruitutem omnium oculis subijciant, quo nihil immanius: nec crudelius, qui necis nostræ quàm suæ vitæ sit auidior. Voluptatum sceditatem, rabiem, & temeritatem doceant, Eos qui effrenatè viuunt qui in omni deliciarum genere se se volutant, qui potius ventri, somno, & libidini, quàm suæ ipsorum salutis, aut C H R I S T I gloriæ inserviunt, proposita iudiciorum formidine reuocent. Ille enim non solum exacto huius vitæ stadio, Impiorum scelera æterno supplicio vlciscitur, verumetiam dum vitam adhuc sub hac mole corporea degunt, publicè scelerum pœnas luunt: varijsq; sēp fortunæ casibus & ærūnis iactantur: quēadmodum ea quæ in dies experimur, nos exempla docēt. Sacra autem scri-

G iiii

2. Petri. 5.
Ioh. 8.

A timore
iudiciorū
Dei præ-
dicatio
exordiū
sumat.

2. Tim. 5.

- ptura manifestè dei seueritatem ostendit, qui angelis peccantibus non cōdonauerit, sed catenis obscuræ caliginis vinctos, præcipientes in diem iudicij dederit. Quondam verò diluuium propter horrēda impiorum facinora induxit, & ciuitates multas ardentibus flāmis solo adæquauit. Quid hīc referam varias ægypti clades? quid iudicia domini quæ in deserto cōtingērunt? Vbi impia hominum turba meritò scelerum suppliciū dedit: Alij enim gladio, alij lāgoribus, alij à serpētibus icti perierūt: alios verò terra etiam viuētes absorbuit. Ex his ostendant pastores, iudicium impiorum, non se-rum futurum, & perditionem illorum non morari. Nam si is qui per angelos dictus fuerat sermo, vim & firmitatem habuit, omnis transgressio & inobedientia dignum factis præmium accepit,
2. Petri. 2. Exempla diuinæ seueritatis. Gene. 7. Gene. 19. Iude. 1. 1. Cor. 10. Exod. 32. Nume. 14. 21. 25. 2. Petri. 2. Iude. 1. Ex aliorum periculis iudiciū fiat. Heb. 2. 12.

Ecquid effugient, qui tantam gratis à CHRISTO oblatam salutem contemnunt? hæc ante oculos proponenda sunt, hæc sæpius atque iterum docenda, hac ratione, duriora filicibus hominum corda, ministri verbi frangunt & leniunt. Opere præcium verò est animi turbationes tranquillare reddere, in gratia dei stabilire, & fideles ad CHRISTVM qui via, veritas, & vita est, deducere: qui integerrima vita, veritate, benignitate, & iustitia ostendit, qua via quoque tramite itur ad Deum: qui solus finis noster est, & omnium nostrorum operum scopus, hunc vnum doceant, ostendant adhunc etiam peccata punientem confugere, & benè ab eo veniam sperare. Probè vbi domni quod per Ezechielem prædictum fuit meminerint, Si speculator, Inquit

Qua ratioe cordis durities frangatur
Erigenda in deum fiducia.
Heb. 13.
Ioh. 14.

Roma. 10

Eze. 33.

Grauis
cōmina-
tio in pa-
stres ces-
santes à q
bus requi-
ritur fan-
guis per-
ditorum.

1. Petri. 5.

Qua via
agnoscāt
oues, qd
sequendū
quidue fu-
giendum

viderit gladium venientem nec
clanxerit cornu, & populus di-
sertè non fuerit præmonitus,
nec cauerit sibi, & venerit gla-
dius, & abripuerit ex eis aīam ta-
lis propter iniquitatē suā abreptus
est: sed requirā sanguinē ei⁹ de ma-
nu speculatoris. Quādo igit ratio
illis reddēda est, corā principe pa-
storū de ea puincia cuius admini-
strationē susceperunt, qui se patres
& pastores profitentur: omni stu-
dio aduigilent: vt sibi subditos fi-
deles à via iniquitatis ad viam veri-
tatis reducant: Ne cum impijs
obscurentur & in peccatis moriā-
tur. Quod commodi⁹ efficere
nemo potest, quā verbi ministe-
rio, sine quo prorsus de salute om-
niū actum est: illo verò illucente
omnes omnia quæ deus omnipo-
tens condidit, & miracula per eū
facta, maximè verò Iesum chri-
stum salutis nostræ authorem in-

telligent : & quid rectum , quid iniquum videbunt , viam & semitas iustitiæ conspicient , easque ita sequentur , vt ab illis nunquam aberrant , néve in lubricum pedes titubent , & maligni spiritus opera ab hac via deflectant. Nihil autem prius , nec fortius in hoc negotio reperiri potest , quàm si semetipsos , egregium & singulare quoddam instituendæ vitæ exemplar præbeant , et tales denique se exhibeant , & vitam suam tanquam speculum oim oculis proponant quales & ceteros esse cupiunt , & æquum esse censerent. Si igitur talibus pastoribus hodie Christianus grex duceretur , non tanta ouium copia , hanc atque illam aberrans , & incerta cerneretur : neque tot animas fera pessima deuoraret. Sed loco antiquorum (prò dolor) quidam insurrexere nomine quidam pastores , re autem ipsa tōsores & depastores ,

Exemplū
ministro-
rū efficax
est.

1. Tim. 4.

Tit. 2.

.Pet. 5.

Quale dā
num affe
rāt pasto-
rū vitia.

Qua rō-
ne tot ma-
lis mede-
rī possit.
ephe .5.

108 De officio pastorum,
qui de reparanda ecclesia, con-
uertendis ouibus, & eradicandis
vitijs, nullam curam habent: sed
de lana, & lacte duntaxat solliciti
sunt. Quamobrem tanta scele-
rum enata est seges, vt ferream il-
lam ætatem, huius tempestatis mo-
res superent. Huic ergo tanto ma-
lo occurrere studeant rectores,
pijsq; precibus, assiduis lachrimis,
summa totius vitę innocentia, hoc
à summo pastore efflagitent: vt
pro cuius reipublicæ salute ipse
se deuouit, hanc tandem respiciat,
ecclesiæq; sponsæ suę misereatur,
& ad opem ferendam acceleret.
Superest vt de ouibus ipsis verba
faciamus.

*De ouium ad Pasto-
rem à uijs iniquitatis, ad
uiam uirtutis conuersione.
Caput decimū quartū.*

V'M tanta celsitu
dine, potestate, &
vigilantia, insignē
de nobis optimē
meritum pastorem
habeamus, ad eum

cum summa fide confugiamus, no
straq; illius tutelae committamus,
qui humanum genus à densissimis
vitiis tenebris educit, qui ab
improbitate ad vitam meliorem,
ab impietate ad iustitiam, ab infœ
lici seruitute, & miserrimo peccati
iugo, ad summam fœlicitatem fi
liorum dei, & libertatem ciuium
cœlestium nos reuocat: vt de ma
nu inimicorum nostrorum libera
ti, seruiamus illi in sanctitate, &
iustitia coram ipso, omnibus die
bus nostris. Et impiorum consilia
fugiamus, qui deum ignorant, ne
que ex animo deo placere studēt:
sed voluptatibus, cæterisq; q̄ hūa
no corpori iucundæ sint, rebus in-

Heb. 13.

Heb. 4.
Comme
moratio
bñficio
rum Chri
sti in nos.
Gal. 4.
Ro. 8.

Luc. 1.
Rom. 6.
In liberta
te serui
tus.
Cor. 5. 6.
Impij de
scribuntur.

no De officio Pastorum,
dulent, & à recto dei cultu, ho-
nestaq; viuendi ratione reliquos
etiam abducere: conantur.

Bonus &
beat⁹ vir
describit

Ps. I. 27.
118.

Côfortia
impiorû
fugienda.

O ter quaterq; beati, qui eo-
rum consilijs non auscultant, qui
nihil flagitiosum, aut impium pro-
bant: & si quando ab honesto &
& à recta viuendi ratione aber-
rant, enituntur tamen, vt eò, vn-
de digressi sunt pedem citò in viâ
veritatis, virtutis, & iustitiæ re-
ferant. Illud est quod obnixè à
nobis postulat optimus pastor,
ad illud præclaris adhortationi-
bus, assiduè nos excitat, & quo-
tidiano Sancti Spiritus afflatu, ne
in cōsilio vanitatis sedeamus, nec
cum impijs, & iniqua gerentibus
introcamus: Sed omnino cætû
malignantium pro viribus euite-
mus. Eorum autem inter cætera
qui eò iniquitatis deuenêrunt: vt
non solùm ipsi perfriçta fronte,
scelerum sordibus sese inuoluant;

Sed etiã alios pestiferis illecebris
corrumpant, & eos irrideant qui
iustitiã, & pietatem colunt. 2, Petri. 2.
Iude 1.

Nos igitur huiusmodi pestem
fugiamus & a perditissimis id ge-
nus hominibus quam maximè ab-
horreamus : pastorem illum se-
quamur illũq; audiamus qui pec-
catores calamitosos ad se inuitat.
Resipiscamus, & conuertamur
ad dñm, & miserebit̃ nostri, Reli-
cta vetere viuendi rōne meliorem
sequamur abnegemus nosmet-
ipsos, ab opibus carnis cessemus,
discamus bñfacere, Deũ vnicè in-
tegrãq; mēte colere, & sincero
año pastoris nostri vestigia sequi.
Vnusquisq; ab oĩ vitiorũ labe se
purũ, atq; integrũ custodiat: pra-
uis cupiditatibus, aut rebus quæ
in se turpitudinẽ habēt nequaquã
indulgeat. Alacri animo, in Semi-
tis iustitiæ ambule Quæ verò
sint virtutis semitę nũc audiamus.

1. Cor. 5. 6

Ioh. 10.

Mat. 11.

Eze. 18.

Esa. 1.

Luc. 9.

1. Petri. 2.

Quibus
oporteat
esse mo-
ribus per-
ditos fide-
les.

1. Tes. 4. 5.

112 De Officio pastorum,
Deduxit me super semitas iu-
stitiæ, propter nomen suum.

*De summa Pastoris
diligentia in deducendis
ouibus suis.*

Caput decimū quintum.

ON fatis visum
est optimo pa-
stori dilectam si-
bi ouem animā
nostram ab er-
roribus conuer-

tere, nisi propter nominis sui glo-
riam in semitas iustitiæ eam dedu-
ceret. Nos enim ouiculæ desertæ,
rerum imperitiæ nostra prudentiā
duci non possumus. Nam quemad-
modum nullum est animantium
genus, quod pastoris operâ magis
indigeat, quodq; minus sibi ex sese
quàm

Ps. 78.
Quàm sit
nobis ne-
cessaria
cura pa-
storis.

quàm ouium pecus prospicere possit: ita necesse est hominē prorsus perire, nisi Christus eum suo spiritu ducat, & foueat, & ad obseruandam iustitiæ normam nobis sit præsens subsidium, vt mala relinquamus, & faciamus quæ bona sunt. Cumq; ouis ipsa tantæ imprudentiæ sit animal, vt si à stabulis semel aberrauerit, citiùs frigore algeat, quàm ad stabula reuertatur, pastorem ipsa percontetur, & inuestiget. Itaque pastori opus est eam summa diligentia quærere, & inuentam, necesse est vt vel eam humeris portet, vel vi compellat in stabulum intrare: adeò quidem ex errore stupet, vt pastorem videns minùs eum sequatur. Sic homo cum per peccatum adductus, semel non à stabulis, non à caula, sed à splendidissima regia cœlorum aberrauerit, per deserta huius sæculi vagus, nunquam in animum

H

Io. 19.

Quæ sit
imbecilli-
tashuma-
næ natu-
ra.

114 De Officio pastorum,
inducit, vt ad Deum pastore suū
recta via redeat, & salutē conse-
quatur: Imò verò potius esse exi-
stimat in peccatis, & illecebris hu-
ius vitæ sepultum frigore, & cala-
mitate perire, quàm ad dominum
deum suū reuerti: Sensus enim &
humani cordis cogitatio, ab ado-
lescentia ad malū est procliuior.
Propterea vnigenitus Dei filius,
bonus pastor ouium, nostræ salu-
tis etiam atq; etiam sollicitus, nō
solū nos ab erroribus turbulētis,
& densissima peccatorum caligi-
ne educit: sed etiam nos ad præce-
ptorum suorum obseruationem,
quibus omnis excellētia & decus
virtutis cōtinetur, conducit. Nos
igī ita comparat & regit, vt iusti-
tiæ semitis, hoc est suis vestigijs,
toto pectore insistamus: ac om-
nis vita nostra cum veritate, &
virtute coniuncta sit. Ideoq; dū
hic ille inter mortales, vitales au-

Gene. 8.

Ioh. 10.

Vita Chri-
stiano ho-
mine di-
gna.

ras carperet, optimis inculpatae vi-
tae exemplis, ouibus suis praesse
voluit, ut ostenderet viam illam
perfectiorem charitatis, & nos
semitas iustitiae, quibus ad supre-
mam itur felicitatem doceret.

1. Cor. 12.
13.

Ne quid igitur hallucinemur,
vel à recta viuendi ratione desle-
ctamus assidue normam verbi Dei
ante oculos proponamus, quae
nos sua veritate recte diriget, san-
ctaque prudentia muniet, ne vn-
quam Syrenum lenocinio vocis,
aut blandis veneficorum carmi-
nibus succumbamus. Verbum
enim illud veritatis, nos ad bona
opera alacres reddet, pudorem &
horrorem peccati elargiet: ne quod ini-
quum, aut cogitemus, aut agamus,
ostendet quae recta sunt, ut ea obser-
uemus, & semper pio animo mundoque
pectore coram deo ambulemus, ne quod
mali conemur, ne oculis superbis,
aut auaro animo simus, nemini inuidis,

2. Tim. 1.
Per verbum
Dei diri-
gimur &
munimur

Hebr. 13.

116 De officio pastorum,
verbis tanquā canes, oblatremus,
nemini, qui malitioso corde sit,
adheramus: sed omnem preuari-
cationem summis semper odijs
execremur. Itaq; cor nostrū Chri-
stus suo spiritu dilatat, vt hylari
& alacri animo mandata domini
perficiamus hac igitur nos dile-
ctione sincera impulsī, in prece-
ptis institutisq; domini perseue-
rantes, fratrum commodis inser-
uire, & nominis diuini gloriam
propagare studeamus. hęc est illa
iustitia, quam à nobis postulat pa-
stor, & episcopus animarum no-
strarum: hanc à nobis efflagitat
magnis suis præmijs ornatam, &
requirit vt legi iustitiæ (cuius ple-
nitudo nil nisi dilectio est) Libera-
liter morē geramus. Omnis autē
lex his breuib; verbis continet̃.
Diliges dñm & c. & proximum
tuū sicut teipsum. Quod quidem
Xps affirmat dicēs, à dei & pro-

Ps. 14.

Ps. 118.

Dilectio
nos ad
oīa bona
inducit.

Math. 5.

Roma. 13.

Gala. 5.

Math. 22.

ximi dilectione, legē omnem, & prophetas pēdere. hæc est præclara illa virtus, quę nos cælestis hereditatis meminisse, mortalia despiciere, ad beatā illā, atq; immortalem vitam semper aspirare, humana floccifacere cogit: vt magis animæ q̃ corporis salutis curam habeamus, ne vilius maligni spiritus operā à veris semitis iustitiæ, in quibus nos rectā deducere optimus pastor exoptat diuertamur. Ad has verò semitas nos perducit, propter nomen suū, id est grātis & liberaliter efficit, & ad benè beateq; viuendū nos impellit, nullis quidē nostris meritis prouocatus, Sed immensa & incredibili sua misericordia, & bonitate ductus. Itaq; quicquid mali, aut parū honesti à nobis cōmissū fuerit, id omne intēperantiæ infirmitati, & ignoratiæ nostræ adscribendū est: Si quid aut rectè à no-

H iij

In duobus mādatis oīa cōsistūt. Quæ sit vis & potestas dilectionis.

Dei gratia in suo noīe cōmendať. Titum. 3.

Osee. 13.

118 De officio pastorum,
bis cogitatum, Si quid honestè
actum, aut officiosè præstitum, id
totum misericordiæ Dei refera-
mus acceptum: qui diuinam men-
tem nobis donauit: vt recta co-
naremur, & vires, vt conata per-
ficeremus. Maximè igitur hâc par-
ticulam (propter nomen tuum) per-
pendere decet.

*De Dei nomine, &
bona in Dei nomen fidu-
cia.*

Caput decimũ sextũ.

Requentiùs in Psalmis,
Prophetis, ceterisq; di-
uinæ scripturę locis dei
nominis fit mentio. In-
quit enim Dauid, spūs tuus bonus
deducet me in terrā rectam, pro-
pter nomen tuum: & ipse rursus,
tu propitiaberis pctō meo ppter

Ps. 142.

Ps. 24.

nomen tuum. & alio loco, sperēt
 in te, qui nouērunt nomen tuum
 quoniā nō derelinquis quāren-
 tes te. Hoc dei nomē idem pro-
 pheta dicit esse laudabile à solis
 ortu, vsq; ad occasum, & admira-
 bile in vniuersa terra: Item bene-
 dictū in secula, æternū, tremendū,
 inuocandum, excelsum. Hoc no-
 men dñi sic omnes prophetæ ef-
 ferunt, laudāt, & supra oēs cœlos
 extollūt: vt omnē salutē, mētis se-
 curitatem, gloriam & fœlicitatē,
 in eo reponāt, & affirment, quod
 quicumq; inuocauerit nomē dñi,
 saluus erit. Ad hoc nomē mentis
 aciē dirigamus, vt certa sit fides,
 & è pectoribus omnis eximatur
 infidelitatis scrupulus, vt tota aīa,
 omnibusq; viribus nomen sanctū
 Dei amemus, timeamus, & obser-
 uemus. Hac ratione firmam in
 terroribus cōsolationē habebim⁹
 Sacrosācta sit nobis dei nominis.

Ps. 9. 10.

Ps. 113. 8.
17. 72. 135.

Roma. 10

Ioh. 2.

Acto. 2.
Ad Dei
nomē cō
fugiendū1. Cor. 10.
Colo. 3.

H iij

- Ois laus et gloria diuio nobis ascribenda.
 Ps.115.
- Ephe.1.
 Act.10.
- Mar.16.
- Ioh.16.
 In noie Christi orandum.
- cellitudo, omnes honores & dignitates illi postferamus, & libere cu propheta dicamus, Nō nobis domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Hoc nomen summa religione, & pio cultu psequamur, illud sanctē in imo pectore repositū habeamus: oīa beneficia Dei nomini, Christi q; gratiæ accepta feramus, qui liberaliter nullorū habito respectu dignitatis nobis succurrit: Confiteamur ex animo bonitatē, & misericordiam Clementissimi nostri pastoris, quæ uiuit in æternū, neq; etiam si nos ipsi præcipites ruamus, dilabitur vnquā: Christi nominis maximē simus memores, eius meritis potissimū cōfidam⁹: & certum, exploratūq; nobis habeamus, nihil illum, quod eius nomine rogauerimus, nobis denegaturum. Pollicitus est enim, nos, quicquid eius noie petierimus,

exoratu-ros. Ille vnus est nobis apud Deum mediator, aduocatus, patronus, in quo oēs promissiones, & implent, & cōfirman-: & sunt (vt sanctus Paulus ait) etiam & amē. Illius noīs celsitudinē, & admirabilē splendorē, assiduīs precibus imploremus. Neque quid fortunæ, vel humanis viribus, aut auxilijs nostris, ascribamus: Sed mentē & animū semper recōditum habeamus in virtute eius, illiq; oīa accepta feramus. Valeant alij, qui confidunt suis viribus: nos verò potius oēs animi cogitationes ad dei misericordiam tollamus: Qui cū sit clemēs ac humani generis amator, nos benigne suscipiet, pētīs nostris ignoscet neq; nos spe, quam in eius clemētia positam habemus, vniq; fraudabit. Neq; tamen aliquid mortuum, ociosum, aut vanum, fidem hanc arbitremur: sed multi labo-

1. Tim. 2.

1. Ioh. 2.

2. Cor. 2.

Acto. 4.

Ephē. 1.

Hiere. 17.

Oīs fiducia ī Christo repōnenda.

Fides christiana
qualis

122 De Officio pastorum,
 ris, & bonorum operum facun-
 dam nutricem, quæ excitatis san-
 cti spiritus numine viribus no-
 stris, peragit ac in nobis mandata
 dei perficit, & velut olea aut que-
 uis arbor bona fructus affert sua-
 uissimos: neq; vnquã per charitatẽ
 operari, & se in lege domini exer-
 cere, desinit. Non est igitur feren-
 da illorum sententia, qui fidẽ ina-
 nem iactant, eam solam docet &
 prædicant ad salutem sufficere:
 Qui tamen pro Christianis habe-
 ri volunt sinẽ charitate, iustitia, &
 alijs virtutis operibus: Cũ sint
 re vera infideles, impuri, & sce-
 lati nebulones, alieni à deo, alie-
 ni à Christo, à domo dei, idest ab
 Ecclesia & sancta republica, in
 qua summo studio, & nixu dei
 mandata custodiuntur: in qua cõ-
 muni vtilitati summẽ consulitur,
 omniq; cogitatione, operã & di-
 ligentia, Dei voluntas perfici-

Ps. I.

Ps. 51.

Mat. 7.

Gala. 5.

Fides so-
 la non sal-
 uat.

2. Pet. 2.

Iud. 1.

tur. Reijciamus ergò stultam illam opinionem, neque nudæ & hystoricæ fidei, quam etiam dæmones habent, adhæreamus: Sed eam quæ arctissimo vinculo charitati iuncta est, & ab ea nunquā separatur, sed per eam studiosè operatur, amplectamur. Et ex animo gratiæ, tutelæ, & auxilio boni pastoris nos committamus: qui nunquam pios (vt sequens versiculus aperit manifestè) sua destituit spe, nunquam eos violari patitur, qui ad eum suppliciter cōfugiunt, & in eius præsidio spem collocant. Sed antequam ad versiculum, illum progrediamur, opere præcium facturus videor, si quo modo vigilantissimus pastor Iesus Christus à rectoribus ecclesiarum sit imitādus antè dixerim.

Iaco. 2

Gal. 5.

solida fi-
de nos
Christo
cōmitta-
mus.

Ps. 16. 25.

124 De officio pastorum,
*Pastorum, & rectorū
munus est, in semitas iu-
stitiæ oues Christi dedu-
cere.*

Caput decimum septimū.

Demoneant fideles
solicite, qui eccle-
siæ dei præsumt, vt
gradient in semitis
iustitiæ: quæ viti-
cis, carduis, aut spi-

Mat. 13.

Semite iu-
stitiæ pla-
nè mūdæ.

Baru. 4.

nis voluptatum, auaritiæ, & solli-
citudinum huius vitæ mortalis, ca-
ret: sed omnia quadam tranquilli-
tate, consolatione, gaudio, pace,
& virtute abundant. In istis semi-
tis ambulauerūt patres nostri, quo-
rū vestigia sequi, & imitari debēt,
qui patrum & pastorum nomen
gerunt, & profitentur: vt suo exē-
plo ad normam iustitiæ viamq; ve-

ritatis perducant fideles, qui Christi nomen dederunt. Id verò com-
modius assequi nō possunt, quàm
si Christi vitam, & innocentiam
ante ouium oculos proponant,
& doceant Christi sanctissimam
vitam, qui tam alienus fuit à vitio-
rum sordibus, & ab omni scelerū
fæditate immunis, vt nullius vnquā
argui potuerit. Ideoq; lux vera de-
pellens tenebras, imago diuinæ bo-
nitatis, speculum sine macula, splē-
dor paternæ gloriæ, agnus imma-
culatus tollens peccata, solus inuē-
tus absque scelere, ille vocatur &
est. Talis (vt inquit apostolus) pon-
tifex nos decebat, qui esset sanctus
impollutus, segregatus à peccato-
ribus, excelsior & purior cœlis fa-
ctus. huius pulcherrimam, maxi-
meq; amabilem & incontamina-
tam vitam, ab omnibus contem-
plandam, & sequendam propo-
nant. Et optimum vitæ ducem il-

Christus
omnis vir-
tutis exē-
plum.

christi pu-
ritas de-
scribitur.

Ioan. 8.

Hebre. 1.

Sapi. 7.

Iob. 1.

Hebre. 7.

Christus
dux imita-
tus.

126 De officio pastorum,
lum ostendant qui nullis vanæ
gloriæ, laudis vel vindictæ cupidi-
tatibus, aut prauæ cogitationis im-
petu commouebatur. Hic est
enim solus, qui honestam viuen-
di rationem sequutus, verè legem
impleuit, & cursum confecit præ-
ceptorum. Hic est, inquam, qui
Deo rerum omnium parenti fuit
obsequentiſſimus, Cui per omnia
placere, & ad mortem vsque cru-
cis stupendam studuit obedire:
Quiq; fuit in proximum comis,
benignus, suavis, & iucundus, qui
sua denique humanitate omnium
hominum animos cõciliabat, ijs
qui ad se confugiebāt mitis erat,
clemens verò ijs quos scelerum
pœnitebat: & in vitiorum obiur-
gatione seuerus, & grauis: in cu-
stodia autem suarum ouium vi-
gilantiſſimus. Cuius exemplo ec-
clēſijs præfecti pastores ouium
ad amorem iustitiæ oues suas al-

Mat. 5.

Iohā. 5. 17.

Phi. 2.

Qualis
fuerit xp̄s
in deum,
& in pro-
ximum.

Mat. 9.

Lucæ. 15.

liciant, neque sinant eas ab illius
via aberrare. Id verò multis ra-
tionibus, & persuadere poterunt
& præstare. Primùm enim cùm
Deus noster sanctus sit, & nos si-
bi coniungere velit, nos quoque
sanctificari oportet: & iuxta il-
lius doctrinam vivere, quoniam
non est Deus cui placeat impie-
tas, neque viri iniqui, & peccati
participes, habitabunt cum eo,
vel ad eius communionem ve-
nient. Deinde sui officij omnes
admoneant qui ad inhabitandam
sanctam ciuitatem Hierusalem
præscripti sunt, ad quam nihil im-
mundum aut coinquinatum in-
troibit: Sed hi soli qui incedunt
sine macula, qui per fidem à vi-
tiji repurgati, iustitiæ student, &
sine hypochrissi veritatem ex a-
nimo affirmant: neque cuiquã de-
trahunt, nec molesti aut iniurij sunt

Qua rō-
ne ad pie-
tatem &
sanctita-
tem indu-
camur.

Leui. 19.

2. Petri. 1.

Ps. 5. 14. 23

Summā
puritatem
requirit à
nobis do-
minus.

Sapi. 7.

Apo. 21.

Ps. 14.

128 De officio pastorum,
 sed quibusuis studiosè ad ædifica-
 tionem obseruiunt, & iuxta sancti
 Pauli præscriptum sciunt vas suum
 possidere in sanctificatione, & ho-
 nore: non in cupiditatis passione,
 quemadmodum gentiles qui deū
 ignorant. Admoneāt præterea chri-
 stianas oues, ne sua ipsius iustitia
 se salutem consequi posse arbitrentur:
 Sed immensa Dei misericordia.
 Nomen igitur illud bonitatis, cle-
 mentia gratiaq; diuinæ frequen-
 ter inculcent auribus: vt omni ve-
 lo deposito, animum tanquam ar-
 cum intendant in Christum, incli-
 tum peccati victorem: qui à deo
 factus est nobis iustitia, sapientia,
 sanctificatio, & redemptio nostra:
 neque aliud est nomen datum sub
 cælo hominibus in quo nos oportet
 saluos fieri Illius igitur nomē
 assiduè prædicandum est, qui nos
 ex mortis horrendæ vinculis, & ge-
 hennæ faucibus eripiat: & à peri-
 culis

1. Tes. 4.

Quid dei
 nomine
 significetur.

1. Cor. 1.

Act. 4.

culis damnationis æternæ (ad quæ nos Sathanas rectâ ducit) liberet, vt in regnum lucis, & hæreditatis sempiternæ nos transferat. Hoc ergo agât pastores vt illi totos nos dedam⁹, per quæ cum deo redimus in gratiam, quique præcipuum præpositum est nobis exemplar, Cuius morû & virtutis normam in hac vita sequamur: hac enim conditione in filios dei adoptamur, vt Christum nostræ adoptionis authorem, vita nostra re præsentet: Sed hæc sequenti capite paulò fusiùs differemus.

Colo. 1.
quid christus proficit.

Roma. 5.
Ioh. 13.
1. Pet. 2.

Roma. 8.

Ouium est relictæ iniquitatis uia, iustitiæ semitas sequi, & uitam ouibus dignam agere.

Caput decimū octauū.

Ouiũ est
sequi pa-
storem.

Math. 5.

Ephe. 5.

Roma. 6.

Gal. 3.

1. Cor. 12.

V N C Superest, vt o-
ues ab omni errore re-
uocatz, in semitis iusti-
tię obābulent, atq; in-
gressæ rectam viā, quę ducit ad vi-
tam, se à pastore regi patiātur: se-
q; illi velut oues cū omni bonita-
te, obseruātia, sobrietate, frugalita-
te, & modestia exhibeant, & cō-
mittāt. Est enim officiũ veri Chri-
stiani, mores patris æterni referre,
& exprimere, qui nos oĩbus offi-
cijs cumulauit. Extreme Verò in-
gratitudinis argueremur, nisi etiā
morũ pbitate nos illi filios exhi-
beremus. Cū Christus sic nos
sui sanguinis lauacro purificaue-
rit, eāq; purgationē p baptismum
nobis cōmunicauerit, et nos suis
bonis ornatos adeò ditauerit: vt
eum induisse dicamur: nos quidē
illi in oĩbus esse similes oportet:
Neq; verò decet, vt nouis sordib⁹
inquinemur: quandoquidem nos

ille corpori suo inferuit, Sed oĩ-
bus viribus nobis cauendũ (qui
eius membra sumus) ne vlla pec-
catilabe inficiamur. Cumq; ipse,
qui caput nostrũ est, ad dexterã
patris sedeat, ad illũ noctes diesq;
aspirare debemus: vt omni negle-
cta cogitatione humana, & cõtẽ-
ptis rebus terrenis, quæ solius dei
sunt quæramus. Par est enim illuc
tẽdere studia, curasq; mēbrorum,
vbi iam versat caput: Vbi & ipsa
olim cũ suo capite regnatura sũt.
Pręterea Cũ spirit⁹ sanctus nos
deo tẽpla dedicauerit, vt in nobis
deus oĩpotens permaneret, patie-
mur illa pctĩ spurcitia profanari?
Danda igitur est opera vt hoc
templum in omni sanctitate, &
religione diligenter custodiamus.
Deinde verò cogitem⁹ aĩam, &
corpus nostrũ cœlesti incorrup-
tioni, & immortalī coronę desti-
nata esse: & viribus oĩbus enita-

Christia-
ni vt ger-
mana xpĩ
membra
piẽ viuãt
Mar. 16.
Acto. 7.

Colof. 3.
Membra
capiti cõ-
sentiant.
1. Cor. 3. 6

Tẽplum
deo cõse-
cratũ su-
mus.

1. Cor. 15.
Finis spe-
ctãd⁹ ad
quẽ p̃or-
dinati su-
mus.

132 De officio pastorum,
mur, vt in diem domini pura &
incorrupta conferuentur. Nemo
ergo de primatu contendat, sed
potius ministrare, & per spiritus
charitatem fratrum cōmodis in-
seruire elaboret. Nemo percussus
etiam, more canis, aut anguis fe-
riat: nemo à malo vincatur, aut
vltionē quærat: imò potius in bo-
nis operibus vincat malum. Ouiū
modestiam, & bonitatem imite-
mur: Quemadmodum enim ouis
animal est magno vsui homini-
bus, variaq; affert cōmoda, si-
quidem lana vestit, lacte & carni-
bus pascit, fimo stercoret agros,
multaq; alia ad vitam hominum
præbet. Ita illud inter cætera præ-
cipuū sit Christianorum, sibi in-
uicem in rebus omnibus succur-
rere, communemq; societate in-
ter se sanctā, & illibatā seruare: ta-
lē mutuò cōsensum, & harmoniā
qualem in humano corpore repe-

1. Cor. 1.

Mat. 20.

Lucæ. 22.

Rom. 12.

Mat. 6.

Ouiū mo-
destia &
natura se-
quenda..

1. Cor. 12.

Ephe. 4.

Qualis est
cōsensus

rimus habere: se verè mēbra esse
Iesuchristi fideles ostendāt, & stu-
deant benefactis vnus dei gratiā
promereri, & in semitis iustitiæ
per totius vitæ stadiū ambulare:
id est omnē in deum pietatē, in pa-
rentes, in patriā obseruatiā: omnē
mansuetudinē, modestiam, constā-
tiam, patiētiam, clemētiam, casti-
tatē, parcimoniam, sedulitatē, dili-
gentiam, & reliquas deniq; virtu-
tes complectantur. Christiani ab
istis iustitiæ semitis nequaquā se
abduci patiātur: sed sese veras o-
ues præbeant, & linguę frenū ad-
hibeant, ne quid superbè iactitēt,
ne cuiquā detrahant, ne vlli ser-
mone modesti, aut iniurijs sint: ne
prauis hominibus adulentur: sed
quibusuis studiosè obseruiant, ad
ædificationē, exhortationē, & cō-
solationē: sic tandē vitā instituāt,
vt nihil sit illis cū impijs cōmūe,
Neq; ad cōsilia illorū accedant,

mēbrorū
inter se ta-
lis sit cō-
cordia
christia-
norum.
Semite iu-
stitię om-
nē virtutē
dicunt &
continēt.

Lingua
custodiē-
da.

Ps. 14. 1. 33

1. Cor. 14.

Ps. 1.

34 De officio Pastorum,
quantūvis generis splēdore, opi-
bus, & gratia floreat: improbos
pro nihilo ducāt: colētes autē &
timētes dñm licēt humiles, et ob-
scuri sint amplectātur, & summa
obseruātia colāt: Et eorū vestigia
sequi studeāt qui hominū delicijs
& voluptatibus sese nō polluūt,
qui alacrit̃er omnibns virtutū of-
ficijs fungūtur, qui vitia & animi
libidinē nō attingūt, qui dei man-
data negligētia ducti nō omittūt.
Istę sunt verę fidei viue, et p cha-
ritatē verē operātis signa penitus
manifesta iustitię. Istę sunt semitę
perfectę, pręmijs immortalibus di-
gnę. Sed hoc inter cętera p̃cipuū
habeāt oues Christianę, vt fratri-
bus maximē p̃sint: nam, vt vniuer-
sa ad nostrū vsum creata sunt, ita
homines hoīm causa genitos esse
nos credere cōsentaneum est: vt
alij alijs mutuis officijs p̃sint.
Idcirco sapiētissimi viri officium,

Qui sint
imitandi.
Officia
boni viri.

Gala. 5.

Roma. 12.

13.

Cene. 1.

hoīs in duplici re versari dixerūt,
 in pietate scilicet & iustitia, id est
 in dei cultu, et hoīm beneuolētia.
 Quāobré equis velisq; danda est
 opa, vt quā maximē hoīb⁹, potissi-
 mum verò domesticis fidei, fratri-
 bus nostris cōsulam⁹. Nihil est em̄
 magis scdm naturā, quā p hoīm
 salute, & cōseruatiōe, labores va-
 rios, & grūnas pferre: & ad cōmu-
 nē oīm vtilitatē, auxilia nostra di-
 rigere. Nō aut̄ satis esse putemus
 nos immerfos esse sacris vndis, &
 baptismi fontē renatos, sanctissi-
 mūq; xpī nomē p̄fessos, et iisdē sa-
 cramētis vti, qb⁹ & pbi xpiani, et
 qui sunt integrē verēq; fidei vtū-
 tur. Nā & legitīe aduers⁹ p̄ditissi-
 mos nostrē salutis hostes certādū
 est, & fratres etiā nostri ī ipso cer-
 tamine p virib⁹ iuuādi. In hoc ve-
 rō p̄cipuē euigilādū est, vt similes
 sim⁹ oleis fructiferis, & arborib⁹
 plātatis iuxta riuos aquarū spiri-
 tualiū, fructūq; afferam⁹ ad gloriā

Quis sa-
 piēs dica-
 tur.

Gala. 6.
 1. Timo. 5.
 Naturæ
 hominis
 quid ma-
 ximē cō-
 ueniat.
 Vita pro-
 fessione
 respōdeat

Ephe. 6.
 Oleæ &
 arborib⁹
 frugiferis
 cōparant̄
 fideles.
 Ps. 1.

136 De officio Pastorum,
Dei, ad ædificationem proximi,
& nostram salutem. Nūquā al-
teri vel verbis vel re noceamus:
sapientis enim est, dum tempus
& occasio datur, pdesse, cūq; pos-
sit, tamē nolle nocere, Ne quidē
quēquam ab altero lēdi, probris,
conuitijs ve iactari patiamur. Ne-
q; verò bonorū operū fructus af-
ferre cūctemur: oēm enim palmi-
tem qui nō fert fructum abijciet
dñs, et in ignē proijciet: eū verò q
fert fructum purgabit, quò fru-
ct⁹ vberiores afferat. Nō ergo pu-
tres, aut steriles arbores referam⁹,
quę incēdio inextinguibili desti-
natę sunt. oīs enim arbor infructu-
osa, ait dñs, excideť, & in ignem
mittetur. Cū talē igitur ducē, &
pastorē habeamus, qui vitę est in-
culpatę, mores nostros ex illius
moribus spectemus, & efforme-
mus, nosq; illi similes effici studea-
mus: vt qualis ille fuit tales & nos

Gal. 6.

Ab omni
iniustitia
abstinea-
mus.

Ioh. 15.

Impiorū
interitus
describit.

Math. 3. 7

Luc. 3. 6.

Christi
exēplum
sequa-
mur &
hoc sētia
m⁹ in no-
bis quod
in illo.

simus: Atq; nos illius tutelæ & auxilio cōmittamus, qui est vitalis virtus, & omnibus in periculis opitulator, manumq; auxiliatricem nunquā subtrahit ab his, qui properantes in illius clientelā veniūt. Sed eos ita cōfirmat, vt nullo rerum aduersarū ictu cōcutiantur. Hic est verè seruator ille mēbro- rum suorū, qui nos aduersus satelites tenebrarū tueſ, vt audaci animo cū ppheta Dauide vnusquisq; nostrum dicere possit.

Nam & si ambulauero in medio vmbre mortis, non timebo mala, quoniā tu mecum es.

*De singulari boni pastoris Iesu Christi, in custodiendis ouibus, etiā in mortis angustia, auxilio:
Et de sincera omnibus in*

138 De Officio Pastorum,
periculis ouium fiducia.

Caput decimū nonum.

Nostra in
firmitas,
& dei vir-
tus confi-
deranda.

Ephe. 1.
1. Cor. 16.

Stendit hoc versū pro-
pheta, verā & sincerā
ipem ouium, in sui pa-
storis tutela repositam
esse. Vident enim (diuini numi-
nis instinctu) vna ex parte viriū
suarū in perferēdis rebus aduersis
animi imbecillitatem : ex altera
cernunt optimi pastoris robur,
vim, atq; potentiā: quē oībus ho-
stibus, & humanis casibus supe-
riorē cēscent. Nihil enim est adeò
sublimè, quod non sit Christo in-
ferius, & suppositum. Ideoq; re-
gius propheta fiduciam omnem
in illius auxilio, et tutela collocat.
Neq; verò vlla periculorū vi mo-
ueſ, neq; vlla mortis Imagine ter-
retur: Sed quasi Leo sine vllō ter-
rore exurgit: nō suis proprijs vi-

ribus cōfusus, Sed certissimū habens quod à dextris astat sibi fortissim⁹ ille propugnator, qui vitā, mortē, iudicia, pericula, casus varios, cætera deniq; omnia in sua ditione, ac potestate habet reposita: qui causam ouiū suarum, vt fidelis patron⁹ agit, qui illis, velut tutissimum propugnaculū, adest in quibuscunq; rebus min⁹ secūdis, vt liberet à tonitruis, à fulminibus, ab iræ dei fulgure, à terroribus conscientiæ, & deffendat ab iniurijs, & huius seculi incōmodis: ab impijs & molestis hominibus vindicet, & sub vmbra alarum suarum protegat. Vt securas reddat à regno Sathanę, à Leonum faucibus, à peste, gladio, & fame eripiat, à morte horrenda potētissimè liberet, Ita vt optima spe muniti, Intrepido animo dicere possimus. Nam & si ambulauero in medio vmbre mortis,

Ps 15.

Acto. 2.

Christo
oīa subie
cta.

I. Ioh. 2.

Christus
à malis
vniuersis
liberat.Ps. 16. 56.
90.Christus
fidētes si
bi nunq̃
elinquit.

140 De officio pastorum,
 non timebo mala, quoniā tu me-
 cum es. Hęc illa sunt verba plena
 fiducia, quib⁹ oēs qui in Deo &
 in charitate manēt, & de⁹ cū illis:
 fidelem animū cōfirmāt. Talium
 non finit deus nutare constantiā:
 Sed tantū illis & animi & forti-
 tudinis præbet, vt oīa picula, oēs-
 q; angustias facillē superent: Quid
 enim mors officiat vita præsente?
 Quid hoīm improbitas, Deo re-
 pugnante? Si sit certē ambulandū
 per opaca nemorum, desertaq; lo-
 ca, inter lupos & feras immanes,
 in ipsa etiam obscura caligine, in-
 ter leones, vrsos, tigres, & apros,
 atq; in eis locis quę nihil nisi mor-
 tis vmbra & imaginem osten-
 dunt, adhuc benē sperandum est
 nobis in eo, qui est lux vera, & vi-
 ta, quiq; venit vt eos illuminaret,
 qui in tenebris sedent, & in vm-
 bra mortis: vt dirigantur gres-
 sus eorum in viam pacis æternæ:

Ioh. 4.

Qui deū
 habet su-
 perat
 mortē &
 hostes.

Ioh. 1. 8.

14.

Luc. 1.

Quemadmodum Zacharias pater
præcursoris Domini diuini Iohā-
nis, in suo cantico testatur, Quod
ab Esaia propheta accepisse vide-
tur, Cum inquit, populus ambu-
lans in tenebris, vidit lucem ma-
gnam, habitantibus in regione
vmbrae mortis, lux refulsit super
eos. Atq; vtinam misericordiae pa-
rens, eam nobis gratiam largiatur,
vt hanc suam erga nos prouidē-
tiam, benignitatem, opem, & po-
tentiam sentiamus, & per spiritū
suum, hanc fidei præstantiam cō-
sequamur, vt si per mediam mor-
tem nobis transeundum sit, non
pertimescamus: quoniam is no-
bis adest qui nostri curam gerit,
qui tam firmo præsidio nos mu-
nit, tamque salutare & præsens
auxilium solet afferre, vt nobis
hostium innumerabilibus copijs
circumceptis non sit metuendum:
penes enim hūc est auxilium no-

Esa. 9.

1. Petri. 5.

Ps. 3.

142 De officio pastorum,
strum, penes hunc salus omnis, &
virtus nostra vitalis. Quem igitur
timebimus? hic firmamentum est
& robur vitæ nostræ. Quis ergo
nos perterefaciat? Si exurgât om-
nes totius orbis in nos vndiq; co-
piæ collectæ, propulsandi curâ o-
mnem, & sollicitudinem victoriæ
in eum reijciam⁹, qui in omni di-
scrimine sub vmbone clypei sui
nos circumdat, suaq; gratia prote-
git, vt quieta & tranquilla mente
in eo, velut ī arce inexpugnabili,
in petra, & rupe fortissima, tutoq;
perfugio consistamus. Hic est for-
tudo plebis suæ, & membrorū
suorum conseruator, qui assidue
pro salute gregis sui, & dignitate,
forti animo pugnat, ne eum tene-
brarum ministri opprimant: qui
denique nos tanta animi fortitu-
dine & robore munit, vt in extre-
mis vitæ periculis fido animo for-
tiq; pectore ambulem⁹, neq; sue-

Ps. 17.28.
45.

Deo præ-
sente se-
cui sum⁹

De⁹ pro-
pugnacu-
lū nostrū.

Esa. 12.

7. 11. 12. 13.

cumbamus in angustijs & rebus
aduersis. Id proculdubio in filijs
Israël apertissimè conspeximus,
qui cùm miserè ab ægyptijs sub
crudelissimo tyranno Pharaone
cruciarètur, promptum, atq; ex-
peditum auxiliatorem, frequētis-
simè experti sunt: & pastoris opẽ
agnouerunt. Non enim pertulit
dominus virgam peccatorum, su-
per sortem iustorũ perpetuò se-
uire: nec charissimam sibi plebẽ
improborum viribus diutius pre-
mi passus est: sed eam ab infœlicis-
sima conditione, & miserrima ser-
uitute eripuit, & à manu omniũ
qui eos oderunt, pro sua benigni-
tate liberauit. Illis vel tacentibus
pro sua eximia virtute causam il-
lorum egit, & pro eis acerrimè pu-
gnauit, magnificataq; dextera sua,
multis plagis percussit inimicũ in
illa vasta videlicet & terribili soli-
tudine deserti sese ducem in mĩa

Exo. 3. 10.

14.

Ps. 124.

nullus ty-
rānus diu
iustis im-
perat.Liberatio
ex capti-
uitate æ-
gypti.

Exo. 14.

Dominus
dux et pa
stor Israē
lis.

Nume.21.

Iosu.12.

1.Reg.17.

1.Reg.19.

11.22.

Ps. 88.

1.Reg.16.

præbuit, & pastore populo quē redemit, & à ferocissimis, & potentissimis hostibus illos eduxit, eripuit, & liberauit. Huius autem auxilij diuini fiducia munitus Dauid, interemit vrsū & leonem, & inuicto pectore prouocauit Goliath ad singulare certamen, & Gigātem immanem suo robore exultantem, nimiumq; suis viribus confidentem tandem interemit. Qui manus etiam furentis Saulis domino opem subministrāte sepius euasit, pulchramq; de hostibus (sicut illi dominus pollicitus fuerat) victoriam retulit. Eam promissionem domini, his verbis idem regius propheta vocē suam magnificē extollens comprehendit. Inueni (inquit) Dauid seruū meū, oleo sancto meo unxi eum, manus mea firma erit cum eo, & brachium meum corroborabit eum. Non opprimet inimicus eū,

&

& filius iniquitatis nō affliget eū,
& concidā à facie illius inimicos
eius, & qui oderunt eum in fugā
conuertā. Hoc exēplo oēs pij per
has tenebras gradientes, & diffi-
ciles huius vitę vias obambulan-
tes, deum pręsentem omnibus in
angustijs, omnibúsue periculis se
semper habituros confidebant.

Vnius autem Danielis, & eius so-
daliū sacra hystoria satis esse
debet. Qui cū in fornacē flāmis
ardentib⁹ furentē dati essent prę-
cipites, in medioq; vmbre mor-
tis, inter ignes & flāmas, cum ma-
gno vitę discrimine versarentur.
Diuina potentia freti inuictō aīo
steterunt, pręsentemq; saluatoris
domini opem senserunt. Angel⁹
enim domini cū illis in ardentem
fornacē descenderat, discussisq;
velocibus flāmis, quasi ventū ro-
ris flantem excitauit, & perfecit,
vt illesi nulloque dolore affecti

K

Deus fi-
dentes si
bi nunq̃
derelinq̃t
Ps. 21.

Daniel. 3.
Christiad
uētus hic
figuratur

146 De officio pastorum,
discederent. Quapropter summa
cū lætitia, & ingēti animi volupta-
te, in laudis cāticum prorupērūt,
& gloriam diuini numinis cele-
brārunt, suo liberatori gratias agē-
tes, qui se specie humana viden-
dum hostibus præbuerat. Horum
itaq; & sanctorum oīum exēplo,
oculos, & puras manus, in cælum
tollamus, in omni tribulatiōe cla-
memus ad dominum, hunc inuo-
cemus, qui ab animis nostris, oēm
gladij pestis, famis, calamitatis, &
periculorum timorem discutiet:
Qui se nostrarū rerū defensorē, &
patronū præbebit. Nos verò tam
firmo muniet præsidio, vt erecto
constantiq; animo oēs hostiū co-
pias contēnamus. Hoc duce etiā
innumeris hostiū copijs obsēsi,
securo animo semper erimus. Ne-
q; vnquā de gradu cōstatiæ deij-
ciemur. Inuocem⁹ ex fide, ex ani-
mo, & vera religione dominum,

2. Par. 20.

1. Timo. 2

Ps. 21. 119

Cū multa
fiducia af-
flict⁹ ani-
m⁹ leuet
oculos
ad deum.

Quomo-
do inuo-
cād⁹ de⁹.

qui præsto oībus vocantibus eū,
cum veritate aderit. Idq; p Iesum
Christum, sub cuius tutela & re-
gno, pij & fideles oēs, omnium se-
culorū militant. Per hunc nos pa-
ter cœlestis sibi in filios adopta-
uit. Hic est bonus ille pastor, qui
dum sub mortali corpore vitam
ageret, nullam vnq̃ pro gregis sui
salute, gloria, & fœlicitate dimica-
tionē, nullum periculum, nullum
vitæ discrimen subire dubitabit.
Verū omnibus vbiq; opem, &
auxiliū afferre voluit, sponte aīam
p ouib⁹ neci obtulit, tumultuosis
seditionib⁹ cōcionib⁹, & cōiura-
torū insidijs sese obiecit, corpus
suū irē diuinę opposuit, vt, q̃ i nos
torquebat iacula, depelleret, vt ira
tū nobis patrē recōciliaret, vt īte-
gras oues seruariet, & ex loco hor-
roris, caliginis, & desperatiōis, in
quē nos sathanas rapiebat, educe-
ret, ac liberaret. Ille et si corporis sui

Ps. 144.

Roma. 8

Gal. 4.

Ephē. 1.

Christus
suā in gre-
gē beni-
gnitatem
multis
modis te-
stat⁹ est
Esa. 53.
Heb. 9.

Roma. 5.

Colos. 2.

14 De Officio pastōrū.

Qua rō-
ne Chri-
stus no-
biscū esse
dicatur.

Math.28.

Ioh.15.

Sūma xpī
cum suis
cōiūctio.

1.Petri.2.

Ephe.2.

1.Cor.3.

Math.16.

naturalem præsentiā à nobis sub-
duxit, suo tamen spiritu, sua virtu-
te, verbiq; sui incredili potestate,
atq; sacramentorū mysterio, no-
biscum vsq; in cōsummationem
seculi: nosq; sibi vt palmites viti-
bus, vt frondes arborib⁹, vt mem-
bra corpori & capiti, vt lapides
fundamētis coniungit, ac inserit.
Hic est præcipuus ille preciosus,
& summus lapis angularis, in quo
omnis ædificatio constructa cre-
scit in templum sanctum in dño,
in quo & nos coædificamur in ha-
bitaculum dei, in spiritu sancto.
Fundamētum enim aliud nemo
iacere potest præter illud quod
iactum est, quod est Christ⁹ Iesus.
Super hunc lapidem summū, ele-
ctum, veluti super firmissimā pe-
tram, tanta firmitate ædificata est
ecclesia, vt portę inferi aduersus
eam præualere minimè possint.
Lapis ille solidissimus ciuitatem,

cui suppositus est, tãto robore, & fortitudine munit, vt nullis hostiũ viribus eueri possit, aut labefactari, ad instar illius domus, q̃ vir prudens ædificauit non super arenam, sed super solidum fundamentum, quam neq; ventorũ impetus, imbriũ vis, aut fluuiorũ, inundatio vllusue terrę motus, conuellere potest: quoniã eius fundamenta in lapide firmissimo cõstructa sunt. Sic & hæc ciuitas dei, super fundamentũ Apostolorũ, & prophetarũ collocata, ipso summo angulari lapide Christo Iesu eam sustentãte, nullatenus euertetur: Ruãt in eã licet omni impetu hereticorũ agmina, orbis vniuersus bellorũ tumultu moueãt, horrificis motib⁹ terra fremaat, Præcipitẽ mōtes in mediũ mare, polorum machina cœliq; ambitus ruat: durabit illa tamẽ, & immota manebit ciuitas, nõ super arenã,

K iij

Ecclesiæ
robur &
firmitas.

Math. 7.

Ecclesia
in periculis
tutissima.

Ps. 45.

Impij nū
q̄ preua-
luerūt in
ecclesiā.
Acto. 4. 6
7. 12.

Iude. 1.

Math. 16.
28.

vel palustre solum cōstructa, sed
sup petram sita solidissimā: hanc
Iudæi multis technis expugnare
quondā tentauerunt, hanc reges,
principes, maximè verò Rōmani
Imperatores, à Nerone ad Con-
stantium vsq;, funditūs euertere
conati sunt. Hāc perditissimi no-
stræ fidei hostes, nostręq; religio-
nis apostatæ obsederunt, & op-
pugnaturi tanta vi aggressi sunt,
& in dies aggrediuntur, & oppu-
gnare tam acerbè misereq; nitun-
tur: vt ventis agitato mari, & tu-
midis mōtes cōcutiētibus vndis,
cōparari queāt. Sed nihil istę mi-
næ, nihil impetus ingruentiū ma-
lorum, ciuitati, & ecclesiæ piorū
(in qua veri Dei cultus floret)
obsunt. Durat enim illa per dāna,
per cedes, & ignes, & vsq; in cō-
summationē seculi durabit. Nam
cœlestis voluntas, & spiritus san-
cti gratia, illā incolumē aduersus

omnes qui tumultuant, quiq; impetū in eā faciūt tuetur. Domin⁹ exercituū, fidelissimus ac fortissimus sponsus, Charissimam Christianorū catholicā ecclesiam cōiugem suam, nunq̃ deferit: sed in oībus angustijs illā cōsolatur, ac perēnni lætitia exhilarat. Si ergo nos premant hostes, Si molestijs & angustijs afficiant, Si capiti nostro iam immineat ensis, Si nos inimicorum castra obsideāt, qui nos ad necem postulēt: hunc pastorem inuocemus, qui vicit mundum, peccatum, infernum, & qui in hoc apparuit; vt dissoluat opera diaboli, quo adiutore, protectore, & patrono, etiam si ambulandum sit in medio vmbrae mortis, non timebimus, quoniam comitem habemus fidelissimum, & fortissimum dñm, qui nobiscū esse, viuere & permanere non recusat.

Iohan. 3.
Ephē. 5.
Christi ecclesia vni-
ca sponsa
vnice amatur.

Iohan. 5.
1. Iohan. 3.
Christi victoria.

Prouē. 8.

82 De officio pastorum,
*Qua diligētia, & studio,
Pastores oues suas tueri
debeant.*

Caput vigesimum.

H V C Confugiant,
hūc properēt, & acce-
dant rectores, ecclesia-
rum, & addiscant sum-
mi optimiq; pastoris Iesu Christi
exemplo ouibus suis in periculis
adesse. Cū viderint lupū venire,
lupinamq; cohortem nō fugiant,
nec ouiculas à feris diripi patian-
tur: Sed ad instar patriarchæ Ia-
cob, & regis Dauidis ab immani
bus feris captas eripiant & gre-
gem illæsum à ferarum faucibus
omni diligentia euellant, & cu-
stodiant, atque omni studio pa-
storali oues suæ tutelæ creditas
foueant, ac tueantur. Si quando

Ioh. 10.

Gene. 31.

1. Reg. 17.

Pastores
omni di-
ligentia
g regi cō-
sulant.

christi hostes, negotium facessere gregi dominico tētauerint, pestiferisq; doctrinis fideles inficere, aut nefarijs vitæ & morū exemplis corrumpere ausi fuerint, tunc gladio illo spiritus penetrabiliore omni ense ancipiti perditissimos illos nostræ salutis hostes confodiant, iugulent, ac tandem obmutescere cogant. Hic gladius spiritualis verbum est domini, quo veritatis perduntur aduersarij, et prauæ ab animis cupiditates amputantur: qui et intima cordis penetrat, adeò vt ad diuisionem vsq; animæ & spiritus pertingat, ac disseccet compages omnes, & medulas mentis. Hoc sanè gladio pastores, & euangelij præcones quàm maxime ornatos esse decet. Si Heroës quondam pro patria, & patriæ salute, pro honore, & fortunis huius sæculi, tot tantosq; labores subire non dubitauerūt. Qua-

Ephe. 6.
 Heb. 4.
 Quibus armis aduersarij repellantur
 Gladius spiritus qd efficiat.

Heb. 4.

Argumentum à minori ad maius.

154 De Officio pastorum,
 les quęso oportet esse episcopos,
 rectores, animarūq; custodes, qui
 in suam prouinciam oues ea lege
 à supremo pastore commendatas
 susceperunt, vt gregem ab æter-
 na morte, & supplicio vindicarēt?
 Quò igitur maior est hostiū vis,
 & vasa eorum iniquitas, qui in
 nostram omnium perniciem iu-
 rārunt, eò vigilantiori ac prom-
 ptiori animo pastores & rectores
 omnes neruos intendere decet,
 vt Cerberos illos (siue Stygios ca-
 nes, siue leones, siue antiquos ser-
 pentes, placet nominare) ope, &
 auxilio fortissimi Christi, eiusq;
 sanctissimi sermonis virtute, è
 medio tollant: ita igitur agant, &
 se gerant, ne solo nomine pasto-
 res censeantur: Sed ij qui perfecti
 pastores videātur, pastorum prin-
 cipem pontificem magnum Ie-
 sum christum imitentur, qui adeò
 suas oues dilexit, vt capitis pericu-

Vigilan-
 dum con-
 tra Satel-
 litium ne
 quitiarū.

Ephe. 6.

1. Tes. 5.

ps. 21.

Phi. 3.

Apo. 22.

He. 4. 5. 6.

eulum pro illarum salute subire non dubitauerit. Obtulit certè se metipsum oblationem, & hostiã sanctam, vt gregi suo vitam, pacẽ gaudium, & liberationem afferret: idq; sua morte ac sacrati sui sanguinis effusione. Qua in re maximam in nos suam charitatẽ cõmendauit. Hoc sit ergo pastorum præcipuum munus, gratia dei verboq; salutis, ouiũ mētes & corda stabilire, ne sinuosis errorum Labirinthis, aut hæreseõ falsis doctrinis, illaqueentur, ac à via veritatis abducantur. Iàm verò non sint ampliùs sicut paruuli fluctuantes, neq; hãc neq; illãc quouis vëto doctrinæ in hominum nequitia agitentur, & circumferantur, nèue puerili innocentia, quorundam astutia facilè circumueniantur. Gladio igitur spirit⁹ accincti, scuto & clypeo veritatis, sponte obuiam veniant his qui offendi-

Io. 10.

Ephe. 5. 7

Oblatio
christi
multa beneficia at
tulit.

Roma. 5.

Roma. 16

Heb. 13.

cõtra ini-
micos ve-
ritatis mu-
niamur.

Ephe. 4.

Ephe. 6.

1. Tes. 5.

156 De officio pastorum,
 cula parant, ac dei ecclesiam scan-
 dalizant, qui nō Christo domino,
 sed suo ventri inferuiunt, & per
 dulces benedictiones (vt sancti
 Pauli verbis vtar) seducunt cor-
 da innocentum, lenibus quidem
 verbis, & callidis artibus rerum
 imperitos in suam sententiam il-
 liciunt. Id genus hominum ope-
 rarij subdoli, canes venefici, quo-
 rum sermo serpit vt cancer, & lu-
 pi sunt rapaces, qui gregibus non
 ignoscunt, qui veniunt in vestimē-
 tis ouium, ac peruersa loquuntur,
 vanis huius sæculi præfidijs innitē-
 tes, hoc est fallacijs & dolis, qui-
 bus discipulos abducant, quorum
 dentes hastilia sunt, tela lethifera,
 ac ardentes sagittæ, & lingua co-
 rum gladius peracutus, ministri
 criminoris Sathanæ, inflati per-
 suasione humanæ sapiētiae, super-
 bi, elati, seipsos amantes, qui sepa-
 rationem membrorum à reliquo

Rom. 16.
 Pseudo p
 phetæ de
 scribuntur
 1. Co. 11.
 Ph. 3.
 2. Tim. 2.
 Mat. 7.
 Doli hæ-
 reticorū
 obseruan-
 di ne à ve-
 ritate de-
 flectamus
 Ps. 56.
 2. P. 2. Iu 1.
 2. Timo. 3
 1. Tim. 4.
 2. Pet. 3.

ecclesiæ corpore meditantur, & oues à dei obsequio, maiorumq; obedientia detrahere, moliuntur: quo quid hominum generi perniciosius excogitari pōt? Sctā ergo prædicatione oues suas pastores erigant, consolentur, corroborent, & securas contra omnes omnium Pseudoprophetarum (qui sua tantum querunt nō quæ Iesuchristi) imposturas & dolos reddant: atque omni conatu nitantur regnum impiorum euertere, & funditus eruere, præmoneatq; assiduīs exhortationibus ne insidioso falsæ doctrinæ veneno, melitis verbis oblito, capiantur: ne patulas illis præbeant aures, neq; ipsorum seditiosis auscultent sententijs. Sedulò rudioris ingenij viros hortentur, vt in coniunctione corporis christi, & fidei christianæ permaneant: ac eos qui non syncerè quod rectum est docēt,

Hostibus
Christi se
dulò oc-
currendū
& repu-
gnandum

Roma. 16
Phi. 2.

Antido-
tū aduer-
sus inimi-
cos diui-
næ verita-
tis.

2. Tim. 3.

2. Pet. 3.

Ecclesia

arca est

qua salua

mur.

1. Petri. 3.

Gene. 6.

Iohan. 10.

Inuictio

año sint

pastores.

nec purè Christi negotium agūt, sed suis compendijs seruiunt, & si multatę pietatis prętextu, animos simplicium seducunt, fugiant. Cōtineant oues suas pastores omni diligentia, in archa illa militātis ecclesię, ne pereant. Iam nimium inundanti diluuiio peccatorum, nulla quidem salus extra hanc reperiri potest. Et in nauicula Christi, fide catholica permanere doceant, ne fluctibus tentationum, absorbeantur. Oues ouile Christianorum nō egrediantur, ne lupis & leonibus pręda fiant. Non parcant laboribus pastores, non fortunis, non vitę, aut vllis rebus suis timeant: sed omnibus periculis caput pro ouium salute, & incolumitate cōferuanda deuoueant. Si sit illis ambulandum in medio vmbre mortis non extimescant, cogitent, duces & pastorem dei omnipotentis filium, illis adesse, qui patribus

Adæ, Abeeli, Noe, Abrahæ, Iosepho, cæterisq; patriarchis, Moisi, Dauidi, Danieli, reliquisq; prophetis, ac sanctis hominibus semper fortissimus affuit, nec eos vnquam deseruit Itaq; pastores, vel ad mortem vsque non solùm viri liter obeundam, sed etiam optandam fideles omnes cohortentur. Non enim hîc regionem permanentem aut domicilium vllũ certum habemus: sed velut quodam in exilio peregrini atque hospites in terris degimus, minimè diu permansuri. Quocirca pijs omnibus ad æternam illam & cœlestem patriam intentis animis semper anhelandum est. Cùm nihil aliud sit hæc vita, quàm continuus quidã cursus ad mortem, velut patentẽ & apertam ianuam, ad illam vitã æternam, & omni fœlicitate cumulata. Non ergo metus mortis pios exanimet: neque formi-

Heb. 11. 13.

Prope adest dñs omnibus pijs.

Ps. 21. 33.

Heb. 11. 12.

2. Cor. 5. 1

Heb. 11.

1. Petri. 2.

Ps. 41. 83.

Phi. 1. 3.

Mors ad vitam ianua.

Esa. 25.

1. Cor. 15.

Oseæ. 13.

Mors xpi

victoria

est mortis

& diabo

li.

Heb. 2.

Mors ma

gis optan

da quàm

formidan

da.

Colo. 3.

phi. 4.

dent eam, quam christus ablato il
 lius aculeo in perpetuum præcipi
 tatam aboleuit. Absorpta est qui
 dem (vt Oseas prædixit) mors per
 victoriam. Vbi nunc tuus ô mors
 aculeus? Vbi tua victoria Tartare?
 Morte enim Christi qui habebat,
 mortis imperium diabolus, viri
 bus suis destitutus est. Christiani
 igitur hominis est, animæ disces
 sum à corpore non perhorresce
 re, neque mortis aduentu crucia
 ri: sed alacri animo deo vitam red
 dere à quo illam accepimus. Ter
 rena illa libenter relinquamus, &
 animum tanquam arcum, ad cœ
 lestia semper intentū habeamus.
 Cùm mors proposita nobis ob o
 culos versatur, cumq; ipsâ etiā ma
 lè actæ vitæ conscientia plus satis
 agitati torquemur: & sensu iræ
 dei discruciamur: vel cùm nobis
 inferorum metus ingentes terro
 res inijcit, aut Sathan ad despera
 tionem

tionē adigit, vt nullā solet præ-
mittere occasionem exaggeran-
di peccati, tunc ad Christū acce-
damus, qui vnicus medicus est
vulneratæ conscientiæ, & ægrotā-
rum animarum qui in plenitudi-
ne temporis in terram venit, non
vt vocaret iustos, sed peccatores,
ab eo salutem omnem speremus
& ex sacris Biblijs consolationes,
& remedia morbis, qui intrinse-
cus latent, adhibeamus: & fiducia
in misericordia & clementia dei
collocemus, qui sua lōganimitate
delinquentiū interitum non que-
rit, sed potius vt eos pœniteat &
viuant. Hæc doceant pastores &
languentes omnes impellant, vt
ad immensam Dei benignitatem
confugiant atque à cœlesti illo
medico (qui ad quærendum ve-
nit, & saluum faciendum quod
perierat) veniam petant, orent &
postulent. Non est certè non est

In sum-
mis angu-
stijs ad
christum
properan-
dum.

Gala. 4. :
Mat. 9.

Eze. 18.

Heb. 4.
Lucæ. 19.
Maior est
dei beni-
gnitas
quam no-
stra culpa

De officio pastorum,
 cur quisquam de impetranda ve-
 nia diffidat, aut peccata sua maio-
 rem vim ad perditionem habere
 existimet, quàm misericordiã dei
 ad salutem. Custos est enim deus
 ouium suarum, & hominũ Chri-
 stianorum conseruator, vocans
 afflictos in sinũ suum. Confugite,
 inquit, ad me omnes quicunque
 laboratis, & onerati estis, ego re-
 ficiam vos. Quis adeò demissum
 et languẽtem, propter peccati re-
 cordationem, animum, huius dicti
 memoriã non erigat? Iubeant er-
 go pastores pios omnes bono a-
 nimo esse, ac forti: Dẽq; filio dei,
 quem pro nobis in mortem tradi-
 dit pater, cuius nos sanguine la-
 uuit, optima, si tamen resipuerint,
 sibi polliceãtur. Non enim venit,
 vt iudicet mundum, sed vt serue-
 tur mundus per eum. Talibus ver-
 bis & sententijs, quas ex sacris scri-
 pturis desumpserint, miseris, & ca

Roma. 5.

Mat. II.

Benigna
 xpi inuita-
 tio.

Roma. 8.
 de Chri-
 stooiã no-
 bis polli-
 ceamur.

lamitosas hominum conscientias
delectent, recreent, & reficiant:
vt maiori animo deo ihæreāt, qui
spes, fortitudo, & auxilium nostrū
est: qui nobis etiam in extremo
vitæ discrimine versantibus, sem-
per præsens adest propugnaculū.

*Quam forti, & con-
stanti animo esse debeant
oues in rebus aduersis &
in ipsa morte.*

Caput uigesimū primū.

Adiscant oues ex
hoc versiculo in
arduis angustijs, in
quotidianis cru-
ciatibus in ipsa e-
tiam morte habi-
tare in adiutorio altissimi: & in
protectione dei cœli commorari:

Ps. 91.

L ij

163 De Officio pastorum,
qui nos respicit, & à dedecore, à
doloribus, & cæteris omnibus
casibus, contra furorem diaboli
(qui nunquam exuit odium in fi-
lios dei) tuetur. Hunc verò fero-
cissimum hostem in tanta imbe-
cillitate animi & corporis, depel-
lere non possumus, quam ob rem
pastoris auxilium nobis est neces-
sarium: quo præsentè à laqueo ve-
nantium, à peste exitiali, ab insi-
dijs, & incurfu diaboli, à subitis
periculis, & ab omni perniciè li-
berabimur. Si syn cerè & ex ani-
mo, nos diuinę misericordię cõ-
mittamus, læto ac sècuro animo e-
rimus. Nam ipse rerum omnium
parens, nos à molestis hominibus,
ab inimicis, & ab omnibus deni-
que periculis, etiam præsentibus,
incolumes conseruabit. Neque
verò vllum metum, nobis Satha-
nas transfiguratus in angelum lu-
cis (qui verè dæmonium meridia

Eripit
dñs sperā
tes in se.
Iohan. 8.
Ap. 12. 20.

2. Cor. 11.

num nuncupatur) incutiet: Super
 aspidem & basiliscum, imò super
 ferocissima quęque animalia in-
 cedemus: & leonem atque draco-
 nem conculcabit: neque dia-
 bolus, aut eius ministri, aduersus
 hominem pium, & præsidio Dei
 munitū, vim vllā habebunt. Quā-
 doquidem is optima fide ample-
 ctitur dominum: ideoq; à dextris,
 id est secundis rebus, & à sinistris,
 id est in aduersis, & calamitosi ca-
 sibus, semper tutissimus erit. Eum
 namque lumine suo dominus cir-
 cundabit, animumq; illius mirum
 in modum confirmabit, vt aduer-
 sa omnia superare possit. Si quid
 igitur durum aut molestum, no-
 bis acciderit, ad Christum tanquā
 ad sacram anchoram confugia-
 mus: hunc nobis præsentem vbi-
 que intueamur, cui⁹ robur, & vir-
 tus, tanta est, vt nullo mortis timo-
 re nos vnquam exanimatos, aut

Qui deū
 habet su-
 perior oī
 bus hosti-
 bus est.

Iust⁹ secu-
 rus pma-
 net in om-
 nibus.

Heb. 4.

Iohan. 10.
Manus
dei, dei
potentia
est.

Ps. 20. 88.

143.

Esa. 5.

4. Reg. 6.
Heliseus
fides deo
nihil ti-
met.

aliquo dolore confectos esse patiatur. Quemadmodum ipse ait: Cognosco oves meas, cognoscunt me meæ, non rapiet eas quisquā de manu mea. Pater meus qui dedit mihi, maior omnibus est, & nemo potest rapere e manu patris mei. Manus quidem dei potentissima est, summiq; roboris, neque omnes omnium vires, nos ab ea eruere possunt. Confugiamus ergo optima fide, puraq; mente, ad pastoris nostri misericordiam, & ille nos ab omni periculo, & calamitate liberabit: neque nos in errorum & ignorantiae tenebris, aut obscura rerum aduersarum caligine, diutius versari patietur. Cogitemus cum præstantissimo propheta Helyseo plures esse nobiscum quàm cōtra nos. Cū enim ille in vrbe Dotham maximis Syrorū copijs obsessus esset, metuq; compulsus minister eius, fractus,

ac viribus destitutus clamaret,
 heu domine mi, quid faciemus?
 Vir sanctus à deo optimo maxi-
 mo exorauit: vt quæ ipse cerne-
 bat, minister etiam eius cerneret:
 tū ille in omnem partem prospi-
 ciens, montem equitibus, & curri-
 bus igneis circumdatum, opertūq;
 videt, qui pro salute Helysei pu-
 gnabant, & tanquā muro firmissi-
 mo vndique sepiebāt. Huiusmo-
 di meditationibus aduersus incur-
 sus perditissimorum hostium, nos
 muniri oportet. Nam cū natura
 timidi simus, similes ouibus infir-
 mis, (quæ non tantū fulgura, to-
 nitrua, & luporum incursus me-
 tuunt: verū etiam proprij sui hor-
 rent sonitum vestigij) optima nos
 custodia præcingi, non mediocri-
 ter gaudemus. Quis igitur ma-
 gnopere non exultet, aut summa
 non efferatur lætitia, dum Iesum
 Christum optimum esse pastore

Angeli
 dei nobis
 sunt auxi-
 lio.

Io .10.14
 Eph
 Het

L iij

Ephe. 1.2.

Hebre. 2.

Ps. 146.

Timor &
spes con-
iuncta.

Phi. 1.1

Qui dei
misericor-
diæ niti-
tur san-
cto timo-
re non va-
cat.

Ps. 5.

Prou. 28.

agnoscit? qui nos ab Ira dei, à mor-
te, atque exitio eterno liberat. Ne-
que tamen adeò vacuum omni
timore Christianum esse velim,
vt inani confidentia lasciuiat, &
in malè acta vita, quasi quadam se-
curitate, in misericordia Dei ac-
quiescat. Nam benè placitum est
domino super timentes eum, &
in eis qui sperant super miseri-
cordia eius. Et diuus Paulus nos
docet, vt cum metu & tremore
nostram salutem operemur. Cõ-
uenit enim fidei audaciam, sum-
mæ misericordiæ dei innixam, cū
religioso, sanctoq; timore sic esse
coniunctam: vt cum multa humi-
litate, nostriq; diffidentia, & con-
cepta ex conscientia nostræ cala-
mitatis, angustia, in cœlum suspi-
cere, & in multitudine bonitatis
diuinę cõfidere assuescamus. Itaq;
sapiens ille beatum eum hominẽ
esse dicebat, qui semper esset pau-

dus, quiq; assidue cor suum terre-
 ret. Iram enim dei, mortē, & cru-
 ciatus, (quæ sunt stipendia pecca-
 ti) reformidare par est, quando il-
 le timor nobis est initium sapien-
 tiæ, quò facilius cōtra peccata pu-
 gnamus. Anim⁹ enim sibi diffidēs
 in se confusus, & deiectus tādē
 cū se in deo recolligit, in illo eri-
 gitur, in illius fiducia uiuit, eumq;
 ita colit, veneratur, & amat: ut
 quidquam facere ab eius volun-
 tate alienum vereatur. Ingenuo li-
 beroq; metu testatur se charissi-
 mum dei filium esse, & toto men-
 tis affectu se patri subditum præ-
 bet. Hic ille est timor domini fan-
 ctus, perstans perpetuò, perma-
 nens in sæculum, qui quidem ex
 charitate fluxit, qui, si erit in no-
 bis sincera religione deum reue-
 rebimur, summaq; puritate cole-
 mus, nunquam ab illius iussis re-
 cedemus, simul & exultabim⁹ re-

Roma. 6.

Ps. 110.

Eccl. 1.

Timor
 dñi purus
 nos ad pē-
 nitentiam
 inducit.

Ps. 118.

Timor fi-
 lialis & re-
 uerēialis
 ppetu⁹ est

cto corde, & gloriabimur in dño,
quod talem habeamus patrem, pa-
tronum, & defensorē. Nihil enim
obstat, quin simul & terreatur fi-
deles, & demū sancta consolatio-
ne, & mentis lætitia, potiantur, vt
sit in caligine, & perturbatione
animi, serenitas: in motu & tempe-
state tranquillitas, in timore secu-
ritas, nō quæ effrenatam lætitiā
pariat: sed quæ cōiūcta sit sancto
timori. Itaq; se vt dei ministros
exhibeant, in tolerantia multa, in
plagis, in morbis, in carceribus, &
in conflictu cum rebus aduersis
robur inuictum animi præbeant,
in Christo Iesū, vnico omnium re-
fugio, & nostræ salutis anchorā.
Ipse est enim qui saluum facit po-
pulum à peccatis, à morte, à dam-
natione perpetua, & exitio sempi-
terno, quiq; nos liberat ex omni-
bus ærūnis & calamitatibus, quæ
sunt penæ peccatorū, ymbra q;

Cū timo-
re exalta-
tio manet
Ps 2.

Cor. 6.

Acto. 4.
Christus
saluator
& libera-
tor.

mortis portē dunt. O verè felices
 & beatas oues, quę cū christū pa-
 storē sequātur, nusquā disturban-
 tur. Quocirca omnibus nervis, &
 industria nobis cōtendendū est,
 vt sub tāti pastoris cura, & prote-
 ctione permanere possimus: qui
 suis ouibus certissimū est, & prae-
 sentissimū (velut arx munitissima)
 in omnibus angustijs auxiliū, prae-
 fidiū, & propugnaculū. Qui nun-
 quā nos miseros destituit neque
 abijcit: qui cū omnibus bonis suis
 sic nobis cōmunicatus est, vt om-
 nia eius nostra sint: nos verò eius
 mēbra, adeò cū ipso coniūcta, vt
 iustitia eius nostra peccata ob-
 ruat, salus eius nostrā dānationem
 aboleat, eiusq; dignitas & splen-
 dor nostram fæditatē absorbeat.
 Ergo vtraque manu, fortiter re-
 tineamus eam, qua se nobis con-
 iunxit societatem, & bono a-
 nimo cum Propheta dicamus.

Her. 17.

Ioh. 14.

He. 13.

Rom. 8.

Ro. 12.

1. Cor. 12.

1. Cor. 1.

Ps. 17. 45.

Ps. 30.

Quomo-
do deus
inuocan-
dus in an-
gustijs

Ps. 30.

Qua fidu-
cia natu-
ræ infir-
mitas ful-
ciatur.

Tu Deus refugium nostrum, tu virtus nostra, tu adiutor in tribulationibus, In te dñe speramus, non confundemur, neque pudore vnquam exalbescemus, spe nostra frustra suscepta. Tu enim iustitia nostra, serua nos, & esto nobis in Deum protectorem, & in domum refugij, vt saluos nos facias, fortitudo nostra, & refugium nostrum es tu, ppter nomen tuum, deduces nos, & enutries nos: In manibus tuis sortes nostræ repositæ sunt. Tãdem verò vt finiam illam orationem inceptam, & propositam pronunciem⁹ optima fide, & dicam⁹. Etiam si ambulauerimus in medio vmbre mortis non timebim⁹ mala, qm̃ tu nobiscum es. Mentem igitur nostram erigamus, & huius versiculi meditatione confirmemus. Siquidem natura nostra adeò mollis, & timida est, vt si quid duri inciderit, vel ex sen-

tentia non successerit, ilico dolore, lachrymis turpissimè, crucietur. Itaq; diuinis eam vocibus, et pollicitis institutâ, & corroboratam habeamus. Hæc vna vox (quoniâ tu mecum es) omnem dubitationem à nobis tollere, atq; abijcere debet. Christus enim in Imo pectore habitat: nec verò nobis solum adhæret, verùm etiam admirabili quadam coniunctione & societatis nodo, in vnum corpus nobiscum in dies etiam atq; etiâ coalescit, donec vnus penit⁹ nobiscum fiat. Audiamus igitur eū qui cœlum & terram diuina potentia circumuoluit, & omnia sua præsentia replet, sic de hoīe pio, qui Dei præsidio fretus est, loquentem. Quoniâ, Inquit, in me sperauit, liberabo eū, protegā eū quoniâ cognouit nomē meū: clamauit ad me, & ego exaudiā eū, cū ipso sum in tribulatiōe, eripiā

Luc. 17.
Christus
mirabili-
ter nos sibi
vnit.
Ephe. 4.

Ps. 91.
Auxiliū
sperantib⁹
& credē
tibus pro
mittitur.

In christo
gaudēdū
& exultā
dum.

Pro. 8.

eum, & glorificabo eum: Longitu-
dine dierū replebo eum, & ostē-
dam illi salutare meū. Similia pas-
sim nobis sacrae legis volumina
pollicentur, quæ cōsolari afflictas
hominū animas debent. Quis em̄
Christo præsēte, & vires nobis in
certamine subministrante, nō gau-
deat? quis in rege potentissimo, &
sponso animarū nostrarū Iesuchri-
sto (sub cuius potestate degimus)
feriō non exultet? qui nobiscum
vnā esse, vnā viuere, & permane-
re habet in delitiis. Confidamus
in hoc pastore clemētissimo, qui
nunquam suam in ouibus beni-
gnitatem claudit, quiq; dum etiā
affligit, dum cruciat, & torquet:
veruntamen pro sua animi senten-
tia consolatur, & in nostram com-
munem oīum vtilitatem id se fa-
cere docet: quod proximo carmi-
ne noster poēta celestis ostendit
dicens, Virga tua, & baculus tuus

ipsa me consolata sunt.

*De uirga & corre-
ctione domini, forti ani-
mo tolleranda: & de ba-
culo auxilij diuini, quo su-
stentamur, erigimur, &
consolamur.*

Caput uigesimū secundū.

Quemadmodū pastores
uirga & baculo ad diri-
gendas vel reducendas
oues uti solent, in rectā viam ut
redeant: Ita optimus pastor Iesus
Christus virgam habet directio-
nis, quę sceptrum regni nuncupa-
tur. Habet et baculū virtutis, atq;
potentię quo imbecillitatem no-
strā virtute sua, fulciat, et roboret.

Ps. 44.

Esa. 9.

Quid vir-
ga & ba-
culus.

167 De Officio Pastorum,
Non autem temerè seueritatē, &
correctionem domini per virgā
possimus intelligere. Sicut scriptū
est, Reges eos, inquit noster, pro-
pheta Dauid, in virga ferrea, &
tanquā vas figuli confringes eos,
et rursus: Si dereliquerint filij eius
legem meam, & in iudicijs meis
nō ambulauerint, si iustitias meas
profanauerint, & mādāta mea nō
custodierint, visitabo in virga ini-
quitates eorum, & in verberibus
peccata eorum, misericordiam au-
tem meam non dispergam ab eo,
neque nocebo in veritate mea.
Et alio in loco: Non relinquet do-
minus virgam peccatorum, super
sortem iustorum, vt nō extendāt
iusti ad iniquitatem manus suas.
Salomon correctionē domini vir-
gam appellat, dū ille ait, Qui par-
cit virgæ, odit filium. & iterū, Stul-
titia colligata est in corde pueri,
& virga disciplinæ fugabit eam,
virga

Ps. 2.
Ps. 88.
virga cor-
rectio &
castigatio
dñi est.

Ps. 124.

Pro. 13.
Pr 0. 22.

virga & obiurgatio dat sapientiā, Pro.29.

puerverò sibi relict⁹ pudefacit ma-

trē suā. Eadē ratione, in Esaia do-

Esa.10.

minus Assyrios vocat virgam fu-

roris sui, Væ Assur, inquit, virga fu-

roris mei, & baculus ipse est: in

manu eius indignatio mea, ad gen-

tem fallacem mittam eū. & c. Per

baculū verò gratiā spūs sctī, intelli-

gim⁹ qua ægrotus, & lāguescēs a-

nimus eleuatur. Non est autem il-

le baculus arundineus, non est fra-

gilis, aut infirmus, sed fortis & po-

tens ad animi nostri imbecillita-

tem confirmandam. Vtraque res

utilis certē animis hominū, & iu-

cunda. Quid enim vtilius quā vir-

ga patris cædi, & ab eo benignè

corrigi? Quid beatius quā ba-

culo maximi numinis fulciri, au-

xilioq; diuino corroborari? Nullū

profectò magis præcipuum, aut

excellentius in nos diuini signum

amoris, nullū vel locupletius, vel

Quid ba-
culus si-
gnificet.

Iob.5.
correctio
dei feren-
da vt si-
gnū diui-
ni fauoris

M

178 De officio pastorum,
magis singulare ī nos paternę cha-
ritatis testimoniū . Castigat enim
dñs quem diligit : & verberibus
cædit quoscunque sibi iure ado-
ptionis coniungit : & quos in tu-
tela habet , maxima misericordia
ductus corripit. Hoc nobis maxi-
mè persuasum sit morbos, exilia,
carceres, cruciatus, mortem deni-
q; ipsam, vtcunq; hæc, graue iu-
gum, & carni molestum esse vi-
deatur, virgā esse verè paternam,
qua deus peccatores ad se reuo-
cat, & leni oratione inuitat. Non
est hoc, illud iudiciū vindictæ,
quo dominus inimicos suos vlcis-
ci solet, quando vltionem cum
indignatione coniungit , & iram
aduersus illos exercet, vt confun-
dat, & in nihilum redigat. Iudiciū
castigationis potiùs nuncupandū
est, quo non ita seuit, vt irascatur:
non vindicat, vt perdat: non ferit,
vt confundat: Sed potiùs vt errā-

Pro.3.
Apo.3.

1. Cor. 11.
Iudiciū
dñi aduer-
sus ipios
quale.
Ps.2.
Ps.38.

tes oues suas corrigat, hortetur, et in viam reducat. Ardētissimo cer-
tē animo, nos pater ille cælestis
amplectitur, cū vel maximē no-
bis irat⁹ esse videtur: qui nō vult,
vt perdamur: sed vt correpti tan-
dem aliquando resipiscamus, &
salutem eternam consequamur.
Ideo nos benignē non tyranno-
rum more castigat, sed animo no-
stri amantissimo, & nostræ salu-
tis cupidissimo, vt cautiores ī po-
sterum nos reddat, & cum emen-
datione sempiternam salutem as-
sequamur. Castigatio hæc bene-
dictio Dei est, locupletissimum
videlicet Paterni amoris diuinæ-
que clementiæ testimonium. Si
quidem Dominus per externos
cruciatus, & ærumnas, per res ad-
uersas, velut p̄ amara pharmaca,
sanat hominē interiorē, p̄ præsē-
tes calamitates, variāq; discrimīa,
nos ad gaudia sēpiterna cōparat,

M ij

Quo aīo
nos deus
corripiat

Eze. 18.
1. Tim. 2.

Hic, 30. 31

Iob. 1. 2. 5.

Calamita-
tes equo
animo fe-
rendæ.

180 De officio Pastorum,
Propterea sanctos passim huiusce
modi pœnas, placida mente, &
æquo animo sustulisse legimus:
Qui virga dei, ac ferula verberari,
bonum ad eruditionem sibi fuisse
fatentur. Castigans, inquit Dauid,
castigauit me dominus & morti
non tradidit me. Et iterum alio lo
co, Bonum mihi quod humiliasti
me. Et propheta Esaias, Confite
bor, ait, tibi domine, quoniam ira
tus es mihi, conuersus est furor
tuus, & consolatus es me. Domi
nus quidem fideles non medio
cri pungit seueritate, atque ita vul
nerat, vt cùm ipsi sibi non longè
ab inferorū exitio distare videā
tur, In hoc ipso demū luculentius
diuinæ clementiæ testimonium
agnoscant, & crucem domini in
uicto animo, & summa patientia
ferant. Hâc viam crucis ipse do
minus suis præsignauit vestigijs,
quæ oportuit acerbissima quæq;

Ps. 118.

Ps. 117.

Ps. 118.

Esai. 12.

Dominus
percutit
vt medea
tur.

Aba. 3.

Ad crucē
ferēdā ex
ēplo xpī
iuitamur

& grauissima supplicia pati, mortemq; horrendam in cruce perferre, & preciosam aïam agere, vt eo pacto gloriam suam intraret. Neq; aliter nos quàm per varios casus, per varia discrimina rerum, in regnum cœlorũ deducere exoptat. Non ergo velut fracti, & debilitati animum abijciamus, neque fatigemur, si quando ab eo corripimur, ne post hanc vitam cum hoc mundo damnemur, & cum impijs æternum gehēnæ supplicium feramus. Nam si patrem misericordiarum, & deum totius consolationis, neque irato animo secundũ digna peccatorum præmia, & scelerum ultionem, Si quãdo nos calamitatum stimulis urget, nobiscum agere crediderimus: sed acerbitem potius adhibere, vt paternam seueritatem, & beneuolentiã ostēdat: ad salutē & cōsolationē nostrā aduersa omnia

M iij

Lucæ.14.

Phi.2

Christus
u a cruce
& morte
exaltatus.

Act.14.20

Aequo a
nō crux
ferenda.

1, Cor.11.

2. Cor.1.

Aduersa
omnia in
bonũ no
strum ca-
dunt.

Pro.3.

Heb.11.

Peccato-
res punit
quidem
deus vt tã
dē per mi
sericor-
diã saluet
Sapien, 3.
Pro. 27.
Eccle. 14.

Iaco. I.
Iob. 5.

I. Cor. 7.

cedent. Neq; enim vnquã nos irę
suę flagello oppressos deserit, nec
faciem suã misericordiã auertit à
nobis, nec nos ad necem & inte-
ritum adigit: Sed castigatos nos
sua gratia & virtute circūdat. Et
quemadmodū aurum in fornace
probatur, igneq; examinatū pu-
rius redditur: Ita nos dominus re-
bus aduersis & æumnis explo-
ratos probat, & à rubigine vitio-
rum purgat: vt tandem capiti nō
strotro coronam vitæ imponat, cū
probatī fuerimus. Oculis ergo fi-
dei sub cruce latētem optimi pa-
tris vultū, summa humanitate &
suauitate lucentem conspiciam⁹:
Certumq; nobis persuadeamus,
morbos corporis, cæterosq; cru-
ciatus, perturbationes æumnosas
animi, et corporis, esse peccati pē-
nas, quibus ad pœnitētiā reuo-
camur. Vel credamus inuiti, ad
explorandam & exercendam fi-

dem, vel ostēdendū illustre quod
dam paternæ indulgentiæ Indiciū
penit⁹ manifestū. Huius verò le-
nitatis quātā habeat rationem, in
suis Isrāēlitis castigādis, apud pro-
phetam Esaiam ostendit, Propter
nomen meum, inquit, longè faciā
furorē meū, & ppter laudē meā
frānū inijciam mihi, tui causā: ne
te omnino exscindā. Sed non qua-
si argentū elegi te in fornace affli-
ctionis: Hoc est leuiter te igne tri-
bulationis probaui, nō in fornace
argētaria, nā ipse totus absumptus
esses. Quāquam enim purgationis
loco, castigationes nobis domin⁹
immittere solet, ita tamē illas ma-
nu quasi paterna tēperat, & mo-
derat, ne pl⁹ iusto per eas afflictī
deterreant. His cogitationibus fi-
dem instrui necesse est, in afflictio-
num acerbitate: tēpus est enim, vt
iudicium Incipiat à domo Dei,
in qua inuocatum est nomē eius.

M iij

Iob. 5.
Heb. 12.

Esa. 48.
Expectat
nos deus
ad penitē-
tiam neq;
patif nos
tentari su-
pra vires.

1. Cor. 10.

1. Petri. 4.

Ingratitu
do vitāda
filijs.

Iaco. I.

Gene. 4.
1. Reg. 28.
Impiorū
& infide-
liū crucia-
tus nō est
ad salutē
sed ad in-
teritum.

Stultorum certè hominum est, at-
que ingratisimorum, hanc tam
propensam, clementissimi patris
erga nos voluntatem, non agno-
scere, neque pro ea illi gratias age-
re: forti animo cruciatus feramus,
Si tandem cēlestis hēreditatis par-
ticipes fieri volumus. Quod pati-
mur medicina est nobis, non vin-
dicta, castigatio, non damnatio.
Quid igitur est, cur ærumnas mi-
nus equo animo perferamus? Cur
non summa animi virtute, pater-
nam castigationem boni & æqui
consulimus? Ne quæso similes si-
mus Caino, Sauli, Pharaoni, Se-
nacheriph, Antiocho, & alijs
innumeris, qui virgam diuini iu-
dicijs, & paternæ correctionis sen-
serunt: nullum verò inde diui-
næ consolationis fructum perce-
pērunt. Sed extremo lætaliq; hor-
rore confusi, dei manum fortem
cognouērunt, & terroribus ira-

rum oppressi, in desperationis baratrum præcipites ceciderunt.

Nos igitur potius Iosephum piū & pudicū iuuenem, Dauidem, Ezechiam, Thobiam, Iob patientiæ speculū, Manacem, Nabuchodonosorem, Prophetas omnes, & sanctos Apostolos imitemur: Qui bono animo fortiq; pectore carceres, vincula, coniurationes, subditorum defectus, innumeras calamitates, & grauem alioquin bonorum omnium iacturā, constanti animo tulērunt. Quibus quamuis deus tetra, atq; facie horribili occurrisset, mox illi tamē patrem humanissimū agnouērunt, & illis tot tantisq; ærumnis, & crucibus circūdati se propitiū præbuit: dum in morbis & cruciatibus, quos varijs modis illi perpeiebantur, tantam animi consolationem percepērunt: vt audacter vereq; dicere possent, secundū

Ge. 37. 39

Ps. 10.

1. Re. 20.

23.

4. Re. 21.

Tob. 1. 2.

Iob. 1. 2.

4. Re. 21.

Dan. 4.

Heb. II.

In ęstu tē
tationis
recreat
dominus.

multitudinem dolorum consolationes tuæ lætificauerunt animā nostram. Exiguo quidem tēpore tristitia & mœrore confecti credebantur, verū hoc illis ad pēnitentiam, quæ salutis æternæ ianua est proderat. Qua de causā ait Esaias, Consolamini, Consolamini popule meus, dicit deus vester, loquimini ad cor Hierusalē, & aduocate eam, quoniā completa est malicia eius, dimissa est iniquitas illius, suscepit de manu domini duplicia pro omnibus peccatis suis. Quod perinde est ac si diceret, Satis iam satis supplicij dedistis, graues pēnas sustinulistis. Iam diuturno luctu & mœrore confecti estis: Tempus est vt accepto plenē misericordiæ nūcio, animi vestri lætitia & gaudio perfundatur. Beatus sanē homo ille, quem corripuerit Dominus & in lege sua erudierit. Ita q; in hu-

2. Cor. 7.

Esa. 40.

Pœnitentia est ad regnū adiutus.

Ps. 93.

iussmodi angustijs baculum auxiliij diuini in procinctu habeamus. Hic est enim spiritus sanctus, vite & virtutū omnium magister, dux in cælum, vnicum miserorum solatium, afflictorum gaudiū, & ingens in Christum credentiū exultatio. Qui nos à praua consuetudine, ad honestam vitæ rationem dirigit, & tandem ad beatam & immortalem vitam deducit. In hoc baculo pietatem, & iustitiā sequimur, et intelligimus. Nouam & veram vitam in Christo instituiamus, in ea pergimus, & perseueramus. Dei nanq; misericordia Dei que per spiritum suum præsentia, nostra est vita, salus nostra, beatitudo, & est quicquid boni sum⁹. Hic est bacul⁹ nostræ senectutis, & peregrinatiōis quo et carnis nr̃e vetustas, & infirmitas corroborat. Hoc baculo Cerberū illū Sathanā, & tartarorū furias, per-

Felixque
corrigit
dñs.

Baculus
est spūs
sanctus.

Gal. 5.

1. Cor. 12.

Ps. 142.

Laudes
& virtutes
spūs
sancti.

Dei præ-
sentia ef-
ficax in
nobis.

188 De officio pastorum,
ditissimosq; nostræ salutis hostes
fundimus,persequimur, & supe-
ramus:Huius vniûs consolatione
afflictionis amaritudinem tempe-
ramus.Hic vnus est baculus, qui
hominû animos exhilarat, inanes
timores & sollicitudines depellit,
aciem mentis acuit,& illustrat: a-
nimam aduersus omnia in nos tē-
tata pericula confirmat.Baculum
ergo gratiæ & misericordiæ arri-
piamus,contra omnes Sathanę in-
sultus, aduersus horrendos crucia-
tus, ac mortes crudelissimas,& in
bonitate illa immensa, Diuinâq;
clementia spem omnem & fidem
reponamus,atq; ingrauescente vir-
ga correctionis, & castigationis
paternæ,oremus:vt succurrat no-
bis baculus spiritus sancti, ne fi-
des titubet in nobis: sed integra
firmaq; permaneat.Neque nutet
spes, sed immota certa q; velut an-
chora persistat, nec refrigescat in

Gratia
dei affert
secû mul-
ta cōmo-
da.

Ephe. 1.2.

He.4.10.

Orādum
ī afflictio-
nibus &
imploran-
dus spiri-
tus.

nobis charitas: sed magis ac magis
accendatur: vt nullo terrore hu-
mana infirmitas concutiat. Sed
per christum in omni pietate coa-
lescamus, & tandem ad cœlestem
gloriam, & immortalem æternæ
vitæ coronam perueniamus.

*De virga & baculo
pastorali, & quonam pa-
sto oues à pastoribus diri-
gantur, & corrigantur.*

Caput vigesimū tertiū.

 Per præcium est Pasto-
res, & rectores ecclesia-
rum, virgam & baculū
in manibus gestare: vir-
gam quidem, id est auctoritatem
& potentiam, quibus delicta po-

2. Tim. 4.

Seueritas
necessariaPatresfa-
milias imi-
tandi à pa-
storibus.
Pro. 3.

puli seueritate frontis, & verborū
asperitate corrigāt, & increpent:
& cū res ipsa postulabit, durius
reprehendant. Diuinorum iudi-
ciorum formidine præuaricantiū
corda deterreant, verbóque legis
diuinæ ob duratos obiurgent. In
primis enim seueritas, ad retinen-
dam in officio multitudinem plu-
rimū valet: indulgentiā verò vul-
gus corrūpi solet. Quocirca adhi-
benda est iuris æquitas, vt ratione
& iudicio cuncta gerantur, sum-
māque iustitia, & veritate vitæ mo-
res componantur: ne oues à via
veritatis aberrant, né ve ab ouili
discedant. Pastorum igitur officiū
fit in hac parte patresfamilias imi-
tari, qui duræ ceruicis liberos vir-
ga coërcent: modestiores verò,
frugi, & bonæ spei, pudore & li-
beralitate retinēt. Horum exem-
plo pastores cum grege sibi com-
misso sic agant, sic se gerant, vt

bonos amore & beneuolentia du-
cant: in eos autem qui parere no-
lunt, verbo veritatis feuerius ani-
maduertant. Et quemadmodum
optimi medici ægrotis graua so-
lent adhibere remedia, & eos qui
in maximo vitæ discrimine ver-
santur pro conditione & qualita-
te morborum, tuendæ salutis cau-
sa auxilia præbent: nec dubitant
carnē putridam præscindere, vel
igni absumere, ne reliquum cor-
pus cōtabescat, & corrumpatur:
ita & animarum medici ne lango-
res animi latius serpant præcaueāt
& vt morbi requirunt, optima an-
tidota præparent, cumq; etiam
necesse fuerit, amariora pharma-
ca adhibeant. Nec illis satis esse
putarim publicè verbum domi-
ni annūciare, nisi & per singulas
domos vnumquēq; prout res po-
stulabit, monere et hortari studeāt
Quos vel doctrinæ Christi parum

Similitu-
do sum-
pta ab ar-
te medi-
corum.

Publicè
& priua-
tim admo-
nēdi fide-
les.

192 De Officio pastorum,
obsequentes, vel seigniores cogno-
uerint, increpare non cessent, nec
illis parcant: exaltent instar tubæ
vocem, & annuncient populo sce-
lera. Animaduertant pastores, &
presbyteri, quid christo & eccle-
siæ debeant. Exēplum Diui Pau-
li sibi proponant, qui maiores na-
tu ecclesiæ Ephesiorum his ver-
bis est alloquutus. Scitis, inquit, à
primo die, quo ingressus sum Asiā
quomodo vobiscum per omne
tempus fuerim, seruiens domino,
cum omni animi humilitate, cūq;
multis lachrimis, & tētationibus:
vt nihil subtraxerim eorum, quæ
essent in rem vestram: quin annū-
ciarem vobis, & docerem vos pu-
blicè, ac per singulas domos, testi-
ficans Iudæis, simul ac Græcis, eā
quæ erga deum est pœnitentiam,
& fidem. Et paulò post. Nunc ego
scio, quòd posthàc non videbitis
faciem meā, vos omnes, per quos
transiui

1. Tim. 4.
Esa. 58.

Acto. 20
Hortatur
S. Paulus
presbyte-
ros Ephe-
sios vt
suo exem-
plo gregi
pvideāt.

transiui prædicans regnum dei.

Quapropter cōtestor vos hodie, quòd mundus ego sum, & sanguine omnium, non enim subterfugi, quò minùs annunciarim vobis omne consilium dei. Attēdite igitur vobis, & cuncto gregi in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos, ad regendam ecclesiā dei, quā acquisiuit sanguine suo.

Huius sancti Apostoli exēplo probè & inculpatè viuant rectores, prædicent, & exponāt verūm dei cultum, vt quiescant omnes, & cessent agere peruersè, & discant benefacere. Cū enim dominus omnibus speculatoribus, qui positi sunt in ecclesia, denunciet per Ezechielem, Si quis eorum negligentia pereat, sanguinē se de ipsorum manibus expostulaturum Iudicium domini reformidēt, qui ait, Speculatorem cōstitui te domui Israël, audies igitur verbum

Pulchra
exhorta-
tio ad pa-
stores.

Eze.3.

Eze.33-34

N

Pœna Pa-
storis nō
annunciā
tis popu-
lo sua pec-
cata.

1. Cor. 9.

Episco-
porū mi-
nisterium
quale sit.
1. Cor. 16.

194 **De officio Pastorum,**
ex ore meo, & disertè monebis
eos ex me. Quùm dixerò ego im-
pio, certissimè morieris, atq; tu
non monueris eum, neq; locutus
fueris disertè, dehortando impiū,
à via sua impia, vt uiuat: ille quidē
impius morietur ī iniquitate sua:
sanguinem verò eius de manu tua
requiram: Hoc est tibi eorum per-
nicies imputabitur. In eos quoq;
rectè dictū existimauerim, quòd
de se. S. Paulus ait. Væ mihi nisi
euangelizem, cū dispensatio mi-
hi credita sit. Decet igitur Episco-
pos ad pœnitentiam omni studio
cūctos prouocare, & excussa i-
gnauia & securitate ad bonā fru-
gem omnes compellere, atq; ad
sensum iræ dei aduersus peccatū
excitare. Ex charitate autem pro-
ficiscatur hæc correctio, & casti-
gatio: procul absit odium, & adu-
latio, consilium verum omnibus
Christianis dare gaudeant. Nec

expectent, vt à quoquam rogē-
tur: sed gregis Christi liberè curā
agant, non coactè, sed propenso
animo, non turpiter affectantes lu-
crum. Studium promouendæ glo-
riæ dei semper adsit, ideóque seue-
ritatis rigorem æquitate, & leni-
tate quadam temperent, occupa-
tos in aliquo delicto in spiritu mǎ-
suetudinis, & bládis verbis instau-
rent. Et caueant diligenter ne is in
quem animaduertitur, dum nimia
seueritas & acrimonia exercetur,
tristitia confectus absorbeatur.

Lapsæ conscientiaæ baculo sanctæ
consolationis erigendæ sunt: ne
pro medicina remedio fiat venge-
num. Doceant ergo populum gre-
gem & oues suas ad punientē pec-
cata deum se cōf erre, benè ab eo
salutem, & remissionem peccato-
rum sperare. Stimulum adhibeāt
illis ad orandum & inuocandum
eum qui solus eripere potest ani-

N ij

1. Pet. 4.

1. Thes. 2.

Mǎsuetu-
do in cor-
rectione.
Gala. 6.

Psal. 114.

Ioh. 1.

Apoc. 5. 7

Ephes. 1.

Col. 1.

Ioã. 4. 5. 6

Christus
nullū ad
se venien
tē reijcit.

Math. 9.

Luc. 15.

2. Tim. 2.

nam à morte, oculos à lachrimis,
pedes à lapsu . Et viam doceant,
qua ad illius misericordiam arden
ti studio exposcendam cōfugiant.
Proponant ante omnium oculos
frequentes illas Euāgelij promif
siones, quibus lux, gaudium, salus,
vita, virtus , perennis fœlicitas, &
cœlestis hæreditas in Christo no
bis proponuntur . Et prædicent
Christum agnum immaculatum,
eum qui tollit peccata mundi , in
cuius sanguine habemus redem
ptionem, remissionem peccatorū,
& vitam æternam. Ad illum pecca
tores inuitent, qui nullum repu
diat, nullum reijcit, nullum exclu
dit: Sed benignè omnes ad se re
deuntē suscipit, & tuetur. Sint er
go fideles serui dei , & prudentes
in tractando, atq; effundendo ser
mone veritatis , neque seueritate
abutantur, neq; lenitate impuden
tiam, & proteruitatem foueant.

Ea meditentur assiduè quæ ad salutem gregis faciunt, priuata vitia intra priuatos parietes arguant.

Eos verò qui palàm & ī luce peccant, coram omnibus, si offendiculum sit publicum, corripiant. Si

quis eiusmodi adhortationes, vel pertinaciter respuat, vel in obscura vitiorum caligine volutari per

seuerans contemnat, & reijciat: is vbi semel, atq; iterū, testibus adhi-

bitis, præmonitus fuerit: neq; tamen resipuerit, ad ecclesiæ iudiciū

vocandus est, vbi publica auctoritate grauius admonebitur, vt ec-

clesiæ se subijciat, & maioribus pareat. Qui si nec sic quidem frā-

gatur, sed potiùs tanquam suus, sor-

dibus & nequitia sua delectetur, tunc velut Ecclesiæ contemptor, à societate fidelium planè abdice-

tur, velut ovis morbida: ne reliquum gregē inficiat, à caulis procul pellat. Hæc est spiritalis ec-

Math. 18.

Luc. 17.

Iac. 5.

1. Tim. 5.

Math. 18.

Excōmu-
nicatio iu-
sta vbi ec-
clesia cō-
tēnitur.

Ecclesiæ
authori-
tas.

Aduersus
quos ferē
da excō-
munica-
tio.

1. Cor. 5. 6.

Mat. 16. 18

clesiæ iurisdiction, virga pastorum,
& gladius, quo illi ex verbo, &
summa virtute domini, ad Dei
gloriam, & ecclesiæ cōmoda vtū-
tur. Vt animaduertant acriter in
scelera, & flagitia: & fornicatores,
adulteros, impuros, malitiosos, fu-
res, prēdones, seditiosos, hēreticos,
periuros, falsos testes, sacrorū con-
tēptores, & id genus nebulones:
vt morum integritas in ecclesia
Dei seruetur, & flagitia pēnitus ex-
terminentur. Ne quis verò huius-
modi iudicium contemnat, aut se
ecclesiæ sententiā damnatum ni-
hili faciat, testatus est dominus: vt
qui ecclesiam non audierit, Ethni-
cus & Publicanus haberetur: ra-
tūq; se habere dixit in cœlis, quic-
quid in terris ministri dei, vel iudi-
cauerint, vel soluerint, vel ligarit.
Dedit enim illis potestatem, vt cō-
tumaces excommunicarent, per-
ditos damnarent, & coram omni-

bus sceleratos, & impios confun-
derent: ne cæteris suæ turpitudi-
nis exemplo, peccandi occasione
præberent. Habent autem & illâ
Dei ministri à domino simul au-
thoritatem, vt eos, qui resipiscunt,
in gratiam recipiant. Huius sæculi
malis hanc cõstituit dominus me-
dicinam, vt corpus Christi inte-
grum, & sanctũ contineretur, neq;
eiusmodi fœtidis & putridis mem-
bris inquinaretur. Eos enim quo-
rum turpitudò in Christianæ rei-
publice nomen redundat, à Chri-
sti familia abigere, quis est qui dũ
bitet, ne malorum consortio boni
corrumpantur? modicum namq;
fermentum totam massam inficit,
& corrumpunt bonos mores col-
loquia praua. Quamobrem huius-
modi prospiciens pericula aposto-
lus, cum id genus flagitiosis & sce-
leratis hominibus iussit ne cibum
ceperemus. Maximè verò huius

Excõmu-
nicatio
medicina
est.

Qui abij-
ciendi ab
Ecclesia.

1. Cor. 5.
1. Cor. 15.

1. Cor. 5.

200 De officio pastorum,
rei gratiâ inuenta est excommu-
nicationis censura: vt in ecclesia
pax, æquanimitas, iustitia, & hone-
stas omnis conseruaretur: & mo-
rum corruptela pēnitus eradica-
retur. Hac via Apostoli, & sancti
ecclesiæ præfecti, scandala à con-
tubernio iustorum è medio sustu-
lerunt, impijs & facinorosis homi-
nibus, sanctorū societate, & sacra-
tissimi corporis, sanguinisq; Chri-
sti communione interdixerunt.
Neque enim sanctissimū hoc my-
sterium, preciosaq; margarita, tā-
to dedecore affici debet, vt cani-
bus detur, & porcis prostituatur.
Verumtamen omninò negligendi
non sunt, quos ita pudor affecit, vt
suæ turpitudinis pœniteat. Hoc
enim illis maximè sordibus abster-
gendis cōducit. Quemadmodum
Apostolus docet, cū in hūc mo-
dum loquitur, Si quis non obedit
doctrinæ nostræ, hunc notate, &

A cōmu-
nionē sa-
crę Eu-
charistiæ
perhibeā-
tur qui
scandalo
sunt.
Math. 7.
Pēniten-
tes susci-
piendi.

1. Tes. 5:3.

ne commisceamini cum illo, vt pudore suffundat̃. Corinthiũ verò dicit se pro scelere incestus Sathana tradidisse, vt in die domini spiritus illius saluus fieret. Vbi ergo crimen agnoscunt peccatores, verè & ex animo resipiscunt, suæq; pœnitentiæ testimonium præbêt, & scandalum innatum obliterant, & cupiunt iterum sanctorum cõsortio coniungi: nequaquam vltra virgendi sunt: sed humanè in ecclesiæ gremium suscipiendi, & inter Christi milites ascribendi, & sancta consolatione reficiendi sunt. Hæc est ecclesiæ consuetudo, & mansuetudo, quæ summo iure in eos qui lapsi sunt non animaduertit: sed potius secundum beati Pauli præceptum, charitatem in eis cõfirmat. Itaq; supplicium hoc ecclesiasticum & cætera membra seruat, ne & ipsa contagio pereant. Et hac corporea castigatiõe pec-

1. Cor. 5.

Verè pœ-
nitentis si-
gna.

2. Cor. 2. 7

Resipiscẽ-
tes in ec-
clesia re-
cipiuntur

Quid sit
tradere
Sathanæ.

1. Cor. 4.
Quid vir-
ga pasto-
rū efficiat

Acto. 20.

1. Petri. 4.

catozem macerat, ne in æternum præcipitetur suppliciū. Hoc erat olim tradere Sathanæ in damnationem, & aduersitatem tempora-
neam, conijcere ad interitum carnis: Hoc est, vt maceretur corpus humanum, quò spiritus saluus sit, & incolumis apud iustum iudicē Iesum Christum appareat. Hæc est virga correctionis, & disciplina, de qua idem Apostolus ad corinthios ait, Quid vultis? cum virga veniam ad vos, an cum charitate & spiritu lenitatis? Hac quidem virga commodè vtantur pastores: vt sancti mores excolantur, & floreat, profani verò coercantur. In hanc rem omnibus viribus incumbant, & veluti boni custodes aduigilent, nō turpis lucri gratiā, nec priuatum quærentes compendium, vt solent mercenarij, sed ad illustrandam dei gloriam, gregis etiam salutem &

Incolumitatem consequendā, Re-
ferant omnia in laudem nostri sal-
uatoris, Cui honor est & imperiū
in secula.

1. Cor. 10.
Colo. 5.

*Quanta animi forti-
tudine, & patientia, vir-
ga pastoris & correctio
domini sit ab ouibus susci-
pienda.*

Caput vigesimum quartū.

VNC ad ouium insti-
tutionem properemus,
quarum proprium mu-
nus est, virgam pastoris
æquo aīo perferre: vt suscepto
diuini verbi semine, per patiētiā
fructum afferant. Proinde pij oēs
iuxta, s. apostoli sentētiā, vt dei
ministros semet ipsos exhibeāt, in

Ouiū pa-
tientia.

Luc. 8.

2. Cor. 6.

tollerantia multa, in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in vigilijs, & molestijs omnibus: & dicant cum Patriarchis, et fidelibus sanctis: Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Versiculū verò istū Ioseph mira animi alacritate decantauit: cū à fratribus venditus esset & in miseram seruitutem reductus, compedibus cōstrictus, catenisq; ferreis corpore vinct⁹, in atro carcere seruaretur: qui vt superius diximus varios casus, multaq; discrimina forti animo pertulit. Dauid quoque huius carminis author, Cū circumuiētus esset hostium artibus, in crudeli & impia illa foceri sui Saulis persecutione, In ingrati filij sui Absalonis aduersus patrem coniuratione, in subditorum defectione & alijs permultis maximisq; angustijs, frequentius in hæc verba prorupit, virga tua

Gene. 37

39. Ps. 104

Patientia
Ioseph.

Patientia
Dauid.

1. Reg. 22.

2. Reg. 15.

3. Reg. 1.

& baculus tuus, Multa quidem
 aduersa pertulit: patientia verò &
 æquanimidade omnia superauit.
 Tribulationem & dolorem inue-
 nit, Sed nomen domini inuoca-
 uit, & exauditus est. Illam autem
 admirabilem patientiæ vocem,
 aliquando dedit. Si inuenero gra-
 tiam i oculis domini reducet me,
 sin dixerit mihi, non places, prestò
 sum: faciat mecum, quod sibi bo-
 num visum fuerit. Quid de inte-
 gerrimo probo & religioso viro
 Iob dicam? qui omnibus fortunis
 huius vitæ spoliatus, orbatusq; li-
 beris sese in terrâ posternēs. deū-
 q; adorans dicebat, Nudus egres-
 sus sum de vtero matris mee: nu-
 dus etiam illuc reuertar. Dñs de-
 derat, & Dñs abstulit, laudem no-
 mē dñi: cūq; pessimo vulnere per-
 cussisset eū Sathanas, testa q; saniē
 raderet, sedēs in sterquilinio dice-
 bat, Si bona suscepim⁹ de manu

Ps. 118. 119

Hæc est
 vox verè
 mortifica-
 ti & se ab
 negantis.
 2. Reg. 15.
 Fides &
 patientia
 Iob in ad-
 uersis.

Iob. 1. 2. 1

Prospera
 & aduer-
 sa à Deo.

204 De Officio pastorum,
dei, mala quare nō sustineam? In
tātis molestijs non peccauit Iob:
Sed virgā de manu Dñi cum mul
ta patientia tulit. Quid prophetas
referam? quid apostolos: cæteros-
q; sanctitate cōspicuos Christia-
nos viros? qui cum tantas erum-
nas, & dolores perferret, nunquā
ramen animo despōderūt, nec de-
iecti, vel impatiētia fracti, nec ira
cōmoti sunt. Verū cū, velut
oues, ad victimam ducerētur, vl-
tionem omnem Deo omnipoten-
ti relinquebāt. Se verò felices ac
beatos arbitrabantur, quòd pro
nomine domini Iesu in se contu-
meliam acciperent, illud ex psal-
mis depromptum inuictō animo
canentes. Quoniam propter te
morti tradimur tota die, habiti su-
mus velut oues mactationi desti-
natæ. In hac re Christum Iesum
referebāt, De quo Esaias ait. Tan-
quam ovis ad occisionem ductus

Iob. 2.

Roma. 8.

Acto. 5.

Celi Apo-
stoli gau-
dent pro
pter Iesū
Ps. 43.

Esai. 53.

est, & sicut agnus corā tondente
se obmutuit, nec aperuit os suū.
Hoc autem Apostoli de Christo
interpretati sunt. Non hīc ergo
Persarum gazas, tecta magnifica,
varia voluptatum genera, hono-
res, vel Imperia: Sed crucem po-
tiūs, calamitatē, contemptum, &
fortunarum ereptionem expecte-
mus. Christ⁹ enim grauia perpes-
sus nobis exemplum reliquit: vt
vestigia ipsius insequeremur. Qui
cū esset Innocentissimus, multa
tamen ab impijs pertulit, cū ma-
ledictis lacefferetur, non respon-
debat: cū malis afficeretur non
minabatur: sed semp omnem vl-
tionem patri relinquebat. Imò ve-
rò pro hostibus suis, cæcitatē eo-
rum misertus, obsecrauit. Nos igi-
tur discamus illius exemplo, mor-
tificationem in corpore nostro
circumferre, abnegare nosmet
ipsos: Tollere singulis diebus cru-

Acto. 8.

.Pet. 2.

Christus
exemplū
nostrum.

Esa. 53.

Luce. 23.

2. Cor. 4.

Colo. 3.

mat. 10. 16

Luc. 9.

208 De Officio pastorum.

Deut. 32.

Roma. 12

Iaco. 1.

Tentati o
coronam
affert. 1.

Math. 20.

2. Timo. 2

Math. 5.

2. Cor. 11.

Rom. 5.

cem nostram, sequi vestigia Christi: ultionem omnem Deo iusto, æquo & vero ultori relinquere: neq; superari à malo, sed potius in bonis operibus malum superare: in delicijs habere, quoties in tentationes varias inciderimus, quoniam cum probati fuerimus, coronam vitæ accipiemus: quam pollicitus est dñs diligentibus se. Hoc est præmium amplissimum, quod sub inuolucris & metaphoris multis Dominus nobis proponit: Quod nō assequemur nisi biberimus calicē domini. Vnde intelligimus neminem coronatum iri, qui nō prius intrepidè strenuèq; certauerit, Propterea & Christus beatos pronunciat eos, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam illorum est regnum cœlorum. Libenter igitur in infirmitate nostra gloriemur. Scimus enim quod afflictio pa-

tientiā pariat, patientia probatio-
nem, probatio verò spem, spes ve-
rò non confundit. Verùm non eā
à nobis Domin⁹ hylaritatem po-
stulat, quæ omnem acerbitatis do-
lorisq̃ sensum tollat: hoc certè
esset omninò hominem exuere,
nihil graue ī egestate pati: in mor-
bis nusq̃ cruciari, nullis dedeco-
ris pūgi stimulis, mortē non per-
horrescere. Nulla enim esset san-
ctorum patientia, fortitudo, aut
moderatio, si eiusmodi doloris &
erumne sensu non tangerentur:
sed in eo claret eorum fortitudo,
si in tentatione forti animo relu-
ctentur, ne intemperantiæ succū-
bāt. Horum alacritas sese profert
si tristitia, & mœrore vulnerati, in
diuina dei consolatione acquies-
cant. Si cū in huiusmodi rebus
aduersis versantur, discant diui-
no auxilio nihil esse præsenti⁹. Et
dicant cum Apostolo, In omnib⁹

O

Gaudiū
piorū lu-
ctum &
dolorem
nō omni
no tollit.

I. Cor. 4.

Quales
pressuræ
Apostolo-
rum in
prædican-
do Euan-
gelio.

Ioh. 11.
Luc. 19.
Ioh. 15.
Mat. 5.

Dei volū-
tas in af-
flictioni-
bus.

premierur, at non anxij reddimur:
Laboramus at non destituimur,
persecutionem patimur, at in ea
non deserimur: deijctimur at non
perimus. Sancti quidem forti ani-
mo crucem tulerunt, non tamen
prorsus obstupuērunt, omni dolo-
ris sensu priuati. Nōne & Domi-
nus Iesus Christus suis, & aliorum
malis ingemuit, & collacrumauit?
Nōne & ad Discipulos ait, vos
autē lugebitis mūdo gaudente, &
beatos pronunciat eos qui lugēt?
Naturalem certē doloris affectum
exuere non possumus. Satīs verò
sit, si animo nō frangamur, sed gau-
dio spiritali perfundamur: & dei
consolatione exhilarati respire-
mus. In hoc vera pietas & patien-
tia consistunt: vt in omni dolore,
& angustia ad obedientiam diui-
næ voluntatis contendamus. Ita
fiet, vt quocunque crucis genere
vexemur, in summo etiam animi

cruciatus, patientiam constanter
 tueamur: voluntatem Dei sequa-
 mur, eius nos prouidentiae subij-
 ciamus: & dicamus cum Iob, Sit
 nomē domini benedictum. Inter
 ipsos etiam doloris stimulos inter
 gemitus & lachrimas, Interueniat
 meditatio diuinæ voluntatis, quæ
 nunq̃ non iusta esse potest. Hęc
 est præcipua tollerandæ crucis ra-
 tio, vt manu Dei per afflictiones
 nos exerceri intelligam⁹, & Deo
 in hac pte obtēperem⁹, qui oīb⁹
 in rebus Iustitiā, & æquitatē, cu-
 stodit: Quiq̃ue salutis nostræ curā
 gerit. Si quando nos dolores, &
 morbi occupāt, ab eo oēm salutē
 & incolumitatē expectemus. Si
 graui egestatis onere premimur,
 ab eo bonorū oīm copiā sperem⁹.
 Si varijs curis, et molestijs per-
 stringimur: Si vīculis et carcerib⁹
 detinemur: Si deniq; vllis ī rebus
 labor est, ab hoc nrō liberatore

Iob. 1. 2.

Heb. 13.

Ps. 17. 39.
88.

1. Pet. 2. 5.

A deo oīa
bona pe-
tenda &
expectan-
da.

O ij

212 De Officio paſtorum,
& patrono opem, et auxiliū poſtu-
lemus. In his omnib⁹ incōmodis
in parentū etiam, vel liberorum
noſtrorum funere, cogitemus ni-
hil niſi nutu, ac providentia diui-
na, humano generi contingere.
Nos verò fateamur grauiori ſup-
plicio, ob delictorum magnitudi-
nem eſſe dignos. An non æquiſi-
mum eſt carnem noſtram doma-
ri, & veluti iugo aſſueſcere, ne libi-
dinoſè (vt eſt illius natura, & in-
genium) ſuperbiat? Obluctari ve-
rò diuinis fatiſ, & in afflictionib⁹
obloqui, iniquum & nefas eſt.
Quandoquidem dum Dominus
his crucibus, talibuſq; aduerſita-
tibus, vt eſt pater clementiſſimus,
noſ premit, peccata noſtra punit,
& ſaluti noſtræ conſulit, in pro-
bationem fidei, & augmentum
omniſ virtutiſ, vtq; ad adeptio-
nem cœleſtiſ hæreditatiſ, ſalutiſ,
& vitæ æternæ noſ impellat.

Mat. 6. 10

Quid bo-
ni afferat
cruciatus

Variaſ
vtilitateſ
habet af-
flictio.

Ps. 88.

Heb. 13.

Quod si salutare nobis tribulationes esse constat: Cur non constanti animo eas suscipimus? cur non eas patienter ferimus, atque in gratiarum actionem cum omni latitia prorrumpimus? Discamus his angustiis, & assuescamus per presentis vitæ contemptum, ad futuræ beatitudinis meditationem excitari, torporem excutientes, ne nimium huius mundi amori tenaciter inhæreamus: Sed ad cœlestem immortalis vitæ hæreditatem, toto vitæ curriculo aspirem⁹. Et enitamur patri optimo maximo toti adhærere: & illius opem sperare, qui vel à gravissimis periculis eruit sperantes in se, nec finit eos demisso esse aîo.

Est & operæ precium, virgam eorum perferre, qui nobis præfunt: quorum officium est vigilare, rei publicæ inservire, Iustitiam & æquitatem exercere. Ad

O iij

In afflictionibus cœlestia querenda.

Colo. 3.

Ps. 16. 31.

32. 51.

Prob. 3.

214 De Officio pastorum,
id nos hortatur his verbis Apo-
stolus, Obedite præpositis ve-
stris & subiace- te eis, ipsi enim
peruigilant, quasi rationē pro ani-
mabus vestris reddituri. Eos igitur
suscipiamus, eos & honore
prosequamur, quos nobis præfe-
cit dominus: Dignosq; exstime-
mus, quibus vel dicto nos obediē-
tes præbeamus. Ne quid eorum
dignitati, aut authoritati deroge-
mus. Nam præbyteros qui benè
præsunt duplici honore dignos
esse censet Apostolus. Cùm sint
ipsi patres, & domini, iudices, pa-
stores, speculatores, rectores, An-
geli, Imò & dii nuncupentur: Ho-
rum celsitudine atq; authoritate
nostros animos perculsos esse o-
portet: Quibus Deus augustissi-
ma, diuinaq; nomina communica-
uit: suumq; honorem illis est im-
partitus, quò sui fulgoris partici-
pes faceret: vtq; omnibus suspi-

Heb. 13.
Maiori-
b⁹ & præ-
positis
obtempe-
randum.

1. Timo. 5
Rectorū
sublimi-
tas ex eo-
rum no-
minib⁹ p-
penditur.

viundi essent. Quapropter abhor
 reat vniuscuiusq; anim⁹ ab illorū
 contēptu: Neq; p. cōtumeliā, à le
 gitima subiectione nos subtrahi
 patiamur. Quoniā magistratibus,
 in his potissimū, quę ad sedandos
 reipublicę mot⁹, ad pacē retinē
 dā, & æquitatē custodiendā, perti
 nēt, obtēperandū est: q. Dei nego
 tium agunt. Non est enim pote
 stas nisi à Deo, quę ergo potesta
 tes sunt, à Deo institutę profici
 scuntur. Itaq; quisquis principi,
 aut magistratui suo fungenti offi
 cio resistit, is Dei ordinationi resi
 stit. Qui autem resistunt, Deo au
 tori repugnant, & meritò duris
 simum iudicium sustinebunt, &
 grauiores pœnas ipsi luent. Pari
 ter & ecclesię pręfectis, cū suo
 fungunt officio, salutiq; nostrę cō
 sulūt, parēdū est: vigilāt enim pro
 aīabus nostris, tāq; rōnē reddituri.
 Porrò baculū crucis, & passionis

O iij

Magistra
 tib⁹ est o
 bediēdū.
 Roma. 13.
 1. Pet. 2.
 Sapient. 6.
 Qui au
 thoritate
 publica
 pręditi
 sunt Dei
 vices ge
 runt.

Heb. 13.

Crux fe
 renda.

216 Deffoicio pastorum,
dominice, Christianos sufferre, &
in manib⁹ gestare necesse est. Hic
enim est baculus infirmitatis, sene-
ctutis, & peregrinationis nostræ.
Hoc baculo Xpus nos à Leonib⁹,
à ministris tenebrarum, à pecca-
tis, atq; à damnationis æternæ pe-
riculo eripuit, & liberauit. Huius
baculi virtute, animo deiecti sub-
leuamur: veteri homini auxilium
damus, carnis infirmitati succur-
rimus, tyrannum Sathanam, & im-
piorum spirituum furias fundi-
mus. Gloriamur igitur in hac cru-
ce Domini nostri Iesu Christi, qui
est animæ nostræ salus, foelicitas,
gloria, desyderium, spes dulcissi-
ma, Anchora sacra: finem deniq;
salutis nostræ, hanc esse crucem
credam⁹. Hinc enim oritur nostra
redemptio, absolutio, purgatio, re-
conciliatio, noua vita, præsidium,
securitas, omnium bonorū copia
& diuinę benignitatis abundātia.

Quos p
crucem
fructus,
Christus
attulit.

Gal. 6.

Ephe. 1.
Colo. 1.

In hac cruce, omnes diuinæ boni-
tatis thesauri sunt recõditi, in hac
salus nostra, gaudium, & pax sunt
reposita: qua & tandem ad pater-
nam cælorum hæreditatem perue-
nimus. Huius itaq; vnus amore
infirmities, & pericula omnia li-
benter feramus, atque in virga &
correctione paterna, consolatio-
nem accipiamus. Ad istam verò
virgam bono animo perferendā,
ad quascunq; res aduersas æquo
animo sustinendas, nos plurimum
iuuabit mensa domini, de
qua versu proximo Pro-
pheta loquitur

Dicens.

Parasti in conspectu meo
mēsam, aduersus eos qui
tribulant nos.

A cruce
Christi
omne bo-
num ori-
tur.

De officio pastorum,
De mensa Domini uarijs ornata ferculis, quæ nos aduersus hostes munit & firmat.

Caput uigesimū quintum.

Vius mensē meminuit Regū sapientissimus Salomon in Parabolis prouerbiorum. Sapiētia, in

Pro. 9.

**Sapientia
 conuiuas
 quærit &
 omnes ad
 se inuitat**

quit, ædificauit sibi domum, ex-
 cidit columnas eius septem ma-
 ctauit victimas suas, miscuit vinū,
 & mensam suam instruxit, misit
 puellas ad summam vrbs arcem:
 vt conuiuas vocaret & inuitaret
 his verbis. Quicumque paruulus
 aut imperitus est, hūc diuertat. In-
 sapiētibus quoq; dixit, Venite, co

medite panem meum, & bibite
vinum quod miscui vobis. Dere-
linquite imperitiam, & viuite: &
incedite in via intelligentiæ. Hæc
domus in qua extructa est men-
sa, Ecclesia dei est. Mensa verò re-
ferta, & splendida, sacrosancta est
scriptura: quæ verbum domini de-
licatissimum animæ cibum conti-
net: Quo mēs augefcit, & animus,
maiores accipit vires: & cœlesti
gratiâ impingatur, & dilatur.

Quò etiam fortiores efficimur ad-
uersus eos qui nobis molesti sunt.
Sed priùsquàm de hac mensa di-
cere agrederer, de hostibus qui
tribulant nos, si pauca præfarer o-
peræ precium me facturum puta-
ui. In his certè tenebris huiusce
mundi, pugnandū nobis est, cū
Dracone malorum omnium au-
ctore: qui maximis furiarum &
Dæmonum copijs circumseptus
incedit. Iste princeps huius mun-

1. Tim. 3.

Heb. 3.

Eph. 6.

Ioh. 6.

Ap. 12.20.
Ephe. 4.6
Apo. 12.
Psal. 90.
1. Pet. 5.

220 De officio Pastorum,
di Serpens antiquus, Draco ma-
gnus, rufus habens capita septem,
& cornua decem, Diabolus, Sa-
thanas, qui seducit totum terrarū
orbē, qui proiectus est, Aspis, Ba-
siliscus, Leo rugiens, atq; calūnia-
tor nuncupatur. Quò quid homi-
num generi formidabilius, aut ma-
gis impiū excogitari potest? Cum
hoc igitur Dæmonum exercitu,
dolis & fraudibus instructissimo,
nobis certandum est. Hi sunt ne-
quissimi spiritus in hominum per-
niciem conuersi, qui carnis nostre
prauis cupiditatibus, & hominum
nequitia, versutia, et fallacibus pe-
ditionibus, ita abutuntur: vt nullus
omniñò nobis securitatis locus re-
linquatur. Neq; verò parū esse
vincere aut vinci in hoc certami-
ne existimemus. Nam semel agi-
tur de sempiterna animæ salute,
aut damnatione. Quocirca neces-
se est militi Christiano, vt constā-

ti & forti animo sit aduersus Sathanam, fretus auxiliatore Domino, & potēti fortitudine eius: vtq; induat armaturam Dei, vt possit stare aduersus insultus Diaboli: & resistere in die mala. Stet igitur lūbis circūcinctis, balteo veritatis, & indutus thoracem iustitiæ, calceatus pedibus, vt paratus sit ad Euangelium pacis: super omnia verò assumat scutum fidei, quo possit omnia iacula mali illius ignita extinguere: galeamq; salutis accipiat, & gladium spiritus, qui est verbum Dei. Sathan perditissimus ille hostis, sagittas diffidentiae, & noxiarum cupiditatum, prauorumq; affectuum ardore succēlas, in nos detorquet, iaculatur, & immittit: quas sincera indubitataq; in verbum Domini fide facile depellemus. Hoc clypeo flagrantes stimulos, ventris mala desyderia, scēdas cupiditates haud dubiē reijcie-

1. Pet. 5.

Ephe. 5.

1. Tes. 5.

Quibus
armsi mū
nitū esse
oporteat
militem
Christia-
num.

Heb. 4.

Quæ sint
sagittę ho-
stium.

Clypeus
fidei de-
pellit tela
aduersa-
riorum.

Ro.1.

Tentatus
Christus
scripturis
Diabolū
si perauit
Nath.4.
Luc.4.

mus: auri & argenti rerumq; mortalium insatiabile sitim restinguemus, Diramq; regnandi, ac domnandi cupiditatem, omnemq; superbiam vitæ superabimus. Verbo autem Domini, ut gladio utamur ad Sathanam iugulandum, & prosternendū. Hoc enim dei Euāgelium virtus Dei efficax est, ad omnes damnatissimos hostes fundendos, ad salutem conferendam, & ad turbatæ conscientie tranquillitatem. Quemadmodū enim Christus, ad omnem Diaboli congressum, cum ab eo tētaretur, educebat verbum Domini, hostisq; conatus acerrimos hoc spiritus gladio confringebat. Sic nobis in hac mensa consistendum est, ut spiritus gladio accincti, & adherentes præceptis Domini, aduersus omnes hostium insultus redamur intrepidi, & per scripturarum autoritatē inuicti. Ita fiet,

vt neque mundi huius voluptates, neque carnis illecebræ, neque vlla hominū improbitas, nos vincere possint: neque etiam Diabolus ipse, cum omnibus suis copijs armatis, munitos hoc gladio superabit. Hac framea omnes carnis illecebras abscindemus, & hostes nostros nequissimos demones trucidabimus. Quod si exurgant aduersus nos Hæretici, Scismatici, & Apostatæ nostræ fidei, non præualebunt. Accedamus itaque ad mensam sacrorum eloquiorum, & id genus inuitis hominibus, in hac mensa cibo potuque cœlesti reficiamur. Sed de sacro pabulo verbi sermonisq; diuini, primis huius Psalmi versiculis, paulò fusiùs disseruimus. Quamobrem nobis nō est diutiùs in hac parte immorandum. Super est igitur, vt de pabulo longè nobiliori, quod super hanc mensam nobis apponitur,

Victoria
verbi Dei
cōtra mū
dum, car-
nem Dia-
bolum.

224 De officio Pastorum,
ea, quæ Dominus pro sua clemē-
tia subministravit, nunc dicamus.

*De sacro Eucharistiæ
sacramento, præcipuo a-
nimæ cibo, quem Domi-
nus in postrema cœna
præbuit & instituit.
Caput uigesimum sextum.*

Vper hanc men-
sam sacratissimi
corporis, & san-
guinis Domini
vivificus & sa-
lutaris cibus no-

bis apponitur. Hic est dulcissimus
animæ pastus, & conscientiæ affli-
ctæ consolatio. Qui hoc cibo piè
vescitur, paratam sibi vitam æter-
nam habet. Hoc est saluberrimū
nostræ

Ioh. 6.

nostræ salutis, nostræq; peregrinationis viaticum: ad quod sincero animo, & pura mente, vt reficiamur, properandum est. Non est vulgaris hic panis: sed sacer, cœlestis, quem nobis princeps pastorū exhibet: vt fides nostra erigatur, & confirmetur, atq; certa fide spes nostra munita admirabile in cordibus nostris charitatem accēdat. Pascimur quidē saluberrimis doctrinis: alimur etiam Sancti spiritus afflatu potissimū tamē sacra Eucharistia: velut spirituali alimento, fame sitique iustitiæ pressi sustentamur: cuius immensa virtute ad æternam vitam peruenimus. Nam quemadmodum panis subcinericius Eliæ præ angustia animi languenti ab angelo oblatus, multis diebus Prophetam refecit diuina quadam virtute, & enutriuit: donec perueniret ad montem Dei Oreb. Haud secūs pater cœlestis

P

Mat. 26.

Mar. 14.

Luc. 22.

Communio corporis & sanguinis Christi multa bona efficit.

3. Reg. 19

Sicut Elias ab Angelo pascitur, ita fideles à ministris.

Math. 2,

Psal. 14.

Ioh. 3.

Tit. 2,

Per bap-
tismū be-
neficia
multa ac-
cipimus.

Psal. 103.

Quod pa-
nis corpo-

per Ecclesiæ ministros (qui verè
Angeli sunt & dicuntur) nobis Eu-
charistiæ cibum, validissimum no-
stri itineris viaticum præbet: vt
hoc suauissimo pastu refecti, per-
ueniamus ad immortalitatem, &
habitemus in tabernaculo Dei, in
monte sancto, & in supremo illo
beatorum consortio cœlestis re-
gni hæredes requiescamus. In ba-
ptismo quidem ex aqua & spiritu
regenerati sumus, in siti corpori
Christi, in adoptionem filiorum
Dei, & Ecclesiæ societate admis-
si. Hoc verò Sacramēto bonus pa-
ter familiās suauissimum preciosis-
simūque cibum corporis & san-
guinis Domini subministrat: quo
nos in ea vita educet, & conser-
uet, in quam nos verbo suo, & sa-
cro regeneratiōis lauacro genuit.
Quemadmodum enim panis ho-
minum vitam cōfirmat, custodit,
& retinet: vinum autem præcor-

dia exhilarat: sic preciosus & deli-
catus hic animę cibis viuificat, &
nutrit, mœrentes verò lætificat,
ægotum & sine spe animum va-
letudini restituit, & vires amissas
reparat. Enimuerò medicus ægro-
tarum animarum, & curator vul-
neratę conscientię, sacrosanctum
corpus suum, quod pro nobis tra-
ditum est, in cibum, & sanguinem
suum, qui pro nobis & pro mul-
tis in remissionem peccatorum ef-
fusus est, in potum apponit. Quis
igitur desperatione contabescet,
si summum & singularem Dei, do-
miniq; nostri Iesu Christi in nos
amorem, in hoc sacratissimo Sa-
cramēto prospiciat? Quis nō sum-
mā fiduciā erigetur, si Dei filium
vnigenitum, carnem & sanguinē
suum verē nobis communicantē
intuebit: vt eo cibo viuamus, & re-
ficiamur, nōsque secum arctissimē
tanquam corporis membra con-

ri præstat
hoc in a-
nima effi-
cit sacra
Euchari-
stia.

Math. 9.

Math. 26.

Quæ oc-
casio no-
bis gau-
dij sp̄ei
& securi-
tatis deſ.

P ij

1. Cor. II.

Rom. 5. 8

Ioh. 3.

Dilectio
dei in xp̄
elucet..

1. Cor. I

iūgat, & sanctissimè colliget? Nō
ne vt corpore, quod pro nobis in
cruce pependit, vescamur, iussit:
vt vescendo illius cruenti sacri-
cij in cruce pro nobis oblato, vim
ac robur in nobis sentiamus? Nō
ne & sanguinem semel pro nobis
in remissionem peccatorum effu-
sum, nobis concessit in potū? hoc
est præclarum illud symbolum a-
micitiæ, & singularis in nos chari-
tatis exemplum. Quandoquidem
humano generi per filium recon-
ciliatus est pater æternus, qui pro
prio filio eiq; vnigenito non pe-
percit: sed pro nobis omnibus tra-
didit illum, & cum illo simul om-
nia nobis donauit. Hoc est iustitiā
innocentiam, sanctitatem, vitam,
salutem, & immortalitatem. Nam
is qui, quod præcipuum est, amo-
re nostrī duct⁹ donat, cætera quo-
que, quæ illud præcipuum donū
consequuntur donat. Huius verò

tantæ liberalitatis, & munificen-
tiæ, singularisq; diuini in nos amo-
ris sacramentum, Christus in vlti-
ma cœna instituit dicens, Accipi-
te, comedite, hoc est corpus meū:
quod pro vobis tradditur. Corp⁹
ergo, quod semel oblatum est in
ara crucis, in salutem nostram ac-
cipere, & manducare iubemur: vt
viuificæ mortis Domini partici-
pes simus. Ex hoc quidem sacra-
mento magnum certè consolatio-
nis ac suauitatis fructum colligere
possumus. Hic est ille cibus Ange-
lorum, imò verò panis vitæ suauis-
simus, qui omnem delectationem
complectitur, qui de cælo descen-
dit, longè verò nobilior, maiorisq;
ponderis, & virtutis, quàm man-
na illud ad Israëlitas cœlitus mis-
sum fuerit: longè etiam panis us
propositionis excellentior, quos
profanis manibus tangere non li-
cebat: qui vitam immortalem ijs à

Luc. 22.
1. Cor. 11.

Psal. 77.
Sapiē. 16.

Exo. 16.
Num. 11.
1. Reg. 21.
Christus
præstanti
or omni
figura.

230 De officio pastorum,
quibus manducatur, præbet. Hic
est panis, naturæ filiorum Dei ap-
primè aptus, & conueniens. Vt
enim omne animantium genus ali-
mentum sibi congruum postulat:
ita filij adoptionis diuinæ confor-
tes naturæ effecti, solo pane pisto-
ricio ali nequeunt. Quamobrem
vt in ea, qua sunt natura regenera-
ti nutriantur & crescant, Christus
verus panis qui de cælo descen-
dit, fratribus suis filiis Dei s ipsum
in Eucharistiæ porrigit Sacramen-
to. Quid quæso honorabili⁹, quid
suauius, quidue præstātius hac mē-
sā humano generi datum est? Illā
ditissimus & liberalissimus conui-
uator Iesus Christus nobis parauit:
in ea sacrosanctum corpus, quod
pro nobis traditum est, & immo-
latum, in cibum: & sanguinem,
quem pro nobis in remissionem
peccatorum effudit in potū exhi-
bet: in mortis suæ & vnici sacrifi-

I. Petri. I.

Ioh. 6.

eij, quo patrem, supplicium crucis ferendo, placauit, memoriam sempiternam. Quemadmodum Agnus pascalis iuxta Domini m^a datum Iudæis fuit sacrum memoriale redemptionis, liberationisq; eorum à durissima & miserrima Aegiptiorum seruitute: ita Pascha nostrum immolatus est Christus: vt nos à teterrima mortis ac vitiorum tyrannide liberaret, saluaret, & redimeret. Ideoq; sacrum hoc mysterium ordinauit: vt perpetuo meminim⁹, nos à potestate Sathane, & portis inferorū, sanguine hui⁹ agni imaculati esse liberatos. Itaq; ipse saluator ait, Hoc qd me facere videtis posthac et vos faciatis in memoriā mei. Id verò Apost. apertius expressit dicens, Quotiescūq; comederitis panē hūc, & de poculo hoc biberitis, mortē dñi annūciabitis, donec venerit. Merito cōeinit Ecclesia, O sacrum conuiuiū,

P iiii

Exo. 12.
 Pascha Iudæorum
 Christū
 adūbrat.
 1. Cor. 5.

Ro. 3. 5.
 Ephe. 1.

Mat. 26.
 Mar. 14.
 1. Cor. 11.

232 De Officio pastorum.

Mors &
beneficia
Christi in
hoc my-
sterio re-
colenda.

Gal. 1. 6.

Mandu-
care car-
nē Chri-
sti & bi-
bere san-
guinē ma-
gnū fru-
ctum af-
fert.

in quo Christus sumitur, Domini
cæ passionis memoria recolitur,
& futuræ gloriæ pignus datur. Ad
hanc igitur mensam quoties acce-
dimus (quod fieri quàm sèpissimè
deberet) ne veniat in obliuionem
quo precio simus redempti: Mor-
tem, quam pro nobis subiit Chri-
stus (ex qua nostra salus, redèptio,
iustitia, sanctificatio, & liberatio
procedunt) iugiter recordemur:
neq; excidāt ex animo promissio-
nes illæ domnii dicētis, Qui ederit
meam carnem & biberit meum
sanguinem in me manet, & egò in
illo: Qui ederit me, ipse viuet pro-
pter me. Diligēter autem inter cæ-
tera cogitemus, participatiōe cor-
poris, sanguinisq; Domini, Chri-
stum in nobis, & nos in illo esse:
atque adeò verè præsentem in no-
bis habitare: vt nos reficiat, fove-
at, & nostris langoribus medea-
tur: vt etiam resurrectionis spem

cōfirmet. Propterea dicebat, Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitā æternam, & ego resuscitabo eum in nouissimo die. Iure igitur hæc caro, quam Dominus ad nos transmittit, viuifica dicitur: nam & vitā vitali nos perfundit. In eundem sensum etiam dixit, Sicut pater habet vitam in semet ipso, sic dedit filio vitam habere in semet ipso, ut omnis qui credit in eum nō pereat, sed habeat vitam æternam. Caro quidem Christi instar fontis est inexhausti, qui vitam, è diuinitate in se scaturientem, ad nos transfundit. Quare corpora nostra, quæ corpore & sanguine Domini, per sacram Eucharistiam vescuntur, ea resurrectionis spe fouentur, ut iam non corruptioni perpetuò se obnoxia esse credant: sed vnā cum anima, beata immortalitate olim perfrui certissimè sperent.

Ioh. 6.

Christus
resurre-
ctiōis au-
thor.

Ioh. 5.

Corru-
ptū hoc
induēt
in corru-
ptionem.
I. Cor. 15.

234 De officio Pastorum,
 In hoc autem sacro conuiuio, no-
 bis diuina liberalitas exponitur,
 veraque communio cœlestiū bo-
 norum offertur: vt animo & cor-
 pore, diuinæ naturæ quodammo-
 dō confortes efficiamur. Nam his
 sacer cibus ita nos Christo coniū-
 git, adeóq; arcto vinculo nos cum
 illo colligat: vt vnus communis sit
 nobis cum illo spiritus, & simus ve-
 lut membra iuncta capiti, & velu-
 ti palmites in vite, & frondes in ar-
 bore. Itaque ex hoc Sacramento
 colligimus, Christū sic nobis cō-
 iunctum, sitq; nos illi vicissim in-
 sitos esse, adeóq; in vnum corpus
 cum illo eoaluisse: vt quicquid ip-
 sius est, nostrū liceat vocare. Hinc
 sequitur, vt nobis securo animo
 spondere audeamus vitam æter-
 nam nostram esse, cuius ipse est he-
 res. Nec verò regno cœlorum,
 quod iam ingressus est, in quo &
 sedet, nos posse carere, nec pctō.

1. Pet. 1.

Rom. 8.

Ioh. 15.

Rom. 12.

1. Cor. 12.

Quid de
 Christo
 debeamus
 sperare.

Mar. 16.

rum nostrorū pondere nos posse
damnari: si tamen illorum nos ve
rè, & ex animo pœniteat: & in il
lum contidamus, qui nostra scele
ra sibi ascribi voluit, & pro illis
pœnas luere, ac si sua essent: quā
diu ergo ipse non damnatur, neq;
nos qui in illo manemus dānabi
mur. Hæc est admirabilis liberali
tas, qua p immēsa sua benignitate
Christus se nobis exhibet. O verè
ingentes atq; immensas mysticæ
cœnæ vtilitates, in qua tam salu
tari consolatione animi nostri
recreantur. Christus ipse verum
Ecclesiæ caput, corpori suo de
esse nec vult, nec potest. Adest
perpetuò Ecclesiæ sponsæ suæ,
potentia, virtute, & dotibus in
numeris, vsque ad consummatio
nem seculi. Sed verissimè, & re
ipsa præsens est, in sacra Sinaxi,
vbi Minister quem misit Domi
nus, Dei mandatum exequitur,

1. Pet. 2.

Ephe. 1. 2.
Christus
adest ec
clesiæ sē
per.

Math. 28.

& verba sacramentalia à Christo instituta, cum omni pietate, fide, & obseruâtia tractat: tùm cibo sacri corporis. potuq; preciosi sanguinis, suos sibi coniunctos viuificat, reficit, atq; exhilarat. quo quidem beneficio, quid præstantius dici, aut excogitari pôt? Pia ergo deuotione ad hanc mensam accedamus, & omnes corporis sensus tanquam mancipia in obsequiũ fidei, Ducamus. Auribus quidem cœlestem vocem suscipiam⁹, hæc sacra verba de sacro pectore prodeuntia (Hoc est corpus meum) sincera & indubia fide, amplectamur. Ministrum in Christi persona & nomine loquentem audiamus, mens in Christi sermone aquiescat, & Christi corpus velut ante oculos positum conspiciamus, tangamus, odoremus: Et gustemus quàm suavis sit dominus, quàmq; beatus qui in illo confi-

Exhorta
tio ad di-
gnè sacrã
Euchari-
stiam su-
mendam

Math. 26.

Mar. 14.

Luc. 23.

Ps. 33.

Ps. 2.

dit, & vt ore panis species, & visibile elementum: ita mēte corpus et sanguinem Christi accipiamus: & eo vescamur in vitam æternā. Neq; in hac mystica mensa, nudum signum dumtaxat agnoscamus, sed verā carnem, verum corpus domini, verūmq; sanguinem, ex intemeratæ virginis substantia susceptum, ac in mortem traditū, sanctè hīc esse credamus: non secus ac si Christum ipm præsentem oculis corporeis cerneremus, manibusq; attrectaremus. Hoc enim verbum, nec illudere nec mentiri nobis potest, dum se exhibet, & ait, Accipite, comedite, Hoc est, &c. Hanc sententiam à Christo, & Apostolis, catholica Ecclesia recepit, & ita hodie docent qui de fide rectè sentiunt. Neq; verò illis temerè assentiamus, qui de hoc percelebri corporis & sanguinis domini sacramento, nihil

Cōtra sacramēta-
rios præ-
sentia
Christi as-
seritur.

I. Cor. II.

238 De officio Pastorum,
augustius sentiunt, quàm de sig-
nis communibus, & in hac sacra
mensa nuda tantùm signa propo-
ni intelligunt, & affirmare audēt.
Quod tamen è diametro, luce cla-
riori Dei verbo repugnat.

Mat. 20.

Luc. 22.

Ad robur
animi &
victoria
hoc my-
steriū in-
stitutū est

Panis &
vinū pul-
chrè vni-
tatē my-
stici cor-
poris figu-
rāt.

Hanc mensam parauit Domi-
nus in cōspectu piorum omniū,
tanquam fortissimum quoddam
propugnaculum, aduersus omnes
qui tribulant nos. Nam semet-
ipsum comedendum exhibuit, &
corpus suū māducari iubet di-
cens, Accipite, comedite, vt tam
precioso cibo pasci, in dies in eū
augeamur, & illi, vt summo capi-
ti, in vnum corpus diuini spiritus
operā coalescamus, & vnus cum
illo substantiæ, nobilius quoddam
et sanctius corpus efficiamur. Nā,
vt panis ex multis granis fit, vinū
verò ex multis vuis fluit: sic eccle-
siæ corp⁹ ex infinitis mēbris con-
iungit: ita vt quāuis multi simus

numero: tamen animorū consen-
su, & vnā in Christū fiduciā, vnus
panis & vnum corpus simus qui
de vno pane & vno calice parti-
cipamus. Quis quæso acrior ad-
moueri poterat stimulus ad exci-
tandam mutuam inter nos chari-
tatem, quā Christus se ipsum
donans? qui non modò suo exem-
plo docet, vt nobis inuicem mu-
tuam operam demus: Verumetiā
quatenus sui corporis omnes par-
ticipes facit, nos quoq; omnes
vnū in seipso efficit, & ad mutuā
charitatē inuitat. Iā quis nō videt
cōmunionem carnis & sanguinis
Christi, necessariā esse oībus qui
ad cōlestē vitā aspirare nituntur?
Hāc mēsam venerant cēlestes spi-
ritus, & ad Christi prēsentiā exul-
tāt. Imprimis verò scī dei hoīes,
(quorū gratiā hoc adeò excellēs
sacramētū institutū est) de thesau-
ro incōparabili, qui eripi nō pōt,

1. Cor. 10,
12.

Christus
vnitatem
præcipue
amat.

260 Deffoicio pastorum,
 illis collato præ gaudio exiliunt,
 & letantur. Quis enim in vincula
 coniectus, aut in miseram seruitu-
 tem reductus non gaudeat, dum
 suæ redemptionis, suæq; libertatis
 præsens precium habet? Quis lan-
 guentium non se erigat, quando
 illi cœlestis medicus, tam salutarē
 medicinam offert, tamq; præsen-
 tem salutem exhibet? Sacra qui-
 dem Eucharistia, humano generi
 utilissimum antidotum est, Cuius
 vi & potestate, In dies maior &
 ardentior in nobis efficitur fides,
 quæ per charitatem operatur: &
 ad pias res gerendas & bo-
 na opera nos reddit procliuior-
 es, & in certamine ad pugnam
 fortiores & alacriores efficit. Hic
 est vnicus animæ cibus, qui esuriē-
 tes & sitientes Iustitiam, pascit, &
 ex satiet: qui mētem ad pietatem,
 ad probitatem, & omne bonum
 moueat, & agat: quo aduersus
 hostes

Gaudij
 & letitiæ
 in hoc sa-
 cramen-
 to magna
 occasio
 datur.

Gal. 4. 5,

Math. 5.

hostes qui nostræ salutis insidiantur constâtiori animo pugnem⁹. Meritò itaq; pro tanto beneficio nobis exultandum est, cum se totum nobis offerat vnigenitus dei filius, & ad nostram imbecillitatem, diuina bonitas se accommodat, vt inuisibilia & cœlestia dona, in reb⁹, quæ oculis cerni possint quæq; ipsis sensibus nostris clarè obiecta sint, præbeat. Cùmq; corpore & anima constet genus humanum, vt corpus visibile elementum accipit, ita anima, corpore et sanguine Christi vescitur, in vitam æternam, & fide promissionem illam qua carnem suam verè cibum, & sanguinem suum verè potum esse testatur, amplectitur, & vitali pane pascitur, de quo qui manducauerit viuet in æternum. Non igitur immeritò maligni spiritus, per hanc mensam in tremorem adducuntur, &

Per visibilia signa nos ad inuisibilia ducit dominus

Ioh. 6.

Q

242 De officio Pastorum,
ad conspectum illustrissimi regis
expauescūt. Quamobrem in hac
nra pegrinatione, in illā ipsam sa-
croscētām cōionē corporis & san-
guinis Iesu Christi frequenter in-
cumbamus: Donec nobis carceri
b⁹ corporis exutis, in cœlum mi-
grādum sit, vt veritatis speciem li-
quidò intueamur, & summum il-
lūm optimumq; Deum cognosca-
mus, vt ab eo cogniti sumus. Hęc
mensam strauit nobis seruator in
cœlesti illa regni sui hæreditate, vt
edamus, & bibamus super eā sum-
ma cum animi alacritate, & maxi-
ma bonorum copia. Tunc in trā-
quillitate, & pace epulabimur, &
suauissimè recreabimur, aspicien-
tibus etiam & inuidia tabescenti-
bus cunctis inimicis. Quæ enim
quæso à vobis, delitiæ cōferri pos-
sunt cum ista iucunditate? O miri-
ficum conuiuium, in quo cœlestes
dapes non in mysterio, sed in ma-

1. Ioh. 5.

1. Cor. 13.

Luc. 22.

Apo. 7.

Esa. 26.

49.

nifesto sumuntur. O felices; & bea 1. Cor, 13.
tos illos quibus huic lautissime
mensę assidere datum fuerit, in
qua discumbunt Abraham, Isaac,
Iacob, Moyses cū Prophetis, A- Math. 8.
postolis, Martyribus, & infinita
sanctorum turba. Quos circum
ingēs stat chorus cœlitum canē- Apoc. 7.
tium suauissimè canticum nouū, 14.
& mortalibus inaudatum. O in
felices verè, qui tantam gratis à
pastore salutem oblatam contem-
pserint, et tam preciosi cibi, ac
pot⁹ administrationem ne-
glexerint. Sed iam tem-
pus adest, vt quo
modo à recto-
ribus, & pasto-
ribus hęc
mysteria sint distri-
buenda, Paucis per-
stringamus.

260 De officio pastorum,
De ministerio, & dis-
pensatione tanti mysterij,
& quomodo à pastoribus
hoc sacrum Eucharistia
Sacramentum tractan-
dum sit.

Caput vigesimum
septimum.

Pastorum & Re-
ctorum propriū
mun⁹ est sterne-
re mēsam scriptu-
rarum, & sermo-
nis Iustitiæ qui

Heb. 5.

Prouer. 9

solus est cibus perfectorum: De-
inde inuestigare esurientes, & si-
tientes, ac inuitare fideles oēs ad
æternæ salutis alimenta cum om-
ni auuiditate sumenda: conuocare

conuiuas, vt ad cœnā magnā veniāt, quia iam parata sũnt oĩa. Sit hoc illorũ præcipuũ studiũ, Christum purè, & syncerè proponere, Christũ sic crebris sermonib⁹ annunciare, vt in cordibus credẽtium pœnitentia innotescat, & verè formetur: hic est verus panis ille cœlestis, qui dat vitā mũdo: Cui⁹ est nutrire, confirmare, delectare animas nostras. Ea enim ratione ex alto cœlorum domicilio descendit, vt nos enutriat, vt in gratiā suā stabiliat, vt in fide & charitate firmet: hoc est viuificũ illud vñbũ patris, oīs vitæ fons, & origo: vnde oēs vitam imprimis æternā accipim⁹, hāc vitā beati in eternitate sine fine sumũt: & per Christũ in ea sine vllō mortis periculo cōseruant. In Christo vitā credam⁹ nos habituros: hæc summa cū simplicitate, fide, & prudẽtia, proponant rectores Ecclesijs quibus

Q iij

Math. 22.

Luc. 14.

Christus
syncerè
p̃dicandus.

Ioh. 6.

Ioh. 1.

Ioh. 3. 4. 5.

6. 11.

Apo. 7. 21

Esa. 49.

246 De officio Pastorum,
 præsunt: Et sacratissimū corporis
 et sanguinis Dñi sacramētū quod
 Dñs noster Iesus pridie q̄ patere
 reliquit, fideliter ministrent : hoc
 verò ostendāt esse symbolū exi-
 miæ illius in nos charitatis, qua
 Deus per filiū humano generi re-
 cōciliatus est: hoc est signū præci-
 pui Christi in nos amoris. Qui cū
 esset primogenitus, Imò vnigeni-
 tus æterni patris filius, hæres vni-
 uersorū, per quē facta sunt secu-
 la, cū esset splēdor paternæ glo-
 riæ, expressa Imago diuinæ substā-
 tiæ, portās oīa verbo virtutis suæ,
 voluit tamē ex pura, intemerata,
 & benedicta virgine carnem no-
 stram assumere, & per oīa nobis
 similis fieri, frater noster dici &
 esse, vt verus inter deū & hoīem
 mediator verusq; pōtifex, & sa-
 cerdos esset. Qui quod ex nobis
 accepit, hoc est humanæ carnis
 formā, obtulit eterno patri, & se-

Roma. 5.

Ioh. 3.

Heb. 1.

Ioh. 1.

Christi di-
 gnitas &
 excellen-
 tia.

Math. 1.

Luc. 1. 2.

Heb. 2. 4.

1. Timo. 2.

Heb. 4. 5.

7. 8. 9.

ipsum exposuit supplicio crucis,
 vt hac sc̃tā hostia, & victima fra-
 grātiae verē suauis patrē ex offen-
 so nobis redderet ppitium. Itaq;
 corp⁹ suū morti tradidit, & san-
 guinē suū in preciū nostrē redē-
 ptionis effudit: vt vnica & æterna
 pro p̃ctis oblatione nostrā oīum
 salūtē adipisceret, et p̃ficeret at-
 q; oēs à peccatis purificaret. Ne-
 q; enim alia via nobis salus, & vi-
 ta, aut peccatorum expiatio da-
 ri poterat: nam sine sanguinis effu-
 sione nō fit remissio. Voluit autē
 hui⁹ sacratissimę mortis memoriā
 p̃petuò in Ecclesia manere, Ideò
 in ea nocte qua p̃ discipulū Iudā
 p̃ditus est, & à Iudæis captus, Ac-
 cepit Iesus panē et gratijs actis fre-
 git, ac dixit: Sumite edite, hoc est
 corp⁹ meū: Quę sunt ṽba largiē-
 tis, & se ipsum exhibētis. Quemad-
 modū em̃ Christus cōmunicauit
 carni nostrę & sanguini, ita nos

Oblatio
 Christi
 nostrę sa-
 lutis cau-
 sa p̃fecta
 Ephe. 5.
 Roma. 8.
 Heb. 10.

Acto. 4.
 Heb. 9.

1. Cor. 11.

Heb. 2.

Q. iiii

Heb. 2.
Quæ sit
cōmunio
& memo-
ria ī hoc
mysterio

Gala. 1.6.

2. Cor. II.

268 De Officio pastorum,
quodāmodò in suā, eandemq; di-
uinā substantiā, cōuertere, & trās-
formare voluit, præcipuè verò
mortis suę memoriā, etiā atq; etiā
in mētibus nostris insculpere. Vr-
gere itaq; oues suas pastores om-
ni studio ad percipiendū frequē-
tiūs hoc sacramentū debent: Ne
præclara illa bñficia mortis dñicę
in qua est salus, vita, redēptio, pec-
catorū remissio, ac resurrectio no-
stra, frigescāt. Non enim ad vētris
satietatē, hęc splēdida mensa, &
præclara cœna, sed ad cōmemora-
tionē sacratissimi corporis p no-
bis traditi, & preciosi sanguinis p
nobis effusi, instituta est. Quoties-
cūq; enim inquit Apostol⁹, come-
detis panē hunc, & de poculo bi-
betis, mortem Dñi annunciabitis
donec veniat: hoc est in memo-
riam reuocabitis, & passionē Do-
mini laudabitis: donec ipse rur-
sus iudicaturus orbem aduenerit.

Neq; enim Christum ritè & in salutem manducamus, nisi crucifixum: Nam vim mortis suæ ex animo nos apprehendere cupit, ut intelligamus suam mortem, mortem nostram absorptam, & mortis aculeum hoc est peccatum, atq; ipsas inferorum portas, destructas, euersasq; esse: nostram quippe mortem nostramq; maledictionem in se transtulit, ut nos sua benedictione perfunderet suæq; immortalitatis confortes haberet. Idcirco sui corporis unicum sacrificium fecit, seq; cum omnibus bonis suis, æterno patri obtulit. Nos itaq; pro tam immensis quæ à diuina liberalitate, & munificentia suscepimus, beneficijs, proq; tot præmijs nobis propositis, ac constitutis, religiosè oportet, cum omni laude & gratiarum actione, venerandum hoc & preciosum Sacramentum sumere, Quod & Eucharistiam vocamus,

Quid sit
Christum in
salutem manducare.

I. Cor. 15.

Gal. 3.

I. Pet. 1.
Heb. 9. 10
Ingratitudo euitanda.

Eucharistia quid sit.

250 De officio pastorum,
Hoc est gratiarum actionē. Vt ve-
rò cōmodius gratias agere possi-
mus, operæprecium est nos eius
quē laudare volumus, aut cui gra-
tias agere instituimus verā cogni-
tionem habere. Dent ergo operā
pastores, vt Christi laudes, & be-
neficiorum quæ in nos contulit
magnitudinem intelligant, & quæ
Christus in cōmodum nostrum
egit probè cognoscant. Vim hui⁹
Sacramenti pro dignitate discu-
tiant, neq; in elementis aut sensi-
bus externis diutiùs immorentur,
sed altiùs mentem erigere contē-
dant. Christi q; præsentiam (quam
nemo oculis corporēis intueri,
aut sensibus carnis perspicere po-
test) oculis fidei, diligenter & altè
mente percipiant. Potissimùm ve-
rò huiusce spiritualis & immorta-
lis pabuli fructus, & cōmoda sen-
tiant, vt maiori cum suauitate, &
ipsi reficiantur. Et Christianos

Beneficia
Christi re-
colenda.

Non sen-
sus sed fi-
des ī hoc
mysterio
consula-
tur.

ad mensam istam delitijs spiritua-
libus refertissimam ardentius in-
uitent, & ad fructus tanti myste-
rij percipiendos vehementius ex-
citent. Imprimis Christi filij Dei
omnipotentis (qui summa est vir-
tus, sapientia, & veritas) institutio
nem, mandatum, & verba simpli-
cissimè proponant: Christumq;
præsentem nobis in hac mensa
dari atque exhiberi doceant, &
constantissimè prædicent. Dili-
genter hortentur, vt omnes fidei
& veritati quæ labefactari non
potest, pareant. Nam si præcla-
rum illud solis sydus, radijs in ter-
ram micantibus, generandis tel-
luris frugibus, & arborum fructi-
bus, vim suam, suamque quodam
modo substantiam infundit: Cur
inferior erit Christus verus Deus,
qui cælum & terram implet diui-
no numine, Cui & data est om-
nis potestas in cœlo & in terra?

Inuitandi
sunt fide-
les ad istā
mensam.

1. Cor. I.
Ioh. 14.

Argumē-
tum à si-
mili.

Hic. 23.

Mat. 28.

Hic certè non solùm spiritus sui
 clara luce, mētes nostras illustrat,
 sed etiā corporis & sanguinis sui
 communione nos perfundit. Non
 enim mentitur, non fallit ipsa ve-
 ritas, neq; sibi impossibilia loqui-
 tur, dum ait, Accipite, comedite,
 hoc est corpus meum. Si creda-
 mus omnipotentem esse Deum;
 Cur in verbo eius dubitabimus? Si
 veracem esse scimus, cur non illi
 fidem habemus? Nō igitur dubiū
 sit nobis, quin ab hominib⁹ Chri-
 stianis, verū illud corpus Christi
 de purissima virgine natum: quod
 pro nobis in cruce pependit, verè
 manducetur: quin & sanguis eius
 quem pro peccatis nostris in li-
 gno crucis effudit, in hac mensa
 mystica verè bibatur, iuxta Chri-
 sti institutionē. Quæ si dignè mi-
 nistrata fuisset, tantā sectarum ge-
 nera, & scismata, quibus hac tem-
 pestate Ecclesia miserè vexatur;

Math. 36.

Marc. 14.

Luc. 22.

Dei vir-
 tus & ve-
 ritas in
 hoc Sa-
 cramen-
 to con-
 siderāda.

Hæreses
 ex verbi
 Dei & Sa-
 cramen-
 torū con-
 temptu
 oriuntur.

& ouium.
non surrexissent.

273

*Qua reuerentia oues,
ad istam lautissimam men
sam accedere debeant, &
se ad tanti Sacramēti sum
ptionem præparare.*

Caput uigesimum octauū.

AEc mensa, vt
diximus, dapi-
bus cœlestibus
& dulcissimis
poculis doctri-
næ spiritualis re

fertissima est. Quamobrē ad san-
ctissimam istam mensam fideles
auide, & alacriter properēt: vt re-
ficiantur. Ad hanc festinent, non
vt corporis, sed mentis, & animæ

Mensa
Domini ī
qua refi-
cimur &
nutrimur

234 De officio pastorum,
 famen expleant: in lectionem san-
 ctorum Bibliorum, in rerum di-
 uinarum cogitationē, toto pecto-
 re incumbāt: verbum Domini at-
 tentiūs audiant, legant, & scruten-
 tur. Hic enim est vnicus, & salu-
 berrimus animorū cibus: de quo
 fusiūs superiūs tractauim⁹. In hoc
 igitur pluribus nō immorabimur.
 Ad suauissimi verò & preciosissi-
 mi illius cibi sanctissimi corporis,
 & nobilissimi sanguinis Domini
 contemplationem, transeamus: &
 qua ratione illud assumendum sit
 differamus. Neq; enim ad hanc
 mensam licebit illotis, quod aiunt,
 manibus accedere. Itaq; quisquis
 ederit panem hunc, vel biberit de
 poculo Domini indignè, reus erit
 corporis, & sanguinis Dñi: hoc est
 graui crimini se reddet obnoxii⁹,
 qui corpus & sanguinem Domini
 non ea reuerentia tractauerit, vt
 ille tractari iussit & dignus est. Vt

Ioh. 5.

1. Tim. 4.

1. Cor. 11.

Graue
 scelus ve-
 nire ad
 mensam
 Dñi indi-
 gnè.

enim cib⁹ corporeus, aut ipsa medicina etiam saluberrima, vbi ventrem offendit vitiosis humoribus occupatum, sæpenumerò minimè prodest, sed potiùs nocet, quàm nutriat: ita cibushic spiritualis, si in animam inciderit malicia & improbitate labefactatam, potiùs illam vitiat, & cum maiore damno præcipitat, quàm ædificet, nō suo quidē vitio, sed quia flagitiosis, & infidelibus viris nihil mundū est: quālibet alioqui licèt sanctificatū Dñi benedictione. Cogitent oēs hoc cœleste conuiuiū diuinitùs à Dño institutū, nō vētris gratiā præparatū fuisse. Nā ipse Dñs cū oīb⁹ bonis suis sese nobis edendū, & bibendū offert, non vt corpora, sed vt animas pascat. Qui ergo in hac cœna, non vt decet, edunt, aut bibunt, grauiter peccant: neq; verò in nudis signis peccāt: sed ipsi corpori & sāguini Dñi iniuriā faciūt.

Medici -
na nō p-
dest nisi
disposi-
tis.

Rom. 14.
Tit. L

Christus
cibus est
aīæ non
corporū,

Flagitiũ
indignè
manducã
tium cõ-
paratur
peccato
crucifigẽ
tiũ Chri-
ſtũ.

Ma. h. 7.

Vndè condemnationẽ incurrunt,
ac ſi cædem committerẽt, & ſan-
guinem redemptoris effunderent.
Nam quemadmodum Iudæi, non
vt ſacrificium facerent, aut patrẽ
nobis reconciliarent, ſed potiùs in-
uidiã & malo animo ducti Domi-
num tradidẽrunt, & occidẽrunt,
nihil tamen vtilitatis inde ſunt cõ-
ſequuti: ſed graue crimẽ nimirũ
parricidij incurrerũt: ita qui impia-
mente hoc myſterium celebrare
cogitãt, qui ſinẽ vlla fidei ſcintilla,
ſinẽ vllo charitatis ſtudio, ſinẽ ora-
tionis & contemplationis deſyde-
rio, vt manducent, in cœnam Do-
mini properant ipſum inſtitutorẽ
contemnunt, & ab ipſo nobis o-
blata & propoſita, tam preciõſa
munera ſpernunt. Quamobrem
id hominum genus porcis com-
parandum eſt, qui ſanctum Domi-
ni pedibus conculcant, & ſacrile-
ga impietate fœdiſſimè polluant,
&

& profanāt: & sordida & impura mente, velut atrocioribus flagellis dillacerant, vt maximo dedecore ipsum Christum afficiant. Iam verò si in aliquo precio, & honore esset apud nos is, qui sese offert nobis, quique memoriā suā, sacris symbolis adhibitis religiosè animis nostris insculpere optat, & conatur: summa certè cum fide, & reuerentia ad hanc mensam accederem⁹. Si sacrosanctum hoc munus nobis oblatum à Domino, & porrectū, quod omnem munificentiam & liberalitatem facilè superat, animo nostro charum esset: summo certè cum desyderio, animi alacritate, & omni gratiarum actione, illud susciperemus: & ea omnia quæ Christus iussit, omni cum humilitate & honore perficeremus: quæ qui non faciunt, apertum de se argumentum præbent, quod Christum contemnant. Itaque rei

R

Dignitas
tanti Sa-
cramenti
est perpē
denda.

Mar. 16.
Ro. 5.
Psal. 109.
Mysteriū
ad vitam
īstitutum
indignis
mors est.

I. Cor. II.
Probare
seipsum
quid sit.

258 De officio pastorum,
fiunt corporis & sanguinis Domi
ni, qui corpore suo cruci affixo,
& effuso sanguine nunc ad dexte
ram Dei patris sedet: atq; in hac
mensa præsens agit, versatur & ac
cumbit. Cuius mors his qui in illa
sacratissima mensa indignè man
ducant, & delicatissimum hunc ci
bum illoti capiunt, non ad salutē,
non ad vitam, non ad mentis satie
tatem cedit, sed tanquā peruersē
manducantibus, ad exitium per
petuum, & interitum æternum.
Qua in re nulla culpa cibi depre
hendi potest, sed maximum sce
lus est eius qui non ea, qua decet,
præparatione manducat. Quid au
tem nos agere oportet, vt non in
dignè corporis Christi participes
fieri possimus, paucis indicat Apo
stolus dicens, Probet homo se ip
sum, & sic de pane illo edat, & de
poculo bibat. Proinde probant se
qui in se descendunt, quiq; sua fa

ēta considerant, suæ ipsorum infirmitatis conscij, & secum reputant, an ex imo pectore Christum seruatorem suum agnoscant: quīq; fidei mente expendunt, quid Domin⁹ instituerit, quā magnū sit redemptionis hoc preciū, quāteq; dignitatis & vtilitatis præsens mysteriū. Qui igitur ad hoc Sacramentū accedunt, vt illud sumant, & celebrent mortis Dōmini memoriam: probent ante omnia qua fide sint erga Christū, vt in posteriori epistola ad Corinthios ait Apostolus, Vos ipsos tentate nūm sitis in fide, vos ipsos probate. Nūquā veniat in obliuionē quo precio sumus à pristinæ vitæ vitijs redēpti. Spes nra ī Dñm erigēda est, & charitas in proximū exercēda: hoc est em Sacramentū vnitatis, & pacis. Ideò si qua in re fratrem offenderimus, studeamus vnà recōciliari, & cum illo redire in gratiā,

R ij

Fides primum pbanda.

2. Cor. 13.

1. Cor. 10

Charitas proximi necessaria.

Ro. 12. 13.

1. Cor. 12.

Eph. 4.

Gal. 5. 6.

Expurgā
da cōscie
tia ab oī
fœditate.

Iaco. 1.

Sacra Eu
charistia
nos ad
omnē p-
bitatē in
uitat.

At cum omnibus fidelibus in vni
tate corporis benè conuenire.

Qui enim diuisi sunt distractiq; à
fratribus, hoc est Christi mēbris,
partem in Christo nullam habēt.

Nam quemadmodum mutuū vi-
demus auxilium membrorum in
corpore: ita vicissim fratres oēs
instar membrorum nostrorum ha-
bemus, quos velut membra foue-
re, tueri, & iuuare cupiamus. De-
inde probemus, si animus adhuc
ēstuat diris cupiditatibus, vel pe-
cuniæ studio, iræ, odij, aut honorū
ambitione, et hæc omnia tanquā
absurda & fordida exuamus. Cū
hoc Sacramento non nisi ad om-
nem virtutem, ad bona opera, &
vitæ puritatem inuitamur: vt inno-
cētiæ, & sanctitatis amore, studio-
sè ad Christi imitationem, ne ni-
mia scelerum licentia nos ab eius
corpore seiungat, aspiremus. Qui
ergo somno, libidini, odio, auari-

tia, cæterisq; huius vitæ mortalis voluptatibus inferuiunt, nõ prius ad hanc mensam accedant, quàm verè & ex animo eos pœnituerit.

Conuertantur prius ad Dominũ, & mala studia derelinquant, desinant mala sectari, discant benefacere, vt cum gaudio & animi lætitia fructum è sacra mensa capiāt: & cœnæ dominicæ participes fiant: vnde salutem, non condemnationem assequantur. Nam quod ad vitam institutum est, ingratissimis, & infidelibus ad interitum cedit. Dabunt profectò suppliciũ mortis Domini, qui, cum se in omni vitiorum genere volutent, temerè tamen audent cœnam Domini māducare, quod quidem peccatum est omni animaduersione dignum. Nā qui manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans corp⁹ Domini: hoc est, non aliũ in aĩo

Esa. i. 55.

Pœnitentia præcedat.

2. Cor. 11.

R. iij

262 De officio pastorum,
reuoluit, nec vt decet, magnitudi-
nem & excellentiam muneris pro-
positi perpendit. Deuoto igitur
pectore, & cum timore ad sacram
communionem accedamus: ac di-
ligenter obsecro quid nobis pro-
ponatur, quis sit, & quibus se ip-
sum exhibeat Christus, cogitem⁹
& perpendamus. Neq; ta-
men ver-
bis Apostoli nos eò vsque terreri
oportet, vt illis exterriti à mensa
Domini prorsùs abstineamus.

Christi di-
gnitas &
nostra in-
dignitas
confide-
randa.

Quo mo-
do iudi-
cia & dei
benigni-
tas docē-
da sint.

Psal. 94.

Quemadmodū enim clementia &
beneficentia Dei eatenùs commē-
danda est hominibus, ne abuten-
tes in peccandi licentiam conuer-
tant: sic iustitia & ira Dei eo mō-
do doceri debent, ne quis nimio
metu correptus ad desperationē
redigatur, sic & huius Sacramenti
dignitas, ita efferenda est, vt illam
suspiciamus, veneremur & genua
submittamus, atq; prosternamur
ante conspectum Domini saluato

ris nostri, capita coram pastore & pōtifice nostro inclinemus: vt ab eo benedictionē suscipiamus, & quibuscunq; modis testemur nostram abiectionem corā Deo; rerum oīm parēte, & Christo redēptore nostro. Interea tñ optima fide, suspiremus ad Dñm Deū nostrum, verē esuriamus, & sitiamus iustitiā: cupidos nos salūtis & vitę eternę prębeamus. Qui se peccatorum pōdere grauari sentiūt, oī cunctatiōe abiecta, ad mēsam istā dominicā properantes accedant, vt sancta carne Dñi & spū Christi alantur: & ex precioso illius sanguine verē sitim expleāt. Nisi em̄ aīe nostrę in hac peregrinatione hoc cibo fuerint eductę, nequaquā vitā sunt habiturę: sed necesse est vt miserē et calamitosa fame peāt. Neque nos iudicium & sententia Domini in eos qui indignē manducant, adeò deterreat, vt omnino

R. iiii

Cū oī hu
militate
& fide ad
sacrū hūc
cibum ac
cedendū

Math. 5.

Viaticū
nostrū.
Iohā. 6:

264 De officio Pastorum,
à tam salutari cibo abſtineamus.
Quamuis enim eam animi purita-
tem, & candorem, eum deniq; de-
uotionis ardorem, quem à nobis
requirit Chriſtus, quemq; eius me-
ruit maietas & præſentia in cordi-
bus noſtris minimè ſentiamus. Ne-
quaquam tamen de clemētia Dei,
& bonitate nobis diffidendū eſt:
Sed freti illius clementia, cū ſum-
ma fiducia ad thronum gratiæ ac-
cedamus, vt miſericordiam omnē
conſequamur: quæ nobis peccata
noſtra cōdonet, & in auxilio op-
portuno, gratiam, quæ nos cœle-
ſtibus bonis inſtruat, inueniamus.
Sed hanc diuinam gratiam proxi-
mo verſiculo duplici cōparatio-
ne fuſiùs tractabimus. Quid igitur
noſter regius propheta ſubiūgat,
audiamus. Impinguasti in oleo ca-
put meum, & calix meus inebriās
quàm præclarus eſt.

Peccato-
res fidu-
ciam eri-
gant.

Pſal. 5. 50.

Heb. 4.

*De effusa in nos spi-
ritus sancti gratia, quæ
olei & vini metaphora a-
ptissimè significatur.*

Caput vigesimum nonum.

Spiritus sanct⁹ re-
ctè vnctio sacra
in scripturis ap-
pellatur: eius ve-
rò munera olei
nomine optima

Eccle.38.

1.Ioh.2.

Esa.61.

Ps.44.88

Eze.16.

Math. 25.

Ps.103.

ratione significatur. Nam vt oleo
facies vncta se hylarem ostendit:
Corpus etiam nutritur oleo, &
pinguius efficitur: vulnera curā-
tū, multis langoribus medicina
datur, & variæ ægritudines de-
pelluntur: Sic etiam nos gratiâ spi-
rit⁹ sancti, & misericordia Dei ex-
hilaramur, & fouemur: à mœrori-

Ps. 44.

Vnctio s^ci
s^ci spirit⁹
curat et à
malis libe
rat.

Gratia de
stituti mi
serè lapsi
sunt, ea
verò irri
gati præ
claros fru
ctus tuler
unt.

bus, curis, & varijs animi angustijs liberamur. Itaq; meritò oleū lætitiæ & exultationis nuncupat: Propterea quod animæ dolores lenit, laborem leuat, gaudiū, & spiritūs hylaritatē affert: animæ morbos sua virtute depellit. Quis enim nō temperet à rixis, à calumnijs, à libidine, à superbia, ab auri & argenti cupiditate, ab honorū & authoritatis ambitione, Si precioso sancti spiritūs oleo fuerit delibutus? Hoc sanctorum exempla nobis indicant: qui vitiatæ carnis impulsu, scēdissimè in detestandam libidinem, blasphemiam, auaritiam, crudelitatem, & abominandam tyrannidem incidērunt. Verū ubi Spiritus sancti gratiā vncti, & quasi irrigati fuerunt, ad cultum Dei, & amorem proximi, quodam animi ardore totos sese pronos, atque inclinatos tradidērunt: & cum

actibus suis veterem hominem
 exuentes, ab infœlici peccato-
 rum langore incolumitati sunt re-
 stituti, Atque à miserrima hostiũ
 nostrorum seruitute, in summam
 libertatem vindicati. Sed quis om-
 nes huius olei, quod rerum om-
 nium dignitatem & vtilitatem fa-
 cile superat, proprietates ora-
 tione complecti, aut mente cõ-
 cipere possit? Quemadmo-
 dum enim oleum cæteris liquo-
 ribus est præstantius: sic Spiritus
 sancti gratia, nõ solum rebus sub
 cœlo conditis verum virtutibus
 omnibus celestibus antecellit. Ex
 ea enim gratia omnia præclara
 munera Dei originem sumunt. Ab
 ea animę dotes, & vires oēs scatu-
 riunt & emanant. Et veluti oleũ, quę
 amara sunt, dulcia reddit: & insipi-
 da, sapidissima facit: Ita huius spiri-
 tualis olei vi, et virtute, madata Dei
 quę alioqui carni grauias esse vident,

Gratia
 Dei salua-
 mur & li-
 beramur.

Gal. 5.
 Ephe. 1.2.
 gratia fons
 est & ori-
 go bono-
 rum.

Math. 11.

1. Ioh. 5.

leuia, & facilia menti nostræ apparebunt. Vbi animis hominum sacra ista vnctio infederit, crucem, paupertatem, ægritudinem, persecutionem, omnemq; afflictionē perferre molestum non erit. Sed summa animi alacritate, & constātia in rebus aduersis durabimus: Aduersa omnia patienter, & hylari fronte, paternam voluntatem plenam benignitatis agnoscentes, suscipiem⁹. Nisi verò hac vnctione aspersi fuerimus in tribulationib⁹, in angustijs, vt aridi prorsus, & steriles, quasi vita vitali destituti tabescemus. Quamobrem necesse est, vt diuina gratia nostræ succurrat inopiæ: nosq; ad omnē virtutis actionem præparet. Hac est illa virt⁹ spiritus, quæ fragiles, & molles, constātes reddit, inermes atq; imbecilles, omnibus in periculis fortes, & intrepidus efficit: vt in apostolis re ipsa, cogno-

Ioh. 15.

scere ac videre possum⁹: qui post
susceptum in ignitis linguis spiri-
tûs donum, forti & audaci pecto-
re, cum omni animi & robore, &
constantia, veritati testimonium
perhibuerunt. Enarrauerunt glo-
riam dei & sacrum euāgelium ne-
quaquam erubescens, Christū
crucifixum prædicauerunt. Vt em̃
oleo olera condiuntur, & acida
atq; aspera olei beneficio palato
grata redduntur: Ita per gratiam
spiritûs omnes vitæ cruciat⁹ quā-
tūmuis acerbi, velut momenta-
nei, leues, & tolerabiles offerun-
tur. Pariunt enim in nobis pon-
dus ineffabilis gloriæ, & trahunt
nos ad summam felicitatem, &
præmium immortalitatis. Omnis
enim castigatio & si in præsen-
ti adhibetur, nullum secū vnā
gaudium affert, sed molestiæ, et
potius plena mœroris nobis esse
videt̃. Postea tamen his qui in illa

Aposto-
lorū con-
stantia.

Acto. 2. 3.

4,

Ps. 18.

Roma. 1.

1. Cor. 1. 2.

1. Cor. 4.

Afflictio
num fru-
ctus.

Heb. 12.

Similitu-
do ab ar-
te medi-
corum.

Quis fru-
ctus pati-
entiae.

Roma. 5.
1. Cor. II.

fuerint exercitati, atque exculti, fructum Iustitiæ vberimum red-
dere solet. Sicut enim potiones sa-
lutiferæ ægrotis initio quidem a-
maræ videntur, pulsa verò ægritu-
dine, & restituta salute, velut dul-
cissima & optima, quæque laudâ-
tur. Et quemadmodum seu a vul-
nerum adustio, sectio, quoniâ ad
obductionē, & sanitatē vulnerū
conferunt, optantur: Sic castiga-
tiones, & correctiones Domini,
Primo quidem aggressu minimū
quidem gaudij, plurimū autem
videntur habere mœroris: Verū
postea quā fideles vario sūt ge-
nere malorū exercitati, patientiæ
suæ fructum sentiunt suauissimū,
& iucundissimum, nō marcescibi-
lem, nec facile quidē periturū: sed
immortalem, & incorruptibilem.
Idcirco oēs pij, & fortes in Chri-
sto, in afflictionibus meritò gloriā-
tur, gaudēt in rebus minimè secū-

dis, coronā vitæ & iustitiæ expectātes. Id verò efficit, & operat in nobis spiritus sanctus, qui copiosissimè in pectora hoīm piorū dilectionē effundit, quæ asperrima & durissima quæq; ita facile superat, vt eius amatori nihil sit difficile. Postremo aut̃ sicut in lāpade, & lucerna, videmus oleo lumen foueri: Sic & spiritus sanctus lucē in animis hominū fouet, vt planē cognoscant Deū, & quē ille misit Iesum Christū. Hoc spū illuscēte, clarissimo velut quodā lumīe, iteligi rectē pōt, q̃ ingētes diuinę bonitatis opes in Christo possideam⁹: sine verò lumīe mētis nr̃æ doctes obscurę sunt tenebrę. Nisi aut̃ diuini fauoris vult⁹ sup̃ nos effulserit, & diuina gr̃a nos illustrārit, nūq̃ educemur à dēfissimis illis, et obscurissimis errorū et ignorātię tenebris: Nec à caligine peccatorum & infidelitatis reuocabimur.

Iacobi. 1.

2 Tim. 4.

Apoc. 2.

1. Cor. 13.

Spiritus
sanct⁹ lux
est depel
lens tene
bras.

Ephe. 1.

Iohan. 1.

A' quib⁹
tenebris
nos edu
cat spūs
sanctus.

272 De Officio pastorum,
 Quod si per desertum huius seculi errabundi erimus, dirigemur lucerna Domini, & spiritus sancti gratia in viam salutis æternæ: & tandem ad lucem illam immensam perueniemus, qua perlucet ad cœlestem beatorum consortiū nobis lata via patebit. Hoc igitur oleum ut suauissimum, ut lætitiæ plenum, nos venerari oportet: Quo deus æternus Christum regem omnium regem illustrissimū vnxit, Summum quidem sacerdotem, & Prophetam eximiū. Quē admodum enim olim reges, sacerdotes, & prophetæ, non nisi oleo vñcti rerum sacrarum administrationi præficiēbātur: Ita etiā Christus non nisi sacra vñctione est à Deo patre rex, sacerdos, & propheta constitutus. Vnxit te Deus, Inquit regius cantor et Propheta David, Deus tu⁹ oleo lætitiæ præcōsortibus tuis. Vñctus est igitur
 Dei

LUC. I.

Ps. 44.

Esa. 9.

LUC. 4.

1. Reg. 10.

15. 16.

2. Reg. 2.

5. 12. 3. Re.

1. 5. 19.

Heb. 1.

Dei vnigenitus hoc oleo spiritus
 preciosissimo : Sed lōgè vberius
 præ cæteris omnibus Dei filijs,
 Quos Christus velut mēbra cor-
 poris sui habet, et fratres appellat,
 vt cōsortes & coheredes bonorū
 fuorum. Illis quidem mēfura qua-
 dam datus est spiritus: quibus do-
 minus pro sua liberalitate varia
 gratiarum genera Impertitus est,
 & illos, pro vt quisque capax vi-
 debatur, muneribus impleuit : In
 Christum verò omnem plenitu-
 dinem spiritus, largissimè copio-
 sissimèq; effudit: vt testatur Esaias
 Propheta, cū Inquit, requiescet
 super eum spiritus Domini, spiri-
 tus sapientiæ & intellectus, spiri-
 tus consilij & fortitudinis, spiritus
 scientiæ & pietatis, & replebit eū
 spūs timoris Domini. Hic spiritus
 plena ac copiosa vbertate in Ie-
 sum Christum effusus, eius animā
 propriam sibi sedem elegit: Vnde

Roma. 12.
 1. Cor. 12.
 Ps. 21. he. 2
 Roma. 8
 Ephe. 4

Ioh. 1.

Esa. 11.

Spiritus
 sanctus
 Christum
 elegit vt
 propriam
 sedem.

S

274 De officio pastorum,
 velut è fonte vnico, ad nos scatu-
 riet. De plenitudine autem fon-
 tis huius gratiam pro gratia, id est
 vberissimi illius fauoris quo prædi-
 tus erat, oēs consortes redditi su-
 mus, oēs participes facti gratiæ, id
 q̃; propter fauorem & gratiā Iesu
 Christi, per quem prædestinauit
 nos, & adoptauit in filios Pater
 ætern⁹ iuxta bñplacitū volūtatis
 suę. Inde pij oēs vnctionis Christi
 participes facti tantundē gratiarū
 acceperūt, quantū illis Christus p̃
 sua bonitate cōmunicauit. Ideoq̃;
 inter vnctionē saluatoris & no-
 strā, hoc adeò interest, quod illū
 Dñs inexhausto spiritaliū opū
 thesauro, citra mensurā vllā locu-
 pletauit: Nobis verò p̃ animi sen-
 tentia, suā vnicuiq̃; portionē elar-
 gitus est. In Christo spiritus san-
 ctus quātus quāt⁹ est residere vo-
 luit, vt ex illo velut scaturigine
 quadā, in nos exuberās gratia re-

Iohan. 1.

Ephe. 1.

Roma. 12
 Ephe. 4.

Iohan. 3.
 Col. 1.

dunderet, & omnes de eius abundantia haurirem⁹. Porro istud oleum gratiæ diuinæ fragrantissimo illi balsamo iure cōparari potest, quod præcipit fieri Dñs à Moise, nō in alium quidem vsum, quàm ad inungendum summum sacerdotem, sacrificiorum vestes, vasaq; sacra & diuinis obsequijs cōsecrata. Quemadmodum enim purissimum illud oleum infusum in caput Aaron, in barbā & in oras vestiū eius defluebat: sic summ⁹ ille rerum conditor, Dominum Iēsum omnium populorum regē, & pōtificem summū constituēs, ipsum oleo per vnxit, non manu, aut opere hominum facto, sed eo quidem oleo cuius vi creata sunt oīa: id est spū sancto. Hoc verò celeste oleū, à Xpō exoriēs, in vniuersa ipsius mēbra (id est in oēs q nō fictē, nō simulatē, sed verē & syncerē christi nomē, et religionē

S ij

Exo. 30.
Leui. 8.

Ps. 132.
Vnctio
Aaronis
Christi
vnctionē
pręfigura
uit.

A' Chri-
sto ī nos
omne bo-
nū defluit

276 De Officio pastorum,
profidentur) emanauit. Neq; em
est, aut fuit ullus vnquam fidelis,
quem non huiusmodi vnctione,
hoc est spiritus sui gratia delinie-
rit. Ex Christo tanq̃ ex vberri-
mo fonte ad nos omnia bona, p
liberalitate Dei promanant. Oēs
ab eo, qui sine vlla mēfura spiri-
tū accepit, vt Inquit Diuus Iohā-
nes Baptista, gratiam, & ea quę ad
salutem faciunt, accepimus. Qua
ratione à Daniele Sanctus sancto-
rum appellatur. Quamobrē nos
ipsum Christum caput ecclesię
iure appellamus: qui perinde at-
q; caput reliquis membris super-
eminet, & sensum, motum, vege-
tationem, vitam deniq; omnem,
illis exhibet, suaq; munera singu-
lis corporis partibus impartitur.
Itaq; qui illi adhærent, vt mēbra
capiti, omnium bonorū suorum
cœlestiū participes sunt. Sua em
plenitudine vniuersum Ecclesię

Ioh. 1.3.

Danie. 9.

Ephe. 1.5.
Qua ra-
tiōe Chri-
st⁹ caput
dicatur.

corpus absoluit & perficit. Nihil est profectò in nobis integrum, syncerum, aut incolume, quod ab hoc capite non acceperimus: itaq; huic optimo maximo capiti Christo, quanta humano pectore excogitari potest, gratia habenda est: Quandoquidem ille nobis præfidet, eaq; nos liberalitate prosequitur, vt diuitias gloriæ, gratiæq; suæ nobis cumulatisimè donet: & sua bona in singula membra diffundat. Hic rex ille est potentissimus, qui sua nos virtute armatos, suo vero decore instructos, sua magnificentia ornatos, suis opibus locupletes, tandem in regnum suum adoptat, Imò & reges nos constituit, & in sacerdotij sui consortium asciscit: Iustitiæ suæ suæq; sanctitatis ornamentis induit. Nos quoq; ad spem immortalitatis erigit: huius vnus summi pontificis, patroni, & media-

S iij

1. Cor. 4:
Omnia
accepta à
Christo.

Ephē. i.

In Christi
reges
& sacer-
dotes.

1. Petri. 2:
Apoca. 5:

Rom. 8. toris nostri (qui perpetuò pro no
 Heb. 7. his apud patrem interpellat) bene
 I. Ioh. 2. ficio, nos sacerdotes sumus: & spi
 rituales hostias, preces, ac gratiarum
 actiones, imò & nosmetipsos &
 omnia nostra sacerdotali munere
 Rom. 12. fungentes immolamus, & offeri-
 Heb. 12. mus. Ab illo capite defluxit oleum
 gratiæ, primum quidem in barbâ,
 id est in fortes illos strenuos, &
 imperterritos Apostolos, qui pro
 ximi Christo fuerunt: & in pios
 omnes & studiosos diuini hono-
 ris, qui ut optimi pastores ouium,
 officium docendi exercent. Hoc
 enim officium barba, quæ os te-
 git organum doctrinæ, significat,
 & docendi munus representat.
 Sparsum est inde oleum super in-
 consutilem catholicam Christiano-
 rum vestem, hoc est Ecclesiam
 vnam, integram, quæ nulla admit-
 tit scismata, omnes etiam hereses
 respuit. Hæc præclara vestis suauis

Quid bar-
 ba desi-
 gnet.

simū Christi odorē spirat: Prop-
tereā dicebat propheta. Myrra,
& gutta, et casia à vestimētis tuis;
à domib⁹ eburneis &c. Per hęc
suauissima vnguēta, quib⁹ redole-
bāt vestes Salomōis, Christi virtu-
tes intelligim⁹, quæ iustitiæ, sancti-
ficationis, obedientiæ, & summæ
charitatis, diuinum afflant odo-
rem. Huius ille odoris fragrantia
per Apostolos dispersit, qui Chri-
sti merita, nostramq; redemptio-
nem in omnem terrarum orbem
annunciauerunt. Itaq; ea gratiā di-
cebant, Christi bonus odor sum⁹,
alijs quidem odor vitæ in vitam,
alijs odor mortis in mortē. Quo-
rum optimo exemplo nos crede-
re oportet, hūc suauissimi vnguē-
ti fragrantem odorem etiam in
nobis spirare, quandoquidem vi-
tæ doctrinæ, passionis, mortis, effu-
siq; sanguinis, ac resurrectionis
Christi participes sumus.

Ps. 44.

Mar. 16.

2. Cor. 2.

S iij

280 De officio pastorum,
*De preciosissimo &
delicatissimo Sancti spiri-
tus uino.*

Caput trigesimum.

Hoc loco prætereà Spiritus sancti gratiam præclaro calici inebrianti comparabimus, de quo propheta ait, Calix meus inebrians quàm præclarus est. Neq; enim certè rex noster Dauid, magis accommodâ similitudine gratiæ diuinæ conditionem exprimere potuit. Quemadmodum enim vinû sua virtute præcordia calefacta lætificat, & nutrit: Ita etiam & vinum spiritus igne diuini amoris calefacit animæ viscera. Nos quoque impellit, vt cum omni officio & pietate in deum, in parentes, & patriam, pietatem colamus. Ex

Psal. 103.
Pulchra
compara-
tio vini,
cum spû
sancto.

quo facile exardescit in nobis illa
 apprimè nobis commēdata in pa-
 trem cœlestem, & proximum di-
 lectio; quæ potissimū locum in
 mandatis, & præceptis Domini &
 præcipuum finem obtinet. Nam
 finis præcepti charitas est, & ple-
 nitudo legis dilectio. Hoc suauissi-
 mum vinum viscera, omniaq; in-
 teriora nostra ad misericordiā sol-
 licitat. Nos ad succurrendum ege-
 nis hortatur, ad leuandam aliorū
 miseriam promptiores reddit: &
 ad omni officio promerendū alio-
 rum gratiam expeditos facit. Læti-
 ficat quoq; nos hoc vinum sua
 dulcedine, acuit īgenia suaui quo-
 dam acore, allicit lenitate, & à cor-
 dibus omnem abstergit molestiā,
 & sanctis nos replet consolationi-
 bus, omnibusq; rebus aduersis,
 & angustijs, spem, solamen, & sa-
 lutem solet afferre, ne in vllō vn-
 quam discrimine animum abijcia-

Math. 22.
 Leui. 19.
 Mar. 12.
 Luc. 10.
 Deut. 6.
 1. Tim. 1.
 Rom. 13.

Vini na-
 tura aptè
 nobis gra-
 tiam Spi-
 ritūs san-
 cti figu-
 rat.

Psal. 27.

2. Cor. 1.

2. Cor. 12.

Acto. 16

Gratiarū
actio etiā
in aduer-
sis.

mus. Cū videamus Deum inuo-
cantibus se nequaquam vsquā de-
fuisse: Sed potentes nos facere ad
consolandum eos, quos afflictio-
nes, & miseriæ premūt. Hoc vino
madentes libenter gloriātur in in-
firmitatibus, gaudent in exilijs, ex-
ultant in carceribus, & in aduersis
omnibus in laudis & gloriæ Dei
cantica prorumpunt: & lætitiæ car-
mina personant, vt. S. Paulus & Si-
las cū coniecti essent in interio-
rem carcerem, & pedes eorū cō-
pedibus ligneis diligenter cauteq;
strincti, media nocte orantes lau-
dabant Deum: Et in salutari auxi-
lio, psalmos, hymnos, & cantiones
spirituales, in animis & cordibus
suis concinebant: mentisq; lætitiā
sic voce depromebant, vt audirēt
eos qui vincti erant. Horum exē-
plo alacri animo, & hylari mente,
beneficia Dei, cum omni gratia-
rum actione, etiā in aduersitatib⁹

recolenda sunt. Hoc illud est vinū
 præclarum, quod vsq; in hæc tem-
 pora seruauit nobis spōsus Eccle-
 siæ: vt eo inebriaremur & latare-
 mur. Quemadmodum enim vini
 propriū est iebriare, vt exēplo no-
 bis esse possunt, Noë, Loth, Holo-
 phernes, Nabal, & alij, quos mero
 iēcaluisse legimus. Cuius causa, eos
 dem in varia incidisse incōmoda,
 clarum & manifestum est. Primus
 omnium Noë vir agricola, terram
 exercuit, plantauit vineam: cumq;
 de vino plus æquo bibisset, ine-
 briatus est, & iacuit in tabernacu-
 lo suo, & tandem ab ingrato filio
 Canaham delusus est. Qua in re
 præclara quidem spiritūs ebrietas
 significatur, per quam caro suū o-
 bliuisci cogitur: vanitates verò, &
 cæteras mortalium voluptates de-
 serimus, nos nostraque omnia
 Deo committimus: omnem de-
 niq; curā, & sollicitudinē in Deo,

Ioh. 2.

Ge. 9. 19.

Iudith. 13.

1. Reg. 25.

Ebrietas
malorum
est origo.

Gen. 9.

Ebrietas
spūs mul-
ta bona
affert.

Deiq; providentia reponimus.

Canti.5.

Hoc vinum spiritus dulcem nobis somnum contemplationis inducit: Quo sub protectione alarū Dei, securam vitam agentes obdormimus: & in Domino velut inebriati requiescimus. Et, vt est inebriati cōditio, homines ebrios omni pudore ita esse priuatos videmus: vt etiam in conspectu omnium sese denudare non vereantur: Sic & fideles pro Christi nomine sua omnia relinquentes, sese

Math.19.

Heb.ii.

ad supplicium & mortem alacriter contulērunt: vt cum laetitia vestibus corporis exuti ad beatam illam atque immortalem vitam terrena despicientes aspirarent: & peritura deserentes eterna semper in

Col.3.

Phi.3.

tuerentur, & tandem ex hoc sæculo læti ad cœlestem gloriam migrarent. Deniq; vt vinum nos corroboret, confirmat, & vires humani corporis auget: ita & vinū spi-

Eccle.31.

ritus, tantam constantiam, & ro-
bur hominibus quos repleuerit
affert, tantamq; in Deum fiducia
comparat, vt nullis rerum aduer-
sarum fulminibus terreantur, nul-
lis improborum oppugnationib⁹
frangatur, nullis minis, nullis icti-
bus, debilitentur: nullaq; vi, aut ar-
te Diaboli, vel impiorum impetu
à pietate, & tranquillitate animi
dimoueantur. Sed potius certum
sibi habent, & persuadent omnes
labores, omnia pericula vitæ, præ
illis cœlestibus ac sempiternis bo-
nis (à quibus nunquam oculos
mentis deflectere debemus) par-
uū aut nihili esse facienda. Inclyti
martyres, magnum huius rei argu-
mentum & pœnitus manifestum
nobis relinquerunt: qui nullis ter-
roribus, nullis cruciatibus, nullis
conuitijs, nullis plâgis, nullis etiã
îcômodis à recta via veritatis, vel
à Christo abduci, aut seiungi vn-

Firmitas
animi est
à vino
spiritûs.

Rom. 8.
1. Cor. 4.

Col. 3.
Heb. 12.
Exemplū
martyrū

Heb. 11.

286 De officio pastorum,
quam potuerūt. Sic enim incaluē-
rat in cordibus illorum vinum di-
uini amoris : vt crucem , flagella,
exilia, carceres, & mortem ipsam
in delitijs haberent. Quocircā cū
summa animi voluptate, in afflic-
tionibus, diuinas laudes concine-
bant : omnem mœrorem ab ani-
mis depellebant , & gaudentes à
conspectu concilij recedebant,
quoniam digni habebantur pro
nomine Iesu contumeliam pati.

Acto. 5.

Pfal. 35.
Fœlicitas
beatorū.

Nunc autem inebriantur ab vber-
tate domus Dei, & torrente volu-
ptatis abundè reficiuntur partici-
pes facti copiosissimæ spiritus san-
cti gratiæ. Qua quid lautius , quid
suauius aut inueniri aut excogita-
ri potest? O verè præclarum cali-
cem, omni nectare , omniq; Am-
brofia suauiolem : qui nos enu-
trit, & in certamine fortes , in ag-
grediendis hostibus audaces, in
adeūdis periculis inuictos facit,

quiq; nos ad cœlestem illam æternamque fœlicitatem perducit.

Huius calicis & vini dulcedine inebriatus Apostolus dicebat, Mihi persuasum habeo, quod neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque potestates, neque instantia, neque futura, neque altitudo, neque profunditas, neq; vlla creatura alia poterit nos separare à dilectiōe Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro. Eodẽ spiritu agitati Apostoli libenter se obijciebant hostibus, & tumultuosis seditiosorum concionibus, & insidijs coniuratorum. Neque verò sine ratione & mysterio Iudæi eos vino maddere dicedant, quos Dei spiritus repleverat. Non enim vinum, in quo est luxuria, hauserant: sed spiritus sancti gratiam quæ illos mirum in modum illustrauerat. Quoniam verò pacto vinũ, & oleũ spūs

Roma. 8.
S. Pauli
fortitudo

Acto. 5. 8.
21.

Acto. 2.

Ephe. 5.

288 De officio pastorum
à ministris Ecclesiæ Christi fide-
bus sint ministranda, nunc paucis
dicamus.

*De Pastorum & Re-
ctorum munere, in admini-
strando oleo sacro, & ui-
no Sancti spiritûs.*

Caput trigesimū primum.

Vius olei & vini mini-
sterium, & dispensatio
ad Pastores & Recto-
res Ecclesiarum perti-

Qui sint
ministri
spiritûs.

2. Tim. 2.

Ps. 5. 14. 23

net: quos inunxit Dominus, ut es-
sent splendida atq; preciosa San-
cti spiritûs vasa, & organa. Quem
admodum enim vas vsui præcla-
ro destinatum, mundum nitidum
que esse decet: ita summum stu-
dium ministros adhibere oportet,
omnemq; operam in id colloca-
re, ut candido sint pectore, & mû-
do corde

do corde, ambulent, nulla macula, nullo scelere, nullo flagitio contaminati. Sed ab omni vitiorum labe sese puros, atq; integros seruēt, iustitiam colant, & pietatem: ab huius sæculi vitijs prorsus abstineant: adeò integrę veritatis per omnem vitam studiosi sint, vt ab omni mendacio, & sermonis vanitate temperent: neq; proximū vlla in re offendant, nec maledictio laceſſant. Tales enim esse decet qui in tabernaculo Dei habitare quærunt. Neque verò in cōspectum suum Dominus eos impunè venire patitur, qui iustitiam & leges suas violant. Nam odit Dominus omnes qui operantur iniquitatem, & perdit eos qui loquuntur mēdacium. Ideò ait, Ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat. Operæ precium certè est, tales esse pastores, quales & cæteros esse cupiunt, & æquū

T

Ephe. 5.

1. Tes. 4.

Ephe. 4.

Col. 3.

Ko. 12. 13.

Gal. 5.

Psal. 5.

Psal. 100.

2. Tim. 4.
Officium
ministro-
rum.
Gal. 6.

Rigor tē
perandus
modestia

esse censent. Ea enim omnia quæ
damnamus, & vlciscimur in alte-
ro, nobis ipsis quàm maximè su-
gienda sunt. Demùm preciosum il-
lum vini & olei liquorem, quem
in vasis suscepêrunt, in salutē om-
nium effundant, instent omni tem-
pore, arguant, increpent, & cessan-
tes exhortentur. Corripiant autē
delinquentes, cum omni lenitate
& spiritu mansuetudinis: ita vt ob-
iurgationi admisceant oleum &
vinum, id est cum seueritate mo-
destiam, cum acrimonia benigni-
tatem. Nam qui acerbius, quā de-
cet, increpat, odisse videtur: idcir-
co increpationi mansuetudo quæ-
dam adhibenda est. Hæc ab Epis-
copis ita obseruanda sunt, vt in
neutram partem peccare velint:
sed oleo sancto dulcissimæ Dei
gratiæ inungant, deliniant, & læti-
ficient Christianorum mentes, faci-
ciem illorum conscientia, lege &c

Euangelio aspergant, & Samaritanum illum Euangelicum imitentur: Qui hominem faucium videns grauib. vulneribus perforatum, misericordia in eum motus, omnia humanitatis officia exhibuit, infundens oleum, & vinum in vulnera iacētis, & prostrati, quem Sacerdos & Leuita prætereūtes contempserant.

Luc. 10.
Mia in p
ximum.

Pastores igitur & Rectores Samaritani illius exemplo, deiectos peccatores, miserè grauitèrque ad necem vulneratos erigere, reficere, & pristinae valetudini restituere, sine vlllo temporis interuallo curent: Et se, vt profitentur, & dici volunt, medicos animarum præbeant. Sauciorum vulneribus opportunè succurrant, & medeantur: tam periculosis langoribus omni studio exhortationem, & consolationem, Tanquam! medelam

2. Tim. 4.
Tit. 1.

1. Tes. 5.

T. ij

292 De officio pastorum,
adhibeant ad agendam pœniten-
tiam delictorum ad relapscentiã
vitæq; emendationem excitent: iu-
diciũ & misericordiam doceãt,
quæ duo per Prophetas, per Apo-
stolos, & omnes verbi Dei mini-
stros in scripturis sanctis prædicã-
tur. Quandoquidem docent Deũ
valere & potentia, & facile posse
de peccatoribus pœnas sumere,
& cuiq; iuxta opus suum repen-
dere: neq; tamen summo iure agit
cum seruis suis, quoniam illi sum-
ma inest bonitas, beneficus est, mi-
sericors, patiens, & magnę beni-
gnitatis. Hoc oleum diuinæ mise-
ricordiæ, & clementiæ, eis quos
pœnituerit, proponant: veniam &
remissionem peccatorum in Chri-
sto, & per Christum annuncient,
Et cœtos admoneant, vt conuer-
ti ad Dominum, in diem non dif-
ferant: sed delicta sua vt par est
agnoscant, & cognita ex imo pe-

Psal. 61.
Iudicium
& beni-
gnitas do-
cenda.

Psal. 142.

Psal. 144.

Eccle. 5.

ctore Domino confiteantnr. Hic est tutus & tranquillus pœnitentiæ portus, ad quem nobis confugiendum est, vt absolutionis, & remissionis peccatorum beneficiũ cõsequamur. Nam frustra sibi pollicentur veniam, qui non ex animo mentis sordes & scelera horrent. Solam verò Dei misericordiam ea posse delere confidant: neq; enim magnopere pœnitentia prodest, si spes veniæ absit. In cõuersione impij ad Deum vtrũque certè necessarium est, ne pœnitentia sperantem, & spes deserat eum quem pœniteat. Ea igitur apprimè cognitu necessaria sunt ad agendam pœnitentiam, & ad assequendam peccatorum veniam, vt Dei iustitiam, iudiciũque illius seueritatem formidemus, & misericordiæ Dei confidamus: hoc em̃ est vinum oleo miscere. Vino quidem diuinæ, seueræq; iustitiæ fide

1. Ioh. 1.

Math. 3.

Luc. 3.

A cto. 2.

Dolor de peccatis
& spes veniæ vnà esse debet.

294 De Officio pastorum,
les consternantur, dum intelligūt

I. Cor. 10.

II.

Psal. 31.

Rom. 2.

Heb. 11.

Dei iudicium, quod in flagitiosos
quotidie exercetur. Nam multis
doloribus afficiuntur improbi, ut
resipiscant, & eos multò grauiora
expectant supplicia, qui ad pœni-
tentiam inuitantem spernūt, & pœ-
nitere nollunt, & diuitias benigni-
tatis, tollerantiæ & longanimitatis
diuinæ contemnunt. Ideò iuxta
duritiam cordis, & obstinatā men-
tem quæ Deum ad meliora pro-
uocantem aspernatur, & repellit,
colligunt & accumulunt sibi the-
saurum iræ diuinæ. Quæ & si in
præsentia non sese proferat, tamē
aliquando sentietur: nimirum in
tremēdo illo die iræ, quo patefiet
iustum iudicium Dei. Tunc eò se-
ueriùs afficientur supplicijs impij,
quò contumaciùs reiecērunt Dei
mansuetudinem. Itaque pro id ge-
nus hominum salute & incolu-
mitate flagranti animo orent Pa-

stores, veniam pro illorum delictis supplices postulent: Et ubi signa pœnitentiæ viderint, oleum misericordiæ in salutem infundât, & Sacramentum absolutionis fideliter ministrent. Ita fiet ut ex vasis contumeliæ, in vasa transeant gloriæ, pietati consecrata, digna quæ oleum & vinum Spiritus sancti recipiant, hoc est, oleum diuinæ gratiæ, quod veram & solidam consolationem affert: amissas vires reparat, & reficit, Id est, animi iustitiam, fortitudinem, alacritatem benè operandi, & ardens agendi studium, & perseuerandi constantiam præbet. Nec immeritò oleum lætitiæ nuncupatur, quâdoquidem in curis, moribus, & cæteris animi angustiis pro solatio est, & molestias omnes & ærumnas, ab animo longè repellit. Possumus autem per calicem inebriantem Euangelicâ

Pœnitentes recipiendi.

2. Tim. 2.
Oleū gratiæ Dei
plures fructus affert.

Psal. 44.

Vinū euāgelicū est.

T. iij

doctrinam rectè intelligere . Hoc est enim illud præclarum & suavisimū vinum, quod afflictas animas lætas, tranquillásq; reddere, et in gratiâ conscientias stabilire potest. Cuius natura cum summam contineat salubritatem, inanes timores & sollicitudines depellit: tædia huius sæculi leuat, tristia corda in omni virtutis amore oblectat, & eas voluptates affert, quæ omnes delectationes huius sæculi superant . Propterea auro, argento, lapidi precioso, & omnibus diuitijs, & opulentissimæ hæreditati verbum Domini præfertur. Sic igitur omnes cum regio Propheta Dauid dicamus, Hæreditate acquisiui testimonia tua in æternum, quia exultatio cordis mei sunt, confirma me secundum eloquium tuum, & viuat . Delectabor in iustificationibus tuis semper.

Psa. 18. 118
Pro. 8.

Pro ver-
bi Dei co-
gnitione
ardenter
orandū.
Psal. 118.

Os meum aperui, & attraxi spiritum, quia mandata tua desiderabam. Huiusmodi suspirijs vt optimis indicijs, propensum animum ad hoc vinum degustandum habere ostendamus, & præclarum hunc calicem læti obuiam euntes ambabus manibus excipiamus.

Huius calicis & vini ardens nos amor arripiat, ex hoc auidè gustemus, & ad animæ nostræ viscera, tanquam rore cœli saluberrimo irriganda, vtamur, passionis Domini nostri Iesu Christi non immemores, qui suos cruciatus, & mortem calicem inebriantem nominauit, Cùm ille dixit, Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Et rursus, cùm, ea nocte qua tradebatur, in horto dimissis genibus, procidensq; in faciem suam ad hunc modum orabat. Pater mi, si possibile est, transeat à me poculum hoc. Et rursum,

Math. 20.

Math. 26.

Mar. 14.

Luc. 22.

298 De officio Pastorum,

Si non potest hoc poculum tran-
sire à me, nisi illud bibam, Fiat vo-
luntas tua. Hic est ille calix saluta-
ris et inebrians, qui nobis salutem
affert: Quo quid, queso, præclari?
Quid hominum generi salutife-
rū magis optari potest? Quid hoc
poculo magnificentius, quid ad-
mirabilius, cuius virtute emunda-
mur ab omni peccato, & ad glo-
riam & regnum cælorū proficisci-
mur? Quæ obsecro, medicina ho-
minum saluti præsentior? Nón ne
Iesu Christi, agni innocentis, &
immaculati, qui tollit peccata mū-
di, vnica hostia & oblatione con-
scientiæ nostræ sanctificantur?
Nón ne sua morte suiq; p̄ciosissi-
mi sanguinis effusione, nobis re-
demptionem, et remissionem pec-
catorum acquisiuit, nostraq; vin-
cula soluit? Hic est inq; sanguis no-
ui & æterni testamenti, qui om-
nium electorum scelera, adeoq;

1. Ioh. 1.

Apo. 1. 5. 7

Iohan. 1.

Heb. 9. 10

Eph. 1.

Colo. 1.

Luc. 22.

chirographū ipsam decreti, quod
erat contrarium nobis, deleuit: &
nobis iustitiam, salutem, sanctita-
tem, & omne bonum attulit. Hoc
sacro calice domini, multi sancto-
rum inebriati sunt, & in obliuio-
nem rerum mortalium venērunt,
vt ex his, quæ paulò antè dixim⁹,
intelligi potest. Calicē igitur Do-
mini salutarem accipite pastores
omnes, & mortis Domini mirifi-
cos fructus, fidelibus omnib⁹ qui
bus Rectores dati & constituti
estis, annunciate, & proponite, &
ad potandum ex hoc calice Chri-
stianas oues inuitate. Sed iam

tempus est, vt quàm ne-

cessarium, vtile, &

iucundum sit

ouibus o-

leum, &

vinum spiritûs

disseramus.

Exhorta
tio ad ca-
licem do-
mini acci-
piendum

*Quanta auiditate, oleū
 & vinum sancti Spiritūs,
 sint ab ouibus suscipiēda.
 Et de fructu, & commo-
 do quod in vniuersum af-
 ferunt hæc præclara mu-
 nera Dei.*

*Caput trigesimum
 secundum.*

Ps. 103,

Deut. 32.

Vpereſt, vt hoc
 oleum, & vinū,
 oues ſūmo ſtu-
 dio deſyderēt,
 & flagitēt à do-
 mino, qui faciē
 exhylarat in oleo, & eduxit oleū
 de ſaxo duriffimo, & vinum è ter-
 ra profert, vt letificet cor homi-

nis. Hoc oleum, vt diximus, affla-
tus est spiritûs diuini, qui quod
olei proprium est exprimit & cõ
plet. Aciem enim mentis acuit,
animam recreat, & reficit, vulne-
ra fouet, tædium leuat, mœrentes
latificat, ignorantia & infidelita-
tis tenebras depellit: Alia deniq;
innumera affert hominibus com-
moda. Hæc est spiritûs sancti gra-
tia, adeò nobis necessaria, vt sine
ea, ne cogitare quicq; aut loqui,
quod ad Dei gloriam nostramq;
salutem spectet, aut aliquid Deo
gratū agere possimus. Nō em̃ ido-
nei sum⁹ qui ex nobis ipsis quic-
quam meditemur: Sed omnis no-
stra vis, & potestas ex Deo est,
qui & operatur in nobis, et velle,
& perficere, pro animi sententia,
omnemq; virtutē, & honestatē, in
nobis sua benignitate adimplet.
Præterea hoc oleum gratiæ adeò
nobis vtile & salutiferum est, vt

Spūs san-
ctus rectè
Dei noīe
designat.

Ioh. 15.
Gratia
Dei sum
mē neces-
saria.

2. Cor. 3.
1. Cor. 12.
Gala. 3.
Phi. 2.
Gratiæ
Dei vili-
tas.

Ephē.2.

Roma.3.

A' Deo
omne do-
num po-
stulandū.
Rom.6.8

nihil vtilius nobis esse possit: gratia enim seruati sumus per fidem, idq; non ex nobis, sed ex gratuita benignitate, quam in nos effudit Dominus, non ob benefacta nostra, sed ob merita Christi Iesu: gratuitum est donum, quod salutem sumus consequuti, non ex operibus, ne quis gloriatur. Iustificamur enim gratis per hanc gratiam, quam nobis Christus attulit. Itaq; ex hoc fonte gratiæ, petenda est iustificatio, vita, & salus per quam quidem gratiā liberamur, et educimur à captiuitate in libertatē, ab iniquitate ad iustitiam, ab errore in veritatem, à tenebris in lucē, à morte in vitam, ab inferorū potestate, & damnatione perpetua in salutē æternā. Neq; enim in nostra potestate constitutū est, vt quis se ipsum iustificet, seq; à culpa & pœna innoxium et liberum reddat. Nam vt nemo gre-

alieno grauatus sibi ipsi debita remittere, nec vinctus compedibus, funibus, aut catenis ferreis circumplexus, se ipsum soluere potest: Ita qui grauiter Deum offenderunt, & varijs criminum nexibus astricti sunt, Nec debitorum remissionem, nec criminum expiationem, nisi per Dei gratiam, & misericordiam ineffabilem consequi possunt. Hanc quidem Dei gratiam, præcipuū ornamentum mentis nostræ, vestemq; nuptialem possumus nuncupare: qua si careamus necesse est nos in miseram, obscuramq; conditionem, tanquam in Barathrum quoddā, præcipites ruere: digni qui ligatis pedibus & manibus in tenebras exteriores precipitemur, vbi fletus est & stridor dentium. Hoc sancto oleo sicut adipe & pinguedine dilatatur anima nostra, charitate, gaudio,

Math. 22.
Vestis nuptialis gratia Dei.

Mat. 8. 13.

Ps. 62.

Gratia
Dei virtu-
tes affert,
& vitia
tollit.

pace cōscientiæ, tranquillitate, le-
nitate, benignitate, bonitate, mā-
suetudine, alijs deniq; innumeris
virtutibus, fœcūda redditur. Hoc
etiā oleo tolluntur odia, lites, dis-
sentiones, iræ, vindictæ cupidita-
tes, infœlix bellū, & ea, quæ Chri-
stianæ charitati & verę dilectio-
ni sunt aduersa: Secum verò affert
sermonis suauitatem, colloquio-
rum dulcedinem, morum tempe-
rantia, modestiam, facilitatem, iu-
cunditatē, & ea que faciūt ad fo-
uendā Charitatem: omnem sēui-
tiam, ferociamque depellit. Vi-
ri nanq; pij hoc salutarī oleo re-
creati, in obseruationē mandato-
rum, quibus omnis pulchritudo
virtutis continetur, omnibus vi-
ribus incumbunt, res aduersas
forti animo, secundas verò mo-
deratē ferunt, ac bonis operibus
noctes diesq; student. Cū igitur
cœlestis figulus, rerum omniū
parens

2. Cor. 6.

Roma 9
Esa. 45.

parens & author, nos vasa huius
olei delegerit, Sciat vnusquisque
vas suū possidere in sanctificatio-
ne & honore, non in passione de-
syderij, sicut & gentes, quæ igno-
rant Deum. Nam hæc est volun-
tas Dei, vt nos sanctos, & incon-
taminatos præstemus, Nec animo
solum casti simus: Sed & corpori,
propter hospitem Deum, hunc
honorem deferamus, vt purum
seruemus, & illibatum: Neque
sinamus inquinari turpium cupi-
ditatum, ac libidinum morbo.
Expurgemus nos ab impietate,
incredulitate, auaritia, libidine,
& cæteris carnis vitijs, quæ pol-
lutum & reiectitium vas efficiūt,
quò vasa pura in magna domo
Dei, ad vsus honoris apta, & in
gloriam Dei accōmoda esse pos-
simus. Ab ambitione, crudelita-
te, libidine, & id genus vitijs
animum pēnitus repurgemus: in-

1. Tim. 2.

1. Tefs. 4.

Exorta-
tio ad vi-
tæ purita-
tem.

Ps. 14.

1. Cor. 6.

2. Tim. 2.

306 De officio Pastorum,
 nocentiæ, pietati, & iustitiæ stu-
 deam⁹. Vino etiam verè vitis, quæ
 Christ⁹ est, in quo omnem spem,
 salutem nostram repositam esse
 videmus, inebriemur. Christi sa-
 crum euangelium, dulcedine di-
 uini amoris iucundissimum de-
 gustemus, & summa cum auidita-
 te bibamus: vt impleamur multo
 sancti spiritûs. Hæc est fêlix ebie-
 tas, quæ non ad luxum, non ad
 lasciuas Choreas, aut ineptas can-
 tiunculas, sed ad Psalmos, Hym-
 nos, ad cantica spiritus hominû
 animos excitat. Sed de hoc vino
 superiùs dictum fuisse,
 satis esse debet. Nûc
 quomodò à vino
 terrestri nobis
 temperare
 debeat-
 mus,
 pauca dicamus.

Iohã. 15.
 Inuita-
 mur ad
 potum vi-
 ni euan-
 gelici.

Ephe. 5.

*De ebrietatis pestifer
ro, & Lethali vitio fu
giendo. Caput trigesimū
tertium.*

Diximus de præclaro &
laudabili calice spiritū
inebriāte: nunc res ipsa
postulat, vt damnatam
corporis ebrietatē vituperemus.
Nam quantò calix ille excellen-
tiori laude dignus est, tantò maio-
ri vituperio hæc ebrietas est de-
primenda. Vinum quidem exhy-
larandis hominum animis non in
ebriandis creatum est. Moderatè
sumptum exultatio animæ, et cor-
dis est: & vt regum sapientissi-
mus Salomon & Iesus Syrac af-
firmant, vini potus iustus, oppor-
tunus, & sobrius animi simul &
corporis valetudinem tue tur:

Ps. 103.

Eccle. 31.

Pro. 31.

Quis sit
vſus vini.

V ij

Quæ ma-
la ex ebri-
erate pro-
deant.

Pro. 20. 23

Ab aspe-
ctu vini
est nobis
temperā-
dum.

Copiosè verò & ad ebrietatem
sumptus, hominem facilem red-
dit ad iram, ad seditionem, ad ami-
cos prodendos, ad omne scelus
& feditatem perpetranda, &
ad ea quæ in pectore reposita sūt
aperienda. Hinc enim est illud,
Arcanū demēs detegit ebrietas.
Hinc est illud damnatissimum vi-
tium omnis obscœnitatis & im-
munditiæ fomes: luxuriosa enim
res est vinum, Inquit sapiens, &
tumultuosa, ebrietas: Quicumq;
his delectat nō erit sapiens. Alio
quoq; loco, nescis (ait) inter vini
potatores et comestatores carnis,
quia vacantes potibus & dantes
symbola ad inopiam redigentur.
Noli contemplari vinum cū ru-
bet, ne capiaris aspectu, cū
splenduerit in vitro color eius: in-
greditur blandè & in nouissimo
mordebit vt coluber, velut aspis
punget, & sicut Regulus venena

diffundet. Ideò Prophetę exitium
 & diuinam ultionem comminā-
 tur ebrijs : vā , Inquit Eſaias, qui
 conſurgitis manè ad ebrietatem
 ſectandam , & potandum vſque
 ad veſperā, vt vino æſtuētis , cy-
 thara & lyra & timpanū & ti-
 bia & vinum in conuiuijs vſis, &
 opus Domini non reſpicitis, Nec
 opera manuum eius considera-
 tis : idcirco! in captiuitatem abiit
 populus meus quia non habuit
 ſcientiam, & nobiles eius interiē-
 runt fame. Et ruruſus , ſuper vino
 clamor erit in plateis , deſerta eſt
 omnis lætitia , tranſlatum eſt gau-
 dium terræ. Hoſeas Prophetā pau-
 cis quidem verbis, Sed perquā
 optimè vini & ebrietatis incom-
 moda deſcripſit dicens, Scorta-
 tio, vinum, & potus inebrians
 eripiunt cor. Hoc vitium damna-
 uit Dominus his verbis, attendi-
 te : ne grauentur corda veſtra

V iij

Eſa. 5.

Ex ebrie-
 tate & in-
 tēperātia
 extrema
 iſſeſcitas
 & capti-
 uitas.

Eſa. 24.

Hoſe. 4.

Luc. 21.

- 310 De officio pastorum,
 Roma.13. crapulâ & ebrietate. Et Aposto-
 lus honestè ambulandum mo-
 net, non in comessationibus &
 ebrietatibus: & iterùm, nolite
 Ephe.5. (Inquit) inebriari vino, in quo
 est luxuria. Vfus quidè vini Chri-
 stianis non prohibetur, Imò &
 1. Timo.5 ad Timotheũ Iubet Paulus modi-
 co vino vti, propter stomachum,
 & frequentes humani corporis
 infirmitates. Quo tamen nihil
 Eccle.19. est perniciosius viribus cùm cor-
 31. poris tùm animi, si modus absit,
 Pro.20.21 eóq; ad voluptatem vtamur. Vi-
 31. num namq; illiberaliter & immo-
 AEgritu- deratè sumptum infinitorũ mor-
 dines va borum & malorum est causâ.
 riæ ex vini Hinc enim prodeunt paralyfes,
 intēperā- conuultiones membrorum læ-
 tia. thargi, articulorum morbi, capi-
 tis turbatio.
 Hinc genarum pallor, vlcera ocu-
 lorũ, tremulæ manus, furiales som-
 ni. Hinc fœtor oris, neruorũ tor-

por, rerum omnium obliuio, vt
poëtarum quidam ait.

Vino forma perit, vino corrum-
pitur ætas,

Vino sæpe suum nescit amica
virum. Proper-
sius.

Maximè verò nos illa Virgilij car-
mina admonent, vt ebrietatem fu-
giamus.

Nec Veneris nec tu vini capiaris
amore,

Vno namq; modo vina, Venus-
que nocent.

Vt Venus enervat vires, sic copia
vini,

Et tentat gressus, debilitatque
pedes.

Compedibus venerem, vinclis cõ-
stringe Lyæum,

Ne te mûerib⁹ lædat vterq; suis.
Neque solùm hoc malum ebie-
tatis corpori incommoda affert:
sed etiam permulta, quod dolen-
dum est maximè, animis nostris

32 De officio pastorum,

Año ma-
gis quàm
corpori
vinū no-
cet.

Gen. 19.

Ephe. 5.
Iud. 12. 13.
Exhorta
tio ad so-
brietatē.

Rom. 14.

Math. 9.
Mar. 2.

vitia parturit. Parui momenti res
esset, si solū corporib⁹ noceret:
cū autem spiritui mentique no-
stræ nocētissimū sit, eò magis for-
midandū est. Quis ignorat vini p-
fusionem odij, rixarum, obscœni,
immundique sermonis, & stollidi
amoris, omnis deniq; intemperan-
tiæ, atq; luxuriæ nutrimentum esse?
Sine Cerere, inquit ille, & Bacho,
friget Venus. Notus est Lothi in-
cœstus, qui ex ebrietate traditur
esse obortus. Rectè igitur Apосто-
lus, in vino, inquit, est luxus. Vinū
nimis potum Holopherni exitiū
fuit. Ebrietatem ergo & temulen-
tiam prorsus exhorreamus, & ve-
lut insaniā fugiamus, quæ nos bru-
tis ac sordidis animantibus similes
efficit, & fructu regni Dei cœle-
stisque gloriæ nos spoliât: neque
enim regnum Dei est in cibo &
potu. Nos itaq; potiùs vinum no-
uum in vtres novos recondam⁹,

& corda nostra ab omni vetustate carnis emundata Spiritu sancto impleamus. Vtinam hoc vino spiritus inebriati & sancto quodam furore incitati parentum, amicorum, fortunarum, honorum, & rerum humanarum, propter Christum obliuisceremur: hunc solum verum Deum cogitaremus, & solum, quæ cœlestia sunt, suspicere-mus. Hæc ebrietas spiritus non in decoros clamores, non obscœna colloquia, non choreas lasciuas, non ineptas & turpes cantiunculas, non elegias, non carmina amatoria parit, vt Bacchi temulentia solet: sed cantus diuinos intus in animis & cordibus excitat, & inducit, vt pia docta & iucunda carmina concinamus: vt psalmos & hymnos spiritus personemus, quibus & Deus laudatur, & virtutes eius, & summa beneficia prædicantur, vita denique nostra optimis

Col. 3.

Spūs sanctus ab
oī forde
nos reuocat.

Ephe. 5.

Per Spm
sanctum
Deus lau-
datur.

314 De Officio pastorum
vitæ moribus instituitur. Qui hu-
iusmodi vino ebrij sunt, pro Chri-
sti nomine, vbi res postulabit, vin-
culis, telis, & omnibus humanis
crucibus, læto animo & præfenti,
sefe offerunt: certumque in animo
habent, se diuinâ Dei misericor-
diâ nunquam spoliatos fore.

Itaque sequentem versi-
culum summa cum
voluptate con-
cinunt,
cum cantore cœlesti
Dauidе dicentes.

Et misericordia tua sub-
sequetur me, omnibus
diebus vitæ meæ.

De immensa Dei misericordia quæ nos, quando inter mortales uitam agimus, subsequitur, & comitatur.

*Caput trigesimum.
quartum.*

Ratiam, liberalitatem, & benignitatem nostri pastoris hoc breuiori carmine prophetæ optimè descriptam expressit. Ostendit enim non satis esse Pastori & Episcopo animarum nostrarum nos præuenire in benedictionibus dulcedinis: nisi & propria in omnes clementia, & pietate

1. Pet. 2.

Psal. 20.

316 De officio pastorum,
te nos amplissimis vltro benefi-
cijs augeat, & ornet. Id quidē nō
vno die, non vno mense, aut an-
no: sed quandiu nobis est vita su-
perstes. Cū primū enim in
hanc lucem edimur, nos ita in [fi-
dem, & clientellam suscipit: vt ve-
rē omnes dicere possimus. Quo-
niam tu es, qui extraxisti me de
ventre: spes mea ab vberibus ma-
tris meę: in te proiect⁹ sum ex vte-
ro, Deus meus es tu, ne discesseris
à me. Hęc (quę sua est in omnes
benignitas, & clementia) nos vo-
cat, vt vitam homine Christiano
dignam, agamus: hortatur ad pro-
bitatem, nos etiam ipse comita-
tur, opem, consilium, & auxilium
affert: Intus verò nos cohibet, ne
laxis habenis in fœdas libidīes p-
cipitemur. Cū sint pedes nostri
ad effundendum sanguinem velo-
ces, manus ad fūrta, rapinas, & in-
ferendam iniuriam propensę: lin-

Psal. 21.

Miseri-
cordia
Dei nos
à vitijs re-
trahit, &
ad virtu-
tes indu-
cit.

Psal. 5. 9.

13. 139.

Rom. 3.

gua ad detractiōem, calumniā,
 maledicentiāq; præceptis: oculi
 verò capiuntur fluxarum re-
 rum amore: singulæ corporis par-
 tes ad opera inutilia, ad fœditates,
 & innumera flagitia concitantur.
 Imprimis enim animus, sensus, ac
 humani pectoris cogitatio ad om-
 ne malum efferuntur. Sed istiusmo-
 di morbos sua benignitate curat
 Dominus, & adhibito fræno ti-
 moris sui retinet. Nunc pudore,
 nunc iudiciōrum, suppliciorumq;
 metu, nunc legum suarum stimu-
 lo, nunc suū ipsius amore, ne in mul-
 ta sordium genera prorumpamus,
 coërcet. Quemadmodum enim
 olim ducem se præbuit in miseri-
 cordia populo quem redemit ab
 obscura miseraq; conditione: à
 qua nulla humana virtute eximi
 poterat, eripuit, ita & nos, à longè
 infœliciore peccati seruitute, qua
 nostra detinetur vincta voluntas,

Gen. 6. 8.

Qua via
 nos ad
 pœniten-
 tiam edu-
 cat Dñs.

Exo. 12.
14. 15.Rom. 6.
7. 8.

in summa manus suæ virtute redi-
mit, & arctis compedibus in serui-
tutem Diaboli redactos, liberauit:
vt de manu inimicorū liberati, ser-
uiamus illi in sanctitate, & iustitia,
coram ipso oībus diebus nostris.
Sicut etiam generationi Hebræo-
rum quadraginta annis proximus
fuit, & vt Pastor ouibus prouidit:
ac vt clementissimus pater, filijs
alimēta ministravit: & optima dex-
teritate per angusta vitæ pericula,
per varia discrimina rerum, popu-
lum circunduxit, fouit, & vt pupi-
lam oculi custodiuit, donec ad o-
ptatam & promissam patriam per-
ueniret. Sic etiā pari benignitate
& clementia, pios oēs qui Deū re-
uerent, & illius bonitati fidūt, ab
orbe cōdito semp̄ prosequut^r est:
idcirco exclamat Propheta. Quā
ampla sunt quæ metuētibus te bo-
na reposuisti: Quid em̄ vnquā iu-
sti petiērunt, quod nō à bonorū

Luc. i.

Psal. 94.
Dei clem-
entia in
filios suos
Psal. 77.

Deut. 32.

Psal. 30.

omnium largitore fuerint conſequuti? Cœleſtibus equidē & diuinis Spiritus ſancti munerib⁹, illos ita cumulauit: & ad hanc uſq; teſtateſtatem à mūdi cōſtitutione, per orbē vniuerſum, ſūmo amore ita proſequutus eſt, tātisq; vltro beneficijs ornauit, vt nihil illis deeſſe, quod ad ſalutē illorū faceret, paſſus ſit. Ita quoq; hodie etiā adeſt Eccleſiæ, & cū ea verſat atq; vnā habitat uſq; in cōſummationē ſæculi: Illi quidem Eccleſiæ cōtinua Sctī ſpūs inſpiratiōe plucet, ac ſacramētorū adminiſtratiōe opē affert, verbiq; ſui illuſtratiōe inextinguibile lumē p̄bet. hæc mīa Dei, nos aſſiduē in eccleſia credētiū & ſctōrū cōione cōſeruat: hui⁹ bñficio quotidie nouos & pios motus cōcipim⁹, q̄b⁹ corripī poſſunt aī morbi. Hęc eſt ſola diuinę gr̄ę medicina, qua naturæ noſtrę vitiū emandat, iuſtitie amor, & tutis ſtudiū in cordibus noſtris excitatur.

Ephē. 1.
Dei bonitas in
pios.

Math. 23
Chriſtus
adeſt Ec
cleſiæ p
ſp̄m, per
ſacramen
torum &
verbi ſui
miniſte
rium.
Dei mīa
qd ī no
bis effi
ciat.

Nam Dominus assidue quod nobis deest elargitur, & qui cepit in nobis opus bonum, usque in diem aduentus sui perficit. Ignem diuini amoris in pectoribus nostris accendit, ut relicta cordis duricie, in præceptis eius per totius vitæ curriculum ambulemus. Hæc Dei clementia aliena iustitia nempe Iesu Christi nos induit, qua gratis iustificamur, saluamur, & pace conscientiarum fruimur. Hoc est donum admirabile, quo vita hominum à morte eripitur, à periculis liberatur, & à crassis peccatorum tenebris educitur. Longè enim maior est hæc Dei misericordia, quàm scelera & flagitia nostra. Grauius certè peccabit in Deum, seque inexpiabili scelere obstringet, quicunq; peccata sua maiorem vim ad perditionem & damnationem habere censeat, quàm Dei benignitatem ad salutem. Fuit, fuit
horrendum

Phi.2.

1.Pet.5.

Eze.36.

Innouat
Deus cor

Rom.3.5

Here.3.

horredum illud Caini scelus, quo se venia prorsus indignum reddidit, quod immensam Dei misericordiam ex imo pectore non implorauerit: sed de salute sua poenitus cum diffidentia desperauerit. Offendunt etiam grauiter, qui suis viribus animi labe & sordes, eluere se posse confidunt: cum tamen scriptura vbique doceat, Deum gratuitam suam benignitatem homini aperire, vt illum à morte suscitet, ac nouam in Christo creaturam efficiat. Deus, inquit, Apostolus qui diues est in misericordia, propter multam charitatem qua dilexit nos, etiam cum mortui essemus peccatis, conuiuificauit nos in Christo. Et alibi Deus est qui viuificat mortuos, & vocat ea quæ non sunt, tanquã sint. Quare arrogantia nostræ frænum adhibeamus: oportet & gratiam Domini omni meritò nostro po-

Gen. 4.
Desperat
Caim de
venia.

2. Cor. 5,
Eph. 2.
Mia Dei
à peccatis
liberat.

Rom. 4.

Iob. 41.

Roma. 11.

Tit. 3.

Pctōres
saluati, p
miam.

2. Tim. 1.

1. Cor. 2.

Esa. 64.

tiolem esse credamus. Quis enim
præuenit me, inquit Dominus, &
retribuam ei? Fateamur igitur cū
Apostolo, benignitatem, & dile-
ctionem erga nos saluatoris nostri
Dei apparuisse: quia non ex ope-
ribus iustitiæ quæ fecimus nos,
sed secundum suam misericordiā
nos saluos fecit, vt iustificati illius
gratia, vitæ cœlestis hæredes effice-
remur. Discamus & nos à Domi-
no esse vocatos vocatione sancta,
non secundum opera nostra, sed
secundum propositum ac gratiā
quæ data est nobis per Christum,
ante tempore æterna. Præstanti-
us ergo est misericordiæ Dei, se-
se committere, quæ tanta est, vt
neq; oculis corporeis cerni, nec
auriū sensū percipi, nec animo cō-
prehendi possit: Ideoq; cum Pro-
pheta nostro, quæ canit ipse, can-
temus, & psallentes dicamus.

Quàm magna multitudo dulce-

dinis tuæ Domine, quam abscon-
disti timentibus te. Qua exclama-
tione admirationis plena, infini-
tam beneficentiam Dei laudat:
quam quoniam verbis satis expri-
mere non potuit, nobis eam ex-
cogitandam, ac nostris animis cō-
siderandam reliquit. Qui etiam &
nos frequenter hortatur, vt con-
fiteamur Domino quoniam bo-
nus, quoniā benignitas ipsius sem-
piterna est: & rursus, Memoriam,
inquit, abundantiae suauitatis tuæ
eructabunt, & iustitiam tuam læti
celebrabunt: Dominus enim be-
neficus est, & misericors, patiens,
& magnæ benignitatis, suavis Do-
minus vniuersis, & miserationes
eius, super omnia opera ei⁹: in hac
immensa Dei benignitate, & in-
credibili misericordiā, vita, & sa-
lus nostra, reposita est. Qua mu-
niti victoriam aduersus pecca-
tum, mortem, Diabolum, infernū,

Psal. 117.

136.

Psal. 14. 4.

Laudatur
Dei beni-
gnitas ab
effectib⁹.

X ij

324 De officio pastorum,
& contra vniuersam aduersariorū
astutiam reportabimus. In hac be
nignitate possumus omnes per Ie
sum Christum, qui nos fortes effi
cit: Cuius præsidio & auxilio satis
instructi erimus in certamine hu
ius mundi, contra omnem mali
tiam & potentiam. Absq; quo ni
hil possumus, cuius sine diuino il
lius fauore, vel amplissimę etiam
opes, nihil profuturæ sint, per quę
vt per vnigenitum æternam bene
dictionē nobis donauit pater eter
nus. Sicut iurauit ad Abraham pa
trem nostrū, quod in semine suo
benedicerentur omnes gentes ter
ræ. Qua quidem in re Deus, cum
promissionis hæredibus cōsiliij sui
constantiam, ac vim ostendere cu
peret, interpolauit ius iurandum, vt
firmiorem consolationem habea
mus, & benè nobis esse, omniq;ue
nationi in Christo (qui factus est
ex semine Abraham & David,

Phi. 4.

1. Ioh. 5.

Ephe 6.

Ioh. 15.

Ephe. 1.

1. Cor. 1.

Gen. 22.

Luc. 1.

Gal. 3.

Heb. 6.

Ro m. 1.

Mat. 1.

iuxta carnis infirmitatem) speremus. Non enim misit Deus filium suum in mundum, vt iudicet mundum, sed vt saluetur mundus per eum: vtque omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam. Venit certè, vt quæreretur & saluum faceret quod perierat. Certus est hic sermo, & dignus, quem modis omnibus amplectamur, Christum Iesum in hunc mundum venisse, vt peccatores saluos faceret. Qua sententia, cum nihil dici breuius, sic etiam nihil maius nihilque nobilius, aut salubrius excogitari pòtest. Digna sanè que tanquam caracteribus aureis in pectorib⁹ hominum insculpatur, insculpta verò, nulla in æternum posteritatis obliuione, nulloque interitu, deleatur. Omnes quidem peccatores sumus, & proindè æternæ damnationis mancipia. Sed veniens in hunc mundum agnus

Ioh. 1.
Christus
venit in
salutē, nō
ad iudi-
cium.

Luc. 19.

Math. 9.

1. Tim. 1.

Rom. 3.

Ephe. 2.

126 De officio Pastorum,
Dei qui tollit peccata mundi, sa-
lutem, redemptionem, & vitam
nobis secum attulit. De quo Pro-
phetæ testimonium perhibent, re-
missionem peccatorum accipere,
omnes qui credunt per nomen
eius. Ad hanc scientiam salutis,
plebi annunciandam, venit præ-
cursor nostri saluatoris. Quid ve-
rò gratius, aut iucundius hac sci-
entia, & Christi cognitione? Nón
ne benedicto, electo, prædestina-
to, ac benè dilecto filio, omnes
benedicti sumus, in omni benedi-
ctione spirituali? Nónne ipse dita-
uit nos, non dicam terrenis, ac
mortalibus rebus, sed spirituali-
bus, æternis, perpetuis, & cœlesti-
bus? qui eas dotes nobis contu-
lit, quæ ad animi salutem, & vitam
faciunt immortalem. Nónne in
ipso electi sumus ante natos homi-
nes, conditumque cœlorum or-
bem, ut essemus sancti, & inculpa

Acto, 10.

Luc. 1.

Ephe. 1.

1. Cor. 1.

In Chri-
sto] ele-
ctio, bñ-
dictio, sã
ctificatio
& omnis
spes vite.
1. Pet. 1.

ti, ac beatę vitę: non solũ coram
hoĩbus, sed etiã corã ipso, qui ex
occultis animi affectib⁹ nos existi
mat, & fidẽ, & charitatẽ potissimũ
à nobis requirit. Ipse est, ipse inq̃,
qui prædestinavit nos, vt adopta
ret in filios per Iesum Christũ, iux
ta animi sui sententiã, vt laudẽ di
ues gloria gratiæ suæ, qua charos
nos reddidit p̃ dilectũ filiũ, cuius
confortio cõsequimur, quod nr̃is
meritis nõ debebatur: per quẽ ha
bem⁹ redemptionẽ, per sanguinẽ
ipsius, remissionẽ peccatorũ, per
quem & pater nobis aperuit adi
tum ad superos. Hic est qui datus
est nobis in fœdus, sempiternum,
in benedictionem, iustitiam, salu
tem, & vitam. Quæ singula, per so
lam Dei gratiam in Christo nobis
contigerunt: in hoc pater æter
nus diuinis, & cœlestibus bonis
nos locupletavit, è seruitute Dia
boli, peccati & mortis eripuit: per

Psal. 43.

Esa. 29.

Ephe. 1

Gal. 4.

Rom. 8.

Esa. 42.

49.

Per Chri
stum fœ
licitas oĩs

Psal. 84.

Col. 1. 2.

Rom. 5.
 Caritas
 Dei per
 Christū
 pacem &
 salutem
 præbet.

hunc auertit omnem captiuitatē,
 remisitq; iniquitatem plebis suæ,
 cōdonauit omnia peccata in Chri-
 sto: Cuius purissimo sanguine ex-
 piauit, & deleuit chirographum
 Decreti, quod nobis contrarium
 erat. Mitigauit in eo omnem iram
 suam, & sese humano generi (cui
 multa iam sæcula iratus, atq; in-
 fensus erat) reconciliauit. Quomo-
 dō autem facta sit hæc reconcili-
 liatio, diuus Paulus his verbis ostē-
 dit, Cū inquit: Commendat autē
 suam charitatem Deus in nos, qđ
 cū adhuc essemus peccatores,
 Christus pro nobis mortuus est,
 multō igitur magis iustificati nūc
 sanguine ipsius seruabimur ab ira
 per vitam ipsius: Hanc clemen-
 tiam, & admirabilem Dei miseri-
 cordiam, nos agnoscere decet: &
 ex aīo credere, apud Dñm miseri-
 cordiam esse, propiciationem, &
 copiosā redemptionem. Nemo

ergo desperet, quandoquidem diuina bonitas neminem ad se redeuntē reijcit, modò sanctè in spiritu humilitatis, & pectore contricto accedat in vera fide, & fiducia diuinæ misericordiæ. Quod permultis hystorijs, in vtriusq; testamenti sacra pagina declaratur. Nónne Dauid, Acham, Manasses, Nabucodonosor, et Niniuitæ, qui omnes turpi & nefando crimine offenderant, ad Dei misericordiã confugientes suæ impietatis veniam sine vlllo temporis interuallo obtinuerunt? Nónne inter cæteros hæc gratia in peccatrice Maria Magdalene, In. s. Mathæo, Zacheo, In latrone (qui cùm esset in extremo vitæ supplicio ad celestem illam hæreditatem vocatus fuit) clariùs illuxit? Nónne in star fontis exuberavit supramodù hæc benignitas, in sanctis Apostolis Petro, & Paulo? ille quidē Do-

Ioh. 6.

Ps. 50.

2. Reg. 12.

3. Reg. 21.

2 Para. 33.

Danie. 4.

Ion. 2. 3.

Luc. 7. 5.

19. 23.

Math. 9.

Peccatores Christus recipit ad veniam.

330 De Officio pastorum,

- Math. 17. 26. Minum suū (cuius maiestatem & gloriā in mōte viderat) ingratus abnegauit: & in detestandā blasphemīā lapsus est. Verūtamen aspectu sui saluatoris cōmot⁹, egres-
sus ab impiorū cōsortio, fleuit amarè, & veniam obtinuit Hic ve-
rò qui cū prius blasphemator esset, & ecclesiæ persecutor, & in mēbra Christi crudelis, miseri-
cordiā tamē adeptus est: vt in eo primū ostenderet Iesus Christus Diuinæ clementiæ suæ exēplar, ijs
qui in ipsum credituri essent in vi-
tā eternā. Hūc flectantur, quoniā hūc pertinent illæ sententiæ euā-
gelicæ, Non veni vocare iustos, Sed peccatores ad pœnitentiam. Qui sani sunt medico opus non
habent, sed qui malè habent. Item dulces illæ orationes quib⁹ Dominus benignè omnes ad se
inuitat dicens, Venite ad me om-
nes qui laboratis, & onerati estis,
- Acto. 9. Gal. 1. 1. ad Tim. 1.
- Math. 9. Luc. 5.
- Math. 11.

ego reficiā vos. Si quis sitit veniat Ioh. 7.

ad me, eū qui venit ad me, nō eij- Ioh. 6.

ciam foras. Si quē ergo malē actā
vitæ conscientia premit, hoc vni-

cum illi remedium superest: hæc
sola restat medicina, vt misericor-

diæ diuinæ, tutelę & protectioni
optimi pastoris, toto pectore tra-

dat se totum, & cōmittat. Quem
aduocatū habemus, & patronum

apud patrē, qui seruare potest oēs
qui per ipsum accedūt ad Deum,

semper viuens huius rei gratiā, vt
interpellet pro nobis. Christus er-

go Pontifex ille summus nobis
adeundus est, quippē qui propi-

ciatio est pro peccatis nostris.
Nec verò solūm pro nostris: ve-

rum etiam pro totius mundi: om-
nes enim peccauērunt, & qui

peccant, omnes gloria Dei desti-
tuuntur: iustificantur autem mu-

nere gratuiti fauoris Iesu Christi,
idque beneficio redemptionis,

1. Ioh. 2.

Heb. 7.

Rom. 8.

1. Ioh. 2.

Rom. 3.

Colo.1.2.

Acto.4.

Per Chri-
stū largit̃
nobis de
us omnia

1. Cor. 1.

Io. 1. 6. 10.

In oībus
angustijs
ad Chri-
stum co-
fugiend
Colo. 1.

quam per Iesum Christum asse-
quuti sumus. Is est in quo patri
complacitum est vniuersam habi-
tare plenitudinem, & per quem
cuncta sibi reconciliare voluit,
pacificatis per sanguinem crucis
eius, siue quę in terra siue quę in
cœlis sunt. Non est enim in alio
quoquā salus, nec aliud est sub
cœlo nomen datum hominibus,
in quo oporteat nos saluos fieri.
Non ergo expectemus aliunde
opem & auxilium, quā ab eo qui
est nostrum præsidium, nostra sa-
lus, nostra redemptio, sapientia, et
sanctificatio nostra: per hunc me-
dia in morte nos conseruari, et ex
morte in vitā semper latissimam
transferri posse, verē & ex animo
credamus. Si languemus, ab hoc
vno veram & solidam cōsolatio-
nem petam⁹. Si captiui sumus, im-
ploremus fido pectore benigni-
tatē Dei, & ille sui sanguinis pre-

cio redimet nos: atq; ab omni vicio, & impuritate liberatos sui regni hæredes efficiet: Si vllius rei laboramus inopiâ, Christi fidem inuocemus, qui nos abundè ditabit. Hac via, læta placidaq; mente semper erimus, affluet in nobis gaudium, & lætitia, cor nostrum erectum in Domino securumq; reddetur, exploratumq; habebimus, nos nusquã Dei bonitate, & misericordia destitutos fore. Sed quis huius diuinæ clementiæ immensam ac superabundantem clementiam enarrare queat, quam nulla vis ingenij capere potest? Misericordia quidẽ Domini plena est terra. Nulla est, nulla fuit, aut erit vnquam in toto terrarum orbe creatura, quæ non abundè fructum diuinæ misericordiæ perceperit. In cœlo hæc Dei virtus habitat, ibi propriam sedẽ habet: Inde se diffundit in omnes orbis

Ps. 32.

Mia Dñi
oibus se
exhibet.

Ps. 35.

334 De Officio pastorum,
nationes, & sese à generatione in
generationem, à progeie in pro
geniē porrigit. Propterea & De⁹
diues in misericordia, diues in om
nes qui inuocant illum nuncupa
tur: sed inter cætera rationalis ho
mo diuinę benignitatis particeps
est. Multa enim Deus, nobis &
grauia dedit, sui in hominem fa
uoris argumenta: & præclara suæ
in eum clementiæ testimonia præ
buit. Quid enim nō hominis gra
tiā condidit? Hunc terræ cœlorū.
q; ambitum tornauit: quæq; eis
claudūtur, animantiū et frugū for
mas edidit, vt illa nostris cōmodis
inseruirent. Nos prætereà vltro fe
cit ea gratia & dignitate præstan
tes, vt ad imaginē similitudinēq;
suam cōdiderit, quo quid maius
dici aut excogitari potest? Deni
q; nostræ tutelæ rerū oīm domi
niū cōmādaui. Nec verò illi satis
(Quoniā sup oēs pater pius est)

Ephē.2.
Roma.10

Gen.1.2.3
cōmemo
ratur bñfi
cia dei in
hominē.

Gen.1.
1. Cor.11.

Ps.8.

summā suam in nos clementiā innumeris, ac locupletissimis sancto-
rum hominū patefecisse testimo-
nijs, nisi & vnigenitū filium suum
in hanc ærūnæ & calamitatis val-
lem, humani generis gratiā mitte-
ret, vt verbū caro fieret, nobiscū
esset, viueret, vt ad nostrā institu-
tionē vnā nobiscū habitaret, &
moraret, et tādē in carne moriēs,
salutē nobis, vitā, & cēlestē hare-
ditatē cōferret. Sumā hāc in nos
charitatē, et cumulatissimā benigni-
tatē diu⁹ Iohānes euāgelista, his
verbis explicat. De⁹ charitas est,
in hoc apparuit charitas Dei ī no-
bis, qđ filiū suū vnigenitū emisit
Deus in mūdū, vt viuam⁹ per eū,
In hoc est charitas, nō quod nos
dilexerimus Deum, Sed quod
ipse Prior dilexerit nos, & emi-
serit filium suum propitiationem
pro peccatis nostris. Hanc ean-
dem Dei beneficentiā, diuus etiā

Pręcipuū
signū a-
moris qđ
p̄prio fi-
lio nō pe-
percit pa-
ter.

Ioh. 1.3.

1. Petri. 1.

1 Ioh. 4.
Charitas
Dei filiū
ad nos
misit.

336 De officio pastorum,
Apostolus Paulus hac grauiſſima
ſententia exprimit dicens, eramus
natura filij iræ ſicut & cæteri: Sed
Deus qui diues eſt in miſericor-
dia, propter multam charitatem
ſuam qua dilexit nos, etiam cùm
eſſemus mortui, propter delicta,
conuiuificauit nos vnà cum Chri-
ſto (cuius gratia eſtis ſeruati) ſi-
mulq; cum illo reſuſcitauit, et ſe-
dere fecit inter cœleſtes, per Chri-
ſtum Ieſum: vt oſtenderet in ſecu-
lis ſuperuenientibus opulentiſſi-
mam gratiam ſuam, per benigni-
tatem qua vtitur erga nos, gratia
enim, Inquit, eſtis per fidem, idq;
vobis Dei donum eſt, nō ex ope-
ribus ne quis glorieſ. Nam ipſius
opus ſumus, conditi in Chriſto
Ieſu ad bona opa, q̄ preparauit
Deus, vt in illis ambulemus. Dili-
genter ſanè hæc Apoſtoli verba
obſeruanda ſunt, & fideli memo-
riâ reſcolenda. Qui alijs etiam cō-

Ephe. 2.
Mia Dei
à pecca-
tis nos li-
berauit.

Ad bona
opa con-
diti ſum⁹

plurib⁹ copiosam Dei in nos charitatem ostendit, & immensam illam ac superabundantem gratiam predicat: quæ non quærentibus liberaliter præstatur, & non postulanti-
bus vltro tribuitur: sicut Esaïas liberè pronūciauit sub persona Domini loquens, inuētus fui his qui me non quærebant, Conspicius factus sum his qui de me non interrogabant. Secundum hanc misericordiam saluos fecit Domin⁹, per lauacrum regenerationis, ac renouationis spūs sc̃i, quē effudit in nos opulēter per Iesum Christū saluatorē nostrū, vt iustificati illius gratia hæredes efficeremur, Iuxta spem vitæ æternæ.

Hæc summa, Ingensq; misericordia Dei, nos per varia vitæ discrimina fidelissimè custodit, & vt immensa est benignitas, passim nos comitatur dies ac noctes, semperque præsto est, vt opem

Y

Rom. 10.
11.

Esa. 65.
Vocatio
gētiū an-
nūciaſ.

Tit 3.
Saluamur
p baptis-
ma ī Chri-
sto.

Exhorta
tio ad dei
benigni-
tatē susci-
piendam

Ps. 103.

Ps. 24. 66
Orandus
Deus vt
bñuolen-
tiam suā
declaret
benigno
aspectu.

338 De officio Pastorum,
nobis afferat, vt provideat, &
ab omni periculo nos liberet.
Quemadmodum satis abundē pri-
mis quinque huius psalmi versicu-
lis variē tractauimus. Omnes er-
go à Dei benignitate pendeam⁹,
sine qua nos interire necesse est.
Cum nihil vsquam tutum esse
possit, Si Deus à nobis sui amoris
& beneuolentiæ vultum auertat.
Quod mirificē Propheta noster
attestatur in psalmis dicens, Ape-
riente te manum tuam omnia re-
plebuntur bonitate, auertente au-
tem te faciem tuam turbabuntur,
auferes spiritū eorum et deficiēt,
et in puluerem suum reuerrentur.
Quamobrem Deus assiduē nobis
orandus est, vt nostrī misereatur,
benignē nobiscum agat, & sere-
na fronte calamitates nostras res-
piciat, gressus nostros dirigat &
semitas virtutis edoceat. Ne varijs
vitiōrum tenebris inuoluti in er-

rorum caligine ambulemus: Sed per vias vitæ huius arduas nos comitetur, nobiscum vnà sit, in rebus secundis & aduersis: ita enim fiet vt misericordia & auxilio huius optimi pastoris muniti nullis erroribus, nullis sceleribus, vita nostra vtiari possit.

Sed potius ab omni immundicia alieni ad leges colendas incitemur, quas cupidissimè sequamur, vt metâ præceptorum Dei tandem contingamus. Excitabit enim nos ad omne studium pietatis, Immensa illa pastoris nostri misericordia. Qui non aurû, non argentû, non res aliquâdo perituras, Sed semetipsum, immensum, æternû, incôparabilè, gratis p nobis dedit: Vt redimeret ab omni iniquitate, & populû peculiare sibi ipsi purificaret, sectatorem bonorum operum. Neq; enim decet vt in peccatis illis viuamus,

1. Petri.1.

Tit.3.

Rom 2.6 .

Y ij

340 De officio pastorum,

Esa. 53.

1. Petri. 2

Roma. 8.

Gala. 5.

Roma. 6.

Ephe. 4.

Col. 3.

Tit. 2.

2. Tim. 3.

Tit. 2.

à quibus per gratiam eius erepti
sumus, actā magno precio libera-
ti. Nā peccata nostra ille super lig-
num in corpore suo protulit: Quò,
ut inquit Diuus Petrus apostolus,
peccatis mortui iustitiæ viuamus.
Debemus itaq; nos qui hæc cre-
dimus, conformes fieri Imagini
vnigeniti filij Dei, & carnem no-
stram vna cum vitijs & concu-
piscentijs crucifigere, cum Chri-
sto mori, simul & cum illo resur-
gere, & in nouitate vitæ ambula-
re, fidem omnem ostendentes bo-
nam, & doctrinam saluatoris no-
stri Dei, ornātes in omnibus. Illu-
xit enim gratia illa salutifera, eru-
diens nos ut abnegata impietate,
& mūdi cōcupiscentijs, sobriè iu-
stè & piè viuamus in præsenti se-
culo: expectantes beatam illam
spem & illustrationem gloriæ ma-
gni Dei & saluatoris nostri Iesu
Christi. Existimemus itaque nos

& Ouium.

341

Roma. 6.

mortuos quidē esse peccato , vi-
uentes autem Deo . Ponamus
assiduē ante oculos propen-
sam nostri pastoris in nos volun-
tatem, Cuius misericordia subse-
quitur nos non breui quidem tē-
pore, Sed omnib⁹ diebus vitæ no-
stræ. Nam neq; nos tanto studio
quærimus vt nobis benè sit, quan-
to, ille vt nobis bñfaciat. Magno-
quidē feruore, magnoq; amore,
miseriæ nostræ miseretur. Ingratis-
simi certè erimus , si magna hæc
atq; immensa beneficia quibus
nos cumulatissimè ornat, non ag-
noscamus, non celebremus, & be-
nefactorem non veneremur.

Mīa pa-
storis nū
q̄ deserit
nos.

Sed iam de eximia Dei
misericordia satis
dictum esse arbi-
tror: superest
vt ad pasto-
rum in-
stitutionē transeamus:

Y iij

342 De Officio pastorum,

*Quomodo pastores o-
uibus præire debeant, &
se gregis duces præbere,
& subsequi fideles, omni-
bus diebus vitæ eorum.*

*Caput trigesimum
Quintum.*

Ioh. 10.

Vemadmodum
bonus ille Pa-
stor ouium Chri-
stus Iesus, non
solum sua mise-
ricordia subse-

Pastores
quales es-
se debeant

quitur nos per omne vitæ tem-
pus, verum etiam exemplū nobis
benè viuendi, & pœnitentiæ præ-
bet: Ita qui immortalium anima-
rum curam gerunt, sese duces oui-
bus exhibere cõtendāt, et qua via

& tramite ad felicitatem æternam, optatamque patriam peruenire possimus præclaris virtutum exemplis ostendant. A Episcopus quidem munus optimum & honestissimum est, ad quod iusta via accedendum est, & per ostium introeundum. Nemo sibi, Inquit Apostolus, usurpet hunc honorem nisi qui vocatur à Deo velut Aaron. Ambitio enim, & dominandi libido tanquam pestis perniciofissima, in functione huius muneris euitanda est, quæ si in pastoris animum inceserit, iam non pastor, sed prædo, Lupus, Latro, & tyrannus, futurus est. Nemo ergo temerè regimini animarum, aut administrationi verbi Dei, & sacramentorum se ingerat: Donec ijs facultatibus, & armis planè instructus fuerit, quibus huic muneri satisfactorius videatur. Sic enim Christus

1. Tim. 3:

Ioh. 10:

Heb. 5:

Non temerè accedendū ad functionem muneris publici:

Y iiii

344 De Officio pastorum.

Acto. 1.2.

1. Tim. 5.

Acto. 14.
Consilio
opus est i
omni re
seria inco
anda.

1. Timo. 3
Tit. 1.

Ps. 49.

cum Apostolos missurus esset, virtute eos induit ex alto, & donis Spiritus sancti ornauit. Ideo et Diuus Paulus non temerè admonet Timothæum, vt nemini citò man⁹ imponat, ne aliorum peccatis se cõtaminet. Hac ratioe olim cum presbiteri crearentur, preces supplicationesque publicè fiebant: nam cum intelligerèt se rem omnium maximè seriam agere, nihil nisi cum summo studio, & cõsilio tentare audebant. Vbi autem Rectores legitimè vocati, ingressi fuerint in ouile ouium, tunc verè pietati inuigilent, & studeant adeò inculpatae vitæ esse, vt à nullo iure reprehendi possint. Sit in eis summum innocentie studium, ne quod rectè & sanctè docent, prauâ & impura vitâ destruant, & contaminent. Nam turpe est cum vita pugnat, cum oratione. Quis em̃ aures benignas præbeat,

impuro homini, de sanctimonia
disputanti? Proinde sanctus Apo-
stolus, hoc efflagitat, vt qui desti-
nati sunt censōres morum, accu-
satores scelerum, & omnis iniqui-
tatis extirpatores, caueant quā
diligentissimè, ne quod in alijs vo-
lunt ademptū in ipsis tenaciū in-
hæreat. Nam quæ vindicamus in
altero nobis ipsis, quā maximè
fugienda sunt. Augenda & defen-
denda est religio his artibus, qui-
bus Christus, augeri & defendi
præcepit, & quibus Apostoli vfi
sunt: Hoc est honestate vitæ, inno-
centia, probis moribus, sincero
cultu, prece, studiosis concionib⁹,
non sēuitia, non scelere. Pudici-
ciā igitur, & castitatem ament, scorta-
tionem autem & impuritatem, &
in se, & in alijs damnent: & tales
se inter oues præbeant, quales vi-
deri volunt. Speculatoris & vigi-
lis officium agāt, oculos quoquo-

Rom. 2.

Math. 7.

Luc. 6.

Mat. 5. 10.

1. Tm 3.

Eze. 33.

Vigilādū
est ne ab
hostibus
imprudē
tes oppri
mamur.

Ioh. 13.

346 De Officio pastorum,
uerius circunducant, hostes cū
domesticos, tūm exteros obser
uent: & diligenter caueant ne ir
ruptione facta gregis dominici sa
lus & pietas periclitentur. Matu
rā prudentiā rebus consulant, mo
delitiam, sobrietatem honestatem
ita præ se ferant, & bonis morib⁹
præstent, vt sint alieni ab omni le
uitate, morumq; ineptia, quæ do
ctoris & auctoritatem, & reuerē
tiam minuunt. Optimi Pastoris ve
ram imaginem in se ipsis expri
mant: vt qualis hic fuit, tales & ip
si sint. Ab hoc vitæ rationem po
stulent, & exemplum sumant pro
ximis benefaciendi. Arrectis auri
bus, & intento animo audiant, eū
his verbis loquentem. Exemplum
præbui vobis, vt quemadmodum
ego feci, & vos faciatis. Cū sint
igitur ipsi patres, medici, specula
tores, imò etiam tutores, & Pasto
res, vt prioribus huius psalmi versu

culis diximus, omni studio patrū munere fungantur, filios foueant, & studeant illos in omni disciplina educere, & correctione Domini instituere: languidos suscipiant, pusillanimes consolentur, infirmorum imbecillitates refocillent, ad uenas & vagos qui tecto carent, hospitio retineant, beneficentiam liberaliter exerceant. Nihil, quod sit in sua illorum facultate positū, illis, qui sub tutela eorum constituti sunt, quod prodesse possit, deesse patiantur. Omnem operam studiosè adhibeant, ut præsenti obsequio à grege molestias depellant. Si qui egestate premantur, si qui inopiā, si qui calamitate & miseria, aut casu aliquo & fortuna afflicti sint, ipsi Pastorum, abundantia subleuari debent. Si perditissimi nostræ salutis hostes, Ecclesiæ desertores, fidei Apostatæ, gregem adoriātur:

Ephe. 6.

Tef. 5.

Esa. 58.

Eze. 18.

Math. 25.

Pastores
solliciti
esse debent
de afflictis.

348 De Officio pastorum,

- Ioh. 10. non dubitent pro ipsorum salute capitis subire discrimen. Sicut enim bonus ille Pastor animam in morte pro ouibus suis tradidit, sic & nos debemus pro fratribus caput morti opponere. Pastores igitur cum Lupum venientem viderint, forti animo se illi aduersos primi toto pectore opponant: Ut illum omni conatu à caulis arceant. Cui sint enim illi lux mundi, & sal terræ, Christianæ plebi optimis virtutum exemplis, & saluberrimis doctrinis opitulari, & succurrere contendant, & probis vitæ moribus, ita præluce studeant, ut de illis nemo conqueri possit. In mediationis prauæ, atq; peruersæ, tanquam luminaria in mundo, sermo nem vitæ continentes, luceant. Neque capient ab hominibus gloriam, sed ut sinceri filij Dei, honestam vitam agentes, omni studio conentur, ut ex bonis operibus
1. Ioh. 3. Pastor gregi suo vitā debet,
- Math. 5.
- Phi. 2.
1. Pet. 2,

glorificetur pater, qui in celis est. sint igitur illorum mores, ab omni humane fecis contagio purgati: ambulent sine macula, candido sint pectore, & mundo corde, ut illi placeant cui ingrata est omnis impietas: Abijciant autem opera tenebrarum, mores actusque nocturnos, quorum nos in luce pudeat. Exuant veterem hominem, & induant nouum, qui secundum Deum creatus est per iustitiam, & sanctitatem veritatis. Expurgent vetus fermentum, & ab animis depellant omnem obscenam concupiscentiam: & ita vitam omnem componant, ut Deo, Angelis, & hominibus se filios lucis esse probent. Absit indignatio, maledictio, turpis & lasciuus sermo: Adsit verò comitas, modestia, & omnis pietas & misratio: sit sermo illorum in gratia sale conditus: commodè tractent verbum veritatis, puris

Math. 5.

Psal. 14. 23

Rom. 13.

Ephe. 4.

Col. 3.

.Cor. 5.

Eph. 4. 5.

Col. 4.

350 De officio Pastorum,
doctrinis, crebro monitu & hor-
tatu, succurrant labenti Christia-
norum Ecclesiæ: vt sapientes ar-
chitecti, probè Ecclesiam Dei edi-
ficent: nec aliud fundamētum po-
nant præter illud quod positū est,
quod est Christus Iesus. Salem sa-
pientiæ super fideles infundant, &
eos moneant ne quid immodera-
tè gestiant: ne quid efferant quod
sanctitatem non sapiat, vel iustitiā,
& probitatem non redoleat. Do-
ceant eos ori custodiam, & ostiū
circumstantiæ ac frænum labijs
adhibere: Aures ad voces Syrena-
rum obturatus habere: neque illas
præbere patulas: obscenis, turpi-
bus, & maledicis sermonibus: o-
culos à vanitatib⁹ huius sæculi auer-
tere. Instruant quoq; vt manus, et
pedes, ac reliquas corporis partes,
vt puræ sint à ferocia, à temerita-
te, ab acerbitate, violentia, & cæ-
teris id genus vitiorum carnisque

1. Cor. 3.
Funda-
mentum
Ecclesiæ
Christus.

Psal. 38.
Omnes
corporis
sensus ab
indecoro
cohibēdi
Psal. 118.

fordibus. Hoc verò in Pastore præcipuum sit, vt auri & argenti famem (Christiano pœnitens indignantem) ab anîo depellat. Ita enim post Christum nos docet Diuus Petrus Apostolus Pastor ille primarius: pascite inquit quantum in vobis est, gregem Christi, curam illius agentes, non coacti, & inuiti, sed volentes: non turpiter affectantes lucrum, sed animo propenso, & beneuolo, neque seu dominium & imperium exercentes in clero, sed vt sitis exemplaria gregis. Quibusquidem verbis ostendit Pastori non satis esse, bonorum operum exemplis, ouium saluti & incolumitati consulere, nisi & in vi verbi omnibus viribus contendat, & enitatur opus Euangelistæ perficere, docere, ad meliora hortari, arguere, obsecrare, verboq; vitæ & veritatis

1. Tim. 6.

P et. 5.

2. Tim. 4.

352 De officio pastorum,
 pascere, recreare, cōsolari, & aqua
 sapientiæ salutaris reficere: vt supe-
 rioribus versibus ostendimus. Pa-
 stores ergo & Episcopi, quique
 fidelibus præsunt, summam omnes
 diligentiam adhibeant, ne quid ex
 eo grege amittant, pro cuius salu-
 te Christus mortuus est: & quem
 suo sibi sanguine acquisiuit. Ala-
 cri autem animo ac lubenti, hoc
 quicquid est muneris suscipiant,
 & eo fungantur. Nec verò priua-
 tum ex eo quærant compendiū,
 aut ambitiosi, dominium, tyranni
 demū sibi vsurpent in clerum.
 Multa hūc alacritas, multa acce-
 dat diligētia, ac labor indefessus.
 Neq; tamen hęc prouincia detra-
 ctanda est, quod plurimū labo-
 ris, plurimūque habeat mole-
 stia: sed strenuē, & summa cū vo-
 luptate, sacrosanctum hoc nego-
 tium peragendum est, idque gra-
 tis. Atque in hac parte officij, &
 pastoralis

Acto. 20.

A quibus
 vitijs alie-
 ni Pasto-
 res esse
 debent.

Labor
 nō deter-
 reat Pa-
 stores.

Math. 10.

pastoralis functionis ab auaritia,
& munerum corruptela, magno-
perè abstinendum est: cùm om-
nium malorum radix sit & fortif-
sima quæq; mœnia penetret cupi-
ditas. Neq; tamen lucrum hone-
stum ex re honestâ damnamus:
nam ipse Dominus voluit, vt qui
Euangelium annunciaret, de Euā-
gelio viueret: nec est alligandum
os boui trituranti. Et qui spiritua-
lia serūt, carnalia mectere possunt
qui in sacrario operantur, quæ de
sacrario sunt edunt: & qui altari
assistent, vnâ cum altari partici-
pant. Quis enim militat suis stipen-
dijs vnquam? Quis plantat vineâ,
& de fructu eius non edit? Quis
pascit gregem, & de lacte eius nō
māducat? Absit tamen turpis que-
stus, & longè recedat damnata cu-
piditas. Malè certè erit omnibus,
in religionis negotio cauponan-
tibus, qui tantum lucri gratiâ præ-

Exo. 18. 23

1. Tim. 6.

Math. 10

Deut. 25

1. Cor. 9

Deut. 18.

354 De officio pastorum,
dicant, docent, & sacra ministrant,
in quos sancti Prophetæ acerbis-
simè inuehuntur, & Dominus Ie-
sus Christus eos nomine mercena-
riorum notat. In cuius vitij dete-
stationem, ementes & vendentes,
magna cum indignatione eiecit è
templo. Legimus autem plurimos
huius vitij gratiâ miserè diuinam
ultionem pertulisse. Nónne Achã
propter pecuniam, & clamydem,
& linguam auream, quæ de ana-
themata Hierico sumpserat, cū
omni familia sua lapidibus obru-
tus est? Nónne Giezi qui accepit
à Naaman munera quæ Elisæus re-
cusauerat lepra percussus est, ad-
hæsitq; illi & semini eius perpe-
petuò hoc contagiū? Si talibus ho-
die Pastoribus grex Domini se-
ptus esset, in quibus esset veritas,
qui oderint auaritiam, quiq; se-
metipsos præberent bonorum o-
perum eximiū quoddā exemplar,

Eze. 34.
Ioh. 10.
Math. 2.
Mar. 11.

Ios. 7.
4. Reg. 5.

2. Tim. 3.

in doctrina, grauitate, integritate,
 qui gregem tyrannorū more non
 opprimerēt: sed amarent sincero
 animo, tanq̃ patres filios: neq; im-
 perarēt, vt solēt reges, sed quæ pa-
 store digna sūt, obseruarēt: nō tot
 oues errantes cerneremus: nō tot
 fera pessima miseras pecudes di-
 spergeret, raperet, & deuoraret.
 Vbi plebecula rectores, & Episco-
 pos, pietatem colere, sanctitatē, &
 iustitiam sectari videret, prompto
 animo, atq; expedito, illorū iussa
 capesceret, beneuolē parēret vel
 ad nutum: & quæ illi imperarent
 peragenda, equabili studio perfer-
 ret. Vtinam tales hodie Pastores
 enascerentur, quales Ecclesia Dei
 desiderat: qui vestigia Christi imi-
 tari non grauarētur, sed ad gregis
 vtilitatē pro eo, ac fieri debet, suas
 curas omnes intentas haberent,
 qui virtutum exemplis, suas o-
 ues allicerent ad probitatem,

Z ij

1. Pet. 5.

Pastorū
 culpā o-
 ues per-
 eunt.

Pium vo-
 tum et de-
 siderium
 vt digni
 pficiantur
 gregi

Math.7.

Querela
iusta de
ineptis
pastorib⁹

Phi.3.

Quales
Pastores
vetus Ec-
clesia ha-
buerit.

& errantes à lata & spaciola via,
quæ ducit ad perditionem, sum-
ma modestia, singulari dexterita-
te, ac sacra verbi Dei prædicatio-
ne reuocarent. Nam talibus om-
nes proculdubio assentirēt, & ob-
sequerent. Verum (prò dolor) ma-
gno nostro incommodo factum
est, vt hi sæpenumerò regēdæ Ec-
clesiæ Dei præficiantur, qui ven-
tri, somno, libidini, auaritiæ potiùs
inuigilant, quàm Christi gloriæ.

Quanta nunc quæso bone Deus,
morum veteris & nostræ recentis
Ecclesiæ differentia? Illa quidem
habuit Episcopos sanctos, inte-
gros, doctos, constantes, impigros
& ad omnia pericula pro Christi
& iustitiæ nomine subeunda for-
tissimos, & promptissimos: quib⁹
nihil prius, neque fortius fuit, quàm
Christianam rempublicam, & Ec-
clesiæ Dei sanctitatem, & saluber-
rima Christi instituta, quàm latif-

simè propagare. Ideoque omne
 tempus lectioni sacræ precibus, et
 prædicationi, visitandis ægrotis,
 consolandis afflictis, studiosè con-
 sumpserunt: qui neq; satis esse pu-
 târunt, dum viuerent prodesse, &
 gregi consulere, nisi posteritatis
 optimè rationem haberent. Itaq;
 præclara nobis conscripsêre vo-
 lumina, & ægregij, pij, & docti ani-
 mi, monimenta dedêrunt: pleriq;
 verò pro veritate, & Christo san-
 guinem effundere non dubitauê-
 runt. Hac verò tempestate nostri
 Pastores, Rectores, & Episcopi,
 (heû quantum ab illis in alios mu-
 tati) plerumque indocti sunt, sa-
 crarum rerum pœnitus ignari,
 corrupti, impij, voluptatum stu-
 diosi, qui vt in vânatione, in alea,
 palestra, equestri militariq; do-
 ctrina, & aulica vita exercitati sūt:
 ita in orationibus, lectione Bibli-
 ca, & sanctissimo prædicandi Euā

Antithe-
 sis n̄orū
 Pastorū
 ad eos q;
 quōdam
 præerant
 Ecclesijs

358 De officio Pastorum,
 gelij ministerio , prorsus inertes.
 Loco maiorum , quos antiquitas,
 ad posteritatem illustrandam in sa-
 cris literis egregiè educatos, & op-
 timis studijs institutos produxe-
 rat, quidam insurrexere , nomine
 quidem pastores, re autem ipsa tō-
 fores, incompofiti, sine modestia,
 imò lupi rapaces, nullo virtutis ex-
 emplo præditi, qui de reparanda
 Ecclesia nutriendis ouibus, elimā-
 dis vitijs, medendis vulneribus ni-
 hil curant, sed de lana duntaxat &
 lacte percipiendis cogitant, & au-
 gendis diuitijs solliciti sunt: in for-
 tuæ bona, irritamenta malorum,
 hiantes: qui proprium commodū
 omnibus in rebus spectant, & ma-
 iori studio amplectuntur , quàm
 quæ ad cultum virtutis, & ampli-
 ficationem Ecclesiæ pertinent. O
 verè mercenarios , qui suum suā-
 que cōmoda omnia gloriæ Chri-
 sti præferunt: Qui dum Lupus, Lu

Eze. 34.
 Iere. 23.
 In Pasto-
 res qui
 neglecto
 grege xpi
 quæ sua
 sunt quæ
 runt

Ioh. 10,
 Phil. 3.

pinaque cohors, Christianum gregem dillacerat, conuiuent, tacent, non increpant, neque opportunè, neque importunè instat: sed quod stulti gregis libidini placet, hoc docent, vt gloriam huius mundi vœnentur, & priuata commoda aucupentur. O miserrimam ouiũ conditionem, quæ nihil nisi ferarum dentes, & immanissimas fauces crudelium bestiarum expectant, eò quod illis non sit Pastor. Nũc boni mores (prò dolor) vnà cum viris bonis interiêrunt. Nũc scelerum seges ita increuit, vt ferream illam etatem vincat hoc sæculum. Quoquò te vertas dira illa vitiorum portenta imminet, agitant, & genus humanum terrent, periit amor, exinaniuit fides, exulauit religio. pietas, & Ecclesiæ honestas omnis: eoque cæcitatibus huius tempestatis homines venerunt, vt malis suis delectentur:

Z iij

2. Tim. 4.

Oues mi
feræ sub
infideli
pastore.
Iere. 25.

Calami-
tas huius
temporis
describit

Esa. 51.

Eze 36.

Rom. 2,

1. Pet. 1.

1. Cor. 6. 7

Quod in
iprobos
dictū est
iustis nō
ascribat.

360 De officio pastorum,
quò fit, vt sanctissimum verbum
Dei propter nostram improbita-
tem, & iniquissimos vitæ mores
apud infideles malè audiat. Sicci-
ne bone Pastor, mercenarij Pa-
stres oues tuas, quas tam charo
tuo sanguine redemisti, nihili fa-
ciunt, dispergunt, enecant?

Quis hæc sine magno dolore ani-
mi audire poterit? quis non inge-
miscet? aut quis temperabit à la-
chrimis? Nolim tamen eò me pro-
gressum esse quisquam existimet,
aut hæc me ita dixisse, quasi cu-
piam probis & integris labem in-
ferre, aut studiosis hominibus, &
fortibus viris aliquid detrahere:
vel probè vigilantibus, notam in-
famix inurere. Non est hic mihi
animus, nō est scopus, ita me De⁹
amet, nec eo ingenio natus sum,
vt hac nostra oratione quemquā
notare velim, aut molestiam vlli af-
ferre, qui castè, integreque versa-

tus sit. in hoc meo studio, ac labore, affirmare aſim, me neque eo animo hunc laborem ſuſcepiffe, vt cuiuſquam boni viri laudi detraxerem: ſed vt, ſi quomodo facere poſſem, eniterer ad rectum officium vnumquemque reuocare, atque impellere, vt huic tam magno malo pro ſe quiſque ſtudeat precibus, lachrimis, fidei integritate, firma in Deum fiducia, ſumma totiꝝ vitæ, innocentia, opitulari & ſuccurrere: à Chriſto ſupplices contendere, vt pro cuiꝝ reipublicæ ſalute, ipſe ſe deuouit, hanc ægrotam, ac propè labentē aliquando reſpiciat. Qui ſe igitur Paſtores gregis profitentur, ſatagant omni virtute, omni diligentia, charitatis feruore, & ſumma probitate adhibitis, dominicum gregem moderari, debiles confirmare, omnium virtutes augere, labefactatos Chriſtianorum mores

Quæ ſit
authoris
mens, &
intētio.

Ephe. 5.

Exhorta
tio ad Pa
ſtores.

Acto. 20.

1. Tim. 5.
Tit. 1.
Absentia
pastorū
mala.

Math. 21.
Esa. 5.
Math. 24
25.
Luc. 19.
Donis
Dei benè
utendum
in illius
gloriā &
proximi
cōmodū

euellere, atq; in melius reuocare,
& tales se ipsos præbere, quales et
cæteros esse cupiunt, et equū esse
censent. A grege suo se diutius ab
esse non patiantur. sint autē illorū
delitiæ, cum ecclesijs quas cœle-
stibus nuptijs sibi despōderunt re-
cūbere, cum filijs ecclesiæ perma-
nere, Cum illis esse, & assiduè vnā
vivere, omniq; sollicitudine credi-
tū gregē custodire, & benè mode-
rari: vineā domini, ad quam exco-
lendā missi sunt, legitimè curēt,
& talentū à dño creditū benè col-
locent: ne rediens pater familias,
vbi illud in terra fossum, & absco-
ditū esse intellexerit, eos tāquam
seruos inutiles trudi iubeat in te-
nebras exteriores. Sic igitur agāt
sic se habeant, sic se componant,
vt cū pastoralis curæ ratio red-
dēda fuerit, tuti, securi, latiq; res-
pondeant. Ecce, reddo Domine
quas mihi dedisti oues, Nullus

iacturæ feci, depositum custodi-
ui, fidem seruauī, reposita est mihi
immarcescibilis æternæ gloriæ co-
rona, quā dabit iustus Iudex. Co-
gitent omnes qui ouib⁹ præsunt,
exactissimè reddendam esse ratio-
nem de oībus, corā æquissimo si-
mul & seuerissimo iudice, qui de
manu pastorum gregē requiret.

Dirum certè subibunt iudiciū,
& graue supplicium qui infelicē
turbam Christi sanguine redēptā
negligunt, qui nimīū diu ab ouī-
bus abesse non verentur, quas no-
minatim ipsi vocare debent, &
ante eas incedere: crescentibus
morbis succurrere verbiq; diuini
illustratione dirigere gressus ouīū
in viam salutis æternæ. ita demum
cū apparuerit ille pastoriū prin-
ceps, æternæ gloriæ coronam re-
portabunt. Sed iam ordinis ratio
postulat vt ad ouium institutio-
nem transeamus.

2, Tim. 4.
1. Petri. 5.

Eze. 34.
Ier. 23.
Zac. 11.
Negligen-
tes pasto-
res graua
supplicia
sustine-
bunt.

1. Petri. 5.

364 De officio pastorum,
Quomodo oues misere-
ricordiæ optimi pastoris
niti debent, & ea uti libe-
re, non in occasionem car-
nis, Sed ad Dei gloriam
& proximi utilitatem.

Caput trigesimum
sextum.

I Quis se fide-
le arbitratur, se
Christiani noīe
insignitum pro-
fiteatur, spem suā
omnem in Dei
bonitate reponat, et dicat optima
cū fiducia. Misericordia tua do-
mine subsequetur me, omnibus
diebus vitæ meæ. Hic versiculus

vnus nos docet, vt nihil viribus
 nostris confidamus, Sed quicquid
 in nobis est ingenij, eruditionis,
 virium, virtutis, aut lætitiæ, & gra-
 tiæ, totum id Diuinæ benignitati
 acceptum referamus: infirmitatē
 virium nostrarum agnoscentes,
 omnes animi & corporis dotes
 diuino munere nobis datas esse li-
 berrimè confiteamur. Metiamur
 nostram imbecillitatem, Qui suf-
 ficientes nō sumus ex nobis quic-
 q̃ agere, aut cogitare. Itaq; hac
 nostra imbecillitate consideratā,
 habentes pastorem & pontificē
 magnum, Iesum filium Dei, tenea-
 mus spei nostræ confessionem: et
 audaces cōfugiamus ad eum, qui
 verus & vnus est mediator Dei
 & hominum, pontifex qui cœlos
 penetrauit, perpetuum habens sa-
 cerdotiū. Vnde & saluare potest
 omnes qui per ipsum ad eū Deū,
 semper viues ad hoc, vt interpel-

Oīa acce-
 pta à deo
 1. Cor. 4.
 Dei gra-
 tia & no-
 stra infir-
 mitas per
 penēda

1. Cor. 3.

Heb. 4. 5.

1. Timo. 1.

Heb. 7.

Roma 8.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

1.Ioh.2.

let pro nobis. Cuius bonitas, vt sepe suprà diximus, nunquam nos deserit, sed subsequitur omnibus diebus & noctibus, omnemq; nobis ostēdens mansuetudinem, benignitatem, & clementiam: Qui nusquā seuerus est, nusquam intractabilis ijs; quos pœnitet, nusquam inexorabilis obtemperantibus sibi: Sed fidelis, mitis & misericors omnibus ad se confugiētib; , vt potè qui sensu mouetur nostræ infirmitatis & imbecillitatis. Non enim habemus pōtificem (Inquit Apostolus) qui non possit cōpati infirmitatibus nostris: Sed per oīa tentatum iuxta similitudinem absq; peccato. Tali enim nobis opus erat pontifice, vt esset sanctus, Innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, excelsior et purior cœlis factus. Hic solus inuētus absq; scelere, qui à nullo argui potuit de pec

cato: peccata tamen oīm, & infirmitates perferre voluit, vt nostra mala perpeſſus, propenſior eſſet ad miſericordiam. Hoc in primis nos moneat, hoc noſtros animos alliciat, quod cū ad paſtorē hunc ſupplicaturi venimus, non ad ſeueri iudicis tribunal accedimus, Sed ad clemētīſſimi Patroni thronum, qui idcirco thronus gratiæ appellat̃, quod idē Chriſtus peccantibus ſe comē, iucundum, paratum ad ignoſcendū, & miſericordē, exhibet. Qui ad ſe vocat quot quot laborant, & onerati ſunt: ſeq; afflictis oībus requiem preſtiturum polliceſ. Nemo ſe dicat ſuis peccatis impeditum detineri, aut illius celſitudine perterritū reuocari, quò minùs ipſum adeat Chriſtū. Sed quiſq; rectē intelligat, & firmiter credat, cū illi⁹ maiestate miſericordiam, & humanitatem eſſe coniunctam: per quē pater

Eſa. 53.

1. Petri. 2.

Thronus
gratiæ
quare di-
catur.

Ioh. 7. 16.

Math. 11. 28.

Pcā nos
remorari
nō debēt
quò min⁹
cōfiden-
ter venia-
mus ad
Chriſtum

368 De officio pistorum,
 æternus omnem salutē nobis gra-
 tuitō confert, & nos idoneos fa-
 cit, vt luminis sanctorum partici-
 pes simus: Per quem & nos eri-
 puit à potestate tenebrarum, ab
 obscurissima ignoratiæ caligine,
 ab idolatria, à diuini numinis cō-
 temptu, ab impietate, à scelerib⁹,
 & nefandis flagitijs: per quē etiā
 iuxta copiosam misericordiam re-
 genuit nos in spē viuam, per hoc
 quod resurrexit Iesus Christus ex
 mortuis in hæreditatem immor-
 talem & incorruptibilem, con-
 seruata in cœlis: vt illam accipe-
 remus fœlicitatem, quam Christ⁹
 caput nostrū assequutus est. Ideo-
 q; nos à peccati, diaboli, mortis-
 q; tyrānide translato, in regnum
 filij sui dilecti liberauit, et asseruit
 in libertatem filiorum Dei: vt in
 terim mortui peccato, & carnis
 cupiditatibus: Iustitiæ viuamus,
 cui nos ille cōsecrauit, oīs iustitiæ

Roma. 3.
 Colo. 1.

1. Petri. 1.
 Resurre-
 ctio Xpi
 nostram
 spē cōfir-
 mat. ;

Ephe. 1.

Colof. 1.

Roma. 8.

Gal. 4.

1. Petri. 2.

& innocentiae fons: qui nostram impietatem in se transtulit, vt nobis suam iustitiam conferret, vtq; Christi imitatioe illius dici fratres, & eiusdem cœlestis patris filij mereremur. Hæc est illi spiritus libertas, in quæ Christus nos vindicauit, non vt ea quiescem ad flagitium abutamur, & pro animi nostri libidine in omni vitiorum genere volutemur: Sed potius vt liberati à neccato, & à potestate inimicorum exuti, serui autem facti Deo, illi in sanctitate, iustitia, & veritate, coram ipso, per totius vitæ stadium obsequamur. Meminerimus hoc loco Apostolicæ sententiæ Cùm Apostolus inquit, in libertatē vocati estis fratres tantum, ne libertatem in occasionē detis carnis, Sed per charitatem spiritus seruite vobis inuicem. Et alio loco in libertate (ait) qua Christus nos liberauit stete, & ne

Christus
nos libe-
rauit vt si
bi seruo
haberet.

Roma. 6.
Libertate
Christia-
na benè
vtendum

Luc. i.

Gal. 5.

Gala. 5.

AA

370 De officio Pastorum,
rursus iugo seruitutis implicemini.

1. Cor. 9.

1. Petri. 2.

Roma. 6.

Error eorū qui libertatē licentiā esse putant & potestatem viuendi vt velis euitandus.

Huius nos Apostoli exēplum sequi non pigeat. Qui cū inter ceteros maximē liber esset, omnium se seruū fecit. Nos tanq̃ liberi viuamus, vt in Epistola sua docet Diuus Petrus, & non quasi velamen, aut veluti prætextum malitiæ habentes libertatem: sed tanquam serui Dei. Et probē agnoscamus veram Christianorum libertatem, esse à peccato exui, & sub gratia & Christi iugo esse. Neq; insāq̃ eorum opinioni assentiamus, qui huius libertatis nomine, omnem Dei obedientiam excutunt. Ita in omnem effrēnatam peccādi licentiā præcipites ruūt, vt nec feruentes libidines, aut exsurgentes insanos animi motus reprimāt, putātes omnē moderatiōnē, oēm ordinē, oēm legū Cū diuinarum, tūm humanarum obseruationem hac libertate tolli. Nos

verò vnā Dei misericordiā ample
cti & vnū Christū sic intueri par
est, vt hāc gratiā hortāte Aposto-
lo in vacuū nō recipiamus, sed in
oībus exhibeamus nos sicut Dei
ministros, pietatē, sc̄titatē, & inno-
cētiā ppetuò meditātes. Et dei be-
nignitatē sequamur: nec spūssācti
p̄claris monitis reluctemur: sed
quò plura à Deo gratiarū munera
suscepim⁹, eò meliores & sanctio-
res effici conemur, & ad virtutis et
integritatis studiū diligentīā oēm
adhibeam⁹, quoniā nō in immun-
diciā, sed in sc̄tificationē vocati
sum⁹, volūtati ergo legiq; diuinæ
vltro obediamus: non sicut serui
sub lege, sed sicut liberi sub gratiā
cōstituti. Maximè aut in oī vita
memores sim⁹ miseratiōis, & mīe
dñi, q̄ à sēculo est, recordemur ad-
mirandę lenitatis, et clementiæ qua
Deus in nos semper ab origine
mūdi, & ante hoīes natos ad hęc

AA ij

2. Cor. 6.
Exhorta-
tio ad bo-
na opera
& omne
virtutem.

1. ad Tes.
4.

1. Petri. 2.

Bonitas
Dei per-
petuò re-
colenda.
Ephē. 1.

372 De officio pastorum,
 vsq; secula vsus est, eadē ad exitū
 vsq; omnium seculorum vsurus.
 Hunc misericordiæ parentem, &
 rerum nostrarum patronum sin-
 gularem, hactenus cognouimus
 clariùs cognituri posthac in æter-
 num. Hunc igitur veneremur vt
 patrem, adoremus vt Dominum
 Deum nostrum, sequamur vt du-
 cem, & pastorem: neq; ab ea via
 quam nos docet deflectam⁹. Sed
 honestam viuendi rationem quā
 ille suo exēplo (q̄ purē inculpatē-
 q; vixit) nobis præbuit, rectā se-
 quamur, illā vnice amplectamur,
 colamus, obseruemus, Hoc etiam
 sentiamus, in nobis, quod in Chri-
 sto Iesu: qualis ille fuit tales et nos
 esse conemur, huius modestia mā-
 suētudo pietas in Deum, charitas
 in proximum, & vitæ honestas
 omnis ante oculos nostros no-
 ctes diēsque versetur: vt omnes no-
 stras actiones ad normam innocē

2 Cor. I.

Ioh. 8.

Heb. 7.

Phil. 5.

Christus
 imitand⁹
 in omī pi-
 etate iusti-
 tia & san-
 ctitate.

tis vitæ Christi metiamur & dirigamus. Exemplóq; ei⁹ Deum agnoscam⁹ omnis boni omnisq; virtutis fontem, originem, & largitorem. Huic vt bonorum omniũ authori pro beneficijs acceptis gratias agamus. Hunc à quo pendent omnia supplices oremus: Sit verò oratio nostra & gratiarum actio nõ frigida, non remissa, sed feruida, atq; flagranti desiderio accensa, vt incensum dirigatur in cõspectu domini. Ab hoc pastore Christo Iesu, omnis vitæ nostræ moderationẽ exquiramus, & eius exemplo induamus nos tanquam electi Dei ac dilecti, viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, mansuetudinem, patientiam, & lenitatem, supportantes Inuicem, & condonantes nobis ipsis, si quis aduersus aliquẽ inter nos habeat querelam, sicut & Christus donauit nobis. Qui

AA iij

Acto. 14.
17.

Ps. 140.

Col. 3.
Ephe. 4.
Indumenta xp̃iano
rum.

Ephe. 4.

574 De Officio pastorum,
 non contumeliam cōtumelia re-
 pendit, nec maledictum maledi-
 cto reiecit: Sed pro hostibus ora-
 uit, et inexhaustam gratiam suam,
 & misericordiam etiam inimicis
 aperuit. Simus igitur & nos Chri-
 sti exemplo placidi, benigni, &
 benefici in eos etiam qui oderūt
 nos, & misereamur conseruorum
 nostrorum sicut ille nostrī miser-
 tus est, ne vnquam in nobis lan-
 guescat vis illa commiserationis.

1. Pet. 3. 2.

Esa. 53.

Luc. 23.

Math. 18.

*De obedientia præ-
 standa superioribīs, à qui-
 bus nulla nos libertatis
 gratia eximit, et quatenus
 utendum sit Christiana
 libertate.*

Caput trigesimū septimū.

V E S pastores suos sequantur, & se obsequētes illis præbeant, qui personā Apostolorū, atq; adeò ipsi⁹ Iesu Christi referunt. Hanc obedientiam nos docet, et ad eam hortatur sanctus Apostolus. Obedite, inquit, præpositis vestris, & subiaceite illis qui præ sunt vobis siquidem illi qui vigilant pro animabus vestris, tanquam rationem reddituri: vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes, nam id inutile est vobis. Maximum certè flagitium et extrema ingratitude est non parēre maioribus, quos regendę Ecclesię pfecit Dñs, et quos nos suspicere ac venerari iussit, & illis obedire, etiā si mali sint, modò ne pertrahāt ad impietate, proinde sanctus Petrus subditos nos esse vult cuius humane creaturę propter Dñm siue regi tanq̃ præcellenti,

AA iij

Math. 10.

Heb. 13.

Obediendū maioribus in domino:

Acto. 20.

Acto. 5.

1. Petri. 2.

376 De officio pastorum,
sine præsidibus, ut qui per eum mit-
tatur, ad vindictam quidem nocē-
tium, laudē verò rectē agentium.
Æquitas enim, pax, & publica ho-
nestas optimo iure requirunt: ut
principibus & potestatibus subdi-
ti, iussis, legibus, & mandatis illo-
rum dicto pareamus, nisi prorsus
ea quæ iusserunt, cum charitate et
pietate pugnent. Itaque planē in-
digni sunt Christiano nomine, qui
magistratibus non obtemperant,
qui Dei negotium agunt. Non est
enim potestas nisi à Deo proinde
qui præcipi, aut cuius homini au-
thoritate publica prædito, etiam
impio & ethnico suo fungenti of-
ficio resistit, is Dei (à quo omnis
authoritas proficiscitur) constitu-
tioni reluctatur, & ordinē à Deo
constitutum perturbat. Ideò me-
ritò pœnas luet. Nam iudiciū sibi
ipsis acquirunt, quicunq; per con-
temptum, vel contumelliam, digni

Roma. 13,
Tit. 3.

Obedien-
dum non
est in his
quæ Deo
repugnāt

Sap. 6.
Ioh. 19.

tati potestati vel authoritati maiorum derogant. Qui Dei ministri sunt, vt premijs & honoribus innocentes & iustos afficiât, & eos aduersus impios tueantur, vtque improbos & flagitiosos dignis supplicijs coërceant, in hunc quidē vsum gladium gestant. Quapropter Christianos oportet esse subditos non solū propter iram, sed etiam propter conscientiam, quæ licet nullum immineat supplicium, dictat tamen non esse perturbandam rempublicam quā Deus ordinatam esse voluit. Quod si principibus, & magistratib⁹ huius sæculi obtemperandum, & debitū obsequium præstandum est, multo alacrius & propensiori animo, authoritati eorum, qui regimini Ecclesiarum præfecti sunt, quique benè præsunt, obedire debemus: quos duplici honore dignos Apostolus esse censet. Nec reuerentiā

Consciē-
tia bonus
iudex.

Rom. 13.

1. Tim, 5

378 De officio pastorum,
modò, & obedientiam illis debe-
ri arbitratur: sed etiam remunera-
tionem, quam eorū meretur offi-
cium, id est alimēta, vestes, domos
auxilium, fauorem, & omnia hui⁹
vitæ subsidia: vt ab egestatis iniu-
ria vindicentur. Nam cū sint ip-
si patres, qui nos sacramētis, & ver-
bo Dei generāt. Vicēsque Domi-
ni nostri Iesū Christi gerant. Meri-
tò & eorū maiestatem, in animis
nostris venerari nos oportet: &
existimare verè diuinum aliquem
in eis fulgorem, & splendorem in-
esse: qui diuino titulo, nō sine cau-
sa donati sunt. Itaq; Dei mandatis
in hac re pareamus, & eos qui no-
bis præsunt, omni honore, reuerē-
tia, obediētia, omnibus obsequijs,
& quibus possumus officijs, pro-
sequamur. Neq; est enim cur liber-
tatis Christianæ nomine, quisquā
se à iusta pastorū, & maiorū obe-
diētia subducat. Liberi sanè sum⁹,

Mat. 10.

Luc. 10.

1. Cor. 4.

Heb. 13.

sed à peccatis, ne illa in nos impè-
 rium habeant: liberos nos esse o-
 portet, sed à seruitute dæmonis,
 mundi, & carnis, à maledictiōe le-
 gis, & à cōscientiæ terrorib⁹. Vn⁹
 enim Christus pro sua pietate ani-
 mas nostras à durissima horū ca-
 ptiuitate liberauit. Qui fact⁹ est p
 nobis maledictū, execratio, & ho-
 stia pro peccato, nobis benedictio
 nem, iustitiā, & vitam concessit, &
 à legis seueritate, & omni pecca-
 ti, maledictione, nos redemit. Ne-
 mo igitur hanc libertatem, liberā
 viuendi & peccandi potestaté se-
 cū afferre arbitretur. Peccato qui
 dem nobis moriendū est, vt iusti-
 tiæ viuamus. Ouium mores in hoc
 negotio imitemur: pastorib⁹, qui-
 bus nr̃e salutis cura cōmissa est, ob-
 tēperemus. Xpm̃ in illis loquentē
 audiam⁹, Ait em̃, q̃ vos audit, me
 audit, qui vos recipit, me recipit,
 & qui mercepit, recipit eum qui
 me misit. Qui vos spernit, me

Ioh. 8.

2. Cor. 5.

Gal. 3.4.

1. Pet. 2.

Math. 10.

Luc. 10.

Ioh. 13.

Cōpara-
tio recto-
rum, ad
eos qui
authorita-
te aliqua
præmi-
nent.

Exhorta-
tio ad o-
bediētiā
præstan-
dam.

Exo. 21.
Leui. 20.

380 De officio pastorum,
spernit, qui autē me spernit, sper-
nit eum qui me misit. Cogitemus
itaq; & existimemus, rectores Ec-
clesiarum, tales esse, qualis est in
custodienda arce præfectus, in ad-
ministranda prouincia præses, in di-
rigenda naue nauclerus, in mode-
rando curru auriga, & in ædifican-
da domo architectus: quapropter
nos illis subditos esse oportet,
quos ad gubernationem & regi-
mem Ecclesiarum elegit Domi-
nus, & præfecit: vt beneuolē, ala-
criter, & prompto animo, illorum
iussis pareamus. Quemadmodum
Ducib⁹ Milites, Præsidibus, & Ma-
gistratibus ciues, Regibus, & Prin-
cipibus nobiles, atq; architectis fa-
bri obtemperant, hoc pacto Dei
vindictam qua in eos qui parēre
recusant, vtiť, effugiem⁹ Nam qui
parentibus nō obediunt eos truci-
dari iubet Dominus. Et eos qui se-
ditiones concitant, & maiorū au-

thoritati refragantur, huius lucis beneficio indignos iudicat. Propterea Core, Datan, & Abiron, quos terra viuentes cum illorum familia absorbuit, dignum factis premium accepērūt. Absalon qui coniuratione facta mitissimū patrem regem Dauidem opprimere conatus à regno expulit. Tandē iusto Dei iudicio, cū subter cōdensam quercum ingressus esset, mulo cui infederat, concitato cursu pertranseunte, capite quercui adhærens suspensus est: & tribus spiculis ab Ioab defixus, & à decem iuuenibus armigeris seruis patris sui interfectus, in foueam profundam proiectus, ingenti aceruo lapidum obrutus fuit. Væ ergo illis qui ad seditionem procliuiores, turbas in Ecclesia faciunt. Tales enim omnes dici non merentur, sed magis foetentes Hyrci, Diaboli, qui cum Absalone & seditiosis

Num. 16.

Psal. 105.

Eecle. 45

2. Reg. 15.

16. 17.

2. Reg. 18.

Maledictio in seditiosos.

382 De officio Pastorum.

festinant ad interitum. Itaque obsequentes nos principi pastorum, & pastoribus ipsis ab eo missis in omnibus præbeamus, quibus obedire in Domino iubemur, quoniam eos in eum locum euexit Dominus, in quo docere de cathedra & officium Moysi implere debet. Quod si in legis transgressionem nos instigant, & à vera cœlestis patris obedientia subducere conantur, iam non ampliùs loco pastorum habendi sunt, neque illis obediendum est. Præstat enim obedire Deo, quàm hominibus. Nam indignum & absonum est, ut ad deprimendam Dei celsitudinem superiorum eminentia se extollat. Tùm verò illis obsequendum est, ubi ea præcipiunt quæ nobis optimam viam ad Deum struere possunt: ut tandem perueniamus ad domum illam cœlestem, quam in postremo versicu-

2. Esd. 8.

Mat. 23.

Acto. 5.

In rebus
iustis est
obediendum.

& ouium.

383

lo perferuari possumus, sic enim
nř Prophetā psalmū cōcludēs iqr.
Et vt inhabitem in domo Domi
ni, in longitudinem dierum.

*De domo militantis Ec
clesiæ, ad quam inhabitan
dam vocati sumus.*

Caput trigesimū octauū.

Ex & Prophetā
Dauid, vt ouis
mansuetissima,
pastoris sui gra
tiam & miseri
cordiam, ubiq;

agnoscit, sub pastoris custodia læ
ta, placidaq; mēte requiescit, ex
ploratissimū habēs, se nūquā Dei
mīe & bonitatis auxilio destitutū
iri. Hāc Dei clementiā salutis suæ
fidelissimā custodē, & itineris co
mitē & oīb⁹ ī piculis ppugnā
culū semp cognouit, huius p̄sidio

374 De officio Pastorum,
confidit se inhabitaturum domū
Domini in longitudinem dierum.
Per domum verò locum, in quo
conueniebatur ad colendū Deū
intelligit: sicut alio in loco. Ego
autem, inquit, in multitudine mise-
ricordiæ tuæ introibo in domum
tuam, adorabo ad templum san-
ctum tuum, in timore tuo. Confi-
dit se saluum & incolumen redi-
turum in sanctam ciuitatem, & ad
locum, ubi erat tabernaculum, ar-
ca fœderis, & propitiatoriū: ubi
postea ædificatum augustissimum
templum Salomonis. Et rursus, V-
num petij à Domino hoc requi-
ram, vt inhabitem in domo Do-
mini, omnibus diebus vitæ meæ,
vt videam iucunditatem Domini,
& visitem templum eius. Quum
aliquando exularet ab vrbe sua
Hierusalem, hoc vnum votis om-
nibus exquirebat, vt pace parta
conquiesceret in sanctissimo tem-
plo

Psal. 5.

Heb. 9.

3. Reg. 7.

Psal. 26.

Optabat
Dauid
frui Dei
confor-
tio.

plo Dei, & canendis eius laudibus rebusq; diuinis contemplan-
dis, omnem vitam perageret. Hac
spe recreabatur, & afflictum ani-
mum erigebat: idcirco alio psal-
mo, Lætatus sum, inquit, in his quę
dicta sunt mihi, in domum domi-
ni ibimus. Quibus verbis signifi-
cat ardens illud desiderium quo
tenebatur, vt adiret tēplum Hie-
rosolymitanum, Ad quod omnes
tribus conuenire solebant, vt dies
festos agerent, Dei laudes conci-
nerent, & mysteria peragerent, sa-
crificarent, atq; verbum Domini
cupido pectore audirent, cōmu-
nesq; preces vnanimis funderēt:
Quemadmodum in alio psalmo
ostendit dicens. Ecce nunc bene-
dicite Dominum oēs serui Dñi,
Qui statis in domo Dñi in atrijs
domūs Dei nostri. Pari quoq; ra-
tione, edes sacrę fabricāt, & tēpla
Christianorū in hoc potissimum
BB

Psal. 121.

Cur ad tē-
plum cō-
ueniebāt
Deut. 16.
Exo. 23.
34.

Psal. 133.

386 De officio Pastorum,
 extructa sunt vt in illis fideles cō-
 ueniant, ad cultum Deo præstan-
 dū, animasq; reficiendas Hæc ve-
 rò domus Dñi in Hierusalem cō-
 structa, typū et figurā prætulit Ec-
 clesiæ Dei viuentis. Quæ domus
 Dei colūna & firmamentū verita-
 tis nuncupatur. Hæc est dom⁹ fir-
 miter edificata super firmā petrā,
 quæ nullo terræ motu, nulla im-
 brium aut fluminum vi, nullo vē-
 torū impetu, vnquā euerit potest.
 Hæc domus ab Apostolis, ab Epi-
 scopis, à Pastoribus, & Rectorib⁹
 ecclesiarū, velut à sapientibus ar-
 chitectis, viuis ex lapidibus ædifi-
 cata est, super lapidē illum viuū,
 summum, electum, & preciosum,
 ab hominibus quidem reiectum,
 à Deo verò approbatum Christū
 Iesum. Nam fundamentum aliud
 nemo potest ponere, præter hoc
 quod positum est, quod est Chri-
 stus Iesus. Hæc est solida basis oīs

1. Timo. 3

Mat. 7. 16

1. Cor. 3.

1. Petri. 2.

Esa. 24.

Psal. 117.

1. Cor. 3.

Fundamē-
 tū eccle-
 siæ xp⁹.

religionis, sanctitatis, virtutis, verę
& sanctę ecclesię, contra quam
nullus hostium conatus, nullus ad
uersariorum impetus, neq; ipsę in
ferorum portę præualere possūt.

Ad hunc lapidē vinum acceden-
tes, ædificamur in domos spiritua-
les, in sacerdotium sanctum, ad of-
ferendum spirituales hostias; acce-
ptabiles Deo per Iesum Christū.

1. Petri. 2.

Meritò ab Apostolo nuncupa-
mur conciuēs sanctorum, & do-
mestici Dei, superædificati super
fundamentum Apostolorum, &

Ephe. 2.

Prophetarum ipso summo angu-
lari lapide Christo Iesu, in quo
omnis ædificatio constructa, cre-
scit in tēplū sanctū in Dño, in quo
& nos coedificamur, in habitacu-
lū Dei, in spū scō. Idcirco tēplū

Christia-
ni templa
dei sunt.

sanctū dei fideles dicunt propter
spiritū dei habitātē in cordib⁹ il-
lorū. An nescitis, inquit Apostol⁹,
qđ tēplū Dei estis, & spiritus Dei

Leui. 26,

1. Cor. 3.6

BB ij

habitat in vobis. Si quis templum Dei profanat, hunc perdet Dominus, Nam templum Dei sanctum est quod estis vos. Porro in hoc templo ecclesie Dei, oēs pij sacerdotes sunt, qui non corporeas, aut mortales, sed cœlestes spirituales q̄; hostias, immolāt. Vt enim De⁹ spiritus est: ita spiritualibus hostijs delectatur. Mactāt isti sacerdotes pro varijs animantium generib⁹, humani pectoris affect⁹, libidinē, superbiam, iram, inuidiam, vindictę cupiditatem, luxum, avaritiā, cæterasq̄; animi furias, præbēt corpora sua hostiam viuente, sanctā, acceptam Deo. Pro thymiamate autem & thure, offerūt puras preces, è synceri pectoris ara aduolātes in cœlū. Neq; tamē dū omnes pios sacerdotes esse dicimus, Hoc ita accipiēdū est, aut eò trahēdū, vt seditiosi quidā & tumultuosi affirmant, qui Christianos oēs sic

1. Petri. 2.
Apo. 5.

Ioh. 4.
Sacrificia
Christia-
norum.

Rom. 12.
Xpiani q̄
uis sacer-
dotes sint
nō tñ id-
eò mini-
stri vbi &
sacramē-
torum.

faciendos esse volunt, vt prædican-
 di et docendi authoritatē, admi-
 nistrandi sacramēta potestatem, &
 cetera Episcopi, & pastoris mune-
 ra exercendi facultatē sibi priua-
 ta authoritate arrogare audeant:
 Cum tamen nemo hūc sibi hono-
 rem ascribere debeat, nisi qui vo-
 cat à Deo quemadmodū Aaron.
 Oēs quidē qui Christiano nomīe
 cēsent, gen⁹ sunt electū, regale sa-
 cerdotiū, gēs sc̄ta, popul⁹ peculia-
 ris, vt virtutes ei⁹ annūciēt, qui è
 tenebris nos vocauit in admirabi-
 lē lucē suā. Nō tamē ideò publicū
 Ecclesię ministeriū sibi, nisi legiti-
 mē vocati, & maiorū authoritate
 instituti, arrogare debēt Hāc ca-
 tholicę ecclesię domū inhabita-
 re nos facit Dñs, vt cōcordes in
 ea viuam⁹, et ea quę ad pacē, con-
 cordiā, pietatē, & dilectionē perti-
 nēt sectemur: vt idē vicissim inter
 nos sentiam⁹ secūdū Iesum Xpm,

Heb 5.
 1, Petri. 2.

Dignitas
 Christia-
 norum.
 Colo. 1.

Psal. 67.

Rom. 12.
 Ro. 14 15.

390 De officio pastorum,
& vno ore vnanimis glorificem⁹
Deum, & patrem Domini nostri
Iesu Christi, studeamusq; seruare
vnitatem spiritus per vinculū pa-
cis. Non enim conuenit eos inter
se dissidijs animorum distrahi qui
bus tam multa sunt cōmunia, Por-
rò vna est omnium credentium
societas, vnum corpus, cuius ca-
put vnicū Christus est, vnoq; Dei
spiritu agitur & regitur. Omnes
eiusdem patris filij sumus, eiusdē
hæreditatis participes, hac ratio-
ne domestici Dei, hoc est ex Dei
familia dicimur. Sicut ergo qui in-
ter eosdem parietes viuunt se
mutuò fouent, & tuentur, sibi
inuicem succurrunt, sese mutuis
officijs retinent: Ita etiam Chri-
stianos omnes velut firmissimo
vinculo cōiūctos, coadunatos es-
se oportet: vt p oēm vitā alter alte-
ri operā studiosè præstet. Quēad-
modū in corpore humano multa

Ephe. 4.
Inter xpī
anos sū-
ma chari-
tas & vni-
tas vigeat
Rom. 12.
1. Cor. 12.

Ephe. 2.

Mutuum
auxiliū in-
ter fide-
les.

mēbra habem⁹, quę nō eūdē actū habēt: & tamen in corpore nullū dissidium generāt, sed inuicē alia pro alijs curā gerūt, mutuisq; sub fidijs corpus vniuersum nutriunt, augēt, & custodiūt: sic multi vnū sum⁹ in Xpō: singuli autē alij aliorū mēbra. Quāobré vera charitas exigit, vt oēs opes nostras, omne studiū, hūc dirigam⁹, vt quāmplurimis inferuiam⁹. In hac domo, vniuersus electorū numer⁹ per fidei vinculū, in vnā coit societate in vnū populū Dei coalescit. Hīc audiūtur gratiarū actiones, Hīc recitātur mirabilia dei opera, & innumera illa bñficia q̄ p Xpm accepi m⁹: hīc de⁹ puris p̄cib⁹, atq; hymnis venerat, et religiosē colitur, in hac domo verā et eternā dei celsitudinē, potētia, et auctoritatē cōtēplamur: penes q̄ thesauri gr̄e diuinę repositi sūt. Neq; alio in loco grām, q̄ p̄ctā remittat, ppiciationē

1. Cor. 12.

Ioh. 10.
Dei laudes in Ec-
clesia de-
cantātur.

Psal. 113.

BB iiii

392 De officio Pastorum,
solidum gaudium, liberationē ab
hostibus, vitam & sanctificationē
inuenimus. Quando quidem extra
Ecclesiæ societatem nulla est sa-
lus. Quod imagine quadam in do-
mo Rahab præsignatur quæ sola
in euerfione Ierico seruata est.

Ios.6.

Quam urbem Iosua cū ad man-
datum Domini euersam igne suc-
cendisset, omnes ad vnum trucidauit: et gladio interfecit omnia quæ
erant in ea à viro vsq; ad mulie-
rem, ab infante vsq; ad senem: So-
la domo Rahab ab incendio &
seguente ira liberata. Quod si illa
hoc fide meruērat, cū pacificè
exploratores excepisset. Nec fecit

Heb.11.

Esa.2.

Ioē.2.

Eze.13.

in Sion, & Hierusalem salutem re-
sidere dicit Dominus: Et extremū
exitium minatur his qui in cœtu,
& concilio populi sui non erūt,
& in albo domus Israël non scri-
bentur. Simile quoddam iudiciū
cōtigit in Cathaclismo, cū aqua

Gen.6.

rum inundatione submergeretur
 vniuersum hominum genus, in ar
 ca octauus Noë, iustitiæ præco ser
 uat⁹ est. Sicut ergo arca fidei Noë
 suæq; familiæ fuit salutis causa, vt
 potè per quam ex vndarum vi e-
 repti fuerint: Ita in sancta Christia
 norū catholica Ecclesia, per Dei
 gratiam fideles seruantur, & in fœ
 licitatis portum adducunt. In hac
 domo, & sctō ouili pastoris Chri
 stiani sacro regenerationis laua-
 cro abluti, fide sincera, spe cer-
 ta, & charitate sedula habitant: &
 in ea se victuros inter pios diutiùs
 confidunt. Qui in hac sacra æde
 iustitiam, pietatem, & sanctitatem
 colunt. Qui hic in Dei obsequio
 constanti animo pergunt, ad su-
 premam tandem illam domum
 omnibus bonis & immortalibus
 diuitijs affluentem peruenient, vt
 cum diuis habitent, & æuo semp-
 terno fruātur.

Arca
 Noë ima-
 go & fi-
 gura Ec-
 clesiæ.
 Heb. ii.

Ephe. 2.

2. Cor. 5.

394 De officio Pastorum,
*De domo triumphan-
tis Ecclesiæ, ad quam aspi-
rare, & properare nos
oportet.*

Caput trigesimū nonum.

E hac fœlicissima
domo, multa, ma-
gna, & præclara,
in vtriusque testa-
menti pagina recē-
sentur. Ad cœle-

Psa. 26. 83

Deside-
rium pio-
rum ad
cœlestia
& æter-
na bona.

stem hanc domum sancti Dei ho-
mines aspirare solent, vt aliquan-
do post tot tantosque labores &
ærumnas huius sæculi, ad eam vi-
tam perueniant, quæ cum sit om-
ni beatitudine referta, sola vita no-
mināda est. Huius vnus cupidita-
te ducti patres, à reb⁹ humanis, &
breuī perituris auertebāt animū,
& oēm spē in ea quæ æterna sunt

et inuisibilia piè dirigebāt. Funda- Heb. ii.
menta habentē ciuitatem expectā-
tes, cui⁹ opifex & cōditor est de⁹.
In eo loco perfectē cumulateque
beati, in sempiterna pulcherrimi
numinis diuini cōtemplatione ac-
quiescere desiderabant. Ideoque
hæc humana, caduca, incerta, mu-
tabilia, & peritura forti animo asp-
nabantur. Quàm magno verò de-
siderio noster Propheta Dauid a-
deundi cœlestē hanc domū tene-
retur, ex varijs passim carminib⁹ fa-
cilè deprehēdere possum⁹. Cū il-
le suspirās ait. Quàm dilecta taber-
nacula tua Dñe virtutū, cōcupi-
scit & deficit aīa mea in atria Dñi.
Cor meū & caro mea exultauerūt
in Deū viuū. Beati qui habitāt in
domo tua dñe, ppetuò laudabūt
te. Melior est dies vna in atrijs tuis
sup̄ millia. et alio loco. Quēadmo-
dū desiderat ceru⁹ ad fontes aqua-
rū, ita desiderat aīa mea ad te de⁹.

Psal. 83.

Psal. 41.

Vera satietas
in Deo est.

Psal. 16.

Quæ sursum sunt
optanda,
non quæ
super terram.

Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Fuerunt mihi lachrimæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, vbinam est Deus tuus? Sciebat enim eo loco veram esse animi satietatem, summam bonorum omnium copiam: propterea dicebat, Tunc satiabor cum aparuerit gloria tua. Ac si diceret, expleantur alij fallacibus bonis, & subito perituris: Ego vero iustitiam, & pietatem colam: Atq; animum in illa vera atq; æterna bona assequenda, tanquam arcum intentum habebo. Contemplabor aliquando beatissimam faciem tuam, & tunc demum omni genere voluptatis, & lætitiæ satis superq; cumulatus ero: Cum te coram intuëbor, et in suauissima pulcherrimi numinis tui contemplatione acquiescam. Ex quo facile intelligi potest, quæ

ta & quā vera fœlicitate perfruū-
tur, qui beatissimam faciem Dei
intuentur, & speculantur. Nunc
enim per speculum & in ænigma-
te diuina cognoscimus. Tunc au-
tem, vt ait Apostolus, cernemus
facie ad faciem. Nunc cognosci-
mus ex parte, & nō integrè, Tūc
autem in cœlo agnoscemus, sicut
& cogniti sumus. Tunc cū ap-
paruerit, similes ei erimus, quo-
niam re vera tanquam oculis cor-
poreis videbimus eum sicuti est.
O beatam vitam, O immensam fœ-
licitatem, O gloriam sempiternā,
summopere atq; supra omnia ex-
petendam. Hic quidem in terris
atq; in hoc sæculo rerum cœle-
stium imagines, per ipsam fidem
cernimus. At in futura vita, non
immagine rerum, sed reb⁹ ipsis frue-
mur: & Deū ipsum in sui natura,
& essentia videbimus: & eo ad sa-
tietatem vsq; semper atq; in æter-

1. Cor. 13.

1. Ioh. 3.

Beata vi-
ta futura
omni bo-
no p̄stan-
tior.

1. Ioh. 3.

398 De officio pastorum,
num, & sæcula sæculorum perfrue-
mur. Vbi enim venerit quod per-
fectum est, quod ex parte est abo-
lebitur. Quando hac luce ætherea
priuatus animus, è vinculis corpo-
ris euolauerit, & in æternam illam
domum migrauerit, tunc videbi-
mus quæ in sacris Biblijs à Deo e-
docti sumus: & ijs fruemur, quo-
rum nunc dum viuimus, fructum
aliquando nos cōsequuturos spe-
ramus. Qua gratia & dignitate qd
in orbe terrarum excogitari me-
lius, vel optari excellētius potest?
Neque enim humanis oculis con-
specta sunt, nec auribus audita,
neq; cuiusquam hominis cogita-
tione concepta, quæ solatia Deus
parauerit ijs à quibus syncerè di-
ligitur. Propterea & Apostolus nō
arbitratur pares esse, ad gloriam
quæ reuelabitur erga nos, præsen-
tis vitæ ærumnas, & afflictiones.
Ad amplissimum igitur hoc præ-

1. Cor. 13.

Beatitu-
do & fœ-
licitas,
post hanc
vitam.

Esa. 64.

1. Cor. 2.

Roma. 8
Exhorta-
tio ad co-
ronā iusti-
tiæ.

mium omnes aspirare debemus:
& audaci animo dicere, nostra cō
uersatio in cœlis est: vnde & ser-
uatorem expectamus Dominū Ie-
sum Christum, qui transfigurabit
hoc humile corpus nostrum, vt si-
mile reddat diuino corpori suo,
secundum potestatem & virtu-
tem qua potest subijcere sibi oīa:
cōstanter ad cœlestia tēdam⁹, vbi
caput nostrū Xps est. Nā hīc non
habemus ciuitatē manentē, sed fu-
turam inuestigamus: quā parauit
nobis Xps, in hoc, vt in æternū cū
ipso viuamus in foelicissimo beato-
rum consortio. Scimus enim, affir-
mante sancto Apostolo, si huma-
num nostrum domiciliū huius ta-
bernaculi destructū fuerit, ædifica-
tionem ex Deo nos habere, domi-
ciliū nō manu factū, sed æternū in
cœlis. Cōfidētes igit & sciētes, qđ
cēlestis hęc dom⁹ maior est purior
& pfectior oī humana habitatiōe

Phi.4.

Col.3.
Heb.13.

2. Cor.5.

400 De officio pastorum

(neq; enim est creationis hui⁹ se-
culi, nec manu hominum facta,
nec corruptioni, nec vetustati, aut
vlli iniuriæ temporum obnoxia)
non in præmijs terrestribus, no-
stram spem ponamus: sed illam cæ-
lestem & æternam domum sem-
per spectemus, atq; in hoc domi-
cilio corporis nostri ingemisca-
mus, cælesti illo super indui desi-
derantes. Hic interim suspiremus,
optantes sarcina mortalis corpo-
ris exonerari, & glorificati corpo-
ris, domicilio tegi. Quod nobis tã-
dem reddetur, si tamen non omni-
no nudi reperiatur. Nā hæc glo-
ria, non nisi dignis qui veste nup-
tiali amicti erunt, tanquam coro-
na præparata est. Cùm ergo im-
mortalitatem credamus nobis p-
positam esse, cumq; in hoc morta-
li corpore innumeris morbis, pec-
catis, têtationibus, & infinitis ærū-
nis obnoxij simus, cur non capit
nos

2. Cor. 5.

Math. 22.

Sap. 9.

Heb. 12.

nos tædium rerum humanarum?
Cur non spe rerum optimarū fre-
ti desideramus dissolui, & esse cū
Christo? Ad æternas sedes perpe-
tuas nobis in cœlo Christus parat
& conseruat mansiones, in qui-
bus nullius rei est egestas, nulla si-
tis, nulla fames, nullus æstus, nulla
aëris intemperies, nullus clamor,
aut luctus: sed tranquilla & quie-
ta sunt omnia, plena lætitiæ & iu-
cunditatis. Bono igitur & intrepido animo simus, lætemur om-
nes quoad in hoc exilio vitam a-
gimus, cū dicitur nobis, in do-
mum Domini ibimus. Excitemur
à somno peccati, & animum no-
strum exper recti, quàm maximè
fieri potest à rebus huius sæculi,
& sensibus corporeis abducam⁹.
Nullam cum voluptatibus socie-
tatem habeamus, vt ad contem-
plationem rerum diuinarum sim⁹
procliuiiores. Qui enim sine pudo

Phil.1.

Ioh.14.

Apo.7.21
Esa.25.

Psal.121.
Rom. 13.

re in sceleribus, & rebus ignominiosis versantur, nec ipsam rationem ducem, nec Dei volūtatē, sed prauos affectus sequuntur, ligatis pedibus & manibus, in imas tenebras precipitabuntur: vbi fletus est, & stridor dentiū. Quapropter omnes intendamus neruos, vt cū Christo maneamus, cum Christo patiamur: vt vnā cū illo glorificemur, neq; in aduersis succubamus: sed alacres pugnemus, vt laudem & gloriā nanciscamur: cuius spe freti, atq; innixi sancti Dei homines, vitam corporis, fortunasq; oēs pro nihilo duxerunt: cū hęc omnia peritura cū immortalī illa felicitate erga nos reuelanda conferebant. Quid enim pręstantius, quid laudabilius, aut optabili⁹ celesti illa, & nunq̃ peritura vita? Nōne in ea consequenda maiores nostri, auidi & tanquā ceruus calore sitiq; cōfectus, cupidē fontē quę-

Math. 22.

25.

Ioh. 15.

Rom. 8.

Exhortatio ad patientiam.

Heb. 11, 12

Psal. 41.

rens, vt reficiat̃ folliciti fuerūt, sanctissimū, ac diuinū numē toto pectore querētes. Ardētissimā hanc cupiditatem lachrimis, suspirijs, & singultib⁹, exprimebāt. Quēadmodū Israēlitę in Babylonicā captiuitatē adducti, iuxta flumina Babylonis sedētes in ppetuo luctu, & mœrore vsabant̃, dū recordarent̃ ciuitatis Hierusalē, & mōtis Sion, nēc animū inducere poterāt, vt in terra aliena hymnos iucūditatis & lētitie cātarent: Cū nulla re illorum animus lētaret̃, prēterquā cōtēplatione illius Hierusalē, ad quā redire, & ex captiuitate liberari, votis omnibus cupiebant. Ita & qui nos præcesserunt pij omnes ex animo omnipotentem, & sempiternum Deum optabant, & ad optatissimum illud domicilium, & iucūda tabernacula (perpetuò vultum æterni patris contemplaturi) peruenire contendebant.

I. Par. 16.

Psal. 136.

Exilium

Babiloni

cū luctuo

sum fuit

Israēlitis.

Præcipuū

gaudium

in recor-

datione.

Hierusalē

Esa. 48.

Psal. 86.

Phili 3.

Col. 3.

Heb. 11.

12. 13.

Incōmo-
da huius
vitæ nos
ad futurā
vitā exci-
tent.

Heb. 13.

Horum igitur exemplo, cupiditas æternæ fœlicitatis in nobis reddatur ardentior, & præ desiderio bonorum cœlestium humana omnia despiciamus, & aspernemur peritura omnia, tanquam parùm profutura obliuiscamur, cor corpusq; nostrū in Deo viuente lætetur, & exultet. Ad æternam illam & cœlestem patriam velut ab exilio in propriam domum reddituri aspiremus. Nam cū tanquam peregrini atque hospites in terris degentes, hanc mortalem vitam dubiam, fragilem, tot periculis, & calamitatibus obnoxiam ducamus: Ad immortalem, semper & beatissimam illam vitam omnibus bonis abundantem, toto pectore cōtendentes efferamur. Quando nos hic sedem stabilem aut domiciliū certum nequaquam habemus, festinemus cum gaudio, & exultatione spiritūs, ad templum cœle-

& Ouium. 403

ite, & domum Domini accedere.

Futuram ciuitatem quæramus.

Christum ducem nobis propona-
mus, qui nos in eam requiem in-

ducet, quæ nullum laborem, aut

dolorem habet. Vbi beata immor-
talitate fruemur, & perpetuò Do-

mini gloriam concinemus, & ad-
mirabimur. Nos verò ad id

maximè iuuabunt pa-

stores, & gressus

nostros pro-

mouebūt,

& diri-

gēt

in viam illius salutis æter-

næ. Ad illorum nunc

ergo institutio-

nem transea-

mus.

Heb. 4:

Apo. 7. 24.

CC iij

*Præcipuam curam pa-
storum esse, retinere oves
in domo Domini, & in o-
uili summi pastoris.*

Caput quadragesimum.

In domo
Dei reti-
nendi fi-
deles.

Ectores anima-
rum, quos regi-
mini Ecclesia-
rū præfecit Do-
minus, ad hoc
imprimis inuigi-

lare oportet, & summum adhibe-
re laborem: vt oves sue tutelæ cre-
ditas, in domo ecclesiæ contineant:
Neq; patiantur eas ab ea longiùs
discedere. Christus Iesus huiusce
domus est moderator, Dominus,
& princeps, quem pater æter-
nus dedit caput ipsi Ecclesiæ,
qui sua virtute oïa absoluit, per-
ficitq; in ea domo omnis gratiæ,

Eph. i.
4. 5.
Col i. 2.
I. Cor. ii.

sapientiæ, & scientiæ thesauros re-
posuit, & ministros ac dispensato-
res mysteriorum in ea constituit,
qui diuini verbi, ac sacramentorū
ministerio, fideles in hanc domū
inducerēt. In ea domo, vt iam mo-
dò nati infantes, ex aqua & spiri-
tu sancto regenerati, & sacris vn-
dis abluti, lactamur lacte illo non
corporis, sed sacris eloquijs, qui-
bus adolescimus & crescimus in
salutem. Deinde paulatim foue-
mur, & solidiori cibo nutrimur,
aqua & vino salutaris sapientiæ
reficimur, & pane vitæ educa-
mur. hīc vegetamur, hīc augemur,
hīc corroboramur, donec planè
formetur in nobis Christus: &
omnes in vnitatem fidei, & co-
gnitionis filij Dei perueniamus.
Cum autem in viros perfectos,
plenæ atque adultæ ætatis euase-
rimus, Hoc est cum adultain
Christum fide, præditi fuerimus:

Ioh. 3.

Mar. 16.

1. Pet. 2.

Eccle. 15.

Gal. 4.

Ephe. 4.

Dolos ini-
micorū
obserue-
mus.

Ephe. 4.
I. Cor. 10.
11,

Luc. 24.
Ioh. 20.

Extra Ec-
clesiā nō
est remis-
sio, neq;
salus.

Iam non ampliūs simus paruuli,
neq; fluctuantes circumferamus,
quouis vento doctrinæ, per ver-
sutiām hominum, & astutiām qua
nos adoriuntur, vt seducāt: sed ve-
ritatem sectantes adolescamus in
illum per omnia qui est caput, nē-
pe Christus. In hac sacra æde spi-
ritualem escam omnes comedi-
mus, & eundem potum spiritua-
lem bibimus: Hoc est sacratissi-
mum Christi corpus, & preciosis-
simum sanguinem Domini sumi-
mus, in hoc loco ab ægritudinib⁹,
& morbis animi pœnitentię et ab-
solutionis sacramento, diuinæque
gratiæ beneficio liberamur. Neq;
alibi licet peccatorum remissio-
nem, vitam, veram salutem, & ani-
mę bonum quęrere, aut reperire.
Nam vt superiori capite diximus,
extra Ecclesię vnitatem nulla sa-
lus est, nulla consolatio, nulla pax,
nullum gaudium, nullaq; spes cor-

lestis hereditatis: sed extremū exitium, cruciatus, & desperatio.

Inuitabūt igit̃ pastores oues suas, & dicent illis, illud Esaię, venite, adeste, ascendamus ad montem Domini, & ad domū Dei Iacob, & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis ei⁹: quia de Siō exhibit lex, & verbum Domini de Hierusalem. pastorum est adhortari oues, vt ad hūc montem properent, in quo à patre, Christus constitut⁹ Rex est, vt prædicet præceptum Domini. In hac domo supra montem posita, velut in vno corpore Christiani coniunguntur, & coalescunt, eodemq; spiritu Dei viuunt, in vnitate fidei, spei, & charitatis. Qm̃ in eandem vnus Dei, & rerum diuinarum partem, & vitę æternę hereditatem, vocati sum⁹. Hęc domus firma est certis, et solidis fundamētis innixa, quę etiā si corruat cœlū, si totus orbis terrę

Esai. 2.

Mich. 4.

Inuitatio

vt ingre-

diamur

Ecclesiā.

Psal. 2.

Rom. 12.

1. Cor. 12.

Eph e. 4.

In Eccle

sia summa

vnitas.

Apo. 21.

Math. 7.
16.

Psal. 45.

Ps. 16. 118.

Math. 5.

Math. 28.

Qui uiuit
cu Chri-
sto cū pa-
tre et spū
sctō uiuit

Ephe. 1.

1. Petri. 1.

Ps. 14. 23.

motib⁹ cōcutiat, durabit tamē il-
la, nec suo loco mouebit. Sita est
enim & cōstructa supra petrā so-
lidissimā. Cū sit ppetua Dei ha-
bitatiō, & corruere, nutare, aut de-
ficere nūq̄ potest. Fides em̄ Chri-
sti in prætādīs pmissis firma est,
& verbū illius qđ æterna est ve-
ritasq̄, ternū pmanet At pollicitus
est se in hac domo permansurū,
vsq; in cōsummationem sæculi.
Quādiu igit̄ sumus in hac domo,
in Christi societate uiuimus, quo
noīe plurimū nobis cōsolatio-
nis est, Cū certū & cōstitutū ha-
beam⁹ in animis nostris, quod pa-
tris æterni potētia, sapiētia, veritas,
& spūscī virtus efficax, & clemē-
tia, nunq̄ nos destituēt: quos Chri-
stus in tantā bonorū possessionē
vocauit, & immēse gratię suę con-
sortes fecit. Hanc domū oīs sancti-
tudo vitæ, omnis honestas, morū
castitas, puritas, integritas decēt.

Quocirca ad sanctitatē & diuinę
legis obseruatīā, omni studio no-
bis aspirandū est, & diligēter inui-
gilādū, vt ab omni mala cogitatio-
ne mentē inuiolatā conseruem⁹,
& nullo pacto nos vitijs & scele-
rib⁹ cōtaminari patiamur: sed pu-
ros ab omni labe, & nulla labefa-
ctos macula prębeam⁹. Nā is so-
lus, qui cū Deo habitat, dign⁹ est,
qui castē in vita, integrē, & incul-
patē versatus, quod iustū est ope-
ratur: Quiq; à dolis alienus, bona
fide dicit, quæcūq; dicit: de quib⁹
paulò fusi⁹ supi⁹ egim⁹. Quòd
si nos alicuius sceleris cōscientia
torquet, citò resipiscamus, & in
multitudine misericordiæ bona
fide cū propheta introeāmus in
domum Domini, Adoremus ad
templum sanctum in timore ca-
sto, Deoq; iucundo.

Psal. 14.

Math. 3.

Pœniten-
tia nos in
domum
Dei indu-
cit.

412 De officio pastorum,
*Quomodo incitandi
sint fideles à Pastoribus,
ut ad cœlestem illam &
supremam domum perue-
niant.*

*Caput quadra-
gesimum primum.*

Exortadi
fideles à
pastorib⁹

Piscopi igitur &
Rectores anima-
rum, oues ad su-
premam illam do-
mum cœlestem et
beatorum habita-
tionem, vbi piorum animæ fœli-
ci æuo fruunt, inuitent: Et probè
curam adhibeant, ne sint aliqui in-
creduli, aut in Dei negotio otiosi:
iucredulitas enim efficit vt à Deo
vero, viuo, & eterno turpiter de-

Heb. 3.4.

ficiamus. Quod Israëlitarum exemplo nobis satis liquidò constat: Qui propter incredulitatem illorum in requiem Domini ingredi non potuerunt. Quoniam dominus incredulitate illorum offensus, cum tadio pertulit gentem illam quadraginta annis: ita ut diceret, populus iste corde errat, ipsi quæ vias meas ignorât, quibus iuravi iratus nunqu introibûnt in regionem, in qua pollicebar eis requiẽ. Hæc nobis exemplo esse debent, ne simus quemadmodum & illi malorum cupidi, aut simulacrorum cultores, sicut quidam illorum. Caveamus autem ne stupris vitietur noster animus, quemadmodum illi cum Moabitatum scortis se miscuerunt: neque diffidentes per impatientiam tentemus Christum: neque obmurmuremus Christi ministris sicut quidam illorum inita conspiratione Deo, ac Moisi obmur-

Psal. 94.

Heb. 3.

1. Cor. 10.

Nume. 26

Exo. 31.

Nume. 21.

Oia vitia

fugienda.

414 De officio Pastorum,

- Nume.14 murârunt:hanc gentem Domin⁹ rerum futurarum imaginem esse voluit. Quicquid illis accidit non temerè, sed magis ad exhibendū exēplar, quid nobis sequendū aut fugiendū sit, accidit. Itaq; hebrei oēs, quotquot fidē verbis Dei nō habuerūt, malis varijs afflictī, vindice Deo, in locis desertis fēdisimè perierūt: alij gladio conciderūt, alij à serpētibus extincti sunt, alios terra viuētes absorbuit: alios incēdiū absumpsit. Alij alio mortis genere interēpti sunt, & à terra Canaā exclusi, vbi vitā quietā, & oīm rerū copia exuberantem ducturi erant: quia nō respōderūt Dei beneficijs, & obliti sunt patris æterni, qui eos asseruit in libertatem, & custodiuit perinde ac pupilam oculi. Metuamus igitur, hortante Apostolo, ne quando relicta pollicitatiōe, spem propositam introēundi in requiē ei⁹,
- Exo.32.
- Nume.14
21.25.
- Iusta sup
plicia im
piorum.
- Deut.32.
- Heb.4.

& ouium.

415

aliquis ex nobis frustra suscepisse videatur. Nam illis nihil profuit promissionē quietis accepisse, propterea quod auditæ voci non crediderint, ideo iratus iurauit Dñs, quod in eum locū non ingrederentur, quē ipsoꝝ quieti destinārat. Nos in meliorem requiem vocamur, quę nescit vllos malorum tu multus: Cauendum est itaq; nobis ne nos etiā ab illa æterna requie, per inobedientiam, & incredulitatē excludamur. Cum enim sancta illa requies, non aliter nobis quam patribus nostris proposita sit, sedulò ab illorū moribus declinemus, quibus non profuit sermo nem Dei audiuisse, propterea qđ Dei pollicitis non crediderunt, nec nuncijs eius obediuerūt: Imò verò & ipsum Mosē contēpserūt, & deo omnipotēti obloquuti sunt. Ita nec nobis proderit sacris initiatos esse mysterijs, baptisatos

Psal. 94.

Heb. 4.

Incredulitas nos priuat æterna requie.

Nume. 21.

25.

416 De Officio pastorum,
et participes factos mensæ Domi-
ni, aut eos audiuisse qui Christi
euangelium docent, qui per pre-
dicationem adhortantur: nisi etiā
fido pectore mentibus nostris in-
scribamus, quod audiuius, & ve-
ra animi pietate, Deo totis virib⁹
adhæreamus, nunquam peruenie-
mus ad illas beatissimas sedes, vbi
placidissima quies, integra iucun-
ditas, & vita sempiterna nos ex-
pectant: sed seclusi à concilio cœ-
lestium, in perpetuis miserijs, &
gummijs versabimur. Tunc autem
verè in eam domum vbi nostra
est parata requies ingrediemur,
cum Diuinis mandatis ex animo
morem gesserimus, piè Deum co-
luerimus, & in iuuandis fratribus
omnem operam, curam, & studiū
nostrum posuerimus. Euolemus
igitur animis, ad illam requiem,
vbi sic requiescemus ab operib⁹
nostris, quemadmodum & à suis
Deus

Apo. 7. 21
Obediē-
tia est via
ad vitam.

Math. 22.
Gala. 5.

Deus die' septimo requieuit Hic est ille sabbatism⁹ quē diu⁹ Paul⁹ ait relictum esse populo Dei. Ad hūc quo quisq; propiūs accedit, eò magis in humano corpore vitam Diuinam & cœlestem imitatur. Studeamus igitur in illam ingredi requiē, & cogitatione saltē ad illam perueniamus, nos inuicē quottidie adhortantes, & verbis Domini nos vicissim excitantes, ne quis incredulitatis scelere induretur. Quenā verò sit illa requies populi Dei, nemo verbis consēqui potest: immortalis enim vitæ requies est, in qua cessabit (vt prophetæ aiunt) omnis labor, & dolor, omnis luctus, & clamor, omnis cruciatus, & afflictio. Nam qui in ea viuunt ante thronum Dei stant, & die ac nocte in templo eius seruiunt, & qui sedet in throno habitabit super illos, nulla esurie, aut siti, nullo estu, aut

Exhorta
tio mu-
tua neces-
saria.

Esa. 25.
Apo. 7. 21
Qualis sit
requies
æterna.

DD

416 De officio pastorum
frigore, nullo luctu, aut microrē
torquebuntur. Quoniam agnus,
qui in medio throni est, reget il-
los, & instar pastoris diriget, & de-
ducet eos ad viuos vitæ fontes a-
quarum, & absterget Deus omnē
lachrimam ab oculis eorū, et ab
incōmodis omnibus liberabit.

Quoniam neq; mors erit vltra, ne-
q; luctus, neq; clamor, neq; dolor
vllus. O verē fœlices illos & bea-
tos q̄ habitāt in ea requie, vbi nul-
la est vllius rei egestas, sed oīs per-
fecta lētitiā, lucū ditas, atq; illę æ-
ternæ deliciæ, quæ nec mēte con-
cipi, nec vllō sermone explicari
possunt. Rectores igitur & pasto-
res in amorē dom⁹ Dñi oues suas
inflammare debent, vt aliquando
dicant. Dñe dilexi decorē dom⁹
tuæ & locum habitationis gloriæ
tuæ, Quæ quidē sole non eget, ne-
q; luna, nam gloria Dei illuminat
eam, & lucerna eius est agnus: &

Apoc. 21.
Eze. 34.

1. Cor. 2.
Esa. 64.
Gloria cę-
lestis inef-
fabilis, &
incōpre-
hēnsibilis.
Psal. 25.
Apoc. 21.
Esa. 60.

& Ouium.

417

portæ eius non claudentur per
diem, nox enim non erit illi. Vt
verò quisq; ad eum locum pro-
pius accedat ardentiusq; ad cœle-
stia illa feratur: hîc omni studio
contendat vitam diuinam agere,
& anhelare ad habitationem illâ:
quæ sursum, & quæ Dei, non quæ
humana sunt querere, & sapere,
& eò animam erigere, & mentis
aciem dirigere, Vbi Christus ad
dexteram Dei sedet.

Colo. 3.

Mar. 16.

*Quomodo Fideles in
domo Dei, quæ est Eccle-
sia debent habitare, &
in ea purè & inculpate
uersari.*

*Caput quadrage-
simum secundum.*

DD ij

Figura ec-
clesiæ do-
m⁹ Iacob

Omnes Ecclesiæ
quam nobis pa-
triarcharum, præ-
cipuè verò dom⁹
Iacob, & sedes
David, prefigurā

runt negligenda non est: in qua
quidem altissimi & integerrimæ
virginis Mariæ fili⁹ regnat in æter-
num. Hęc est domus illa Sion quā
sibi elegit Dñs in habitationem,
in sæcula sæculorū & yltra, in quā
Christus fideles oēs ad se colligit
vt quadam inter se bonorū oīm
cōmunionē, veluti humani corpo-
ris membra, quodam modo inter
se omnia habent communia, coa-
lescant, & cohæreāt. Atq; vtinam
misericordiæ parens, eam nobis
largiatur gratiam, vt de eius beni-
gnitate erga nos, eadem cum Da-
uide sentiamus, & bona fide dica-
mus. Misericordia tua subsequetur
me, omnibus dieb⁹ vitæ meæ,

Luc. 1.
Danie. 7.
Esa. 9.
Psal. 131.

Sctōrum
cōmunio

Roma. 12.
1. Cor. 12.

vt in habitem in domo Domini
in longitudinem dierum. Inspicia-
mus, & gustemus hoc loco, opti-
mi pastoris nostri præcipuū quæ-
dam in nos amorem. Qui ouem
quam redemit sic diligit, vt ab ea
suam misericordiam non auferat,
nec eam perire sinat. Qui cum il-
lam à se longius recessisse videt,
& procul à recta viuendi via ab-
errantem: Neq; sua sponte, neq;
sua virtute, vnde digressa est redi-
re posse, luporū prædā fieri nō
patitur. Sed vt est pastor optim⁹,
pro immensa sua bonitate erran-
tem inuestigat, inuentam suis hu-
meris imponit, & ad ouile suū, id
est ad piorum & sanctorum con-
sortium reportat. Hæc est domus
illa à Deo electa, & à tributis exē-
pta, & exactionibus libera, in hoc
segregata & dedicata, vt in ea ve-
luti sodales, & socij viuamus, et in-
ter nos humanitatem custodia-

Sūma pa-
storis in
nos cle-
mentia.

Luc. 15.

Ioh. 10.

Esa. 40.

Eze. 34.

Luc. 15.

Immuni-
tas Eccle-
siæ.

420 De officio Pastorum,

Roma. 12
Ephe. 4.

Psal. III.

Mat. 7. 16

Hiere. 1.
Cōstātia
Dei in p
missis.

Math. 28.

Psal. 45.

mus, pacem tueamur, & publicā
concordiam retineamus, quod si
fecerimus magn⁹ inde ad nos fru
ctus redibit. Non enim paruo nos
beneficio affecit Dominus cum
ad ecclesiæ suæ gremium asciuit,
& in ea domo collocauit, in qua
gloria relucet, et diuitiæ exuberāt.
Quæ à Deo firma, cōstans, & for
tis est, vt nullo impetu labefacta
ri, aut concidere possit. Id ve
rò roboris Christus præstitit, qui
suos à se diuelli & perire non pa
titur. Assiduè quidem super ver
bo suo super promissis in vigilās
vt constanter quæ pollicitus est
impleat. Credamus verè, & ex
imo pectore, Christum in ea do
mo vsque in consummationem
sæculi, nobiscum vnà commo
raturum. Hic est nostra anchora,
virt⁹, fortitudo, & liberator. Quā
obrem illius præsidio freti, dum
turbabitur terra, & transferentur

montes in cor maris, trāquillo animo erimus. Quanta quæso à prima mundi origine, in hanc vsque horam, vis concitata est aduersus istam domum, & Ecclesiam piorum? Omnes orbis nationes, omnes potestates, omnia regna, & imperia, toto impetu illam euertere, expugnare, & funditus delere tetrauerunt. Sed nihil minꝰ, nihil impetus inimicorum potuerūt. Quoniam cœlestis fauor, & Spirit⁹ sancti gratia illam tuetur incolumē, & inconcussam seruat: & perpetuis gaudijs munit. In hac ergo domo iugiter nos contineamus. Hic fructificemus Deo, & saluti animarum nostrarum inuigilemus, ita enim fiet vt plurimūm consolationis suscipiamus, & quotidie in virtute crescāmus, sicut oliua fructifera in domo Domini.

Nullus fores hui⁹ domus egrediat, vt liberemur ab angelo vastatore:

DD iij

Math. 16.

Esa. 60.

Exhortatio ad bona opera

Psal. 51.

Exod. 12.

Math. 18.

Qui ec-
clesiā nō
audit est
tanquam
Ethnic⁹.

Ecclesiæ
cōtēpto-
res iudi-
cium Dei
sustine-
bunt.

Neq; enim permittet extermina-
torem nocere nobis quoniam
huiusdom⁹ limina et postes ostij,
sanguine agni aspersa sunt. Hæc
domus summo nobis in honore
& reuerentia esse debet, quā Chri-
stus tanti fecit: vt pro Ethnico, p
publicano, pro transfuga, & deser-
tore religionis, habeat eum qui se
à Christiana societate, & ecclesiæ
cōmunionē alienum reddiderit.
Cuius etiam auctoritatem adeo
commendat, vt dum illa violatur
suam ipsius auctoritatem immi-
nutam, ac violatam esse censeat.
Nemini quidem vnquam impu-
nè licuit ecclesiam spernere, illius
monita respuere, præcepta negli-
gere, consilijs refragari, vel casti-
gationes paruifacere. Qui eccle-
siæ vnitatem aut dignitatem abo-
lere nituntur, misero tādē ac ca-
lamitoso fine peribunt: vt tendas,
Iudas Galile⁹, Arrius, Sabellius, Iu

lianus Apostata, & alij innumeri
documento nobis esse possunt, q
Ecclesiam calumniantes, & vili-
pendētes euertere voluerunt, ideo
que miserrimè periērunt. Eccle-
siam igitur audiamus, libenter illi
morem geramus, neq; discedamus
à sententia & opinione maiorū,
qui verbo Domini nituntur, &
Spiritus sancti afflatu reguntur, ne
que prudentiam suam sequuntur,
ita nos verè domesticos Dei esse
monstrabimus. Sed de hac Eccle-

sia domo pluribus supe-
riùs disseruimus. Nūc

quomodo ad do-
mum coele-

stem

fit nobis properan-

dum paucis di-

camus.

Ab opi-
nione pa-
trū nō est
discedē-
dum.

Pro. 3.

*Qua via ad fœlicem
illam & beatã vitam per-
ueniatur.*

*Caput quadragesimum
tertium.*

2. Cor. 5.

Pfal. 38.

Heb. 11.

Ono animo dum
sumus in hoc cor-
pore, & peregrina-
mur à Domino.
semper nos esse
oportet. Siquidẽ
peregrini sumus, & aduenæ sicut
omnes patres nostri. Qui habitan-
tes in tentorijs, & tabernaculis ex-
pectabant fundamenta habentem
ciuitatem, cuius opifex & condi-
tor est Deus. Illam proculdubio
desiderabant patriam, in qua lice-
ret in æternum viuere, & ab omni
dolorum molestia eximi, hæc illa

erat patria cœlestis, cuius amore,
& desiderio, terrena omnia & mu-
tabilia forti animo aspernabâtur,
omnem spem in illa æterna cœle-
stia, & inuisibilia, fixam, & firmâ
conferentes. horum exemplo cõ-
citati pergamus inceptũ iter per-
agere, & ad propositũ nobis cer-
tamen percurramus. Abiecto one-
re, sarcinaque cupiditatum, quæ
onustum curis animum, ab expe-
tendis cœlestibus remorantur, ex-
cussoque peccato rerum diuina-
rum spe inflâmati, festinemus stre-
nuè ad paratam uobis requiẽ, nec
vlla re ab instituto cursu retarde-
mur, aspicientes assiduè in autho-
rem fidei, & consummatorem Ie-
sum. Consideremus qua via sit in-
gressus ille, & quo peruenerit, qui
proposito sibi gaudio sustinuit cru-
cem, omni ignominia contem-
pta. Hac via assequut⁹ est immor-
talitatem, & æternam gloriam, in

Col.3.

Heb.12.

Heb.4.

Christũ
ducẽ im-
temur.

426 De officio pastorum,
cœlis, vbi nunc ad dexteram ma-
gnifici throni Dei patris sedet. Ad
huius gloriæ consortium propere
mus : neque satis nobis esse pute-
mus benè cepisse, nisi illibata &
firma constantia perseueremus.
Perseuerantia certè nobis impri-
mis necessaria est: nam non coro-
nabitur, nisi qui legitimè certaue-
rit. Neq; saluus erit nisi qui vsque
in finem perseuerauerit. Hæc vna
virtus amplissima laborum præ-
mia cōfert, sempiterna corona for-
titer certantes exornat, & victo-
riæ palmam perseuerantibus pro-
ponit. Hoc est solatium laborū,
gloriam benefactorum, & retri-
butionem meritorum, & nos ad
portum, salutis vsque comitatur.
Hanc nos à Domino supplices
postulemus & oremus: quoniam
gratuitum donum Dei est, qui
in nobis & velle, & perficere
pro bona sua voluntate operatur,

2. Tim. 2.

Math. 24
Fructus
perseue-
rantia.

Orandū
p donop
seueratiz

Phi. 2.

& spū suo nos ad obedientiæ affectum inclinat : huius præsidio adiuti cœptam itineris peregrinationem absoluamus . Quid enim prodest fœlicissimum hoc iter cœpisse, si in media via velut timidi, ac depressi concidamus? Nō enim ea naus commendatur, quæ pulchra, magna, & noua, multoq; auro onusta, spem suā ingentē primò pollicetur, vasto deindē pelago commissa, portum ad quem tendit nequit attingere. Magis ea quidem laudatur quæ tenuis, deformis, attrita, vetusta post multa maris horrenda discrimina, placido tādē atque optato portu potitur . Nos cum expositi simus in hoc mari lato, magno, & spatioso, vbi innumera picula nos cingūt, ad optatum portum remis, & velis, nauim animæ dirigamus, & cum Apostolis clamemus, Salua nos Domine perimus. Oremus vt

Psal.118.

Similitudo sumpta à nauigantibus.

Psal.103.
Eccl.143.

Mat.8.14
Mar.4.

428 De officio pastorum,
ille nos sua virtute corroboratos
sustineat: & virtute constantiæ &
perseuerantiæ donet: vt ad vitam
sempiternam (quæ nobis sub in-
uolucris, & metaphoris multis
in scripturis proponitur) perue-
niamus: & amplissimum præmiũ
fascipiamus, hic autem summo la-
bore, summaque virtute opus est.
Sicut qui in stadio currunt, om-
nes quidem currunt, & singuli to-
tis viribus corporis & animi eni-
tuntur, vt præmium accipiant: sed
vnus accipit brauium, et triumphalem
coronam adipiscitur, qui au-
dientiori fuerit animo, & velociori
gressu cursum perfecerit. Ita &
nos alacriter curramus, vt tandem
comprehendamus. Nam & quem
admodum omnis qui certat, & in
agone contendit, per omnia tem-
perans est, & ab his abstinere quæ
incommodum aliquod afferre pos-
sunt, vt tandem præclaram læt-

1. Cor. 9.

dem referat, & coronam recipiat. Sicut Dauid arma Saulis abiecit: vt cum gigante Goliath in certamen descenderet & vinceret. Sic etiam nobis elaborandum est, vt illam coronam victoriæ, nec parui momenti, nec vnquam perituram, adipiscamur, omni scelerum pondere deposito, & tenaciter inherente peccato dimisso, in propositum nobis certamē currentes descēdamus. Neq; enim nos oportet diffidentia, luxu, fastu, liuore, auaritia, contaminari: vt solent qui post hanc vitā aliā nesciunt, qui se omni genere obscenitatis turpiter inuolui patiuntur. Nos magis nobiscū reputemus, q̄, qualia, & quāta prēmia sint pposita ijs, q̄ neq; socordię, neq; desidię, neq; libidinibus dediti, ætatē agūt. Sed ad exitus tendā vineā Dñi, oē tps ætate rāferendū putauerūt, neq; si nūdo & trinā, accēdotes à dño acceptas

1. Reg. 17.

Apoc. 2.

4.

Heb. 12.

1. Tes. 4.

Eph. 4.

Math. 20.

2. Cor. 6.

430 De officio pastorum,

Gsa Dei
non inva-
cuum re-
cipienda.

Math. 25.
Luc. 19.

Math. 8.
Esa. 51. 66

Ioh. 10.

Math. 21.
24. 25.
Luc. 12.

velut solum inaratum (quod nul-
lum fructum affert) steriles esse.
Sed eas continua cura, & perpe-
tuo studio, in gloriam Dei, & pro-
ximi vtilitatem conuertunt. Ne
cum eo damnentur, qui officium
suum negligenter agens, defosso
talento se quieti & ocio tradidit.
Itaq; rediens pater familias, liga-
tis manibus & pedibus eum in lo-
cum supplicij detrudi iussit, vbi
perpetuæ tenebræ sunt, & fletus,
& stridor dentium: vbi & lerna
malorum, vbi furia, & vermis sem-
piternus, qui nunquam moritur.
Vbi inquam nullus ordo, nulla cõ-
solatio est: sed perpetuus horror,
& perennis desperatio inhabi-
tat. Contra autem ij qui diligētes,
& officiosi, fideles, prudentesque
serui fuerunt: Qui in agro pater-
no colendo, in talentis ad vsuram
collocandis, & in implenda Do-
mini voluntate, operam omnem
prestiterunt

præstiterunt : non hominum applausu demerebuntur: sed ab illustrissimo Rege collaudabuntur, & recipientur in domum Domini, omnibus gaudijs affluentem.

Quin & illud Euangelicum audient, Euge serue bone & fidelis, in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam : intra in gaudium Domini tui. Itaque nos Christus, & suppliciorum metu, à maledicendi maleque operandi licentia auertit, & deterret: & ad bene merendum de proximo, atq; ad charitatis Euangelicæ studium præmiorum spe nos stimulat, & inducit: vnusquisque igitur pro modulo suo, pro solertia, pro viribus operetur in suo talento, vt ad illud aliquid adiiciat, & Domino suo ex eo lucrū referat, qui tali fœnore ditescere gaudet. hunc nos habemus Pontificem magnum qui penetrauit cœlos, vt nobis immor

Math. 25.

Luc. 19.

Luc. 6,
Roma, 2.

Exhorta
tio ad bo
na opera.

Luc. 19.

Heb. 4.

EE

- Perchri-
stum vita
æterna.
- Ioh. 14.
- Heb. 4.
- Ioh. 6. 10.
14.
- Ioh. 14.
- Ephe. 6.
- talitatis locum præpararet, qui nos
ad optatissimum illud domiciliũ
quo ipse primus introijt quærit in
ducere, & ad supremas æternæ de
sideratæq; patriæ mansiones, eue
here cupit. Si tamen Ipei nostræ
confessionem firmam tenuerim⁹.
Huic igitur vni fidamus, cuius au
spicijs, virtute, & beneficijs mise
rabilem effugiemus interitum, &
vitam æternam consequemur. Si
mus memores quã longissimè ab
simus à paterna hac domo, à tem
plo sanctissimo, & locupletissimo,
in quo gaudio sempiterno beati
fruuntur. Nos hîc exules, abiecti &
criminosi per desertã, per ideuia,
per periculosa loca huius sæculi,
vbi multa nobis aduersantur, per
agrarẽ coacti sumus. Ideoq; opere
precium est in hac infelicitate in
Christo viuere, neq; tantillum ab
eo separari: synceritati studere, &
æternæ glorię recordationem re.

tinere, versetur nobis ante oculos
domus illa cœlestis, vbi semper vi
gilant mentes illæ beatæ sempiter
no æuo fruenter, & summum Deū
liquidò cernentes, atq; incredibili
cum voluptate amantes, & perpe
tuis hymnis, laudem & gloriam
eius celebrantes. Domus hæc cla
ritatis, gaudio, fœlicitate referta à
sensu nostro remotissima est, do
nec venerit dies ille, quo nobis
Dominus suam gloriam facie ad
faciem conspiciendam exhibebit.
Quamobrem Prophetæ, quoniã
spiritualem illam beatitudinẽ, quã
ta qualis ve sit in se ipsa, nullis ver
bis exprimere poterant, sub rebus
corporeis pro captu nostri inge
nij nobis depinxerunt, vtaliquo
suauitatis illius lepore accenda
mur, & exacuamus desiderij no
stri feruorem proficiscendi ad
Dominum

Apo. 5. 7.
14.

I

1. Cor. 13.

1. Cor. 2.

Esã. 4.

Brũtudo
similitudi
nib⁹ ex
primitur.

EE ij

434 De officio Pastorum,

Qui seu fons quidam inexhaustus bonorum omnium, plenitudinem in se continet. In hoc præcipuè cogitando immoremur, nihil ultra eum expetendum esse credamus: in hoc enim reposita est beatitudo, felicitas, & vita æterna, ut eum cognoscamus, diuinæque efficiamur conformes naturæ. Quemadmodum enim Deus suapte natura incorruptus, immortalis, & æternus est, ita etiam hoc pacto glorificari quærit in omnibus sanctis, & admirabilis esse in ijs qui crediderunt gloriam, incorruptionem, virtutem, æternitatemque illis communicans, & omnium bonorum suorum thesaurum electis impertiens: qui etiam se ipsum illis exhibet. Quid nunc quæso potest, ad hanc felicitatē accedere, aut cum hoc beneficio omne deliciarum genus continente comparari? Neque enim huius sæculi opes

oh. 17.

1. Tim. 1.

Psal. 67.

349.

Rom 2. 8

1. Pet. 1.

& Ouium. 439

neq; facultates, neq; mundi volu-
ptates, cum hac beatorum gloria
conferri possunt. Tanquam ster-
cora hæc omnia estimare oportet,
si cum Dei sublimitate conferan-
tur. O verè præclaras beatorum cœ-
nas, & delicias, quibuscum si no-
stras comparare velimus, verè mœ-
rorem & cruciatus esse dicemus.
O mirificum spectaculum, Deum
ipsum facie ad faciem intueri, &
contemplari: in hac meditatione
nos promouere semper oportet,
& recognoscere nos in imis & in-
fimis rebus subsidere: hoc interea
dum æterna illa speramus, suppli-
ces oremus, vt Dominus pro sua
in oēs clementia hanc nobis gra-
tiam faciat, vt cum Christo in do-
mum Domini permaneamus,
& in ea viuamus in lon-
gitudinem dierum.

Phil. 3:

1. Cor. 13:

FINIS.
EE iij

IACOBI

BOFFSEI,

AD CHRISTIA-

num Lectorem.

Parænesis.

VT pecus à stabulis errans
pastore relicto,
Sæpius est sævis præda
petita lupis.

Sic bona pars hominum fati agi-
tata sinistris

Errat, vt æquoreis pulsa carina
vadi s.

Sic varijs animum nugis, ignara
futuri,

Comprimat, & tenebris volui-
tur ipsa luis.

EE iij

Sic mala, cùm videat quæ sunt bona,
diligat ultro,

Sat contenta patrum si sapit vnguiculos.

At tibi, cui mens est, Lector, si vita perennis:

Si patris æterni mensa cibusq; placent.

Si virtutis honos, ælæstis gloria palmæ,

Atq; immortalis grata corona tibi est.

Sic mores compone tuos, sic deniq; vitam:

Consonet vt Christi moribus ipsa bonis.

Fac tua scripta libro sint tandem nomina vitæ:

Solius vt Christi sit tua vitæ gregis.

Huc sectare ducẽ, qui vitæ est anchora nostræ.

Hoc animus speculum nocte dieq; gerat.

Pastor enim est hominum summus,
qui sydera torquet:

Qui immenso solus numine cū
ſta fouet.

Qui cœlos omnes voluit, terrasq;
iacentes:

Qui rerum cauſas principiūq;
mouet.

Quo ſine vita hominum nihil eſt,
niſi fumus & vmbra:

Ois em̃ vita eſt corporis ipſe deus
Hoc duce nulla timet grex ſœlix
bella, nec enſes:

Preſſus in ærumnis hoc duce
victor erit.

Non Lupus infidias tentabit ouī-
lia circum:

Vipera non caulis dira venena
vomēt.

Sed Paſtor ſtabulis hoſtemq; Lu-
poſq; rapaces

Excluſos Stygijs ꝑcipitabit aqſ.
Solus enim eſt nobis victoria, vi-
taſaluſq;.

Nos eiꝰ dextra q̄ manꝰ oripietꝰ

Est fons viuus aquæ in vitam salu-
tis, & vsquam

Non iterum sitiet, qui bibit hu-
ius aquam.

Quid iuuat ergo sequi riuos tur-
pesq; lacunas,

Quæ perdunt varijs mentem,
animumq; malis?

Quò mens cæca hominum tēdit
vestigia? fontem

Immortalis aquæ non videt an-
te oculos?

Quam qui non biberit, sitiet, nec
munus habebit

Vitalis vitæ lucis honore ca-
rens.

Ergo pectus oues hoc pascite fon-
te fideles,

Cuius Pastorum duxq; decusq;
via est.

Nec verò pauidum debent con-
tundere pectus

Præmia peccatis digna parata
luis

Iacobi Boffæi, 441

Noster enim est Pastor, dulcissimus & Pater, & Rex:

Vnde quid haud patrium posse venire putas?

Num crudeli humanos morte redemt, vt esset

Exitium mortis, morsq; seueratru-
cis?

Nos vocat vt gnatos, ingenti ductus amore

Nos facit hæredes, participesq; poli.

Humani sceleris pōdus, molemq; superbam.

Sustulit: essemus nos vt ouile Dei.

Quò tandem in cœlis redimiti tēpora lauro

Pascamur dapibus, lætitiæque patris.

Ergo quid humanę curas discrimina vitæ?

Quid casus varios? quid genus omne necis?

Num bona cæca iuuant hominũ
mortalia mentem:

Aut onerata cibus mensa, Epi-
cure, tua?

Nil minũs: at potiũs labor est ho-
minum irritus, & mors

Corporis, ac animæ, perpetuĩq;
boni.

Est sapiens ille & prudens, qui cæ-
tera spernit

Ludicra, quæ laudat vana super-
stitio.

Qui verbis Christi, vt clypeo mu-
nitus & enĩe,

Reppellit summi dogmata falsa
Lupi.

Qui sic verba Dei partem propa-
gat in omnem:

Vt longè semen spargit arator
humi.

Nec vitam dubitat varijs offerre
periclis,

Nomine pro Christi, telaque
mille pati.

Nec mentem terret crudelis ima-
gine mortis:

Imò sibi laudi ducit adire ne-
cem.

Hoc virtutis iter: victori hoc tra-
mite cœli

Palma datur rapidis non peri-
tura rogis.

Hâc Christus peperit nobis vitâ,
hâcq; triumphum

Egit, devictis hostibus omni-
potens.

Hâc & sancta cohors patrum tu-
lit ordine gressus,

Nunc quibus in cœlis vita per-
ennis adest,

Pergito Pastorum hâc etiam le-
ctissima turba,

Hoc timidū & simplex tramite
duce pecus.

Mitte viam densis quæ lubrica, &
ardua dumis

Ducit in obscuras, regna in am-
na domos.

Christum oculis & mente ducem
sectare præuntem,

Morte sua partum qui tibi mō
strat iter.

Sed quia, sæpe gregi stulto peiora
probantur,

Et mala longo vsu præualuere
bonis.

Disce viam, nec falsus abutere no
mine Christi:

Sit par nominibus vita pudica
tuis.

Hæc tibi præscribit, pietate insi
gnis & arte

Hic liber, & recta te docet ire
via.

Te docet errores varios, ne gurgi
te vasto

Te rapiant, miseris præcipitēt
que modis.

Et bona sectari ostendit, finemq;
bonorum,

Atq; pio in cœlis dona parata
gregi.

Noctes atq; dies hunc ergo reuol-
ue libellum:

Semp vt officij sis memor ip-
se tui.

Vt Christi verū possis discernere
ouile:

Ne Lupus inuadat velle te-
ctus oues.

Ne teneros falsa quisquam tibi fa-
scinet agnos

Doctrinâ: sed sit pax, amor,
vna quies

Vt tibi cū fuerit ratio reddē-
da supremo,

Munere perfunct⁹ ritè, probè-
re patri.

Credita ne possis dici abscondi-
se talenta:

Et malè commissō consuluisse
gregi.

Sic tandem accipies æternæ præ-
mia v tæ,

Quæ sunt in cœlis summa repo-
sta pijs.

Parænesis.

Ergo magè inuigila, & Christi ve
stigia Pastor

Insequere, & pecoris sit tibi cu
ra tui.

Quò crescit sermo Christi, quo
crescit ouile:

Quò nox atra fugit luce micā
te noua.

Iam via lata patet, pluuiosus iam
fugit Auster,

Iamq; nouo splendet mane re
uecta dies.

Iam Lup⁹ obscura lætus caligine,
lucis

Mirat̃ sūmæ fulmīa sūma noue

Iam nunc ergo agè, carpe manu
sata, pasce capellas:

Insere, & incultum vomere lit
tus ara,

Nec sine, donec in æternum vnū
fiat ouile:

Cui⁹ rex vn⁹, Pastor et vn⁹ erit.

FINIS.

Index ope-

*ris iuxta seriem capitum,
sententias, & præcipua
argumenta voluminis de,
monstrans.*

Praefatio.

Rologus Christi autho-
ritatem, dignitatē, & ma-
iestatem, multis nomin-
bus commēdat. Imprimis autem
eum Pastorem optimum, vigilan-
tissimum, suiq; gregis amantissi-
mum, ex prophetarum oraculis,
& varijs patrum figuris osten-
dit. Summam etiam & epithome
totius psalmi continet.

Pagina. I.

Caput primum.

De Iesuchristi autoritate. &

Fagi. 14.

FF

Index.

qua ratione Dominus dicatur, ex rerum creatione, ex sacris eloquijs (quæ Christo honorem diuinitatis deferunt, & eum vitæ & mortis authorem nuncupant) ab effectu quoq; & operibus Christi diuinitas, & dignitas probatur. Præterea quomodo per humilitatem & crucem, hanc dominandi potestatem Christus meruerit, & quid huic Domino debeam⁹, in hoc capite docetur.

Caput secundum.

Pagi. 23.

✠ De prouidentia nostri Pastoris, & legitima sui ouilis administratione, qui cum omnibus creaturis prouideat, imprimis excellentissime creaturarum homini præcipuè pijs & fidelibus prouidet, & illorum curam habet, ut exemplo nobis sunt Israëlita, & sancti omnes, qui singularem Dei amorem experti sunt.

Caput tertium.

Index.

✠ Quomodo Pastores Ecclesiæ ad Christi exemplum ouibus suis providere debeant: qui ad id vocati & instituti sunt: vt animabus consulant: neque tamen salus corporum negligenda est: quandoquidem eximia præmia misericordibus proposuit Dominus.

Caput quartum.

✠ De natura & conditione ouium, & quomodo se optimi Pastoris providentiæ committere debeant: vt se ab eo eiusq; ministris regi patiantur, pij, & agni, & oues dicunt: qui fiduciâ suâ, & sollicitudinē vict⁹, & rerū externarū abijcere debēt, & hereticos Dei providentiâ tollētes explodere.

Pag. i⁸⁴.

Caput sextum.

Quomodo malū auaritię sit fugiendū, et q̄ sit misera auarorū conditio, q̄ reb⁹ presentib⁹ cōtēti non sunt, sed ex aliorū incōmodis sua comparant commoda.

Pagi. 11.

FF ij

Index.

Caput sextum.

Pagi. 54.

✠ De Loco pascuæ, & ratione pabuli ouibus exhibendi: De verbo Domini qui est verus animæ cibus, verus thesaurus in corde recondendus, qui cōsolationem & fructum affert amplissimum: est etiam gladius & armatura, & vera animæ vita, & medicina.

Caput septimum.

Pagi. 61.

✠ De ministerio verbi, pabuli spiritualis. Quæ sit cathedra moysi, Quomodo ministri Ecclesiæ medicorum, patrum, Pastorum, et angelorum munus explere debeant: vt verò verbi Dei cognitionē assequantur, Præcipuo studio & oratione opus est.

Caput octauum.

Pagi. 70.

✠ Qua auuiditate tam sacer animæ cibus, ab ouibus Christianis sit sumendus, & digerendus: In quo precio sint eloquia Dei, quæ thesauro abscondito, & marga-

Index.

ritæ preciosæ comparantur. Quò modo vita honesta, Christiano homine digna, studium sapientiæ subsequi debet: non enim latis est verbum Domini pectore, aut ore gestare.

Caput nonum.

✠ De aquis spiritus sancti, quibus fideles reficiuntur: & quæ sit aquarum spiritualium vis, & proprietas: Comparatio aquæ cum gratia diuina, quæ sitim extinguit, mundat, & submergit hostes: vt ex Naamam à Lepra mündato, & ex submersione Pharaonis, figura quadam dignoscimus: verbum etiam Domini aquis refectionis significatur.

Pagi. 76.

Caput decimum.

✠ Pastorum munus est, salutaribus istis & spiritualibus aquis, omnium sitim explere, & more Patriarcharum ad fontes deducere, & Deum orare, vt pluuiam et

Pagi. 82.

FF iij

Index.

rorem verbi sui effundat in hæreditatem, & agrum ecclesiæ suæ.

Pagi. 87.

Caput vndecimum.

¶ De tunc quā ad huiuscemodi tam vtilis aquas oues habere debent, & quo desiderio in fontem aquæ viuæ ferri oporteat. Quæ sit gratia Dei in peccatores, & quā ardentem requirenda in Christo Iesu: qui est lauacrum nostrum, vnde aqua & sanguis in Redemptionem, & remissionem peccatorum effluunt. Piscina verò, mylterium est huius nostræ salutis.

Pagi. 93.

Caput duodecimum.

¶ De summa pastoris Iesu Christi benignitate, in conuertendis ouibus ad ouile suum, vt ipsius Dauidis exemplo dignoscimus, quem ab infœlici via, ad virtutē reuocauit Dominus: Idque propter nominis sui gloriam. Humanum quoque genus vt ovis per-

Index.

dita à Christo Pastore salutē obtinuit, Hic est verus Samaritan⁹, Medicus vulneratæ conscientiæ, qui nostrī misertus, nos sua gratia à morte in vitam restituit, & per salutarem Pœnitentiæ doctrinam animam conuertit.

Caput decimumtertium.

✠ Præcipuum Pastorum officium est, errantes oues ad ouile Christi deducere, & animas conuertere: quod verbo legis, & prædicatione iudiciorum Dei, & doctrina timoris sceleriter tentabūt: demum erigent in Deum fiduciā, & verbo euāgelij lapsas cōscientias reficiēt & subleuabūt: nihil tamen efficacius ad salutē ouīū, & conuertendas animas, exemplo innocentis & inculpate vitæ.

Pagi. 102

Caput decimumquartum.

✠ De Quium ad Pastore à vijs iniquitatis ad viā virtutis cōuersione: ad quā Pastoris Christi libera-

Pagi. 109

FF iij

Index.

litas et clemētia inducit: vt impiorū cōsilia, & cōsortia, & vias iniquitatis declinemus: & rectam viuendi rationem sequamur, & in semitis iustitiæ ambulemus.

Caput decimum quintum.

Pag. 112.

✠ De summa Pastoris diligentia, in deducendis ouibus suis, qui nostræ imbecillitatis conscius, venit vt ouem errantem requireret, & in semitis veritatis, & virtutis deduceret, verboq; suo dirigeret. Vt alacri animo Dei mādāta (quę in dilectione consistunt) perficiamus. Id verò propter nomē suū.

Pag. 118

Caput decimum sextum.

✠ De Dei nomine, & bona in Dei nomen fiducia: omnia enim diuino nomini ascribenda sunt, et in Dei atq; Christi nomine orandum, & operandum est in fide, cui charitas iuncta est.

Pag. 124.

Caput decimum septimum.

✠ Pastorum & rectorum munus

Index.

est, in semitas iustitiæ oues Christi deducere : ad Christi vestigia sequenda hortari, qui summa semper fuit in Deū pietate, & in proximum charitate, Dei quoq; nomen prædicent, & doceant omnē fiduciā in eo reponendam.

Caput. 18.

Pagi. 130.

Ouium est relicta iniquitatis via, iustitiæ semitas sequi, & vitam ouibus dignam agere, summum Pastorem imitari mores æterni patris referre: se velut Christi membra, & templa spiritus exhibere, et finem ad quem destinati sumus prospicere. Ouium natura sequenda: ut inter nos modestia, concordia, & probitas, vigeant: & omnis vita nostræ professioni respondeat, ab omni iniustitia abhorrentes, & in omni bono opere furtificantes.

Caput. 19.

De singulari boni Pastoris Iesu

Pagi. 138

Index.

Christi, in custodiendis ouib⁹ etiā in mortis angustia, auxilio : & de sincera omnib⁹ in periculis ouiu^m fiducia . Nostra quidem infirmitas, & Christi virtus (qui nos ab vniuersis malis liberat, neq; sibi fidentes vnquam relinquit) sunt cōsideranda: qui hunc habet, mortē & hostes superat, hoc est nostrū propugnaculum, quo præsente securi sumus : vt Israëlites, Dauid, Daniel, & pij omnes (quibus se duce & Pastorem præbuit) re ipsa probârunt : horum exemplo attollendi sunt in cœlum oculi, Christus inuocandus, qui suam in suos benignitatem, multis modis testatus est: quiq; perpetuò in Ecclesia residet: ideoq; in periculis tuissimæ est.

Caput. 20.

Qua diligentia, & studio, pastores

Index.

oues suas tueri debeant, & gregi
consulere: quibus armis aduersa-
rios repellant, Christi exemplo nō
dubitent capitis subire periculū:
dolos hæreticorum obseruent:
Christi hostibus occurrant, pseu-
do prophetis repugnent, inuictō
animo in arca Ecclesiæ oues con-
tineant, ad mortem (quæ est vitæ
ianua) optandam cohortentur: &
eam morte Christi, vitam doce-
ant: omnes excitent, vt ad Chri-
stum properent, cuius maior est
benignitas, quàm culpa nostra.

Caput. 21.

Quàm forti, & constanti animo,
esse debeāt oues, in rebus aduer-
sis, & in ipsa morte: à qua vt libe-
rentur, se protectioni Dei cōmit-
tant: & eum cogitent, omnibus
hostibus superiorem, nec quisquā
est qui nos à manu eius eripiat,
cum Hēliseo dicant, plures esse

Pagi. 163.

Index.

nobiscum quàm contra nos, angelos Dei nobis esse auxilio cogitent, neque tamen omnino vacui sint timore casto, & sancto, qui nos ad pœnitentiam inducit: & cù spe & exultatione iunctus est. Nâ in Christo sperandum, & exultandum, qui perpetuò nostræ infirmitatis succurrit.

Caput. 22.

Pag. 17⁵.

De virga, & correctione Domini forti animo tolleranda: & de baculo auxiliij diuini, quo sustentamur, erigimur, & consolamur: corripit quidem nos pater pro immenso suo amore, non vt perdat, sed vt probet, & ad pœnitentiam adducat: vtque morbis nostris medeatur, ideò a quo animo crux est ferenda, & in patientia aduersa omnia sustinenda, ne similes sim⁹ infidelibus, quorum cruciatus nō est ad salutem, sed magis ad interitum: baculo Spiritus sancti est ini-

Index.

tendum, Dei que gratia in omnibus afflictionibus est imploranda.

Caput. 23.

De virga, & baculo pastorali, & quonam pacto oves à pastoribus dirigantur, & corrigantur: qua seueritate improbos coërceant, velut medici cum res requirit, amara pharmaca adhibeant. Et. D. Pauli exemplo, Ecclesiæ succurrant: verumtamen seueritatis rigorem, lenitate temperent, benignè ad Christum inuitent, Ecclesiæ cōtemptores excommunicent, scādala tollant, resipiscentes verò in Ecclesiæ communionem recipiant.

Pag. 189.

Caput. 24.

Quanta animis fortitudine, & patientia, virga pastoris, & correctio Domini, sit ab ouibus suscipienda: vt exemplo nobis sunt Ioseph, Dauid, Iob, Apostoli, sed imprimis Christus, per quem tentatio

Pagi. 203.

Index.

coronam affert. Dei voluntas, in afflictionibus, est consideranda, & fructus ex cruce percipiendus. Virga quoque eorum qui nobis praelunt, qui Dei vices gerunt, est in omni modestia sustinenda.

Pagi. 218.

Caput. 25.

De mensa Domini varijs ornata ferculis, quæ nos aduersus hostes munit, & firmat. Hanc mensam Dei sapientia instruxit, cibo delicatissimo verbo Domini, quo munimur contra hostes nostræ salutis. Sicut Christus scripturis Diabolum superauit, ita in hoc verbo nostra victoria.

Caput. 26.

Pagi. 224.

De sacro Eucharistiæ sacramento, præcipuo animæ cibo, quæ Dominus in postrema cœna præbuit, & instituit, communicans corpus & sanguinem suum: hic est panis filiorum Dei, cibus angelorum, me-

Index.

memoria sempiterna mortis Domini nostræq; redemptionis: pignus resurrectionis, & cœlestis hæreditatis. Hunc cibum minister Ecclesiæ nobis in persona Christi exhibet, ideò suum verum corpus, verumq; sanguinem hic esse credamus: vnitas quoq; corporis mystici, hîc figuratur, & per visibile signum, ad inuisibilia erigimur.

Caput. 27.

De ministerio, & dispensatione tanti mysterij, & quomodo pastoribus hoc sacrum Eucharistiæ sacramentum tractandum sit. Quo honore, quâ reuerentia, Christus exhibendus: & Christi beneficia recolenda, nō sensus in hoc sacramento, sed fides sola consulatur: vt Dei virtus & veritas percipiantur.

Pag. 264.

Caput. 28.

Qua reuerentia, oues ad istam laudatissimā mensam, accedere debeant.

Pag. 273.

Index.

& se ad tanti sacramenti sumptionem præparare, graue enim scelus est, venire ad mensam Domini indignè, hoc flagitium comparatur peccato crucifigentiũ Christum: dignitas tanti sacramenti est perpendenda, nam mysterium ad vitam institutum, indignis mors est: probet igitur vnusquisque fidem suam, & charitatem in proximum, & expurget conscientiam ab omni fœditate, & pœnitentiã agat, & cum omni humilitate, ad sacrũ hunc cibum accedat, & vaticum salutis sumat.

Pagi. 265.

Caput. 29.

De effusa in nos Spiritus sancti gratia, quæ olei & vini metaphora, aptissimè significatur, hæc est vnctio qua saluamur, & curamur à morbis, & roboramur in infirmitate: Christus huius olei & vnctionis fons, & origo: ab eo tanquam à capite, in nos omnis gratia defluit

Index.

fluit, omnia accepta referamus, in quo & Reges sumus, & Sacerdotes.

Caput. 30.

De preciosissimo, & delicatissimo Sancti spiritus vino: cōmodè quidem gratiæ diuinæ conditio, vini similitudine exprimitur. Hoc vino calefiunt in Dei & proximi amore, animæ viscera, omnis molestia depellitur, mentisq; lætitiā hymnis & canticis spiritualibus depromimus: quare hoc vino inebriari bonum est, vt curas, & desideria carnis, abijciamus: & in Deo dulcem somnum capiamus, securāq; vitam in Domino agamus: hoc vinum spūs, robur menti nostræ, & fidei constantiam addit: vt exemplo nobis sunt martyres, qui nunc fœlicem in cœlis vitā agūt, & inebriantur ab vbertate domus Dei.

Pagi. 280.

Caput. 31.

GG

Index.

De Pastorum & rectorum munere, in administrando oleo sacro, & vino Spiritus sancti. Cū sint illi vasa & organa gratiæ Dei candidi & nitidi sint oportet, vt cōmodi⁹ preciosissimū hunc liquorem cōtineant, & in salutem aliorum effundant, & cum seueritate modestiam, vinumq; oleo admisceant, hoc quidem vinum lætitiæ plures fructus affert. Vinum quoq; Evangelij doctrinā, & preciosam Christi mortem & sanguinem in salutem nostram effusum significat. Hunc præclarum calicem pastores accipiāt & fidelibus ministrēt.

Caput. 32.

Pagi. 300.

Quanta auiditate oleum & vinū, Spiritus sancti sint ab ouibus suscipienda. Et de fructu & cōmodo, quod in vniuersum afferunt hæc præclara munera Dei, quæ rectè olei nomine designantur. Hæc est Dei gratia summè nobis necessaria.

Index.

ria apprimè utilis qua seruamur, iustificamur, liberamur, viuimus, & glorificamur. Hæc est vestis nuptialis, qua si careamus in tenebras exteriores mittimur, hæc vitia tollit, virtutes affert, vitæ puritatē donat. Ideò ab oī scēditate expurgemus mentes, vt tam sacri olei vasa nitida simus, vino etiam veræ vitis inebriemur.

Caput. 33.

¶ De ebrietatis lethali vitio fugiendo. Nam vinum exhylandis aīs non inebriandis creatum est. vini vsus moderatus sit, & ab illius curioso aspectu nobis tēperemus. ex ebrietate innumera mala & extrema infelicitas prodeūt, & corporis ægritudines variæ oriuntur: animo tamen magis quàm corpori nocet. Vinum nouum spiritus in vtres nouos recondamus: ebrietatem spiritus sectemur.

Pagi. 307.

Caput. 34.

GG ij

Index.

Pagi. 315. De immēsa Dei misericordia que nos quandiu inter mortales vitā agimus subsequitur, & comitatur, à vitijs retrahit ad probitatem & pœnitentiam inducit. Quemadmodum olim Dominus ducem se præbuit in misericordia populo suo quem à miserrima seruitute liberavit, & illi semper propitius fuit: pari benignitate pios omnes prosequitur, & adest Ecclesiæ per spiritum, per sacramentorum & verbi sui ministerium. Hęc Dei misericordia animæ est medicina longè maior & præstantior nr̃is morbis & sceleribus. Ideò grauissimè peccant in Deū, qui de venia desperant, quandoquidem misericordia Dei nos à peccatis liberat, & saluat per Iesum Christum, cuius præsidio hostes superam⁹: eiusq; fauore benedicimur. Venit enim Christus in salutem nostram, non in iudicium & condemnationem,

Index.

in eo est spes vitæ nostræ. Cuius
precioso sanguine æterno patri re
conciliamur, & seruamur ab ira.
Nemo ergo desperet, exempla pe
nitentium, qui veniam obtinue
runt, ponamus ante oculos, & ex
multis hystorijs intelligamus Chri
stum venisse: vt peccatores saluos
faceret. Ideò benignè ad se iuitat
omnes, & nullum ad se venientē
reijcit. Hic est Pontifex semper vi
uens ad patris dexteram, vt pro
nobis interpellet: per quem Deus
largitur nobis omnia. Ad hunc cō
fugiendum omnibus in periculis,
cuius misericordia sese omnibus
exhibet. Commemorantur in hoc
capite beneficia Dei in hominem.
Imprimis, quòd proprio filio non
pepercit pater: sed filium vnige
nitum dederit, vt viuamus per
eum, vtque bona opera sectemur
ad id enim vocati sumus in bap
tismate. Hanc Dei benignitatem

Index.

suscipiamus & Deum oremus: vt
vt beneuolentiam declaret beni-
gno aspectu, neque nos vnquam
deserat.

Caput. 36.

Pag. 342.

Quomodo pastores ouib⁹ præire
debeant, & se gregis duces præbe-
re & subsequi fideles omnib⁹ die-
bus vitæ eorum, & ostendere qua
via ad optatam felicitatem perue-
niatur, nō temerè accedant ad pu-
blici muneris ministerijque verbi
functionē, nisi probè vocati & in-
stituti fuerint. Deinde innocentie
studeant: speculatoris & vigilis of-
ficiū agant, ne ab hostibus im-
prudentes opprimantur. A Chri-
sto exemplū sumant, à grege mo-
lestias depellant: nec dubitent pro
fratribus caput morti opponere.
Lupos arceant, bonis operibus se
filios lucis esse probēt, commodè
tractēt verbū veritatis, vt sapiētes
architecti probè Ecclesiā Dei edi-

Index.

ficent, omnes corporis sensus ab indecoro cohibeant, neque lucrū sectentur, neque tyrannidem sibi vsurpent, nullo labore deterreantur, tenui victu & habitu mediocri contenti sint, gratiis sacra ministrent, ab avaritia alieni sint. Talibus facile pastoribus obtemperabunt oues. Hodie iusta est querela de ineptis rectoribus, qui valde alieni sunt à moribus pastorū, quos vetus Ecclesia habuit. Hodie multi neglecto grege Christi, quæ sua sunt quærunt: ideò sub illis miserima est ouium conditio. Absentia quoque, pastorum gregi valde incommoda est. Cogitent pastoralis curæ rationem esse reddendam, & eos qui Ecclesiam negligunt graui supplicia mereri.

Caput. 36.

GG iij

¶ Quomodo oues misericordiæ optimi Pastoris niti debent, & ea vti liberè, non in occasionem carnis: Sed ad Dei gloriam, & proximi vtilitatem, Dei gratiam & propriam infirmitatem in omnibus perpendant, ad pontificem properent, ad thronum gratiæ confugiant, nihil remoretur quòminus ad Christum veniant, per quem in spem viuam regenerati sumus & translati à regno tenebrarum in regnum lucis, & in libertatem vocati: hac tamen libertate bene vtendum est: vt liberati seruiamus liberatori in sanctitate & iustitia. Error illorum explodendus, qui libertatem putant esse potestatem viuendi, vt velis: non em̃ in vacuū gratia Dei recipienda, bonitas Dei perpetuò recolenda, Christus imitandus, ab eo omnis vitæ nostræ moderatio exquirenda: vt tales simus qualis ille fuit.

Index.

Caput trigessimuseptimum.

De obedientia præstanda superioribus à quibus nulla nos libertatis gratia eximit : & quatenus utendum sit Christiana libertate: obediendum est maioribus in domino, non in his quæ Deo repugnant: Sed in honestis. Presbyteros duplici honore dignosexistimemus, eos ut patres veneremur, neque pre-textu libertatis, obedientiæ iugum exuamus : omnium mores in hac parte imitemur, eos qui seditiones excitant maledictos censemus.

Pagi. 375.

Caput trigesimoctauum.

¶ De domo militantis Ecclesiæ, ad quam inhabitandam vocati sumus. Huius domus figura fuit templum Salomonis, ad quod conue-niebant omnes in Dei gloriam. Hæc domus firmiter ædificata est super firmam petram super ipsum Christum unicū ecclesiæ fundamentum, lapidem viuum, in quo & nos coedificamur

Pagi. 383.

Index.

In habitaculum Dei. Ideò templū
dicimur, in hoc tēplo spirituales
hostias offeramus, vt veri sacerdo
tes. Non tamē ideò publicū eccle
siæ ministerium vsurpemus: Sed
in hac domo concordēs viuamus
in charitate, vt domestici Dei mu
tuis officijs, nobis inuicem succur
ramus, vt solent in humano cor
pore membra. In hac Ecclesiæ, do
mo Dei laudes concinamus, do
mus Rahab & archa Noë Eccle
siæ imaginem prætulērunt.

Caput. 39.

Pagi. 394.

De domo triumphantis Ecclesiæ
ad quā aspirare & properare nos
oportet. Cui⁹ cupiditate ducti pa
tres à rebus humanis auertebant
animum, & omnem spem in ea,
quæ æterna sunt, dirigebant. Scie
bant enim eo loco veram esse ani
mi sanctitatem, vbi beatissima Dei
facies nō in ænigmate: sed palàm
videtur. Ideoq; beata illa vita omī

hæmonium

Index.

bona præstantior est in hac beatitudine & foelicitate corona iustitię præcipitur. Ad amplissimũ hoc præmium oēs aspirare debem⁹, & in hoc domicilio corporis ingemiscere cœlesti illo supindui desiderantes vbi nulli⁹ rei egestas, null⁹ luctus: sed plena lætitiæ oīa. Quapropter sancti patres cœlestē illā Hierusalē toto pectore querebant, & hīc velut in exilio quodā Babylo-nico lugebant. Horū exēplo ad æternā illā feramur: incōmoda hui⁹ vitæ, nos ad futuram excitent: vbi beata immortalitate fruemur.

Caput. 40.

Præcipuā curā Pastorū esse retinere oves in domo dñi, & ī ouili summi pastoris, nec patiant̃ ab ea domo lōgi⁹ oves discedere in hanc domũ p baptismũ inducimur ī ea lactamur, educamur, & corroboramur donec planè formet̃ ī nobis Xps. Extra hāc sacrā ædem nō est

pagi. 406

Index.

salus : ideò nos inuicē inuitemus,
vt ascendamus ad montem Domi
ni, & ad domum Dei Iacob, & ibi
dem in vnitae fidei, spei, & chari
tatis permaneam⁹ & in Christi so
cietate viuamus: qui in hac domo
vsque in consummationem sæculi
permanet: hanc domum omnis de
cet sanctitudo, & puritas : quoniā
diligenter inuigilandum: vt ab om
ni fœditate vitiorum mentem in
uiolatam cōseruemus: quod si nos
alicuius sceleris conscientia tor
quet, citò resipiscamus, & per pœ
nitentiam inhæreamus in domo
Domini

Caput. 41.

Quomodo incitandi sint fideles à
Pastoribus, vt ad cœlestem illam
& supremam domum perueniāt,
& in requiem Domini ingredian
tur: vtq̃ue ab omni vitio sese tem
perent, neq; incidant, vt Israëlita
in incredulitatē. Ideoq̃ue in locis

Index.

desertis fœdissimè perierunt & iratus Dominus illis, iurauit quod in eum locum non ingrederent, què ipsorum quieti destinarat. Nos in meliorem requiem vocamur, ad quam fide & obedientia mandatorum peruenimus.

Caput. 42.

Quomodo fideles, in domo Dei quæ est Ecclesia, debent habitare, & in ea purè & inculpate versari, & in sanctorum communione viuere, Domus Iacob, & sedes Dauid hanc præfigurârunt. Hæc est domus à Deo electa, & in hoc segregata: vt in ea in sancta societate viuamus, & concordiam retineamus, neq; nos à Christo & eius membris diuelli patiamur.

Pagi. 418.

Caput. 43.

Qua via ad fœlicem illam, & beatam vitam perueniatur. Dû in hoc corpore peregrinamur à Domino expectemus, sicut patres nostri

Pagi. 414

Index.

fundamenta habentem ciuitatem
in qua liceat in æternum viuere,
Sit nostra conuersatio in cœlis, ad
propositum nobis certamen cur-
ramus, aspicientes assiduè in autho-
rem fidei, & consummatorem Ie-
sum, hunc ducem imitemur. Ad
honorum operum studiũ nos præ-
miorum spes stimulet: pontificem
magnum qui penetrauit cœlos,
qui immortalitatis locũ nobis præ-
parauit, sedulò intueamur. Neque
tantillũ ab eo separemur: vt tan-
dem in beatorum consortio, sem-
piterno æuo fruamur, & summũ
Deum liquidò intueamur.

Pagi. 437.

✠ In calce operis, est Parænesis
Iacobi Bossæi, ad Christianum Le-
ctorem: quæ summam totius ope-
ris complectitur.

Indicis finis.

Litteræ, quæ dunta-
xat in quibusdam
exemplaribus, dū
excuderentur. ca-
su ceciderunt.

Pagina. 30. linea. 1. dele modum.

Pagi. 133. linea. 18. lege molesti nō
modesti.

Pagi. 1. 7. linea. 19. torquebantur,
non torquebatur

Pagi. 234. linea. 15. sicq. non sitq.

